

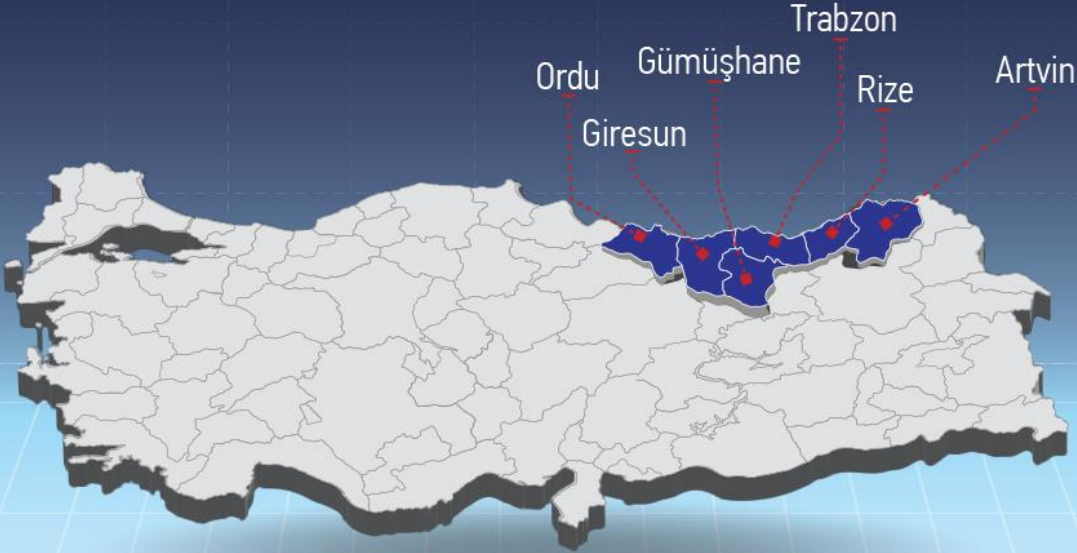

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

TR90 DÜZEY-2 BÖLGESİ BÖLGE PLANI

2024-2028

SOSYAL
REFAH

ÇEVRESEL
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

TARIMSAL
VERİMLİLİK

EKONOMİK
DÖNÜŞÜM

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	6
2. PLAN HAZIRLIK SÜRECİ.....	10
3. ULUSLARARASI GELİŞMELER VE BÖLGE'YE ETKİLERİ.....	10
4. BÖLGE'YE GENEL BAKIŞ	15
4.1 TR90 Bölgesi'nin Dünyadaki Yeri	15
4.2 TR90 Bölgesi'nin Türkiye'deki Yeri	16
5. VİZYON, STRATEJİK ÖNCELİK, HEDEF VE TEDBİRLER.....	21
5.1 Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması	26
Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.....	28
Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır	31
Hedef 1.3: İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır	33
Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir	35
Hedef 1.5: Lojistik ve Ulaşım Hizmet Altyapısı Güçlendirilecektir	36
Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır.....	38
Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır	39
5.2 Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması	42
Hedef 2.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir.....	44
Hedef 2.2: Gençlerin İş Gücü Piyasasına Aktif Katılımları Desteklenecek ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır	46
Hedef 2.3: Bölge Üniversitelerinin İhtisas Alanlarındaki Etkinliği Artırılacaktır	47
Hedef 2.4: Kayıt Dışı Kadın İstihdamı Önlenecektir.....	47
Hedef 2.5: Yaşlı Refahı Artırılacaktır	49
Hedef 2.6: Engellilerin Yaşam Koşulları İyileştirilecektir	49
Hedef 2.7: Kadının Toplum İçindeki Statüsü Güçlendirilecektir	50
Hedef 2.8: Çocuk ve Gençlerin Ruhsal, Bedensel ve Bilişsel Gelişimleri Desteklenecektir	51
5.3 Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması.....	53
Hedef 3.1: Kırsal Yerleşimlerde Yaşam Kalitesi Artırılacaktır.....	55
Hedef 3.2: Kırsal Yerleşimlerde Beşeri Sermaye Geliştirilecektir.....	57
Hedef 3.3: Tarımsal Kaynakların Sürdürülebilirliği Sağlanacaktır	57
Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır	59
Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır	60

Hedef 3.6: Tarımsal Üretimde İş Birliği Yapılarının Rolü Güçlendirilecektir	64
Hedef 3.7: Gıda Üretim ve Arz Güvenliği Artırılacaktır	65
5.4 Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması	67
Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır	69
Hedef 4.2: İklim Değişikliğine Uyum Sağlanacak ve Afetle Mücadele Desteklenecektir	71
Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır	73
Hedef 4.4: Dengeli ve Dirençli Mekânlar Oluşturulacaktır	74
Hedef 4.5: Erişilebilir Akıllı Şehir Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır	76
Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır	77
6. MEKÂNSAL GELİŞME	78
6.1 Bölge Planı'nın Diğer Planlar ve Strateji Belgeleriyle İlişkisi ve Mekânsal Gelişim Kurgusu	81
6.2 Mekânsal Gelişim Öngörülleri	88
6.2.1 Sanayi	88
6.2.1.1 İlişkili İlçeler	88
6.2.1.2 Tedbirler	90
6.2.2 Turizm	90
6.2.2.1 İlişkili İlçeler	91
6.2.2.2 Tedbirler	92
6.2.3 Tarım	92
6.2.3.1 İlişkili İlçeler	93
6.2.3.2 Tedbirler	94
6.2.4 Enerji, Lojistik, Maden ve Ticaret	96
6.2.4.1 İlişkili İlçeler	97
6.2.4.2 Tedbirler	98
7. BÖLGE PLANI HEDEFLERİNİN SKH İLE İLİŞKİSİ	100
8. PLANIN İZLENMESİ	106
EK 1 – Örnek Yatırım Fırsatı ve Proje Fikri Künyeleri	118
Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması	119
1- Bazalt AR-GE Merkezi	120
2- Bentonit Araştırma ve Uygulama Merkezi	122
3- Bentonit Bazlı Kedi Kumu Üretimi	124

4-	Feldspat Cevheri işleme ve Zenginleştirme	126
5-	Bazalt İşleme Tesisi	128
6-	Trabzon Entegre Su Ürünleri Üretim ve İşleme Tesisi	130
7-	Kafeste Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	132
8-	Rize Küçük Deniz Taşıtları İmalatı Sanayi Sitesi.....	134
9-	Trabzon Su Ürünleri İhtisas OSB ve Mükemmeliyet Merkezi	136
10-	Giresun Dereli Kış Turizm Merkezi	138
11-	Süleymaniye Kış Turizm Merkezi.....	140
12-	Artvin Termal Sağlık Kompleksi Projesi.....	142
13-	Artvin Dağ Turizmi ve Kış Sporları Merkezi	144
14-	Giresun 5 Yıldızlı Otel Yatırımı.....	146
15-	Giresun Asansör Kabini, Elevatör ve Konveyör Makineleri Üretim Tesisi.....	148
16-	Yeşile Yolculuk Turizm Koridoru	150
17-	Trabzon Elektrikli Ev Aletleri Üretim Tesisi.....	152
18-	Giresun Hafif Silah Sanayi Projesi	154
19-	Giresun Rulman ve Mekanik Güç Aktarma Donanımları İmalatı	155
20-	Rize Silah Parçaları Üretim Tesisi	156
21-	Rize Ahşap Yapı Malzemeleri ve Prefabrik Yapı Üretimi Entegre Tesisi	157
22-	Entegre Orman Ürünleri Tesisi	159
23-	Giresun Tarım ve Orman Makineleri İmalatı.....	161
24-	Ordu Gıda İşleme Makineleri İmalatı.....	163
25-	Rize Teleferik Projesi	165
26-	Elektrikli Tekne Üretim Tesisi.....	167
27-	Triploid Alabalık Yumurta ve Yavru Üretimi Tesisi	169
28-	Artvin İli Memba Suyu Şişeleme Tesisi	171
29-	Gümüşhane Kereste Üretimi Tesisi	173
30-	Bakır İzabe ve Elektroliz Tesisi.....	175
31-	Ordu OSB Yonga Levha Üretim Tesisi	177
32-	Çay Hasat Makinesi İmalat Tesisi	179
33-	Artvin Kalsit Üretim Tesisi.....	181
34-	Endüstriyel Ağ Üretim Tesisi	183
35-	Otel Kapıları Otomasyon ve Elektronik Kart Üretim Tesisi.....	184
36-	Outdoor Spor Hazır Giyim Üretim Tesisi	185
37-	Mikronize Kalsit Ürünleri Tesisi.....	187
	Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması.....	189

1- Giresun Mesleki Eğitim ve İnovasyon Merkezi	190
2- Yaşlı Bakım ve Sağlıklı Yaşam Merkezi.....	192
3- Rize Bilim Merkezi	194
4- Trabzon Endüstriyel Dönüşüm ve Yazılım Mükemmeliyet Merkezi.....	196
5- Doğu Karadeniz Turizm Mükemmeliyet Merkezi	198
Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması	200
1- Beşpare Ekoturizm Köyleri	201
2- Artvin Apiterapi İyi Yaşam (Wellness) Merkezi	203
3- Rize Butik Çay Ürünleri Üretim Merkezi.....	205
4- Fındık Mükemmeliyet Merkezi	207
5- Katma Değerli Arı Ürünleri Projesi	209
6- Kelkit-Köse-Şiran Tarımsal Sanayi Geliştirme Merkezi.....	211
7- Ordu Fındıklı Çikolata Üretim Tesisi	213
8- Gümüşhane Süt Üretim ve İşleme Entegre Tesisi	215
9- Gümüşhane Et Entegre Tesisi.....	217
10- Ordu Tarım ve Bahçe Makineleri Üretimi.....	219
11- Rize Meyve Suyu Üretimi.....	221
12- Giresun Fındık Çarşısı.....	223
Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması	225
1- Artabel Gölleri Alternatif Turizm Destinasyonu.....	226
2- Deremezra Geleneksel Köy Projesi	228
3- Güneysu Dağ Yolculuğu Temalı Tatil Köyü	230
4- Gümüşhane Jeopark.....	232
5- Giresun Fındık Müzesi ve Tema Parkı.....	234
6- Mendereslere Yolculuk Projesi	236
7- Hıdırnebi Yaylası Turizm Kompleksi Projesi	238
8- Uzungöl Kış Turizm Merkezi.....	240
9- Giresun Aktif Karbon, Pelet ve Kompozit Palet İmalatı	242
10- Rize Aktif Karbon ve Pelet İmalatı	244
11- Trabzon Rekreasyon Yatırımı.....	246
12- Şebinkarahisar Ara Güler Kültür ve Sanat Merkezi	249
13- Göksu: Beyazdan Maviye Yolculuk	250
14- Çambaşı Yaylasında Sürdürülebilir Turizmi Geliştirme Projesi.....	252
15- Cennet Vadisi & Şah Yolu Kültür Rotası.....	254

16-	Doğu Karadeniz Mavi Rota.....	256
17-	Kuspa ay Temalı Turizm Köyü.....	258
18-	Şahinkaya-al Mağarası Turizm Merkezi	260
19-	Kaçkarlar Doğa Sporları ve Macera Turizmi Gelişim Projesi.....	262
EK 2 -	Örnek Program Fikri Künyeleri	264
	Kapsayıcı Mavi Büyüme BKP	266
	Yöresel Ürünler BKP	270

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından On İkinci Kalkınma Planı'nda yer verilen ulusal önceliklerle uyumlu olarak Bölge'nin 5 yıllık geleceğine yön vermek üzere hazırlanmıştır. Bölge'nin yol haritası niteliğinde olan planın hazırlığında; güncel, dinamik, sonuç odaklı, stratejik, katılımcı, alt ve üst ölçekli plan, program ve belgelerle etkileşimli bir yaklaşım esas alınmıştır.

Plan, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin ekonomik, sosyal, çevresel, kültürel ve mekânsal öncelikler etrafında öngördüğü kalkınma senaryoları ve bu senaryoları gerçekleştirmeye yönelik hazırlanan stratejik öncelik, hedef, tedbir ve program önerilerinden oluşmaktadır. Hazırlanan Bölge Planı mevcut durum verilerini ortaya koyması yönüyle önemli bir kaynak, aynı zamanda ulusal düzeyde üretilen planlar ile yerelde yürütülecek faaliyetler arasındaki ilişkiyi tanımlayan önemli bir politika belgesidir. Bu anlamda Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, merkez ve yerel arasında koordinasyonu sağlayıcı bir rol üstlenmiştir.

Katılımcı bir planlama anlayışının benimsendiği plan hazırlık sürecinde, Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illerinde Bölge Planı İl Çalıştayları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalıştaylara görev aldıkları kurumlar adına 210 kişi katılım sağlamıştır. Her ilde gerçekleştirilen çalıştaylarla ve paydaşlarla yapılan birebir görüşmelerle tüm kamu, özel sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin sürece aktif katılımının sağlanması esas alınmıştır. Bu yöntemle, paydaşların 5 yıllık plan döneminde 6 ilde gerçekleştirilmesini istedikleri proje, program ve faaliyetlere ilişkin veri toplanmış, potansiyel gelişim odaklarına ve sorun alanlarına ilişkin görüş ve öneriler değerlendirilmiştir.

Plan hazırlıkları kapsamında DOKA çalışma birimleri ve yatırım destek ofisleri personelini içeren 9 tematik çalışma grubu kurulmuştur. Mevcut duruma ilişkin gerekli analiz ve değerlendirmeler için paydaşlardan elde edilen verilere ek olarak ulusal ve uluslararası strateji belgeleri, akademik kaynaklar ve yayınlardan gerekli veriler temin edilmiştir. Oluşturulan Mevcut Durum Analizi, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin sosyal, ekonomik, mekânsal, çevresel ve kültürel boyutlarına ilişkin geniş bir çerçeve sunmaktadır.

TR90 Bölgesi'nin coğrafi konumu, zengin doğal kaynakları, beşeri sermayesi, kendine özgü kültürel ve tarihi öğeleri göz önünde tutularak Bölge'yi 2028 yılına taşıyacak ve

geleceğini tarif eden vizyon “**Dönüşen Ekonomik Yapısıyla Küresel Ölçekte Rekabetçi, Yüksek Yaşam Kalitesine Sahip Çalışkan İnsanlarıyla Müreffeh, Eşsiz Doğası ve Kadim Değerlerini Koruyarak Gelişen Bir Doğu Karadeniz**” olarak belirlenmiştir. Bu vizyona erişebilmek adına Bölge’nin mevcut durumu ve gelişme eksenleri dikkate alınarak 4 adet stratejik öncelik belirlenmiştir:

- Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması
- Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi, Sosyal Refahın Artırılması
- Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması
- Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması

Sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde mevcut kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlayacak ve yerel potansiyeli harekete geçirecek bu stratejik öncelikler altında 28 adet hedef ve 125 adet tedbir oluşturulmuştur. Stratejik öncelik, hedef ve tedbirlerin yapılandırılmasında ulusal strateji belgelerinde sıklıkla yer verilen “küresel krizlerle ve kırılganlıkla mücadele, üretim-hizmet sunuş yapısındaki değişiklikler, küresel tedarik zincirinde kopmalar ve değişimler, dijitalleşme, veri toplama ve yönetimi, geleceğin meslekleri, yeşil ve mavi büyüme, iklim değişikliği, yoksullukla mücadele, afetler ve kriz yönetimi” gibi başlıklar dikkate alınmıştır.

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı kapsamında ortak akılla kararlaştırılan stratejik öncelik alanlarından ilki rekabet ve yenilik odaklı ekonomidir. Bu önceliği gerekçelendirmek adına Türkiye ve TR90 Bölgesi ekonomisinin temel göstergeleri incelendiğinde; Bölge’deki illerin yenilik ve rekabet seviyesi ile girişimcilik ve AR-GE verilerinin ülke ortalamasının altında olduğu ve Bölge genelinde rekabetçilik endeksinde düşüş eğilimi bulunduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, TR90 Bölgesi ekonomisinde öne çıkan tüm sektörlerde katma değeri yüksek ürün ve hizmetler üretimi, enerji verimliliği, dijital ve yeşil dönüşüm alanlarında Bölge’nin ulusal ve küresel ölçekte yenilik ve rekabet kapasitelerini artıracak yapısal bir dönüşüm gerçekleşmesi hedeflenmiş ve buna ilişkin tedbirler belirlenmiştir.

İkinci stratejik öncelik, beşeri sermaye, sosyal refah ve yaşam kalitesi kavramları etrafında şekillendirilmiş olup sosyal kalkınmayı odağına almaktadır. Bu önceliğin belirlenmesine zemin hazırlayan mevcut durum verilerine bakıldığında; Bölge’deki genç işsizlik oranının yüzde 30,2 ile Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olduğu, kadın istihdamının önemli bir kısmının kayıt dışı olarak tarım sektöründe gerçekleştiği,

Bölge’de kişi başına düşen aktif yeşil alan ortalamasının 5,93 m² ile Türkiye ortalamasının altında kaldığı, yaşlı bağımlılık oranının yüzde 22,4 ile artış eğilimi göstererek üretken nüfus üzerindeki ekonomik baskıyı artırdığı yönünde bilgilere erişilmektedir. Bu kapsamda istihdam, eğitim, hayat boyu öğrenme olanaklarının artırılması ve kadın, genç, çocuk ve yaşlıların iyi olma halinin geliştirilmesiyle sosyal refah ve yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik hedef ve tedbirler oluşturulmuştur.

Üçüncü stratejik öncelik, kırsal alanlarda sürdürülebilir refah artışının sağlanmasına yöneliktir. TR90 Bölgesi’nin nüfusunun yüzde 27,74’ü baskın kırsal ilçelerde, yüzde 26,18’i geçiş ilçelerinde ve yüzde 46,06’sı kentsel ilçelerde yaşamaktadır. Bölge’nin kentsel nüfusu Türkiye ortalamasının altındadır. Bölge ilçelerinin yüzde 61’i kır kategorisindedir ve tarımsal üretim Bölge ekonomisinde en önemli geçim kaynağıdır. TR90 Bölgesi’nde, istihdamın sektörel dağılımında tarım sektörünün payı yüzde 40,7’dir ve bu oran ülke ortalamasının oldukça üzerindedir. Bölgesel GSYH içindeki sektör payları açısından yüzde 13,3’lük pay ile tarım sektörü, hizmet ve sanayi sektörlerinin altında kalmaktadır. Ayrıca, tarımsal katma değer açısından TR90 Bölgesi, ülke ortalamasının gerisinde yer almaktadır. Buradan hareketle, tarım sektöründe üretim ve katma değer artırılması amacıyla kırsal alanlarda eğitim faaliyetlerinin artırılması, sosyal donatı eksikliklerinin giderilmesi, hizmet altyapısının iyileştirilmesi, tarım arazilerinin korunması, tarımsal girişimciliğin desteklenmesi ve iş birliklerinin geliştirilmesine olanak sağlayacak tedbirler geliştirilmiştir.

Dördüncü ve son stratejik öncelik alanı sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik ve iklim değişikliğine uyum kavramları etrafında yoğunlaşmaktadır. TR90 Bölgesi’nde engebeli topografik yapı sebebiyle nüfus kıyı boyunca koridor şeklinde kümelenmiş ve üst kotlarda dağınık şekilde konumlanmıştır. Bu haliyle mevcut yapılaşma durumu; altyapı, erişilebilirlik ve pazara ulaşım konusunda yüksek maliyet getirmekte, kıyı ve iç bölgeler arasındaki bağlantıların zayıf olmasına neden olmaktadır. İç kesimlerdeki düşük hizmet sunumu ve kalitesi burada yaşayan nüfusun kıyıya göç etmesine ve kıyılarda yapı yoğunluğunun artmasına yol açmaktadır. Bunun yanı sıra su kaynaklarının bilinçsiz kullanımı, kanalizasyon ve atık altyapılarındaki yetersizlikler çevre kirliliğine yol açmaktadır. Bölge’nin çok yağış alması sebebiyle heyelan ve taşkın olayları sıklıkla yaşanmakta ve bu durum yerleşim alanlarının afete karşı maruziyetini artırmaktadır. 1950’den itibaren ülke genelinde meydana gelmiş heyelanların yüzde 23’ünün,

taşkınlarnın ise yüzde 9'unun TR90 Bölgesi'nde gerçekleşmiş olması, Bölge'nin afetselliğini yansıtınan önemli verileri teşkil etmektedir. Bu durum temel alınarak, i bölgelerin kıyı ile fonksiyonel bağlantılarının artırılmasına, altyapı eksikliklerinin giderilmesine, yerleşimlerin afetlere karşı dirençli hale getirilmesine ve doğal kaynakların korunmasıyla sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasına hizmet edecek hedef ve tedbirler geliştirilmiştir.

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı kapsamında Bölge'nin sorunlarına, mevcut kaynaklarına, potansiyellerine, gelişme eğilimlerine ve bunlara yönelik tehditlere öncelik verilerek kentsel, kırsal ve yerleşim dışı alanlara yönelik stratejik ve mekânsal gelişim kararları alınmıştır. Yerel-bölgesel kalkınmanın sağlanması, kaynakların rasyonel ve sürdürülebilir kullanımı, ekolojik dengenin korunması için bu kararların hayata geçirilmesi ve alt ölçekli planların bu doğrultuda hazırlanması büyük önem arz etmektedir.

2. PLAN HAZIRLIK SÜRECİ

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı, ulusal düzeyde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, DOKA ve Bölge'nin ilgili tüm paydaşlarının katılımı ile hazırlanmıştır.

Bölge Planı hazırlıklarına DOKA nezdinde bir değerlendirme komisyonu kurularak başlanmış olup akabinde kurumun tüm çalışma birimleri ve yatırım destek ofisleri personelini kapsayan ve illerde paydaşların da görüş ve katkılarına yer verilen 9 tematik çalışma grubu oluşturulmuştur.

Plan hazırlık süreci boyunca Bölge'nin tüm illerinde, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla, Bölge'nin potansiyel gelişim alanları, sorunlar, fırsat ve tehditler ile ulusal ve uluslararası gelişmelerin değerlendirildiği Bölge Planı İl Çalıştayları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalıştaylara katıldıkları kurumlar adına görüş vermeye haiz 210 kişi katılım sağlamıştır. İl çalıştaylarının yanı sıra, DOKA'nın il yatırım destek ofisleri marifetiyle tüm ilçelerde kamu, özel sektör ve sivil toplum kesimlerinden paydaşlar ziyaret edilerek önemli sorunlar ve bölge potansiyel gelişim odaklarına ilişkin görüş ve öneriler alınmıştır.

Plan kurgusunda mevcut duruma ilişkin gerekli analiz ve değerlendirmeler için ulusal, bölgesel ve yerel kurum ve kuruluşlar, meslek kuruluşları ve özel sektörden veri toplama süreçleri ve verilerin analizi aşamaları tamamlanmıştır. Elde edilen veriler, analizler, görüş ve öneriler, ulusal ve uluslararası üst ölçekli politika ve strateji belgeleri de göz önünde bulundurularak incelenmiş ve dört stratejik önceliğe dayanan 2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlanmıştır.

3. ULUSLARARASI GELİŞMELER VE BÖLGE'YE ETKİLERİ

Günümüzde küreselleşme, yalnızca ekonomik boyutlu bir kavram olmaktan çıkmış, ülkelerin sosyal ve kültürel yapılarını da etkilemeye başlamıştır. Bunun bir sonucu olarak, tüm ülkeler, uluslararası gelişmelerden daha fazla etkilenmektedir. Son dönemde küresel boyutta gerçekleşen;

- Çokuluslu şirketlerin sayısında artış,
- İş yapış ve hizmet sunuş şekillerinde değişiklikler,
- Dijital kimlik ve güvenliğe bakış,
- Blok zincir, artırılmış gerçeklik, yapay zekâ, büyük veri,
- İş gücü piyasasında değişimler,

- Toplum 4.0,

gibi olgu ve kavramlar tüm ülkeleri ve bölgeleri değer zincirinin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir.

Son yıllarda artan küresel belirsizlikler ve krizler sonucunda uzun vadeli planlama perspektifi yerini orta vadeli ve dinamik planlamaya bırakmıştır. Yeni planlama anlayışıyla birlikte On İkinci Kalkınma Planı'nda;

- Korumacılık, artan belirsizlikler, ekonomik ağırlık merkezlerinde değişim ve yeni arayışlar,
- Yeşil dönüşüm,
- Dijital dönüşüm,
- Teknolojik gelişmelerle dönüşen üretim yapısı ve hizmet sunum biçimleri,
- Enerji arz güvenliğinde çözüm arayışları,
- Gıda güvenliği ve suyun etkin kullanımı,
- Demografik yapıdaki değişim ve artan insan hareketliliği,
- İşgücü piyasasında ekonomik ve sosyal dönüşüm,
- Gelir dağılımında bozulma ve artan eşitsizlikler,
- Eğitim yaklaşımlarının değişmesi,
- Dijitalleşen ve şoklara dirençli sağlık hizmetleri
- Sürdürülebilir şehirler ve mega kentler,
- Afet risk yönetiminde etkinlik,
- Hızlı sosyokültürel değişimler,
- Ailenin korunması ve güçlendirilmesinin artan önemi,
- Düzenleyici, denetleyici ve güvenilir kamu yönetimi,
- Sürdürülebilir kalkınma gündemi

başlıkları önemli küresel gelişmeler olarak öne çıkmaktadır. 2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlıkları çalışmalarını sürecinde yapılan odak grup toplantıları ve çalıştaylar sonucunda da On İkinci Kalkınma Planı ile uyumlu olarak TR90 Bölgesi için;

- Küresel kriz, artan belirsizlikler ve kırılganlıklarla mücadele,
- Üretim yapısı, hizmet sunuş biçimleri ve tedarik zincirinde meydana gelen değişiklikler,
- Tüketim kalıpları ve tüketici davranışlarında yaşanan radikal değişimler,
- Ekonomi ve ticaretin dönüşen yapısı ile birlikte küresel üretim merkezleri ile ticaret koridorları ve rotalarında gerçekleşen eksen kayması,
- Dijital dönüşüm, büyük veri ve yapay zekâ gibi teknolojik gelişmeler,
- İşgücü piyasasının ekonomik ve sosyal dönüşümü ile geleceğin meslekleri,
- Yeşil ve mavi büyüme,
- Sürdürülebilir şehirler

başlıkları öne çıkmaktadır.

Bu tematik başlıklar, ulusal strateji belgelerinde olduğu gibi TR90 Bölgesi özelinde de stratejik öncelik, hedef ve tedbirlerin yapılandırılmasında göz önünde bulundurulmuştur.

Yeni dönemde yıkıcı teknolojilerin ortaya çıkmasıyla birlikte üretim yapısı ve hizmet sunuş şekillerinde yapısal dönüşümler beklenmektedir. TR90 Bölgesi'nde istihdamda ve ihracatta düşük ve orta teknoloji sektörlerinin payı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu durum, Bölge'nin teknolojik değişimlerden daha fazla etkilenmesine sebep olmakta ve sektörlerin kırılganlıklarını artırmaktadır. TR90 Bölgesi'nin küresel değer ve tedarik zincirlerinde yerini koruyabilmesi ve geliştirebilmesi için sektörlerin rekabet edebilirlik-uyum becerilerini yükseltmek ve kırılganlıklarını azaltmak için politikaların oluşturulması gerekmektedir. Hızla gelişen teknolojik ilerlemeye paralel olarak dönüşen üretim yapısı ve hizmet sunuş tarzları, COVID-19 salgın koşullarıyla birlikte tüketim kalıplarında ve tüketici davranışlarında da radikal bir değişime neden olmuştur. Buna bağlı olarak Bölge'de; dijital teknolojilerin üretim, lojistik ve hizmet sunum biçimlerinde neden olduğu ekonomik ve sosyal dönüşüm ile değişen tüketici tercihlerine duyarlı iş, ticaret ve yatırım ortamı oluşturulması yönünde küresel eğilimlere uygun politika alanları belirlenmelidir. Sektörlerin küresel gelişmelere uyumunu sağlamak, 2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlıkları kapsamında gerçekleştirilen çalıştay ve odak grup toplantılarında da öncelikli başlıklardan biri olarak değerlendirilmiştir.

TR90 Bölgesi'nin yıkıcı teknolojilere uyum sağlama becerileri artırılırken yeni teknolojilerin Bölge'de üretilmesi için gerekli tedbirlerin alınması önem arz etmektedir. Yakın dönemdeki teknolojik gelişmelerin çoğunlukla teknoloji tabanlı girişimler tarafından sağlandığı gözlemlenmektedir. Mevcut eğilimin 2024 - 2028 döneminde de devam etmesi ve ülke politikalarında girişimcilik ekosistemine yapılan vurgunun artması beklenmektedir. Türkiye'de genellikle İstanbul, İzmir, Ankara illeri ve çevresinde yoğunlaşmış girişimcilik ekosisteminin Anadolu'ya yayılması gerekmektedir. Bu amaçla, çekim merkezi Trabzon ili olacak şekilde TR90 Bölgesi'nin de bir girişimcilik üssü olması için kapsamlı politikalar uygulanmalıdır. Bölge'deki girişimlerin, fikir, kuruluş, büyüme ve çıkış aşamalarında ihtiyaç duyacakları fiziki alan, profesyonel danışmanlık hizmetleri ve finansmana erişim altyapısı geliştirilmelidir.

Plan kapsamında önümüzdeki beş yıl içinde stratejik öncelik, hedef ve tedbirlerde, büyük veri, dijital veri tabanlı uygulamalar/planlar, siber güvenlik ve dijital altyapı en önemli

temalar arasında olacaktır. Doğru ve güvenilir bilgiye erişim, veri güvenliğinin sağlanması ve yapay zekâ tabanlı uygulamaların Bölge’de yaygınlaştırılması için teknik altyapı, kurumsal kapasite ve beşeri sermayenin oluşturulması ve geliştirilmesi çalışmalarına yoğunluk verilmelidir.

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlıkları doğrultusunda gerçekleştirilen çalıştay ve odak grup toplantılarında öne çıkan başlıklardan biri de iş gücü piyasasının dönüşümüdür. On İkinci Kalkınma Planı’nda da teknolojiye dayalı karmaşıklaşan üretim yapısının, nitelikli işgücü talebini artırmakta ve otomasyona bağlı olan işlerde orta ve düşük nitelikli emek talebini azaltmakta olduğu belirtilmiştir. TR90 Bölgesi gibi özellikle orta ve düşük teknoloji ve emek yoğun sektörlerin ağırlıklı olduğu bir Bölge’de, teknoloji kaynaklı gelişmeler ışığında geleceğin meslekleri olarak adlandırılan yeni meslek alanlarının, orta-düşük nitelikli mesleklerin yerini alması beklenmektedir. Bu gelişmeler sonucunda iş gücü arzı ve talebi arasında uyumun sağlanması için iş gücü piyasasındaki değişikliklerin yakından takip edilmesi ve talep edilen nitelikte iş gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir. İş gücü piyasasında beklenen bu değişime yönelik önlemlerin alınması için kamu, özel sektör, üniversite ve meslek örgütleri iş birliğinde koordineli eğitim programları kurgulanmalıdır. Eğitim faaliyetleri planlanırken iş gücüne dâhil olmayan çocuk ve gençler ile hâlihazırda çalışanlara yönelik programların ayrı tasarlanmasına dikkat edilmelidir. Çocuklar ve gençlere yönelik çağın gereksinime uygun yenilikçi öğrenme tasarımları geliştirilirken mevcut çalışanlar için hayat boyu öğrenme politikaları kapsamında yeniden beceri kazandırma ile mevcut pozisyon ve mesleklerde yeni becerilerin öğrenilmesi çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

On İkinci Kalkınma Planı ve 2024-2028 TR90 Bölge Planı’nda yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir çevre başlığı öne çıkmaktadır. Özellikle iklim değişikliği ve şehirleşme sonucunda çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki baskının artarak devam etmesi iklim dostu, sürdürülebilir, koruma-kullanıma dengesinin sağlandığı dirençli kent politikalarına odaklanılmasına sebep olmaktadır. Özellikle TR90 Bölgesi için tarım ve turizm sektörlerinin önemini koruması bu politikalara verilen önemin artmasına neden olmaktadır. Bunun temel nedeni, iklim değişikliğinden en çok etkilenen sektörlerin başında tarım sektörünün gelmesi ve TR90 Bölgesi’nin istihdam ve sanayisinin tarım sektörü ağırlıklı olmasıdır. Bu kapsamda, iklim değişikliğinin, Bölge’nin en önemli tarım ürünleri olan çay ve fındık üzerindeki olası etkilerini incelemek amacıyla çalışmaların

ivedilikle yapılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, TR90 Bölgesi'nde doğa temelli artan turizm faaliyetleri sonucunda çevre ve doğal kaynakların koruma-kullanma dengesi ilkesi odağında planlama faaliyetlerinin yapılması önem arz etmektedir.

İklim değişikliğine uyum sürecinde TR90 Bölgesi için en önemli fırsatlardan biri, turizm sektöründe yeni eğilimler ve müşteri davranışlarındaki değişiklikler olacaktır. Özellikle Covid-19 salgını sonrasında, turistlerin tatil tercihlerinin, deniz-kum-güneş turizmi gibi geleneksel kitle turizminden butik tarzda yapılan alternatif turizm seçeneklerine yöneldiği görülmüştür. Bu nedenle yakın gelecekte TR90 Bölgesi'nin, yükselen bir turizm cazibe merkezi olması beklenmektedir. Bölge'nin turizm eğilimleri dikkate alınarak yeni döneme planlı bir hazırlık yapılması gerekmektedir.

Küresel düzeyde yaşanan üretime dayalı, ekonomik, teknolojik, jeopolitik ve ticari gelişmelerle birlikte küresel ekonominin ağırlık merkezlerinde eksen kayması yaşanmakta olup çok kutuplu bir dünya düzeni giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Türkiye'nin de dâhil olduğu gelişmekte olan ekonomiler küresel üretim merkezi olmaya yönelik çalışmalara ağırlık vermekte, dinamik şekilde dönüşen küresel ekonomi ve ticarete yeniden bir konumlandırma ve dengeleme arayışı içinde hareket etmektedirler. Bu bağlamda; özellikle Çin tarafından 2013 yılı itibarıyla başlatılan Bir Kuşak Bir Yol Projesi, Çin'den Avrupa'ya ulaşan tarihi İpek Yolu'nun canlandırılmasını hedeflemekte olup küresel düzeyde oluşturacağı karayolu, demiryolu ve deniz yolu ağları sistemleriyle küresel ekonominin ağırlık merkezini değiştirme amacını taşımaktadır. Türkiye'yi Gürcistan, Azerbaycan ve Hazar Denizi hattı üzerinden Türkî Cumhuriyetler başta olmak üzere Çin ve Uzak Doğu'ya bağlayacak proje, Bölge açısından da küresel ekonomi ve ticarete entegrasyonda fırsat penceresi açmaktadır. Bölge'nin Gürcistan ve Doğu Anadolu Bölgesi üzerinden Bir Kuşak Bir Yol Projesi'ne başta demiryolu olmak üzere yeni ulaşım hatları ve lojistik ağlar üzerinden bağlanması ve transit ticarete güçlü şekilde konumlanmasına yönelik proje ve yatırımlar, Bölge'nin küresel ticaret ağını genişletmesi açısından önem arz etmektedir. Bir Kuşak Bir Yol Projesi dışında Türkiye, jeopolitik ve coğrafi açıdan küresel ulaştırma ve enerji koridorları için bağlantı noktası olma yönünde dâhil olduğu diğer önemli projeler Avrasya Koridoru, Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA) ve Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu projeleridir. Bu projeler; Türkiye ve Avrasya ülkeleri arasındaki bağlantı yollarını geliştirecek, uluslararası ticaret ve yatırımlarda iş birliğini güçlendirecektir. Türkiye'nin Avrasya'ya açılan doğal kapısı

konumundaki Bölge'nin uluslararası nitelikte projelere dâhil edilerek küresel ekonomiye entegrasyonunun artırılması yönünde politikalar geliştirilmelidir.

4. BÖLGE'YE GENEL BAKIŞ

4.1 TR90 Bölgesi'nin Dünyadaki Yeri

TR90 Bölgesi'nde coğrafyanın engebeli olması ve yatırım yapılabilir fiziki alanların yetersizliği nedeniyle sanayi gelişimi sınırlı kalırken ticaret öne çıkmaktadır. Tarihi İpek Yolu'nun bir parçası olan Bölge, karayolu, deniz ve hava limanları altyapısıyla uluslararası ticarete Karadeniz Havzası, Kafkasya, Orta Asya ve Avrupa arasında stratejik bir öneme sahiptir.

Karadeniz iklimine sahip alanlar içerisinde nem oranının ve yağış miktarının en fazla olduğu TR90 Bölgesi, bu iklimsel koşullardan dolayı fındık ve çay üretimi açısından avantajlı durumdadır. Tarımsal sanayinin ağırlıklı olduğu TR90 Bölgesi'nde hem istihdam hem de gelir sağlayıcı faaliyetlerde de fındık ve çaya bağlı sektörler öne çıkmaktadır.

2020 yılı Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) istatistiklerine göre dünya fındık üretiminin yaklaşık yüzde 70'i Türkiye'de yapılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre bu üretimin yüzde 57,4'ü TR90 Bölgesi'nde yapılmaktadır. Dünyadaki fındık ihracatının yüzde 72'si Türkiye tarafından gerçekleştirilmekte ve bu ihracatın büyük bölümü TR90 Bölgesi'nden yapılmaktadır. Bu açıdan TR90 Bölgesi, dünya fındık pazarı için en önemli tedarikçi konumundadır.

TR90 Bölgesi için kilit sektörlerden biri olan çay sektöründeki üreticilerinin tamamı TR90 Bölgesi'nde yer almakta ve bunların yüzde 63'ü Rize ilinde bulunmaktadır. FAO tarafından hazırlanan 2022 yılı Uluslararası Çay Pazarı Raporuna göre siyah çay üretimi bakımından Hindistan, Kenya, Çin ve Sri Lanka'dan sonra Türkiye 5. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte Türkiye'de çay üretiminin ağırlıklı olarak iç pazara yönelik yapılması nedeniyle dünya çay ihracatı istatistiklerinde Türkiye 31. sırada yer almaktadır.

TR90 Bölgesi biyoçeşitlilik açısından zengin bir bölgedir. Avrupa kıtasında yaklaşık 14.000 adet bitki türü varlığı söz konusu iken sadece Artvin ilinde 2.727 adet bitki türü bulunmaktadır. Ayrıca, Artvin ili Borçka ilçesi sınırları içerisinde yer alan ve Türkiye'nin ilk ve tek biyosfer rezerv alanı olan Camili Biyosfer Rezerv Alanı 2005 yılında UNESCO tarafından Dünya Biyosfer Rezervleri Ağı'na dâhil edilmiştir.

Zengin bir floraya sahip TR90 Bölgesi, iklim koşulları bakımından arıcılık faaliyetleri için elverişlidir. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsünün 2022 yılında yayımlanan Arıcılık Ürün Raporu'na göre dünya bal üretiminde Çin yüzde 25,9 ile lider konumda olup Türkiye, yüzde 5,9'luk üretimle Çin'i takip etmektedir. TR90 Bölgesi 15.615 tonluk üretimle Düzey 2 bölgeleri arasında en fazla bal üretimine sahip bölgedir. Kafkas Arı Irkını koruma altına almak için, 1998 yılında Artvin ili Borçka ilçesi Camili (Macahel) Havzası, Kafkas Arı Irkı Gen Merkezi olarak izole bölge ilân edilmiş ve her türlü arı ve arı ürünleri girişine kapatılmıştır.

TR90 Bölgesi önemli kültürel ve doğal değerlere sahiptir. Dünyada önemli inanç turizmi destinasyonlarından biri olan Sümela Manastırı 2000 yılından beri UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır. Giresun ilinde başta Çanakçı ilçesi olmak üzere, Görele, Eynesil ve Tirebolu ilçelerinde yoğun olarak kullanılmakta olan "Islık Dili" 2017 yılında UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi'ne dâhil edilmiştir. Ayrıca, sürdürülebilir ve alternatif turizme giderek artan eğilim sonucunda önem kazanan Cittaslow sertifikasını TR90 Bölgesi'nden Ordu-Perşembe ve Artvin-Şavşat ilçeleri almaya hak kazanarak alternatif turizme ilgi duyan turistler için önemli bir destinasyon olmuştur.

4.2 TR90 Bölgesi'nin Türkiye'deki Yeri

TÜİK tarafından yayımlanan 2021 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2.693.034 nüfusa sahip olan TR90 Bölgesi, Düzey 2 bölgeleri arasında 14. sırada yer almaktadır. Düzey 2 bölgeleri yüzölçümleri açısından incelendiğinde TR90 Bölgesi'nin 35.174 km² alan ile 7. sırada yer aldığı görülmektedir.

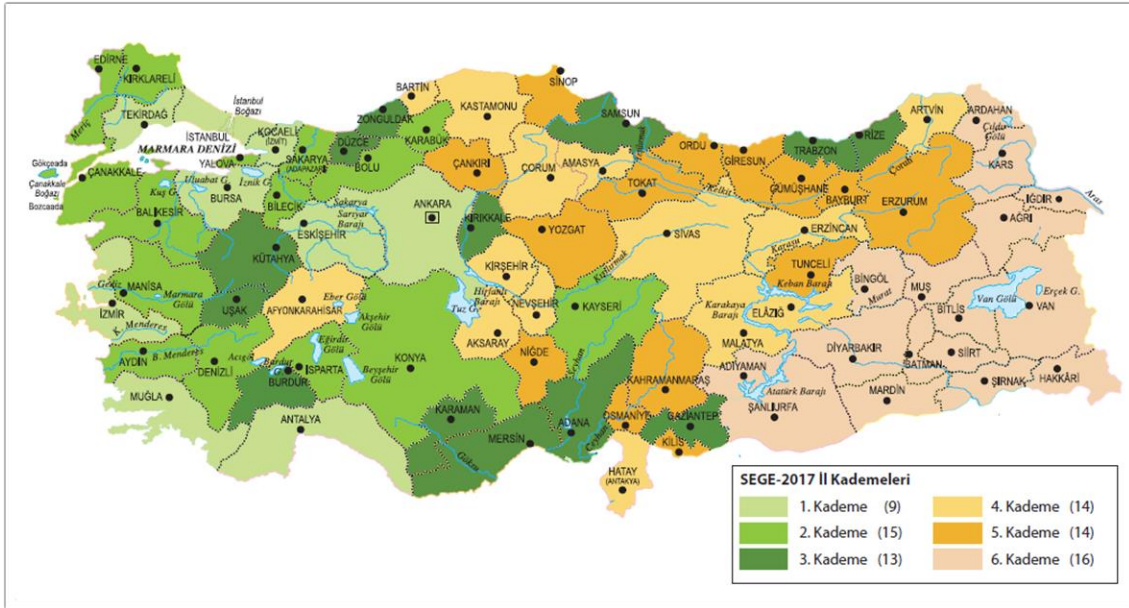
TÜİK 2022 yılı Hanehalkı İşgücü Anketleri Bölgesel Sonuçlarına göre TR90 Bölgesi'nde; işgücüne katılma oranı %55,4 ve istihdam oranı %50,3'tür. Türkiye geneli işgücüne katılma oranı %53,1 ve istihdam oranı %47,5'tir. TR90 Bölgesi, işgücüne katılma ve istihdam oranı bakımından Düzey 2 bölgeleri arasında 6. sırada yer almaktadır. Türkiye nüfusunun %3,18'ini oluşturan TR90 Bölgesi Türkiye toplam işgücünün %3,42'sini oluşturduğu görülmektedir. Türkiye ortalamasının üstünde seyreden işgücü verilerindeki durumun temel nedeni TR90 Bölgesi istihdamının tarım sektörü ağırlıklı olmasıdır. 2021 yılı iktisadi faaliyet kollarına göre istihdam verileri incelendiğinde tarım sektörünün istihdama katkısı Türkiye'de %17,2 iken bu oran TR90 Bölgesi'nde ise %40,7'dir. TR90

Bölgesi, Düzey 2 Bölgeleri arasında oransal olarak en fazla tarım istihdamına sahip 2. bölgedir. 2010-2021 yılları arasında Türkiye ve TR90 Bölgesi özelinde tarım sektörünün istihdama katkısı azalmasına rağmen tarım sektörü istihdam açısından TR90 Bölgesi için öncelikli sektörlerden biri olmayı korumaktadır.

TR90 Bölgesi 2021 yılında 125.851.293.000 TL GSKD ile Türkiye'nin %1.94'ünü oluşturmaktadır. Bu oran ile TR90 Bölgesi, 26 Düzey 2 bölgesi arasında 15. sırada yer almaktadır. 2021 yılı Girişimci Bilgi Sistemi verilerine göre Türkiye'de imalat sanayindeki girişimlerde düşük teknoloji düzeyinde istihdam edilenlerin oranı %50 iken TR90 Bölgesi'nde ise bu oran %71'dir. Ayrıca, TÜİK Düzey 2 bölgeleri gayrisafi yurt içi AR-GE harcaması ve insan kaynağı verilerine göre AR-GE personeli başına düşen harcama bazında TR90 Bölgesi Düzey 2 bölgeleri arasında 23'üncü sırada, toplam AR-GE harcaması bazında 15'inci sırada bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye nüfusunun %3.18'ini ve toplam işgücünün %3,42'sini oluşturan TR90 Bölgesi'nin GSKD verilerinde diğer Düzey 2 bölgelerinin gerisinde kalmasına neden olan önemli faktörlerdir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 2017 yılında yaptığı İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları'na (SEGE) göre TR90 Bölgesi, Düzey 2 bölgeleri arasında 17. sırada yer almaktadır. Bölge, TÜİK 2020 yılı verilerine göre kişi başına yaratılan Gayri Safi Katma Değer (GSKD) bakımından 26 Düzey 2 bölgesi içerisinde 36.864 TL ile 19. sırada yer almaktadır.

Harita 1: SEGE Değerleri İtibarıyla İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Kademeleri

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017

TR90 Bölgesi hinterlandı incelendiğinde TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt), TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan) ve TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) bölgeleri ile etkileşim içinde olduğu görülmektedir. 2024–2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı hazırlığı sürecinde illerde gerçekleştirilen çalıştaylarda, katılımcılar, yeni sanayi alanları ve turizm destinasyonlarının oluşturulması, tarımsal üretime yönelik iş birliklerinin geliştirilmesi ve lojistik altyapının iyileştirilmesi için komşu bölgeler ile iş birlikleri kurulması gerektiğini vurgulamıştır.

10 yılı aşkın süredir devam eden planlama ve tanıtım faaliyetleri sonucunda turizm TR90 Bölgesi için başat sektörlerden biri haline gelmiştir. Uzun yıllardır yerli turistler için önemli bir destinasyon olan Doğu Karadeniz, söz konusu çalışmalar neticesinde başta Körfez ülkelerinden gelen turistler olmak üzere yabancı ziyaretçiler için de önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Bu kapsamda Trabzon İstanbul'dan sonra Körfez coğrafyasından gelen turistlerin en çok tercih ettiği ikinci şehir konumundadır. Gerek Ajansın faaliyetleri, gerekse de sektördeki diğer paydaşların 10 yılı aşkın süredir devam eden çabaları sonrası tesise geliş sayısı yerli turist için yaklaşık 2,5 katına çıkarak 2023 yılında 1.037.255'e, yabancı turist sayısıysa neredeyse 8 katına çıkarak 477.654'e ulaşmıştır. Bununla birlikte geceleme sayısı 3 katını aşarak 2.815.107'ye ulaşırken yatak kapasitesindeki artış 4 katı aşarak 44.504'e ulaşmıştır. Bunlara ek olarak sektörün büyüme hızı artarak artmış, yatırımlar da beraberinde gelmiştir. 2023 yılı verilerine göre acente sayısı 466 olurken Bölge'de 35 adet 4 yıldızlı, 15 adet 5 yıldızlı otel bulunmaktadır.

Doğu Karadeniz (TR90) Bölgesi, mavi ekonomi sektörleri (kıyı turizmi, su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı, su ürünleri işleme ve gemi inşa sanayileri, deniz ulaştırma ve liman hizmetleri vb.) açısından gelişme potansiyeli yüksek bir Bölge olmakla beraber, özellikle su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığının Türkiye'de önemli bir rekabet ve büyüme potansiyeli bulunmaktadır. Son 5 yılda (2019-2023) su ürünleri sektörü ihracat ve üretim artışı ile Bölge'de en hızlı büyüyen sektör olmuştur. Bölge'de 2019-2023 yılları arasında su ürünleri ihracatı yaklaşık 33 milyon dolardan 178 milyon dolara yükselmiştir. Bu ihracat değeri, Türkiye su ürünleri ihracatının (1,7 milyar ABD Doları) %10,5'i olarak gerçekleşmiştir. Su ürünleri yetiştiricilik miktarı ise 2018-2022 yılları arasında % 115'lik artış ile 32.328 tona ulaşmış olup bu oran Türkiye'deki yetiştiricilik miktarının (514.805 ton) yaklaşık %6,3'ünü oluşturmaktadır. Bölge'de yetiştiriciliği yapılan su ürünleri miktarının 10.746 tonu iç sularda, 21.582 tonu ise denizde gerçekleştirilmiştir. En çok

yetiştirilen türler sırasıyla gökkuşağı alabalığı, Karadeniz alabalığı ve levreklerdir. Bölge'de en fazla yetiştiricilik Trabzon'da olup 2022 yılı Trabzon'un su ürünleri yetiştiricilik miktarı 13.256 ton olarak gerçekleşmiştir. Trabzon'u sırasıyla 7.057 tonla Artvin; 6.154 tonla Ordu; 3.073 tonla Rize; 2.658 tonla Gümüşhane ve 170 tonla Giresun illeri izlemektedir. 2022 itibariyle Bölge'de avlanan balık miktarı 97.398 tonla Türkiye'de avlanan balık miktarının (301.747 ton) %32,3'ünü oluşturmaktadır. Bölge'de en çok avcılığı yapılan balıklar sırasıyla hamsi, çaça, palamut, istavrit ve mezgittir.

TR90 Bölgesi uluslararası ticaret ve taşıma koridorları üzerinde yer almakta olup çok modlu taşımacılık imkânlarının varlığı, serbest bölgelerin mevcudiyeti, gelişmiş gıda sektörü ve karayolu taşımacılık firmalarının yoğunluğu bölgenin lojistik anlamda sahip olduğu avantajlar arasında yer almaktadır. Altyapı anlamında son 10 yıl içerisinde karayolu, denizyolu ve havayolu taşımacılığında gelişme kaydeden Bölge, özellikle doğu-batı yönlü taşımacılıkta önemli bir merkez haline gelmiştir. Ulaştırma ve lojistik alanında mevcut ve planlanan yatırımlar marifetiyle Bölge'nin hem doğu-batı hem de kuzey-güney yönlü gelişmesi ve coğrafi koşullardan kaynaklanan dezavantajların azaltılması hedeflenmektedir.

TR90 Bölgesi, engebeli coğrafi koşulları sebebiyle kitlesel kırsal yerleşmeye Türkiye'nin geri kalanına kıyasla daha elverişsizdir. Bir başka ifadeyle Bölge'de toplu kırsal yerleşimlerden ziyade dağınık ve seyrek kırsal yerleşimler yaygındır. Dağınık kırsal yerleşim yapısı eğitim ve sağlık imkânlarına ulaşımında sorun yaşanmasına, kırsal alanlarda katı atık toplama gibi temel belediye faaliyetlerinin aksamasına neden olmaktadır. Atık hizmeti verilen nüfusun toplam nüfus içerisindeki yüzdesi bakımından TR90 ortalaması Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. Bölge'de en fazla atık bertarafı Trabzon ve Ordu illerinde yapılmaktadır. Kanalizasyon şebekesiyle hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı Türkiye için yüzde 91, TR90 için yüzde 82'dir. Diğer altyapı bileşeni olan içme ve kullanma suyu şebekesi için ise Türkiye için hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı yüzde 99'dur, bu oran TR90 Bölgesi'nde ise yüzde 93'tür. Dolayısıyla, TR90 Bölgesi illerinin şehirleşmeyle ilgili sorunlarının büyük çoğunluğu zorlu topografik koşullar ve buna bağlı olarak yüksek maliyet gerektiren altyapı ve ulaşım çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Ancak, son yıllarda gerçekleştirilen çeşitli kamu yatırımları sayesinde altyapı problemlerine çözüm üretilmesi ve erişilebilirliğin artması Bölge'ye pozitif ivme katmıştır.

Orman alanları ve endemik bitki türleri açısından zengin olan TR90 Bölgesi'nde doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı ve korunması öne çıkan önemli konu başlıklarıdır. Orman Genel Müdürlüğü 2020 verilerine göre Bölge'de ormanlık alanlar, ülke alanının %29,4'ünü kaplamaktadır. Ayrıca TR90 Bölgesi ormanlık alanlarının bölge illeri toplam alanına oranı %41,6 olup bu değer Türkiye ortalamasının üzerindedir. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün 2021 verilerine göre Türkiye'deki milli parkların yaklaşık %3'ü, tabiat parklarının yaklaşık %15'i, tabiat koruma alanlarının ise yaklaşık %4,5'i TR90 Bölgesi'nde yer almaktadır. Zengin biyolojik çeşitliliğe sahip Bölge'de iklim değişikliğinin tarımsal üretimi olumsuz etkileyerek çay ve fındık üretiminde verim düşüklüğüne neden olacağı ve Bölge florası üzerindeki olumsuz etkileri sebebiyle bal üretimi ile et ve süt verimliliğinin azalacağı düşünülmektedir. Sıcaklık artışlarının deniz suyu sıcaklık ortalamasını da artırmasıyla deniz ekosistemlerinde değişimlerin olacağı öngörülmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Stratejik Çevresel Değerlendirme Raporu (2021)'na göre, iklim değişikliğinin etkisi ile Karadeniz'in yaz sıcaklığının, 2016-2041 dönemi için 0.5-3.0°C ve 2041-2070 dönemi için 4°C artacağı öngörülmektedir. Karadeniz, Avrupa kıyıları arasındaki en yüksek ikinci ekstrem su seviyesi yükselmesinin modellendiği basendir. 2050 yılına kadarki artışın ortalama 25 cm olması beklenirken, 2100 yılında ortalama 60-80 cm'lik bir artış model sonuçlarında görülmüştür.

İklim değişikliğinin etkisiyle meteorolojik kaynaklı afet olaylarının sayısı, sıklığı ve yol açtığı zararların artış gösterdiği TR90 Bölgesi'nde taşkın ve heyelanların tüm afetler içindeki oranı yüzde 95'tir. 1950 - 2019 yılları arasında Türkiye'de meydana gelen heyelan ve kaya düşmesi verilerine göre TR90 Bölgesi ilk sırada yer almaktadır. 1950'den itibaren ülke genelinde meydana gelmiş heyelanların yüzde 23'ü TR90 Bölgesi'nde gerçekleşmiştir. Ülke genelinde Trabzon ili 1.673 heyelan olayı ile ilk sırada bulunmakta ve onu 1.319 heyelan ile Rize ili izlemektedir. Aynı dönemde TR90 Bölgesi'nde gerçekleşen taşkın sayısı 613 olup bu sayı ülke genelindeki olayların yaklaşık yüzde 9'una tekabül etmektedir (AFAD, Afet İstatistikleri, 2020). Bu doğrultuda, TR90 Bölgesi'nde afetlerin kalkınma süreçlerini sekteye uğratmaması ve kalkınmanın sürdürülebilir olması için risk azaltıcı tedbirler alınması, hazırlık seviyesinin ve kapasitesinin artırılması önem taşımaktadır.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINMA
HAMLESİ

5. VİZYON, STRATEJİK ÖNCELİK, HEDEF VE TEDBİRLER

VİZYON

*Dönüşen Ekonomik Yapısıyla
Küresel Ölçekte Rekabetçi, Yüksek Yaşam Kalitesine
Sahip Çalışkan İnsanlarıyla Müreffeh, Eşsiz Doğası ve
Kadim Değerlerini Koruyarak Gelişen
Bir Doğu Karadeniz.*

4 STRATEJİK ÖNCELİK

1

Bölge Ekonomisinde Rekabet ve
Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün
Sağlanması

Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi
ve Sosyal Refahın Artırılması

2

3

Kırsal Alanlarda Tarımsal
Verimliliğin ve Refahın Artırılması

Çevresel Sürdürülebilirliğin
Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin
Artırılması

4

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Stratejik Öncelik 1. Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması

● **Hedef 1.1:** Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

● **Hedef 1.2:** Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

● **Hedef 1.3:** İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır

● **Hedef 1.4:** İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir

● **Hedef 1.5:** Lojistik ve Ulaşım Hizmet Altyapısı Güçlendirilecektir

● **Hedef 1.6:** Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır

● **Hedef 1.7:** Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Stratejik Öncelik 2. Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması

- **Hedef 2.1:** Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir

- **Hedef 2.2:** Gençlerin İş Gücü Piyasasına Aktif Katılımları Desteklenecek Ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır

- **Hedef 2.3:** Bölge Üniversitelerinin İhtisas Alanlarındaki Etkinliği Artırılacaktır

- **Hedef 2.4:** Kayıt Dışı Kadın İstihdamı Önlenecektir

- **Hedef 2.5:** Yaşlı Refahı Artırılacaktır

- **Hedef 2.6:** Engellilerin Yaşam Koşulları İyileştirilecektir

- **Hedef 2.7:** Kadının Toplum İçindeki Statüsü Güçlendirilecektir

- **Hedef 2.8:** Çocuk ve Gençlerin Ruhsal, Bedensel ve Bilişsel Gelişimleri Desteklenecektir

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Stratejik Öncelik 3. Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması

Hedef 3.1: Kırsal
Yerleşimlerde Yaşam
Kalitesi Artırılacaktır

Hedef 3.2: Kırsal
Yerleşimlerde Beşeri
Sermaye Geliştirilecektir

Hedef 3.3: Tarımsal
Kaynakların
Sürdürülebilirliği
Sağlanacaktır

Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik
Artırılacaktır

Hedef 3.5: Tarımsal Üretim,
Katma Değer ve Verimlilik
Artırılacaktır

Hedef 3.6: Tarımsal Üretimde
İş Birliği Yapılarının Rolü
Güçlendirilecektir

Hedef 3.7: Gıda Üretim ve Arz
Güvenliği Artırılacaktır

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Stratejik Öncelik 4. Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması

Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

Hedef 4.2: İklim Değişikliğine Uyum Sağlanacak ve Afetle Mücadele Desteklenecektir

Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkanları Zengin Kentler Oluşturulacaktır

Hedef 4.4: Dengeli ve Dirençli Mekânlar Oluşturulacaktır

Hedef 4.5: Erişilebilir Akıllı Şehir Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır

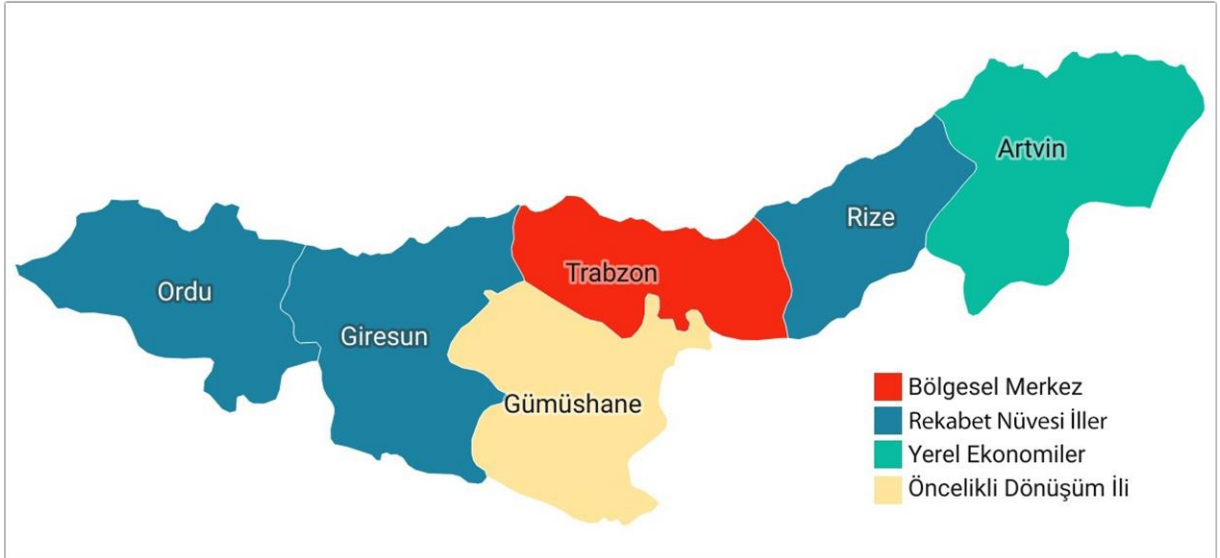
Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

5.1 Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması

2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi kapsamında, 4 stratejik amaç altında 4 mekânsal boyut ve bu boyutlar altında toplam 9 mekânsal tipoloji sınıflaması bulunmaktadır. Küresel Entegrasyon boyutu altında küresel il ve potansiyel küresel il; Rekabetçilik boyutu altında rekabetçi iller, potansiyel rekabetçi iller, rekabet nüvesi iller; Yakınsama boyutu altında bölgesel merkezler, gelişen yerel ekonomiler, öncelikli dönüşüm illeri; Afet Sonrası İhya boyutu altında ise afet sonrası ihya illeri sınıflandırılmıştır. Mekânsal tipoloji haritasına göre, TR90 Bölgesi'nde küresel entegrasyon ve afet sonrası ihya boyutlarında yer alan il bulunmamaktadır. Rekabetçilik boyutu kapsamında rekabetçi iller ve potansiyel rekabetçi iller kategorilerinde bölgeden hiçbir il yer almamaktadır; ancak Ordu, Giresun ve Rize rekabet nüvesi iller olarak tanımlanmıştır. Yakınsama boyutu altında Trabzon ili bölgesel merkez; Artvin gelişen yerel ekonomi ili; Gümüşhane ise öncelikli dönüşüm ili olarak gösterilmiştir.

Harita 2: 2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi TR90 Bölgesi Mekânsal Tipolojisi

Kaynak: 2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi

On İkinci Kalkınma Planı'nda;

- Her alanda yeşil ve dijital dönüşüm odaklı rekabetçilik,
- Verimlilik temelli, sanayi ağırlıklı, ihracata dayalı nitelikli büyüme,
- Aktif sanayi politikaları, imalat sanayinde teknoloji odaklı yapısal dönüşüm, sektörel önceliklendirme,

- Uluslararası iş birliklerinin ve stratejik ortaklıkların güçlendirilmesi ilkelerine yer verilmiştir.

Türkiye ve TR90 Bölgesi ekonomisinin temel göstergeleri incelendiğinde;

- Kişi başı GSYH verilerine göre TR90 Bölgesi'nin son 5 yıllık ortalaması, Türkiye ortalamasının yüzde 66'sına tekabül etmektedir.
- Son 5 yılda TR90 Bölgesi'nde üretilen GSKD, Türkiye'de üretilen toplam GSKD'nin yaklaşık yüzde 2,2'lik kısmını oluşturmakta ve TR90 Bölgesi Düzey 2 bölgeleri arasında 15'inci sırada yer almaktadır.
- 2021 yılında Türkiye imalat sanayinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde ücretli çalışanların tüm imalat sanayiinde ücretli çalışanlara oranı yüzde 22,9 iken TR90 Bölgesi'nde bu oran yüzde 6,4'tür.
- 2021 yılında TR90 Bölgesi'nin ihracatı Türkiye ihracatının binde 9,6'sını oluşturmakta ve 26 Düzey 2 bölgesi arasında 16'ncı sırada yer almaktadır. Bölge ihracatının yüzde 86,70'i düşük teknoloji, yüzde 4,07'si orta-düşük teknoloji, yüzde 9,16'sı orta-yüksek teknoloji, yüzde 0,07'si ise yüksek teknoloji seviyesine sahip ürünlerden oluşmaktadır. Bölge'de kişi başına düşen ihracat değeri 2017'de 699 ABD Doları iken 2021 yılında bu değer 798 ABD Doları'na yükselmiştir. Türkiye genelinde ise kişi başına düşen ihracat değeri 2017 yılında 1.943 ABD Doları iken 2021 yılında bu değer 2.522 ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Bu bilgiler ışığında, TR90 Bölgesi'ndeki illerin ekonomisinin yenilik ve rekabet seviyesinin Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bu durum, İller Arası Rekabet Endeksi (2018) çalışmasının 2012-2017 yılları arasında TR90 Bölgesi'nin genelinde rekabetçilik endeksinde düşüş eğilimiyle de uyumluluk göstermektedir. TR90 Bölgesi'nin girişimcilik, AR-GE ve yenilik verileri Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmaktadır. AR-GE personeli başına düşen harcama bazında TR90 Bölgesi Düzey 2 Bölgeleri arasında 23'üncü sırada, toplam AR-GE harcaması bazında 15'inci sırada bulunmaktadır. 2014-2021 yılları arasında toplam tasarım, faydalı model, patent ve marka tescil verilerine göre; TR90 Bölgesi'nin Türkiye'ye oranı tasarım tescillerinde binde 5, faydalı model tescillerinde binde 8,1, patent tescillerinde binde 6,1 ve marka tescillerinde yüzde 1,1 olarak gerçekleşerek ülke ortalamasının gerisinde kalmıştır.

Tablo 1: Düzey 2 Bölgeleri Gayrisafi Yurt İçi Ar-Ge Harcaması ve İnsan Kaynağı, 2020

	İstatistikî Birim	Ar-Ge harcaması (TL)	Ar-Ge insan kaynağı (Kişi sayısı)	Ar-Ge personeli başına düşen harcama (TL)	
	TR	Türkiye	54.956.827.217	321.392	170.996
1	TR51	(Ankara)	17.853.638.992	62.100	287.498
2	TR10	(İstanbul)	14.073.218.447	93.185	151.025
3	TR42	(Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	5.811.909.448	24.834	234.030
4	TR41	(Bursa, Eskişehir, Bilecik)	3.458.576.776	18.051	191.600
5	TR31	(İzmir)	2.811.024.596	19.567	143.662
15	TR90	(Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	491.147.500	6.715	73.142

Kaynak: TÜİK

Sonuç olarak, bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltmak amacıyla, 2024-2028 dönemi TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı için tasarlanan stratejik önceliklerden biri, Bölge ekonomisinde rekabet ve yenilik odaklı yapısal dönüşümün sağlanması olarak belirlenmiştir.

Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

Ekonominin rekabetçi ve yenilikçi bir yapıya dönüştürülmesi için Bölge'nin fiziki ve beşeri kaynaklarının verimli kullanılması gerekmektedir. Küresel tedarik zincirine entegre ve rekabet gücü yüksek ekonomilerde katma değerli üretim ve güçlü yatırım ortamı dikkat çeken özelliklerdir. Bu doğrultuda 2024-2028 dönemi arasında aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. İmalat sanayi işletmelerinin orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde ürettiği ürünlerin payı artırılacaktır. Bölgesel merkez konumundaki Trabzon ve rekabet nüvesi konumundaki Ordu, Giresun ve Rize illeri başta olmak üzere, TR90 Bölgesi'ndeki işletmelerin orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde üretim kapasiteleri geliştirilecektir. Bu kapsamda, firmaların nitelikli iş gücüne, profesyonel danışmanlık hizmetlerine, finansman kaynaklarına, ulusal ve uluslararası iş birliklerine ve yeni pazarlara erişim imkânları kolaylaştırılacaktır. Kamu, üniversite ve sanayi

arasında iş birlikleri geliştirilerek sektörler arası bilgi ve tecrübe paylaşımı çalışmaları hızlandırılacak ve sektörlerin nitelikli bilgiye erişimi kolaylaştırılacaktır.

Tedbir 2. İşletmelerin AR-GE, tasarım ve yenilik kapasiteleri geliştirilecektir.

Teknoloji geliştirme bölgeleri ve OSB'lerdeki işletmeler başta olmak üzere işletmelerin AR-GE, tasarım ve yenilik alanlarında işletmeleri teşvik etmek amacıyla destek programlarında söz konusu alanlar önceliklendirilecek ve bu alanlarda işletmelerin yatırımlarını artırması için finansal destekler sağlanacaktır. İşletmelerin AR-GE ve tasarım merkezleri kurmalarını teşvik edecek farkındalık faaliyetleri yürütülecektir. İşletmelerin bu alanlardaki bilgi ve tecrübe eksikliklerini giderecek, profesyonel eğitim ve danışmanlık hizmetlerine erişimleri kolaylaştırılacaktır. Ayrıca, işletmelerin talep ettiği nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi için özel programlar uygulanacaktır.

Tedbir 3. Yerel Kalkınma Hamlesi kapsamında bölgenin karakteristiğine ve yatırım ekosistemine uygun yatırımlar desteklenecektir.

Yatırımcılar, meslek örgütleri, STK'lar ve üniversitelerle birlikte ilçe düzeyi öncelikli olmak üzere il ve havza düzeyinde mekânsal bağlantısı güçlü ve Bölge'ye özgü öncelikli yatırım konuları belirlenecektir. Bununla birlikte öncelikli yatırım konuları belirlenirken ürün uzayı, rekabet analizi, ileri geri bağlantı, ihracat potansiyeli vb. nitelikli analizler gerçekleştirilecek, söz konusu sektörler için ön fizibilite raporları da hazırlanarak bölgelerin sahip olduğu imkân ve kaynaklarıyla sektörlerin uyumu değerlendirilecektir. Bölgesel kalkınmaya katkısının yüksek olacağı değerlendirilen öncelikli yatırım konularının özel sektör tarafından hayata geçirilmesine yönelik yatırım, tanıtım ve destek faaliyetleri uygulanacaktır.

Tedbir 4. Milli Teknoloji Hamlesi kapsamında Bölge'nin teknoloji girişimciliği ve stratejik ürün üretme kapasitesi geliştirilecektir.

Milli Teknoloji Hamlesi kapsamında ilan edilen başlıklarda faaliyet gösteren girişimlerin sayılarını artırmak için özellikle teknoloji geliştirme bölgeleri ve üniversitelerde tematik ön kuluçka, kuluçka, hızlandırıcı vb. programlar uygulanacak ve girişimlerin ulusal – uluslararası benzer programlara erişimleri sağlanacaktır. Özellikle Bölge'de girişimlerin profesyonel mentörlere ve alternatif finansal kaynaklara erişimini kolaylaştırıcı hizmetler kurgulanacaktır. Ayrıca, söz konusu girişimlerin prototip ve seri üretim aşamalarında ihtiyaç duyacağı yüksek maliyetli teknolojik makine ve yazılımları paylaşım ekonomisi yolu ile kullanabilmesine imkân sağlayacak arayüzler oluşturulacaktır.

Tedbir 5. Mevcut yatırım alanlarının altyapı ve üstyapı sorunları giderilecek ve yeni yatırım alanları oluşturulacaktır. Bölgesel merkez ve rekabet nüvesi konumundaki illerde bulunan organize sanayi ve endüstri bölgelerinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde üretim yapan işletmelere öncelik verilecek ve bölgelerin altyapıları bu işletmelerin teknik altyapı ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde güçlendirilecektir. Sanayi alanlarının yeşil dönüşüme yönelik fizibilite çalışmaları desteklenecektir. Atıl durumda olan ya da verimsiz kullanılan sanayi parselleri yeniden değerlendirilecektir. Trabzon Yatırım Adası Endüstri Bölgesi'nde sektörlere özel tematik yerleşim planları hazırlanacak ve yerleşim planlarına uygun olarak çalışmalar gerçekleştirilecektir. OSB, endüstri bölgesi, teknoloji geliştirme bölgeleri vb. yatırım alanlarında özel sektör ortaklığında işletmelerin ortak ihtiyaçlarına cevap verecek modern üstyapılar tasarlanacak ve işletmelerin bu yapılardan kolayca yararlanabilecekleri yönetim modelleri kurgulanacaktır. İllerin, komşu bölge ve ülkelerin ortaklaşa endüstri bölgesi kurabilecekleri uygun yatırım alanları tespit edilecek ve bu alanların endüstri bölgesi ilân edilmesi için gerekli izin prosedürleri tamamlanacaktır.

Tedbir 6. Maden ve yer altı kaynaklarından yüksek katma değerli ürünler elde edilmesi sağlanacaktır. Maden ve yer altı kaynakları açısından zengin alanlardan çıkarılan hammaddelerin Bölge'de yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülmesi çalışmalarına destek sağlanacaktır. Söz konusu maden ve yeraltı kaynaklarının katma değerli yatırımlara dönüştürülmesi kapsamında mali desteklerin yanı sıra analiz, fizibilite, tanıtım ve destek hizmetleri verilecektir. Maden ve yer altı kaynakları üzerine Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı'na dâhil olan üniversiteler buldukları illerde öncelikli kaynaklara odaklanarak nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine öncelik verecektir.

Tedbir 7. Orman emvali ve tarımsal atıklar katma değerli imalat sanayi ürünlerine dönüştürülecektir. Üniversiteler ve özel sektör iş birliğinde Bölge'de orman emvali ve tarım atıklarının ticarileştirilmesi amacıyla iyi uygulama örnekleri incelenecek, analiz ve fizibilite çalışmaları yürütülecektir. Analiz ve fizibilitelerin yatırımlara dönüştürülmesi için özel sektöre yatırım, üretim, AR-GE, yenilik, verimlilik, kurumsal ve beşeri kapasitelerinin geliştirilmesi konularında destekler verilecektir. Bölge'de bu konuda başarılı yatırımların gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması için kamu, üniversite ve özel sektör iş birliğinde çalışmalar yürütülecektir.

Proje Önerisi: Bazalt AR-GE Merkezi

Proje Önerisi: Bentonit Araştırma ve Uygulama Merkezi

Proje Önerisi: Bentonit Bazlı Kedi Kumu Üretimi

Proje Önerisi: Bazalt İşleme Tesisi

Proje Önerisi: Feldspat Cevheri İşleme ve Zenginleştirme

Proje Önerisi: Giresun Asansör Kabini, Elevatör ve Konveyör Makineleri Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Trabzon Elektrikli Ev Aletleri Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Rize Ahşap Yapı Malzemeleri ve Prefabrik Yapı Üretimi Entegre Tesisi

Proje Önerisi: Gümüşhane Kereste Üretimi Tesisi

Proje Önerisi: Entegre Orman Ürünleri Tesisi

Proje Önerisi: Giresun Tarım ve Orman Makineleri İmalatı

Proje Önerisi: Ordu Gıda İşleme Makineleri İmalatı

Proje Önerisi: Artvin İli Memba Suyu Şişeleme Tesisi

Proje Önerisi: Çay Hasat Makinesi İmalat Tesisi

Proje Önerisi: Artvin Kalsit Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Otel Kapıları Otomasyon ve Elektronik Kart Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Outdoor Spor Hazır Giyim Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Mikronize Kalsit Ürünleri Tesisi

Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

Türkiye ihracatının binde 9,6'sı TR90 Bölgesi'nden yapılmaktadır. Bölge ihracat verilerine göre hem ihracat miktarı hem de ihracat yapan işletme sayısı bakımından potansiyelinin altında kaldığı görülmektedir. İşletmelerin dışa açılımlarını artırarak rekabet güçlerini yükseltmeye yönelik aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. İhracat yapma potansiyeli olup hiç ihracat yapmamış imalat sanayi işletmelerinin ihracat yapmaları desteklenecektir. Öncelikli dönüşüm ili Gümüşhane ve yerel ekonomi ili Artvin'de faaliyet gösteren işletmeler başta olmak üzere ihracat potansiyeline sahip hiç ihracat yapmamış işletmelerin ihracat yapmalarını önleyen faktörler belirlenecek ve bu faktörlerin ortadan kaldırılması için yol haritaları oluşturulacaktır. Hedef ürün ve hedef pazar, markalaşma, sertifikasyon, nitelikli dış ticaret personeli yetiştirilmesi ve istihdamı, fikri ve sınai haklar, yurt dışında ofis ve mağaza açma, gelişmiş pazarlama yöntemleri vb. konularda işletmelere birebir eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir.

Tedbir 2. İhracatta pazar payı ve çeşitliliği artırılabacaktır. Hâlihazırda ihracat yapan işletmelere ihracat kapasitelerini artırmak üzere mevcut pazarlarını geliştirmeleri ve yeni pazarlar bulmaları konusunda eğitim ve danışmanlık hizmeti sunulacaktır. İhracat kapasitesi yüksek bölge işletmelerinin küresel tedarik zincirlerine dâhil olabilmesi için farkındalık ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürütülecektir.

Tedbir 3. İşletmelere ihracat alanında hizmet ve destek sunan arayüzlerin kurulumu ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Giresun, Ordu, Rize ve Trabzon illeri öncelikli olmak üzere rekabetçilik ve dış ticaret alanında istihbarat ve danışmanlık hizmetleri sunacak arayüzler oluşturulacaktır. Bölge'deki işletmelerin dışa açılımları ve küresel tedarik zinciri ağına dâhil olmaları kapsamında işletmelere eğitim ve danışmanlık faaliyetleri verilmesi bu arayüzlerin temel fonksiyonları olacaktır. Kurulacak arayüzler Bölge'de iyi uygulama örnekleri hakkında farkındalık faaliyetleri de yürütecektir.

Tedbir 4. Bölge'ye komşu ya da yakın coğrafyada yer alan ülkelere Bölge'den imalat sanayi ürünleri ihracatını artırmaya yönelik yurt dışı lojistik ve ticaret merkezleri kurulması desteklenecektir. Yurt dışı lojistik ve ticaret merkezleri vasıtasıyla tedarikçi ve müşteriler arasında başta yenilikçi lojistik çözümler olmak üzere dış ticaret istihbarat hizmetleri, markalaşma, satış, pazarlama vb. ihracatı artırmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tedbir 5. Bölge'de ihracat yapan işletmelere Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) çerçevesinde Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'na (SKDM) uyum sağlamaları konusunda farkındalık ve danışmanlık hizmetleri verilecektir.

AYM çerçevesinde öncelikli olarak çimento, demir-çelik, alüminyum, gübre, enerji, tekstil vb. sera gazı salınımı açısından daha fazla kirlilik yaratan sektörlerde ihracat yapan işletmelerin SKDM standartlarına uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu sektörlerde faaliyet gösteren ihracatçı işletmeler öncelikli olmak üzere tüm işletmelere farkındalık eğitimleri verilecektir. İhracatçı işletmelerin SKDM çerçevesinde gerekli sertifikaları almaları için etüt, analiz, dögüsel ekonomi ve yeşil dönüşüm alanlarında danışmanlık hizmetleri verilecektir. Danışmanlık sonucu ortaya çıkan yatırım planlarının hayata geçmesi için işletmeler ilgili devlet destekleri ve teşvik programlarına yönlendirilecektir.

Proje Önerisi: Giresun Hafif Silah Sanayi Projesi

Proje Önerisi: Elektrikli Tekne Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Bakır İzabe ve Elektroliz Tesisi

Proje Önerisi: Ordu OSB Yonga Levha Üretim Tesisi

Hedef 1.3: İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır

Küresel belirsizliklerin ve yıkıcı teknolojilerin artışı mevcut sektörlerin rekabet gücü ve geleneksel iş yapış şekillerini olumsuz etkilemiştir. Bu sebeple, işletmelerin değişen koşullara uyum kabiliyetlerinin artırılması ve kırılganlıklarının azaltılması gerekmektedir. Yeni dönemde işletmelerin rekabet güçlerini artırmak için kurumsallaşma, üretim yapısı ve hizmet sunumunda dönüşüm, yeni teknolojilere uyum, akıllı uzmanlaşma, dijital dönüşüm, ortak kullanım ve paylaşım ekonomisi, alternatif finansman kaynaklarına erişim ve girişimcilik öncelikli alanlar olacaktır.

Tedbir 1. İşletmelerin kurumsal kapasitesi ve stratejik yönetim becerileri geliştirilecektir. Anonim ve limitet şirket oranının bölge ortalamasının altında olduğu ve gerçek kişi işletmelerinin görece daha ağırlıklı olduğu Artvin, Giresun ve Ordu illerinde öncelikli olmak üzere kurumsallaşma ve profesyonel yöneticilik temalarında iyi uygulama ve farkındalık etkinlikleri düzenlenecektir. Özellikle OSB'ler, teknoloji geliştirme bölgeleri ve kuluçka merkezlerindeki KOBİ'lerin ve büyüme potansiyeli olan girişimlerin kurumsal altyapılarının iyileştirilmesine yönelik yönetim danışmanlığı hizmetleri sağlanacak ve bu hizmetler sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçların hayata geçirilmesi için destek programları tasarlanacaktır. İşletmelerde veri temelli karar verme süreçlerinin yaygınlaştırılması ve doğru bilgiye erişim için kamu, üniversite ve sanayi arasında iş birlikleri geliştirilecektir.

Tedbir 2. İşletmelerin üretim yapısı ve hizmet sunumunda dönüşümleri sağlanacak ve yeni teknolojilere uyum kabiliyetleri geliştirilecektir. Özellikle büyüme potansiyeli yüksek olan girişimlerin küresel değer zincirlerine entegrasyonunu sağlamak için nitelikli danışmanlık hizmetlerinin sunulacağı arayüzler ve model fabrikalar oluşturulacaktır. Pazar paylarında hızlı düşüş görülen ya da yok olma tehlikesi yaşayan sektörlerin yeni üretim, satış-pazarlama vb. tekniklere ve hizmetlere erişimlerini sağlayacak destek programları kurgulanacaktır. Turizm, çay, arıcılık ve arı ürünleri, fındık ürünleri, kerestecilik, lojistik, hazır giyim, pestil-köme, doğal taş (mermer), gıda makineleri, çay makineleri, gemi inşa mobilya, su ürünleri, kuyumculuk küme ve potansiyel kümelerin geliştirilmesine yönelik destek sağlanacaktır. Ayrıca, kritik teknoloji alanlarında yeni kümelerin oluşturulması için iş birliği ve koordinasyon çalışmaları yürütülecektir. Bölgeler arası ve uluslararası teknik bilgi transferine yönelik iş birlikleri kurulacaktır. Bölgesel merkez konumundaki Trabzon ve rekabet nüvesi illeri olan Giresun, Ordu ve Rize illeri başta olmak üzere üniversite-sanayi iş birliği kapsamında

üniversitelerin laboratuvar altyapısına özel sektör erişimi kolaylaştırılacaktır. İşletmelerin kritik teknolojileri girişimcilik teması üzerinden kendi süreçlerine entegre edebilmeleri için teknoloji geliştirme bölgeleri tarafından işletme – girişimci iş ortaklığı çalışmaları desteklenecek ve Artvin ve Gümüşhane illeri başta olmak üzere illerde kurum içi girişimcilik yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 3. İşletmelerin akıllı uzmanlaşma ve dijital dönüşüm süreçleri hızlandırılacaktır. Rekabet ve yenilik seviyesi yüksek sektörlerde ve kümelerde akıllı uzmanlaşmanın sağlanmasına yönelik destek sağlanacaktır. Dijital dönüşüm alanında ekosistem ortaklıklarına ve finansman kaynaklarına erişim için ulusal ve uluslararası iş birliği programlarına özel sektörün katılımı özendirilecektir. Giresun, Ordu, Rize ve Trabzon’da üretim ve hizmet sunum altyapısının dijital dönüşümü ve işletmelerin dijital platformlara erişimi için özel destek programları uygulanacaktır.

Tedbir 4. İşletmelerin ihtiyaç duyduğu yüksek maliyetli donanım ve hizmetlerin ortak kullanımına yönelik yapılar oluşturulacaktır. Mikro ve küçük işletmeler öncelikli olmak üzere işletmelerin yüksek maliyetli yeni donanım ve yazılımlara erişimlerini sağlayacak ortak kullanım alanları oluşturulacaktır. Bunların işletmeler ya da sektörler arası oluşturulacak iş birliği projelerine ve kümelere tahsis edilmesine öncelik verilecektir.

Tedbir 5. İşletmelerin alternatif finansman kaynaklarına erişimi kolaylaştırılacaktır. Melek yatırımcılık, kitlesel fonlama, risk sermayesi vb. alternatif finansman modelleri yaygınlaştırılarak. Bu kapsamda, alternatif finansman kaynaklarının oluşturulmasını teşvik edecek destek programları uygulanacaktır. Teknoloji geliştirme bölgelerindeki yönetici şirketlerin kendi start-up girişimlerine yatırım yapacakları modeller uygulanacaktır. Kuluçka ve hızlandırıcı programları uygulanarak girişimcilerin melek yatırımcı ve yatırım ağlarına erişimi kolaylaştırılacaktır. Bölge iş dünyasının ve hemşehri yatırımcılarının alternatif finansman modelleri hakkında farkındalığı artırılacak ve finansmana ihtiyaç duyan girişimlere ve projelere yatırım yapmaları sağlanacaktır.

Tedbir 6. Mevcut yatırım ve iş ortamı ile girişimcilik ekosistemi arasındaki etkileşim geliştirilecektir. Girişimcilerin iş fikirlerinin ticarileşme süreçlerini kısaltmaya yönelik mentörlük ağı genişletilecek ve bölgesel mentör ağı oluşturulmasına yönelik girişimcilik ekosistemi paydaşları arasında iletişim kanalları oluşturulacaktır. Teknoloji geliştirme bölgeleri, teknoloji transfer ofisleri ile ticaret ve sanayi odaları

tarafından tematik kuluçka ve hızlandırma programları tasarlanarak özel sektörün girişimcilerle finansman sağlama, ilk müşteri olma, ortak tedarik, lojistik ağa dâhil etme vb. iş ortaklığı kurmaları teşvik edilecektir.

Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir

Yenilik kapasitesi ve rekabet gücü yüksek ekonomilerin en temel özelliklerinden biri sektör içi ya da sektörler arası iş birliğinin güçlü olmasıdır. TR90 Bölgesi'nde de rekabet ve yenilik odaklı bir ekonomi tesis edilmesi için Bölge'de iş birliği kültürünün yaygınlaştırılması adına tematik iş birlikleri, üniversite-sanayi iş birliği, kümelenme, iş ağlarına erişim ve havza temelli ortak çalışma alanlarında tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kamunun kolaylaştırıcı rolüyle sektörler arası ve tematik iş birlikleri ile küme oluşumları geliştirilecektir. Değer zinciri içindeki paydaşların ileri-geri bağlantıları arasında iletişim kanalları güçlendirilecek ve yatırım planlamalarında sürece dâhil olmaları sağlanacaktır. Özellikle döngüsel ekonominin yaygınlaştırılmasına yönelik sektörler arası iş birliği faaliyetleri geliştirilecek ve özendirilecektir. İşletmelerin üretim, lojistik, pazarlama vb. tematik alanlarda çözüm bulmakta zorlandıkları organizasyonel sorunlara yönelik ortak üretim ve hizmet alanları oluşturulması için işletmeler arası iş birliği ve koordinasyon sağlanacaktır. Kümelerin oluşumu ve gelişimi için özel destek programları oluşturulacak ve işletmelerin kümelere dâhil olmaları teşvik edilecektir.

Tedbir 2. Üniversite-sanayi iş birliği faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır. Ticaret ve sanayi odaları, üniversite, teknoloji geliştirme bölgeleri ve teknoloji transfer ofislerinde irtibat noktaları oluşturularak paydaşlar arasında bilgi akışı güçlendirilecektir. Üniversite içinde geliştirilen patent ve faydalı modellerin ticarileşmesi esas alınarak patent ve faydalı model geliştirme sürecine özel sektörün katkısı artırılacaktır. Yerel ekonomi konumunda olan Artvin ve öncelikli dönüşüm ili konumunda olan Gümüşhane illerinde üniversite-sanayi iş birliği faaliyetleri geliştirilecektir. Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyona Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi kapsamında ihtisas üniversite olarak ilan edilen bölge üniversiteleri ve sanayi iş birliğinde üretilen bilginin ticarileşmesi odaklı program ve projeler yürütülecektir.

Tedbir 3. Yeni iş ağları oluşturulacak ve mevcut iş ağlarının etkinlikleri geliştirilecektir. İşletmeleri temsil eden çatı kuruluşlarda, ticaret ve sanayi odaları, organize sanayi bölgeleri, ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından üyelerin mevcut

tematik iş ağlarına katılımı için bilgilendirme ve koordinasyon faaliyetleri yürütülecektir. İş ağlarının bölge içerisinde düzenleyecekleri organizasyonlar desteklenecektir.

Tedbir 4. Havza temelli yaklaşımla iller ve bölgeler arası ortak çalışmalar yürütülecektir. Hammadde, lojistik, iş gücü gibi alanlarda iller ve bölgeler arasında etkili olacak, büyük çaplı bölgesel/yerel kalkınma ya da yatırım projeleri için kurumların eşgüdümlü çalışabilecekleri platformlar kurgulanacaktır. Sınırları aşan ortak sorunlara ortak çözümler sağlanabilmesi için kurumlar arası bilgi paylaşım kanalları oluşturulacaktır.

Proje Önerisi: Giresun Rulman ve Mekanik Güç Aktarma Donanımları İmalatı

Proje Önerisi: Rize Silah Parçaları Üretim Tesisi

Hedef 1.5: Lojistik ve Ulaşım Hizmet Altyapısı Güçlendirilecektir

Bölge'nin ihracat hedeflerine ulaşabilmesi ve küresel değer zincirine güçlü entegrasyonun sağlanabilmesi için lojistik hizmet altyapısının güçlendirilmesi gerekmektedir. Lojistik hizmet altyapısının güçlendirilmesinde ticaret koridorları altyapısı, demiryolu ve entegre taşımacılık sistemleri, dijitalleşme, paylaşım ekonomisi temelli iş modelleri, lojistik merkez, ulaşım ana planı başlıklarına odaklanılacaktır.

Tedbir 1. Ticaret koridorlarının altyapıları güçlendirilecektir. Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRACECA) kapsamında Karadeniz Sahil Yolu, bölge limanları ve havalimanlarının kapasitelerinin etkin kullanılabilmesine yönelik kapasite artırılacak ve altyapı yenilenecektir. Trabzon ili Akçaabat-Yomra ilçeleri arası öncelikli olmak üzere, Ordu ili Ünye-Giresun ili Keşap ilçeleri, Rize ili Derepaazarı-Merkez ilçeleri ve Trabzon ili Of-Arsin ilçeleri arasındaki yüksek trafik hacminin azaltılmasına yönelik darboğazlar tespit edilerek mevcut lojistik altyapı iyileştirilecektir. Kuzey-güney yönlü ulaşım ve lojistik altyapısının güçlendirilmesi ve Bölge'nin DAP ve GAP bölgesine dolayısıyla da "Tek Kuşak Tek Yol Projesi" güzergahına entegrasyonunu sağlayacak demiryolu yatırımları ile uluslararası transit ticaret geliştirilecek ve iç bölgelerle ticaret kolaylaştırılacaktır. Artan ticaret hacmine cevap verecek şekilde nakliye, depolama, muayene, güvenlik, gümrük vb. lojistik hizmetlerin nitelik ve nicelikleri geliştirilecektir. Sarp Sınır Kapısı'nda yaşanan yoğun yolcu ve yük trafiğinin azaltılması amacıyla karayoluna alternatif olacak şekilde deniz ve demiryolu ulaşım ve lojistik taşımacılık altyapısı geliştirilecek ve Gürcistan ile daha güçlü iş birlikleri kurulacaktır. Trabzon-Sarp demiryolu bağlantısının sağlanması, bölge limanlarının bu hata entegre edilmesi ve Artvin üzerinden Batum'a alternatif geçiş

sağlayacak yeni sınır kapısının açılması ile TR90 Bölgesi'nin ulaştırma altyapısı, turizm ve ticaret kapasitesi önemli ölçüde artırılabacaktır. 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı'nda yer alan ve 2035 yılına kadar tamamlanması planlanan Trabzon-Habur Otoyolu projesi desteklenerek Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Orta Doğu ihracat pazarları ile bağlantısı güçlendirilecek ve sınır ötesi iş birlikleri teşvik edilecektir. Geliştirilen otoyol ağı Trabzon'un bölgesel merkez rolünü güçlendirerek komşu illerin de ticaret ve turizm potansiyelini artıracaktır.

Tedbir 2. Dijital ve yeni teknolojilerin lojistik sektöründe kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Lojistik sektör paydaşlarının dijital dönüşüm süreçleri kamu tarafından desteklenecek ve dijital veri tabanları oluşturulacaktır. Dijital veri tabanları üzerinden büyük veri teknolojilerinin kullanımı sektörde yaygınlaştırılacaktır. Kişiselleştirilmiş kullanıcı dostu yenilikçi uygulamalar ve mobil uygulamalar lojistik hizmetlere entegre edilecektir. Üniversite, teknoloji geliştirme bölgeleri ve yerel yönetimler arasında iş birlikleri geliştirilecek ve sektöre özel yeni teknolojilerin girişimciler tarafından geliştirilmesi teşvik edilecektir. Dijital uygulamaların yaygınlaştırılmasını sağlamak için yerel yönetimlerin girişimlerin ilk müşterisi olmaları özendirilecektir. Mevcut altyapı elektrikli araçların şarj ihtiyacına ve araç teknolojisi standartlarına cevap verecek şekilde güçlendirilecektir.

Tedbir 3. İşletmelerin küresel tedarik zincirlerine entegrasyonu sağlanacaktır. Küresel tedarik zinciri içerisinde yer alan paydaşların verilerinin uçtan uca toplanıp paydaşlar arasında elektronik veri değişimi sistemlerinin kurulumu desteklenecektir. Sektörün Avrupa Yeşil Mutabakatı'na azami düzeyde uyum sağlaması için karayolu taşımacılığında entegre taşımacılık sistemleri ve denizyolu taşımacılığına geçiş hızlandırılacaktır. Düşük karbon emisyonlu araç yatırımları, modlar arası uygulamalar ve yeşil liman projeleri desteklenecektir. Sektör temsilcilerinin ulusal ve uluslararası iş birliği, ağ ve stratejik ortaklıklar kurmaları teşvik edilecektir.

Tedbir 4. Ulaşım ana planları öncelikli olarak hazırlanacak ve mevcut planların düzenli izleme ve değerlendirmesi yapılacaktır. Ulaşım ana planı olmayan illerde akıllı ulaşım sistemlerini kapsayacak şekilde ulaşım ana plan hazırlıklarına hız verilecek, kilit hedef ve göstergelerin takibi için performans takip sistemleri oluşturulacak ve temel veriler düzenli olarak takip edilecektir. Ulaşım ana planlarında belirlenen büyük çaplı ulaşım altyapı projelerinin hayata geçişlerini hızlandırmaya yönelik ulusal ve uluslararası fon kaynakları öncelikli olarak kullanılacaktır.

Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır

Döngüsel ekonomi ve çevresel sürdürülebilirlik kavramlarının ülkelerin kalkınmasında öne çıkması ile birlikte mavi ve yeşil ekonomi politikaları geliştirilmesi kaçınılmaz olmuştur. İhracata konu olan sektörlerde karbon ayak izlerinin SKDM çerçevesinde azaltılıp yeşil ekonomi faaliyetlerini yaygınlaştıran ülkeler ilerleyen dönemde kalkınmada ön sıralarda yer alacaktır. Mavi ve yeşil büyüme faaliyetleri kapsamında bu dönemde kamu ve özel sektörün kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi, su ürünleri yetiştiriciliği ve tersanecilik sektörlerinde yenilikçilik, kıyı turizmi, yatçılık, su sporları, dalga enerjisi vb. alanların geliştirilmesi, kaynak verimliliği, döngüsel ekonomi, dijital dönüşüm teknolojileri ile yeşil dönüşüm uygulamaları, nitelikli iş gücü yetiştirilmesi konularına odaklanılacaktır.

Tedbir 1. Mavi ekonomi kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı için sektörlerin kurumsal kapasiteleri geliştirilecektir. Mavi ekonomi ekosistemi içerisinde yer alan işletmelere kurumsal kapasitelerini artırıcı yenilikçilik, kaynak verimliliği, AR-GE, döngüsel ekonomi, dijitalleşme, kalite yönetim sistemleri vb. konularda yatırım desteği, eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir. Mavi ekonomi kapsamında Bölge'de gerçekleştirilen proje sayısı artırılabilecektir.

Tedbir 2. Su ürünleri sektörünün katma değerli yenilikçi ürünler üretmesi ve yeni pazarlara erişimi kolaylaştıracaktır. Bölge'de son yıllarda üretim ve ihracat yönünden en hızlı büyüyen sektörlerden biri olan su ürünleri yetiştiriciliğinde ürün çeşitliliğini ve ihracat kapasitesini artırma konularında mali ve teknik destekler sağlanacaktır. Yeni dış ticaret pazarları oluşturulması amacıyla öncelikli olarak yüksek kâr marjı ve gümrük avantajına sahip başta Uzak Doğu ülkeleri olmak üzere potansiyel ülkelere yönelik iş birliği, tanıtım ve iş ağı oluşturma faaliyetleri yürütülecektir.

Tedbir 3. Sürdürülebilir kıyı turizmi, yatçılık, su sporları ve rekreasyonel balıkçılık faaliyetlerine yönelik kamu ve özel sektör yatırımları özendirilecektir. Mevcut destinasyonların altyapı ve üstyapı eksiklikleri giderilecektir. Mavi bayraklı plaj öncelikli olmak üzere kıyı turizminden etkin şekilde faydalanılacak alanlar oluşturulacaktır. Yatçılık ve su sporları faaliyetlerinin yaygınlaştırılması için mekânsal planlama ve analiz çalışmaları gerçekleştirilecek, pilot projeler hayata geçirilecektir. Söz konusu alanların koruma-kullanma dengesi gözetilerek ilgili federasyon ve kulüpler

tarafından etkin kullanması için ulusal ve uluslararası spor organizasyonları, festivaller vb. etkinlikler organize edilecektir.

Tedbir 4. Yeşil dönüşüm uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Çevre dostu yeşil uygulamaların sayısını artırmaya yönelik farkındalık faaliyetleri düzenlenecek ve iyi uygulamalar yaygınlaştırılacaktır. Yerel yönetimlerde yeşil dönüşüm uygulamalarını artırmak amaçlı akıllı şehirler, temiz enerji, kaynak verimliliği, atık yönetimi vb. konularda kurumsal ve beşeri kapasite geliştirilecektir. Enerji sarfiyatı yüksek işletmelerin verimlilikleri artırılarak enerji sarfiyatları azaltılacaktır. Güneş, rüzgâr, dalga vb. yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi ve kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Bölge’de büyük potansiyeli bulunan orman ve tarımsal atıklardan özel sektörün biyokütle enerjisi yatırımları yapması desteklenecektir.

Tedbir 5. Gemi inşa sektörü değer zincirinde AR-GE çalışmaları ve katma değerli üretim artırılacaktır. Trabzon ve Ordu’daki gemi inşa sanayisinin tüm paydaşları kapsayacak şekilde kümelenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Kümelenme yoluyla sektördeki işletmelerin kurumsallaşma ve rekabet gücü artırılacak ve sektördeki dışa bağımlılık asgari seviyeye indirilecektir. Yeşil gemi ve yeşil tersane konseptiyle uyumlu olacak şekilde üniversite sanayi iş birliği geliştirilecek ve AR-GE çalışmaları artırılacaktır.

Program Önerisi: Kapsayıcı Mavi Büyüme Bölgesel Kalkınma Programı

Proje Önerisi: Kafeste Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi

Proje Önerisi: Rize Küçük Deniz Taşıtları İmalatı Sanayi Sitesi

Proje Önerisi: Trabzon Su Ürünleri İhtisas OSB ve Mükemmeliyet Merkezi

Proje Önerisi: Trabzon Entegre Su Ürünleri Üretim ve İşleme Tesisi

Proje Önerisi: Triploid Alabalık Yumurta ve Yavru Üretimi Tesisi

Proje Önerisi: Endüstriyel Ağ Üretim Tesisi

Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

Turizm sektörünün son on yılda bölge ekonomisinde sürekli artış gösteren payının kalıcı hâle getirilmesi önem arz etmektedir. 2024-2028 döneminde sürdürülebilir turizm kapsamında mevsimsellik etkisinin azaltılması, turizm tür ve faaliyetleri ile hedef pazarların çeşitlendirilmesi, destinasyon bazlı yönetim anlayışının geliştirilmesi, turizm değer zincirindeki bileşenlerin güçlendirilmesine odaklanılacaktır.

Tedbir 1. Alternatif turizm türleri ve faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. 2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi kapsamında rekabet nüvesi iller kategorisinde tanımlanan Ordu, Giresun ve Rize illerinde yaygın olan gezme-görmeye dayalı doğa ve yayla turizmi dönüştürülerek deneyim turizmi ön plana çıkarılacaktır. Rize ve Trabzon illeri öncelikli olmak üzere Bölge genelinde gastronomi turizmi yaygınlaştırılacak ve gastronomi turizm öğelerinin tur paketlerine entegre olmaları için özel sektör ile iş birlikleri kurulacaktır. Trabzon ve Ordu illerinde fuar ve kongre turizmi geliştirilecektir. Ordu, Giresun illerinde kıyı; Trabzon, Gümüşhane, Rize ve Artvin illerinde kırsal temalı karavan turizmi altyapıları kurulacaktır. Kamu ve özel sektör tarafından alternatif turizm türlerine yönelik yatırımların hayata geçirilmesi için destek sağlanacak ve hedef grup odaklı ve tematik çalışmalar artırılabilecektir. Ayrıca Bölge'de turistlerin kalış süresini artıracak deneyim bazlı aktiviteler yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 2. Destinasyon yönetim organizasyonları yaygınlaştırılacak ve güçlendirilecektir. Bölge turizminin destinasyon ve tema odaklı tanıtılmasına yönelik çalışmalar yürütülecek ve destinasyon yönetimine yönelik kurumsal yapıların Bölge illerinde kurulması özendirilecektir. Destinasyon yönetim organizasyonlarının özellikle tanıtım, denetim, organizasyon, turistlerin memnuniyetlerini artırıcı dijital uygulamalar üretme, araştırma-analiz-proje hazırlama konularında kurumsal kapasiteleri geliştirilecektir. Ayrıca bu organizasyonların sürdürülebilir yönetim ve gelir modelleri oluşturulacaktır.

Tedbir 3. Mevcut destinasyonlar geliştirilecek ve Bölge turizmüne yeni destinasyonlar kazandırılacaktır. Artan talep sonucu taşıma kapasitesini aşan ve hedef kitlenin spesifik ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalan mevcut turizm alanlarında fiziki alt ve üstyapı, destinasyon yönetimi uygulamaları ve hizmet kalitesi iyileştirilecektir. Turistik cazibe merkezleri olan Uzungöl, Sümela Manastırı, Ayder Yaylası, Şavşat Karagöl, Borçka Karagöl, Yason Burnu Yarımadası, Karaca Mağarası, Mavi Göl ve Göksu Travertenleri başta olmak üzere turizm destinasyonlarında donatı alanları varış güzergâhları üzerinde konumlandırılarak koruma-kullanma dengesi gözetilecektir. Yeni turizm destinasyonları oluşturmak üzere planlama ve proje faaliyetlerine hız verilecektir. Turizm potansiyeli yüksek kırsal alanlara nitelikli, yöresel mimariye uyumlu ve çevre dostu kamu ve özel sektör yatırımları kazandırılacaktır.

Tedbir 4. Turist gönderen ülke sayısı tamamlayıcı pazarlarla artırılabacaktır. İllerde tüm turizm paydaşlarının iş birliğiyle yurt dışı tamamlayıcı hedef pazarlar belirlenecek ve bu pazarlarda tematik turizm tanıtımı, satış ve iş birliği faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Hedef pazarlarda tanıtım amaçlı lansman organizasyonları ve bu pazarlara yönelik Bölge'de sektör, basın ve sosyal medya temsilcilerinin katılım sağlayacağı tanıtım gezileri, B2B'ler düzenlenecektir. Tamamlayıcı hedef pazarlara yönelik dijital pazarlama faaliyetlerine hız verilecektir.

Tedbir 5. Hedef pazarlardan Bölge'ye doğrudan tarifeli uçuş seferleri başlatılacak ve mevcut sefer sayısı artırılabacaktır. Mevcut pazarlardaki turist sayısının yükselen artışı dikkate alınarak bu pazarlardaki sefer sayılarının artırılması için havayolu şirketleri bölge yönetimleri ile görüşmeler yapılacaktır. Havayolu şirketlerinin bölge yönetimleri ve hedef pazarlardaki ofisleriyle ortak pazarlama, planlama, iş birliği ve tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.

Tedbir 6. Sistemik ve güvenilir veri temini sağlanacaktır. Bölge turizminin etkin bir şekilde planlanabilmesi için gerekli verilerin (yaş, cinsiyet, uyruk, tüketim ve harcama eğilimleri, mobilite, beklenti, memnuniyet vb.) teminine yönelik illerde bütünleşik veri tabanları oluşturulacak ve bu kapsamda beşeri sermaye geliştirilecektir. Turistlerden birincil verilerin elde edilmesine yönelik mobil uygulama ve internet siteleri geliştirilecek ve turistlerin bu uygulamaları kullanmalarını teşvik edilecektir.

Tedbir 7. Turizm gelirleri tabana yayılacaktır. Yerel beşeri kaynaklar ve kültürel değerlerin turizm değer zincirine dâhil edilmesine yönelik yerel işletmelerle iş birlikleri geliştirilecektir. Kültürel miras ve agroturizm öğeleri ticari turizm değerlerine dönüştürülerek yerelde istihdam ve gelir yaratıcı alanlar oluşturulacaktır. Aile pansiyonculuğu, hediyelik eşya, yöresel ürünler, kültürel deneyim ve agroturizm faaliyetleri desteklenecektir. Kırsaldaki tedarik zincirindeki işletmelerin ürün ve hizmet kaliteleri çeşitlendirilecek ve iyileştirilecektir.

Tedbir 8. Sektörün toplam hizmet kalitesini yükseltmeye yönelik kurumsal ve beşeri kapasite artırılabacaktır. Ön büro ve yiyecek içecek servis hizmetleri başta olmak üzere nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılanmasına yönelik projeler ve programlar uygulanacaktır. Turizm sektöründe çalışan işletmelerin dijital dönüşümlerini sağlamaları için beşeri kaynak kapasitesi geliştirilecektir. Turizm işletmelerinin yüksek hizmet kalitesine erişmeleri için ihtiyaç duyacakları eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine destek

sağlanacaktır. Turistlerle doğrudan iletişim halinde olan hizmet sektörü çalışanlarına nitelikli hizmet sunumunu artıracak beşeri kapasite geliştirme faaliyetleri uygulanacaktır.

Tedbir 9. Yöresel ürünler turizm değerine dönüştürülecektir. Başta coğrafi işaretli ürünler olmak üzere yöresel ürünlerin Bölge'deki satış oranlarını artırmaya dönük kırsal turizm alanları ve merkezlerin oluşturulması ile pazarların kurulması desteklenecektir. Turistlere bilgi ve üretim deneyimi kazandıran ekolojik çiftlikler, üretim atölyeleri ve tesisleri kurulacaktır. Yöresel ürünlerin hediyelik eşya, tekstil ürünü vb. turizm değerine dönüşmesi için yapılan tasarım, markalaşma ve üretim çalışmaları desteklenecektir.

Proje Önerisi: Giresun Dereli Kış Turizm Merkezi

Proje Önerisi: Süleymaniye Kış Turizm Merkezi

Proje Önerisi: Artvin Termal Sağlık Kompleksi Projesi

Proje Önerisi: Artvin Dağ Turizmi ve Kış Sporları Merkezi

Proje Önerisi: Giresun 5 Yıldızlı Otel Yatırımı

Proje Önerisi: Yeşile Yolculuk Turizm Koridoru

Proje Önerisi: Rize Teleferik Projesi

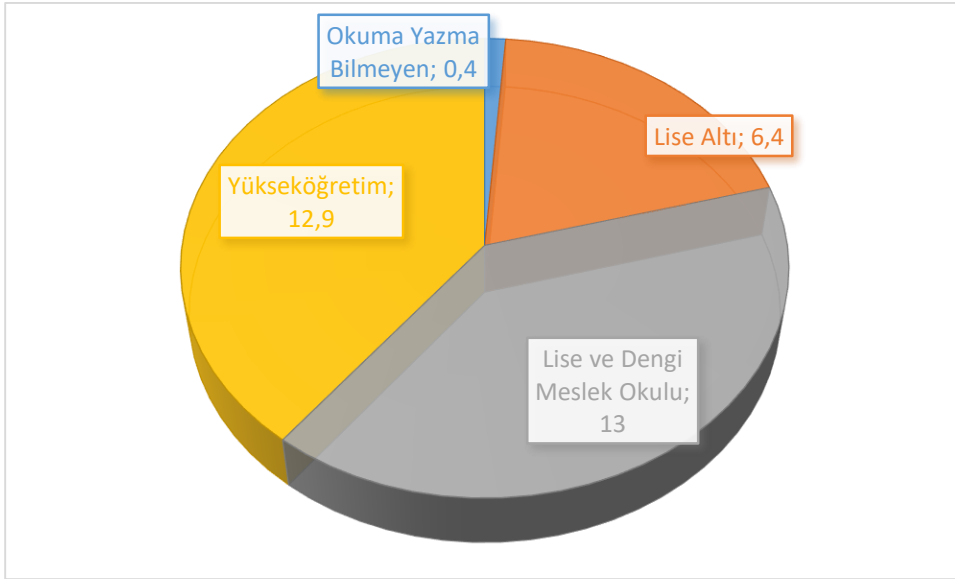
5.2 Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması

Topyekûn bir kalkınma, tüm toplum kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının iyileştirilmesine ve kırılğan nüfus kesimlerinin güçlendirilmesine yönelik sosyal politikaların uygulanmasına bağlıdır. Kırılğan toplum kesimlerinin özellikle eğitim, istihdam, sosyal katılım ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında yaşadığı sorunlar kapsayıcı bir kalkınmanın önündeki önemli engellerdendir. TR90 Bölgesi'nde öne çıkan kırılğan gruplar gençler, kadınlar, engelliler, yaşlılar ve çocuklardır.

TR90 Bölgesi nüfusunun yüzde 14,1'ini 15-24 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Bu oran Türkiye için yüzde 15,4'tür. Nüfus artış hızı yavaşlamış olmakla birlikte, önümüzdeki uzun yıllar boyunca Türkiye ve TR90 Bölgesi'nde gençler ve çocuklar nüfusun büyük bir bölümünü oluşturmaya devam edecektir. Grafik 1'de görülebileceği gibi TR90 Bölgesi'nde büyük çoğunluğu gençlerden oluşan lise ve dengi okul mezunlarının işsizlik oranı yüzde 13, yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı ise yüzde 12,9'dur. Bölge 2022 yılı genç işsizlik oranı yüzde 26,4 ile Türkiye (yüzde 19,5) ve AB (yüzde 14,5) ortalamasının

oldukça üzerindedir. Bu durum eğitim niteliğinin iş gücü talebiyle uyumlu olmadığını göstermektedir.

Grafik 1: TR90 Bölgesi'nde Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (%), 2022

Kaynak: TÜİK

TR90 Bölgesi'nde kadın istihdam oranı, ülke ortalamasının yaklaşık yedi puan üzerinde, yüzde 37,4 olmasına rağmen, Bölge kadın istihdamının yüzde 58,4'ü, tarım sektöründe çalışan kadınların ise yüzde 92,2'si kayıt dışıdır. Bu durum kadın işçilerin büyük bir bölümünün iş, sağlık ve ücret güvencesi olmadan çalıştıkları anlamına gelmektedir.

Engelliler TR90 Bölgesi'nin öne çıkan dezavantajlı gruplarından biridir. 2011 yılında yapılan nüfus ve konut araştırmasına göre TR90 Bölgesi engelli nüfus oranı yüzde 10,2'dir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 6,9 olup TR90 Bölgesi engelli nüfus oranının Türkiye genelinin çok üzerinde olduğu görülmektedir. Bölge illeri içinde en yüksek engelli nüfus oranına sahip olan Giresun (yüzde 13,5), Bölge genelinden dikkat çekici biçimde negatif ayrılmaktadır. Engelliler için öne çıkan sorun alanları; eğitim, rehabilitasyon merkezlerinin sayısı ve kalitesi, teknoloji, istihdam, ulaşım ve ortak alanlardır.¹

TR90 Bölgesi'nin öne çıkan dezavantajlı gruplarından biri de yaşlılardır. 65 yaş üstü nüfus oranı Türkiye genelinde yüzde 9,7 iken bu oran TR90 Bölgesi'nde yüzde 15'tir. Bölge'de

¹ DOKA, TR90 Bölgesi Engelli Profili ve İhtiyaç Analizi Raporu, 2018

yaşlı bağımlılık oranı da söz konusu verilerle paralel olarak Türkiye ortalamasının üzerindedir.

TR90 Bölgesi'nde çocuk nüfus oranı yüzde 21,8'dir. Çocuk nüfusunun en yoğun olduğu il yüzde 23,3 ile Trabzon iken en az olduğu iller ise yüzde 19,5 ile Giresun ve Gümüşhane'dir. TR90 Bölgesi 3-5 yaş grubu için okullaşma oranı 2021 yılı için yüzde 32,1'dir. Giresun yüzde 16,4 ile Türkiye ortalamasının çok altında bir okullaşma oranına sahiptir.

TR90 Bölgesi'nde sosyal refah ve yaşam kalitesinin artırılması bütün toplum kesimlerinin sosyal ve ekonomik imkânlarla daha adil biçimde erişebilmesine bağlıdır. Bu bağlamda, On İkinci Kalkınma Planında da "Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum" ekseninde insan odaklı kapsayıcı bir kalkınma yaklaşımı benimsenerek; kadın, çocuk, genç, yaşlı ve engelliler odağında sağlıklı bir toplumsal yapının tesis edilmesi yönünde politika ve tedbirler belirlenmiştir.

Sürdürülebilir sosyal refahın sağlanması için istihdam, eğitim, hayat boyu öğrenme, kadın, genç, çocuk ve yaşlıların iyi olma halinin geliştirilmesinin kritik önemi haizdir. Buna göre gelecek beş yılda bölgesel gelişme kapsamında aşağıdaki adımlar öncelikli olarak izlenecektir.

Hedef 2.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir

Bölge'de iş gücünün mesleki bilgi ve becerileri geliştirilerek farklı sektörlerde ihtiyaç duyulan vasıflı iş gücü ihtiyacının karşılanması için teknik eğitimde üretim ve istihdama yönelik yapısal dönüşüm gerçekleştirilecektir. Bu hedef kapsamında aşağıda yer alan tedbirler alınacaktır.

Tedbir 1. Meslek liselerinin atölye ve laboratuvarları modernize edilerek günümüzün iş gücü ihtiyacına cevap vermeleri sağlanacaktır. Bölge'nin nitelikli personel ihtiyacının karşılanması ve iş gücünün 21. yüzyıl yetkinliklerine uygun bir eğitim alması amacıyla Bölge'de bulunan meslek liselerinin atölye ve laboratuvarları ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından modernize edilecektir. Ayrıca modernizasyon çalışmalarına yönelik destek programları uygulanacak, ulusal ve uluslararası fonlardan faydalanılacaktır.

Tedbir 2. Organize sanayi bölgeleri, meslek liseleri ve yükseköğretim kurumlarının eşgüdüm içinde çalışmaları sağlanacaktır. Mesleki ve teknik eğitim

alan öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmek, çalışma ve uygulama alanları ile makine ve ekipmanları daha verimli kullanmasını sağlamak, mevcut ve potansiyel üretim alanlarına yönelik iş gücü planlaması yapmak, eğitici kadrosunu daha donanımlı hâle getirmek amacıyla organize sanayi bölgeleri, meslek liseleri ve yükseköğretim kurumlarını program, yönetim, insan kaynakları, finansman ve fiziki altyapı açısından birbirini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırmaya yönelik projeler desteklenecektir.

Tedbir 3. Mesleki ve teknik eğitim öğrenciler için cazip hâle getirilecektir. Mesleki ve teknik eğitimde yer alan ve yer almayı planlayan öğrencilerin, yeteneklerine uygun eğitim almalarını sağlamak, doğru ve bilinçli kariyer planlamalarına yardımcı olmak amacıyla mesleki ve teknik eğitim veren lise ve meslek yüksekokullarında kariyer rehberliği aktif bir şekilde kullanılacaktır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimin önemini vurgulamaya yönelik olarak yazılı ve görsel materyaller hazırlanacak ve etkinlikler düzenlenecektir. 8. sınıf öğrencilerinin eğitimlerine mesleki ve teknik Anadolu liselerinde devam etmelerine yönelik teşvik edici çalışmalar yapılacaktır.

Tedbir 4. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile özel sektör arasında iş birliği geliştirilecektir. Staj programlarıyla birlikte özel sektör temsilcilerini, mesleki ve teknik eğitim kurum yöneticilerini ve öğrencilerini bir araya getiren organizasyonlar düzenlenecektir. İşletmelerin mesleki ve teknik Anadolu liseleri veya mesleki eğitim merkezleriyle eşleştirilmeleri, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara ortak proje sunulması ve eğitim programlarının tasarlanması konularında mesleki ve teknik eğitim kurumları ile özel sektör arasında iş birliği yapılacaktır.

Tedbir 5. Bilgi ve becerilerin güncelliğinin sağlanması amacıyla mezunların sertifikalı eğitimler almaları sağlanacaktır. Mesleki ve teknik eğitim mezunları, çalışma hayatının değişen koşullarına uyum sağlamak ve iş gücü piyasasında daha etkin bir şekilde yer alabilmek için bilgi ve becerilerini güncelleme ihtiyacı duymaktadırlar. TR90 Bölgesi'nde bulunan mesleki ve teknik eğitim mezunlarının bu ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak Bölge'de yer alan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, organize sanayi bölge müdürlükleri, İŞKUR ve il milli eğitim müdürlükleriyle iş birlikleri yapılacak, eğitim faaliyetleri için teknik destek programları aktif olarak kullanılacaktır. Eğitimlerde Bölge'de yer alan meslek liselerinin, meslek yüksekokullarının ve organize sanayi müdürlüklerinin bünyelerinde bulunan atölye ve laboratuvar altyapısı kullanılacaktır.

Proje Önerisi: Giresun Mesleki Eğitim ve İnovasyon Merkezi Projesi

Proje Önerisi: Doğu Karadeniz Turizm Mükemmeliyet Merkezi Projesi

Hedef 2.2: Gençlerin İş Gücü Piyasasına Aktif Katılımları Desteklenecek ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır

TR90 Bölgesi'nde genç işsizlik, 2022 yılı itibarıyla yüzde 26,4, gençlerin iş gücüne katılımı ise yüzde 39,10'dur. Bu nedenle genç işsizlik oranını düşürmek için gençlerin iş gücü piyasasına katılımlarını desteklemeye ve istihdam edilmelerini kolaylaştırmaya yönelik olarak aşağıda yer alan tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Yükseköğretimden mezun olacak öğrencilerin iş gücüne katılımlarını kolaylaştırmak üzere üniversite-özel sektör iş birlikleri geliştirilecektir.

Yükseköğretimden mezun olacak öğrencilerin daha kolay iş bulmalarına ve daha iyi bir kariyer planlaması yapmalarına yönelik üniversite ile özel sektör arasında iş birlikleri yapılacaktır. Bu kapsamda staj programları uygulanacak, kariyer günleri düzenlenecek, öğrenci, mezun ve özel sektörün üniversitelerin bünyelerinde bulunan kariyer merkezlerini daha etkin kullanması sağlanacak, öğrenci ve özel sektör temsilcilerini bir araya getiren etkinlikler yapılacaktır.

Tedbir 2. Staj, girişimcilik ve işbaşı eğitim programlarının etkinleştirilmesi yoluyla gençlerin iş piyasasına dâhil olmaları kolaylaştırılacaktır.

Gençlerin mesleki deneyim ve beceri kazanmalarına, istihdam edilmelerinin kolaylaştırılmasına ve iş gücü piyasasında daha öz güvenli olarak yer almalarına yönelik staj ve işbaşı eğitim programları etkin olarak kullanılacaktır. Gençlerin girişimci olarak iş hayatında yer almalarına yönelik mentörlük, danışmanlık ve eğitim hizmeti sunulacak, girişimci buluşma günleri düzenlenecek, teknik ve finansman destek programları hayata geçirilecektir.

Tedbir 3. Gençlerin nitelikleri geleceğin mesleklerine uyumlu hâle getirilecektir.

Gençlere yeni beceriler kazandırılarak geleceğin mesleklerinde iş gücü talebinin karşılanması için mesleki eğitim kurumları ve özel sektör iş birliğinde öncelikli olarak beceri geliştirme, istihdam garantili eğitim ve staj programları düzenlenecektir. Gençlere 21. yüzyıl yetkinlikleriyle (öğrenme ve inovasyon yetkinlikleri, enformasyon, medya ve teknoloji yetkinlikleri, yaşam ve kariyer yetkinlikleri vb.) kazandırılacaktır ve gençleri girişimciliğe özendirmek için uygulamalı girişimcilik programları düzenlenecektir.

Tedbir 4. Kırsalda yaşayan gençlere yönelik istihdam ve girişimcilik programları geliştirilecektir. Kırsaldaki gençlerin yararlanabileceği, yaşadıkları çevre ve sosyal duruma uyumlu yenilikçi girişimcilik programları uygulanacaktır. Bu konuda ulusal ölçekte faaliyet gösteren başarılı sivil toplum kuruluşları ile ortak programlar düzenlenecektir.

Proje Önerisi: Trabzon Endüstriyel Dönüşüm ve Yazılım Mükemmeliyet Merkezi Projesi

Hedef 2.3: Bölge Üniversitelerinin İhtisas Alanlarındaki Etkinliği Artırılacaktır

TR90 Bölgesi'nde Artvin Çoruh Üniversitesi tıbbi ve aromatik bitkiler, Giresun Üniversitesi fındık, Gümüşhane Üniversitesi madencilik ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi çay alanında Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Programı kapsamında yer almaktadır. Üniversitelerin ihtisas alanlarında etkili bir şekilde çalışabilmelerine olanak sağlayan altyapı ve kurumsal gelişim çalışmaları yürütülerek etkinlikleri artırılacaktır. Bu kapsamda aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Yükseköğretim kurumlarının ihtisas alanlarındaki fiziki ve teknolojik imkânları iyileştirilecektir. TR90 Bölgesi'nde yer alan üniversitelerin ihtisas alanlarına yönelik bilgi iletişim teknolojileri ve araştırma-geliştirme altyapıları iyileştirilecektir. Laboratuvar imkânları geliştirilecek, yazılım ve donanım ihtiyaçları giderilecektir.

Tedbir 2. Yükseköğretim kurumlarının ihtisas alanlarındaki beşeri kapasitesi geliştirilecektir. İhtisas alanlarında görev alan akademisyenlerin bilgi ve deneyimlerini artırmaya yönelik programlar uygulanacaktır. İlgili alanlarda doktora yapan kişi sayısı artırılacaktır.

Tedbir 3. Yükseköğretim kurumları ihtisas alanlarında özel sektörle iş birliği yapacaktır. Yükseköğretim kurumlarının geliştireceği projelerin ticarileşmesi amacıyla özel sektörle koordinasyon ve iş birliği içinde çalışılacaktır. Özel sektörün bu alanlarda ihtiyaç duyacağı nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi için meslek eğitim programları uygulanacaktır.

Hedef 2.4: Kayıt Dışı Kadın İstihdamı Önlenecektir

TR90 Bölgesi'nde kadın istihdamı ülke geneline göre yüksek olmasına rağmen büyük çoğunluğu kayıt dışıdır. Kadın işçilerin büyük bir bölümü iş, sağlık ve ücret güvencesi

olmadan çalışmaktadır. Kayıtlı kadın istihdamını artırmaya yönelik aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kadınların çocuk bakım hizmetlerine erişimi kolaylaştırılacaktır.

Başta Ortahisar, Altınordu, Ünye, Fatsa, Akçaabat, Giresun ve Rize Merkez olmak üzere Bölge genelinde kadınların iş gücü piyasasında yer almalarını kolaylaştırmak amacıyla çocuk bakım merkezlerinin nitelik ve niceliği artırılacaktır. Kadınların kaliteli çocuk bakım hizmetlerine erişmesi ve çocuk bakımı alanında çalışan kadınların sosyal haklarının korunması amacıyla çocuk bakımına yönelik istihdam hizmetleri desteklenecektir.

Tedbir 2. Ev eksenli ve tarım alanında çalışan kadınların sosyal güvence altında yer almasına katkı sağlanacaktır.

Ev eksenli ve tarım alanında çalışan kadınlara yönelik sosyal güvence konusunda farkındalık çalışmaları yürütülecektir. Bu alanlarda çalışan kadınların örgütlenmeleri ve sosyal koruma imkânlarından daha kolay yollarla yararlanmalarına yönelik bilinçlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3. Turizm ve tarım sektörlerinde girişimci kadın sayısı artırılacaktır.

Bölge'nin baskın kırsal ve geçiş ilçelerinde kadın istihdamının yoğun olduğu tarım sektörü ve kırsal turizm faaliyetlerinde kadın girişimci sayısının artırılmasına yönelik farkındalık yaratma, kişisel gelişim ve girişimcilik programları uygulanacaktır. Bu alanda çalışan kadınların katma değer yaratan üretim faaliyetleri yürütmelerine yönelik destekler verilecektir. Kooperatifçilik hakkında bilgilendirme faaliyetleri düzenlenecek ve kadınların kooperatif kurması yoluyla girişimcilikleri desteklenecektir.

Tedbir 4. Kadınların yeni nesil yetkinliklerinin gelişmesine yönelik eğitimler yaygınlaştırılacaktır.

Başta Ortahisar ve Altınordu gibi ilçelerde olmak üzere Bölge'de yazılım ve kodlama gibi nitelikli iş gücü gerektiren alanlarda kadın istihdamı artırılacaktır. Bu alanda üniversiteler, halk eğitim merkezleri ve olgunlaşma enstitülerinin altyapı olanaklarından yararlanılacak, kadınların nitelikli iş gücü piyasasında güçlü bir şekilde var olmasına olanak sağlanacaktır.

Tedbir 5. Turizm sektöründe kadın istihdamı artırılacaktır.

Bölge'de hızla gelişmekte ve istihdama katkısı yüksek olan turizm sektöründe kalifiye iş gücü ihtiyacı bulunmaktadır. Bu kapsamda ön büro ve servis hizmetleri öncelikli olmak üzere kadınların turizm sektöründe istihdamı artırıcı proje ve faaliyetler geliştirilecektir.

Hedef 2.5: Yaşlı Refahı Artırılacaktır

65 yaş üstü nüfus oranı TR90 Bölgesi'nde yüzde 15, Türkiye'de ise yüzde 9,7'dir. Yaşlılık sadece sağlık sorunları bakımından değil, yaşlıların yaşadıkları sosyal çevre ile ilişkileri bakımından da ele alınmalıdır. Avrupa ülkelerine kıyasla genç bir nüfusa sahip olan Türkiye'de yaşlılık, sosyal hayattan el çekme dönemi olarak algılanabilmektedir. Sosyal hayatın dışında kalan yaşlıların hayata aktif katılımlarını artıracak ve kaliteli yaşlanmayı mümkün kılacak politika ve uygulamaların gelişmesi sosyal devlet yaklaşımının gerekliliklerindedir. Bu amaçla, TR90 Bölgesi'nde yaşayan yoğun yaşlı nüfusun kaliteli yaşlanma imkânlarını artırmaya yönelik tedbirler yürütülecektir.

Tedbir 1. Yaşlı bakımına yönelik sosyal, fiziksel ve beşeri imkânlar geliştirilecektir. Bölge illerinde mevcut olan yaşlı bakım merkezlerinin kaliteli hizmet verebilmelerine yönelik kurumsal ve beşeri alt yapılar geliştirilecek ve Bölge'de yaşlı bakım merkezlerinin sayısının artırılmasına yönelik destekler sağlanacaktır. Ayrıca özellikle ihtiyacın yoğun olduğu il ve ilçe merkezlerinde bakım evi hizmetleri geliştirilecek ve projeler desteklenecektir.

Tedbir 2. Yaşlı nüfusa yönelik, aktif yaşlanma ilkeleri doğrultusunda uygulamalar yürütülecektir. Yaşlıların hayat boyu öğrenme sürecine katılımları desteklenecektir. Fiziki ve psikolojik sağlığın korunması amacıyla, yaşlıların yararlanabileceği ortak alanlar geliştirilecektir. Artvin ve Gümüşhane illeri başta olmak üzere Bölge'nin tüm illerinde yaşlılara yönelik gündüzlü bakım merkezleri oluşturulacak, sosyal faaliyetler geliştirilecek ve sosyalleşmenin önündeki engellerden olan ulaşım sorunları giderilecektir.

Proje Önerisi: Yaşlı Bakım ve Sağlıklı Yaşam Merkezi

Hedef 2.6: Engellilerin Yaşam Koşulları İyileştirilecektir

Engellilere yönelik klasik yaklaşımın ötesinde ortaya çıkan sosyal modelde; engellilerin engel sebepleri, bireysel kısıtları değil toplumun kısıtlarıdır. Önyargılar, kurumsal ayrımcılık, erişilebilir olmayan binalar, ulaşım sistemi, yalıtılmış eğitim sistemi bu kısıtların başlıca nedenleridir. Engellilerin sosyal alanlardaki ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Engelli istihdamı artırılacaktır. Başta Giresun ili olmak üzere tüm Bölge'de engellilerin meslek edinmesine yönelik uzaktan eğitim programları uygulanacak

ve uzaktan çalışma imkânlarını artıracak yetkinlikleri geliştirilecektir. Engelli istihdamına yönelik devlet destekleri hakkında işverenlerin farkındalıkları artırılacaktır. İş ve meslek danışmanlarının nitelikleri engellilere daha iyi hizmet sunabilecek şekilde geliştirilecektir.

Tedbir 2. Ulaştırma ve diğer altyapı çalışmaları engellilerin ihtiyaçlarına uygun olarak yürütülecektir. Ulaşım araçlarının engellilerin ihtiyacına uygun olarak dönüşümü sağlanacaktır. Şehirlerin engellilerin ihtiyacına uygun şekilde erişilebilir imkânlar sunmasına yönelik çalışmalar desteklenecektir. Yerel yönetimler tarafından park, bahçe ve temel ihtiyaçlar için sık ziyaret edilen merkezler engelsiz hâle getirilecektir.

Tedbir 3. Engellilere yönelik bakım ve rehabilitasyon merkezleri yaygınlaştırılacak, mevcutlarının fiziki ve beşeri imkânları iyileştirilecektir. Başta Giresun'da olmak üzere engellilerin yararlanacağı bakım ve rehabilitasyon merkezleri yaygınlaştırılacak ve hâlihazırda hizmet veren tesislerin imkânları geliştirilecektir. Bu merkezlerde görev yapan çalışanların, görevlerine uygun bir şekilde kişisel ve profesyonel gelişimlerine yönelik eğitimler sağlanacaktır. Yerel yönetimlerin engelli bakım ve rehabilitasyonu alanında hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik girişim ve yatırımlar desteklenecektir.

Tedbir 4. Kırsal alanda bulunan engellilerin eğitim ve sosyal olanaklara erişimi kolaylaştırılacaktır. Kırsalda yaşayan engellilerin sağlık, eğitim ve sosyal imkânlardan yararlanabilmeleri için uygun ulaşım ve altyapı imkânları geliştirilecektir.

Hedef 2.7: Kadının Toplum İçindeki Statüsü Güçlendirilecektir

Kadının statüsünün güçlenmesi, kadınların kendi hayatları üzerinde güç ve kontrol sahibi olmalarını ve stratejik seçimler yapma yeteneklerini kazanmaları sürecidir.² Bu doğrultuda, TR90 Bölgesi'nde yaşayan kadınların sosyal hayata katılımını artırmak, sosyal alanda yaşanan sorunların çözümlerini sağlamak, karar alma mekanizmalarında

---

² 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara 2018, s.17

yer almalarını kolaylaştırmak ve kişisel gelişimlerini artırmak amacıyla aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kadınların sosyal hayata katılımı artırılacaktır. Kentsel ve kırsal alanlarda fiziki imkânlar geliştirilecek, yerel yönetimler tarafından park, bahçe, yürüyüş yolları gibi alanların ışıklandırılması sağlanacaktır. Sosyal alanlarda kadınların kendisini güvende hissetmesine yönelik uygulamalar yaygınlaştırılacaktır. Kadınlara yönelik hobi bahçeleri, atölye çalışmaları vb. projeler desteklenecektir.

Tedbir 2. Kadınların sağlık okuryazarlığı artırılacak ve sağlık hizmetlerine erişimleri kolaylaştırılacaktır. Özellikle kırsal alanda yaşayan kadınların koruyucu sağlık hizmetleri hakkında bilgi ve farkındalıklarının güçlendirilmesine yönelik bilgilendirme çalışmaları artırılacaktır. Koruyucu sağlık hizmetleri ve kadın hastalıklarının teşhisi için erken tanı imkânlarına kolay erişmelerine yönelik uygulamalar yaygınlaştırılacaktır. Sağlık hizmetlerinde kadınlara yönelik sunulan hizmetler ve kamu kurumları tarafından dar gelirli kadınlara sunulan sağlık destekleri hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır.

Hedef 2.8: Çocuk ve Gençlerin Ruhsal, Bedensel ve Bilişsel Gelişimleri Desteklenecektir

Çocuk ve gençlerin eğitim, sağlık, çevre koşulları, katılım ve gelişiminin bütünsel olarak ele alınması gerekmektedir. Etkili istihdam politikalarının ortaya konması da gençliğin gerekli yetkinliklerle donatılmasıyla mümkündür. Bu yetkinlikler sadece beceri olmayıp çocuk ve gençlerin sağlıklı bir beden ve ruh, yaşadıkları Şehir, bölge, ülke ve dünya hakkında fikir ve karar alma mekanizmalarında söz sahibi olmasını da kapsamaktadır. Bu hedef kapsamında TR90 Bölgesi'nde yaşayan çocuk ve gençlerin iyi olma hallerini artırmaya yönelik aşağıdaki tedbirler alınmıştır.

Tedbir 1. Çocuk ve gençlerin yararlanacağı spor ve sanata yönelik altyapı olanakları geliştirilecektir. Çocuk ve gençlerin ruhsal ve bedensel gelişimlerini artıran unsurların başında gelen fiziksel etkinliklere yönelik altyapı imkânları geliştirilecektir. Bu kapsamda spor salonu olan okul sayısı artırılacaktır. Çocuk ve gençlerin sanata ilgilerini artıracak yönde okullarda sanat atölyelerinin kurulması desteklenecektir. Ayrıca, mahallelerde gençlerin ve çocukların kolay erişebilecekleri spor ve sanat tesisleri/alanları oluşturulacaktır. Gençlik merkezlerinin sayısı artırılacak ve mevcutların altyapı ve imkânları iyileştirilecektir.

Tedbir 2. Tüm eğitim kademelerinde tasarım ve beceri atölyeleri yaygınlaştırılacaktır.

Tasarım ve beceri atölyelerinden daha fazla çocuğun faydalanması amacıyla söz konusu atölyelerin sayısının artırılmasına yönelik projeler desteklenecektir. Baskın kırsal ve geçiş ilçelerinde çocukların tasarım ve beceri atölyelerine erişimleri kolaylaştırılacaktır.

Tedbir 3. Şehirlerin çocuk ve genç dostu imajları güçlendirilecektir. Yerel yönetimlerin bu alanda farkındalıklarını arttırıcı çalışmalar yürütülecek, çocuk ve gençlere yönelik festivaller, toplu etkinlikler ve çocuk ve gençlere yönelik belediye hizmetlerinin artırılması sağlanacaktır. Çocuk ve gençlerin şehirlerle bütünleşmesini sağlayan gönüllülük faaliyetleri yürütebilmeleri amacıyla yerel yönetim ve sivil toplum iş birlikleri geliştirilecektir.

Tedbir 4. Kırsalda yaşayan çocuklar için sosyal alanlar ve imkanlar oluşturulacaktır. Köy yaşam merkezlerinde anne ve çocuklar için gelişim atölyeleri kurulacaktır. Bu merkezlerde, çocukların ruhsal, bilişsel ve bedensel gelişimlerine yönelik programlar uygulanacaktır. Ayrıca, annelerin pedagojik yetkinliklerini geliştirmeye yönelik eğitimler de verilecektir.

Tedbir 5. Çocuk ve gençlere kaliteli rehberlik hizmeti verilecektir. Çocuk ve gençlere sunulan rehberlik hizmetlerinin kalitesini artırmak üzere kurumlar arası iş birliği yapılacak ve ortak mekanizmalar kurulacaktır. Çocuk ve gençlerin akademik, sportif ve sanatsal yeteneklerinin tespiti ve geliştirilmesine yönelik rehberlik ve yönlendirme hizmetlerinin nitelik ve niceliği artırılacaktır.

Proje Önerisi: Rize Bilim Merkezi

5.3 Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması

TR90 Bölgesi dâhilindeki 6 ilde toplam 80 ilçe bulunmakta olup büyükşehir statüsünde olmayan dört ilde 1537 köy ve büyükşehir statüsündeki iki ilde ise 1478 mahalle yer almaktadır. TÜİK İlçe Düzeyi Kentleşme Derecesi çalışmasına göre TR90 Bölgesi ilçelerinin 49 adedi kırsal ilçe (yüzde 61), 24 adedi geçiş ilçesi (yüzde 30) ve 7 adedi de kentsel ilçe (yüzde 9) statüsünde yer almaktadır.

İlçelerinin yüzde 91'i kırsal özellik gösteren ve nüfusunun yüzde 54'ü kırsal ilçelerde yerleşik olan Bölge'nin, hane halkı gelirlerinde de kırsal faaliyetler önemli yere sahiptir. YER-SİS, *Geçim Kaynakları Dağılımı* haritasına göre Bölge'de en yaygın geçim kaynağı tarımsal üretim olup kıyı kesimlere yakın yerlerde bitkisel üretim, iç kesimlerdeyse hayvansal üretimin daha fazla olduğu görülmektedir. Kırsaldaki geçim kaynaklarının önemi sıralamasında ilk 3'te hayvancılık, bitkisel üretim ile emekli maaşları ve sosyal yardımlar yer almaktadır.³

RCA endeksine⁴ göre tarım, Bölge ihracatında rekabetçi özellik taşıyan tek sektördür. Bölge ihracatında bitkisel ve hayvansal üretimin aldığı pay yüzde 49, gıda ürünleri ve içecek imalatı sektörünün aldığı pay ise yüzde 28'dir.

TR90 Bölgesi 2020 yılı GSYH'sinin yüzde 60,1'ini hizmet sektörü, yüzde 26,6'sını sanayi sektörü teşkil etmekte olup tarım sektörünün katkısı ise yüzde 13,3 olarak gerçekleşmiştir. Bölge tarım sektörünün 2020 yılı toplam GSYH'si 14,8 Milyar TL'dir. Döviz cinsinden yaklaşık 2,1 Milyar dolar olan GSYH, toplam 415 bin tarımsal istihdam dikkate alındığında çalışan başına katma değer 5.050 dolara tekabül ettiği saptanmaktadır. Dolayısıyla TR90 Bölgesi'nde tarımsal verimin ülke ortalaması olan 10.028 doların neredeyse yarısı kadar tutarda çalışan başı katma değer üretilebilmektedir.

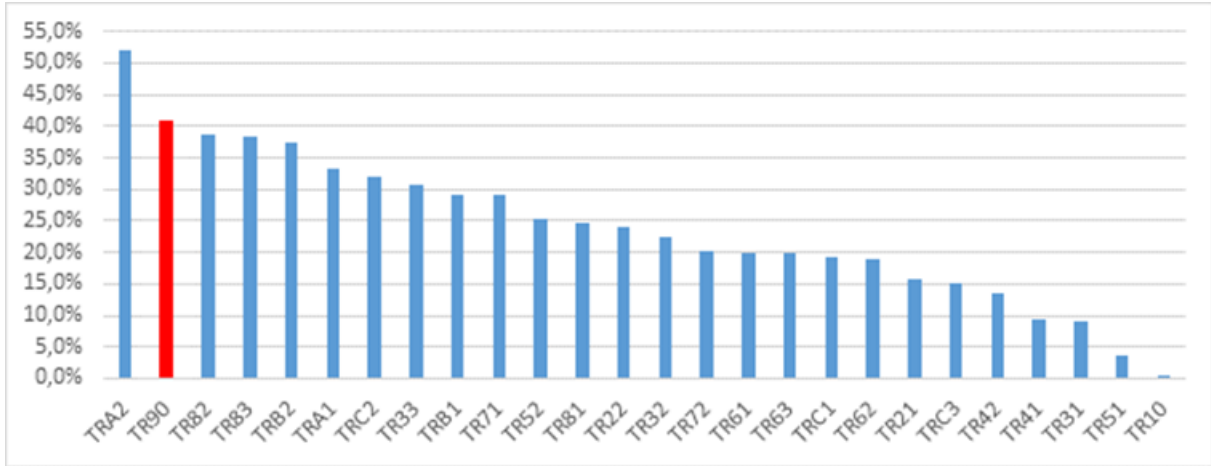
---

³ YER-SİS, *Geçim Kaynakları Dağılımı*

⁴ RCA (Revealed Comparative Advantage) Endeksi, ülke ekonomilerinin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürünlerin belirlenmesine yardımcı olan bir endekstir. Bir ülkenin mal veya sektörel temelde ihracatının toplam ihracatı içerisindeki payını aynı mal veya sektörün dünya genelinde ihracatının yine dünyadaki toplam ihracat içerisindeki payına oranlamaktadır.

Kırsal alanların ağırlıklı ve tarımsal gelirlere bağımlılığın yüksek olduğu TR90 Bölgesi'nde, istihdamın sektörel dağılımında tarım sektörünün payı yüzde 40,7, Türkiye genelinde ise istihdamda tarım sektörünün oranı yüzde 17,2'dir (TÜİK, 2021). TR90 Bölgesi, Düzey 2 Bölgeleri arasında tarımsal istihdam ağırlığı en yüksek ikinci bölge konumundadır.

Grafik 2: Düzey-II Bölgeleri Tarımsal İstihdam Ağırlığı

Kaynak: TÜİK İstihdam Verileri

Sonuç olarak, kırsal alanların fazlalığı ve tarımın istihdamdaki ağırlığı göz önünde bulundurulduğunda, bölgesel kalkınmada en geniş çaplı etkiye sahip gelişim eksenlerinden birinin *kırsal kalkınma* olacağı değerlendirilmektedir. Bölge kırsal alanlarında başlıca geçim kaynağı olan ve yüksek ihracat potansiyeline sahip tarım sektöründe, üretim ve katma değer artırılmasına yönelik tedbirlerin önceliklendirilmesinin, Bölge'deki refah düzeyine kayda değer katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) kapsamında belirtilen 2053 yılında Türkiye bölümünde belirtilen makro hedefler arasında "Türkiye 2053 yılında tarımsal milli gelir bakımından Avrupa'nın en büyük ülkesi olmaya devam ederken dünya ülkeleri arasında 7'nci sıraya yerleşecektir. (276)" hedefi bulunmaktadır. Bunun için Plan'ın öncelikli gelişme alanları bölümündeki ilk başlık olarak da "Tarım ve Gıda" bölümüne yer verilmiş olup temel amaç;

"üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir

kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulması” (487)

olarak tanımlanmaktadır. Belirtilen hedef ve amaç doğrultusunda Kalkınma Planı'nın “Makroekonomik Politika Çerçevesi” bölümünde,

“tarım sektöründe, sanayi sektörüyle etkileşim içerisinde, gıda arz güvenliğini sağlayan, verimliliğin arttığı, risklere karşı dayanıklı bir üretim yapısı tesis edilecektir. Tarımda kaynakların bilinçli kullanımı ve sürdürülebilir yönetimi için stratejiler geliştirilecek ve yeni teknolojilerden faydalanılmasına yönelik politikalar uygulamaya konulacaktır.” (321)

ifadeleriyle tanımlanan genel politika yaklaşımlarıyla Bölge Planı amaç ve faaliyetleri uyum göstermektedir.

Buna göre, gelecek beş yılda bölgesel gelişme kapsamında aşağıdaki adımlar öncelikli olarak izlenecektir.

Hedef 3.1: Kırsal Yerleşimlerde Yaşam Kalitesi Artırılacaktır

Arazi yapısının giderek parçalı hâle gelmesi, işsizlik ve eğitim, ulaşım, sağlık, sosyal vb. altyapı imkânlarının yetersizliği nedeniyle kırdan kente yoğun bir göç yaşanmıştır. Bu sürecin etkisiyle köyler üretim birimi olma vasfını ve işlevlerini büyük ölçüde yitirmeye başlamıştır. Bu kapsamda kırsal yerleşimlerde yaşam kalitesini artırmak amacıyla aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kırsalda temel fiziki altyapı eksiklikleri giderilecektir. Kırsal yaşam kalitesini artırmaya yönelik sosyal, ekonomik, mekânsal ve memnuniyete dayalı faaliyetlerin gerçekleştirilmesiyle, yerleşim birimlerinin en alt kademesindeki iyileşme üst yerleşim kademelerine de olumlu etki ederek bütünleşik kalkınma sağlanacaktır. Bu kapsamda, TR90 Bölgesi kırsal alanlarında yol, içme suyu, kanalizasyon, elektrik, telefon ve internet gibi tüm altyapı unsurlarında iyileştirilmesi gerekenlerle ilgili çalışmaların tamamlanması sağlanacaktır.

Tedbir 2. Sosyal ve kültürel donatı ve faaliyet eksiklikleri giderilecektir. TR90 Bölgesi kırsal bölgelerinde sosyal ve kültürel donatı alanlarının sayısı artırılacaktır. Bu kapsamda öncelikle tüm kırsal merkezlerde yeşil ve mavi alanlar nitelik ve nicelik yönünden geliştirilecektir. Kent merkezlerindeki kültür sanat faaliyetleri kırsalda yaygınlaştırılacaktır. İki ya da üç köy grubundan oluşan her alt Bölge'ye bir sosyal ve kültürel donatı projesi geliştirilecektir. Söz konusu projeler ile belirlenecek köylerde

çeşitli rekreasyon alanları oluşturulacaktır. Yüksek işletme sermayesi ve bakım masrafı gerektirmeyecek sosyokültürel yapılar yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 3. Kırsal mekânlarda koruyucu sağlık hizmetleri ve evde bakım hizmeti imkânları geliştirilecektir. TR90 Bölgesi iç kesimlerinde yer alan kırsal bölgelerde, toplum temelli kapsayıcı, önleyici/koruyucu sağlık destek hizmetlerinin altyapıları geliştirilecektir. Ayrıca, mobil sağlık hizmetleri, tele-sağlık ve bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının artırılmasına yönelik uygulamalara yer verilerek kırsal bölge halkının ve özellikle ileri yaş gruplarının sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması sağlanacaktır.

Tedbir 4. Yenilikçi kırsal yaşam ve üretim merkezi modelleri geliştirilecektir. Kırsaldaki yaşam koşullarının iyileştirilmesi, kentlere göç eden ya da etme potansiyeli bulunan kırsal nüfusun yenilikçi sosyal ve ekonomik üretim modelleriyle kırsal Bölge'de tutundurulması çalışmalarına ağırlık verilecektir. Özellikle milli gelirden aldığı payın en az olduğu ve sosyal güvenlik şemsiyesine dâhil olan grupların en az bulunduğu küçük ilçe ya da beldelerde, geleneksel tarım yöntemleriyle ileri teknolojiyi bir araya getiren yeni nesil bir kırsal yaşam modeli olan dijital köy projelerinin ilgili paydaşlar iştirakiyle uygulanması sağlanacaktır. Söz konusu uygulamalar TR90 Bölgesi kırsal kesiminde yaşam ve gelir koşullarının iyileşmesine, kırsal üretimin imajının gençler nezdinde daha cazip kılınmasına ve kentlerden de kırsala dönüş için çekim unsuru oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Tedbir 5. Kırsalda Hizmet Veren Kurumların Kapasitesi Güçlendirilecektir.

Kırsalda kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki yönetim mekanizmalarının etkinliği artırılacak olup baskın kırsal ilçeler başta olmak üzere kaymakamlıklar bünyesinde ilçelerdeki ilgili tüm paydaşlar ile üreticiler ve üretici birliklerinin de yer alacağı platformların teşkil edilmesi sağlanacaktır. Kırsal yerleşimlere hizmet sağlayan yerel kurum ve kuruluşların hizmet altyapısı geliştirilecek olup bu kapsamda kış şartlarının ağır geçtiği yerler ile tarımsal üretim faaliyetlerinin yoğun olduğu kırsal yerleşimler öncelikli olmak üzere il özel idareleri ve belediyelerin makine parkları ve iş makinesi operatörleri bakımından eksikliklerinin giderilmesi için çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca kırsal alan istatistiklerinin ilçe ve köy düzeyinde düzenli bir şekilde üretilmesi için kapasite oluşturulacaktır.

Proje Önerisi: Beşpare Ekoturizm Köyleri

Hedef 3.2: Kırsal Yerleşimlerde Beşeri Sermaye Geliştirilecektir

Kır-kent ayrımında göstergelerin baskın bir oranda kent lehine olduğu mevcut durumda Bölge kırsal alanlarında beşeri sermaye ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Artan bu ihtiyaca karşın Bölge'nin mevcut kırsal alan demografik profili; hızla yaşlanan, eğitim seviyesi düşük, genç ve aktif nüfusunun göç etmekte olduğu bir görünüm arz etmektedir. Tarım sektöründe kayıtlı çiftçiler, lise altı eğitim seviyesinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca TR90 Bölgesi kırsal yerleşimleri genelinde en kalabalık yaş grubu 55-59 yaş olup nüfusun ortanca yaşı 44'tür. Kırsalda beşeri sermayeyi güçlendirme hedefi kapsamında aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kırsal yerleşimlerde örgün eğitimin fiziki şartları ve niteliği iyileştirilecektir. Bölge ilerinden Gümüşhane ve Artvin öncelikli olmak üzere, iç kesimlerdeki kırsal alanlarda okulların fiziki imkânlarının iyileştirilmesi için tadilat çalışmaları hızlandırılacak ve bu okullardaki öğrencilerin nitelikli eğitime erişimine yönelik ilgili kurumlar koordinasyonu ile geliştirme programları uygulanacaktır.

Tedbir 2. Çiftçi eğitimi, kırsal ekonomiye özgü diğer mesleki eğitimler ve tarım danışmanlığı konularında faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bölge'nin kırsal alanlardaki ilçe ve belde merkezlerinde, yetkin kurum ve kuruluşlar tarafından çiftçilere yönelik zirai ve hayvansal üretim ve diğer kırsal gelir kaynakları konusunda pratik eğitimler ve seminerler verilecek, tarımsal girişimcilik faaliyetlerine ilişkin danışmanlık sunulacaktır. Ayrıca, atıl kalan orman varlıklarının ekonomiye kazandırılması ve orman köylülerine ek gelir imkânları yaratmak amacıyla orman köylülerine yönelik eğitim ve danışmanlık verilecektir.

Tedbir 3. Tarımsal üretimde tecrübe paylaşımıyla iyi uygulamalar artırılacaktır. Benzer üretim dallarında üreticilerin birbirlerinin tecrübelerinden öğrenerek güçlenmesi, üretici ağı kurmaları ve aralarında üretim-satış gibi farklı alanlarda iş birlikleri geliştirmesi sağlanacaktır. Söz konusu tecrübe paylaşım etkinlikleri, Bölge'nin önemli tarımsal merkezlerindeki üreticilerden oluşan gruplar için düzenlenecek örnek işletmeye ziyaret biçiminde ve örnek grupların yöreye davet edilmesiyle tertip edilecek deneyim geliştirme oturumları şeklinde gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.3: Tarımsal Kaynakların Sürdürülebilirliği Sağlanacaktır

Artan dünya nüfusuyla beraber kırsal alanlar ve kırsalın doğal kaynakları, sürekli büyüyen bir kentleşme ve sanayileşme baskısı altındadır. Bu durum doğal kaynakların

çoğunlukla geri döndürülemez biçimde tahrip edilmesine veya tüketilmesine sebep olmaktadır. Sürdürülebilir bölgesel ekonomiler için doğal kaynakların koruma-kullanma dengesi içerisinde kullanılması önem arz etmektedir. Tarımsal üretim için gerekli olan kaynaklar sınırsız olmayıp doğal dengeyi bozarak istenilen ölçüde ve sürekli bir gelişme sağlanamayacağı kabulüyle aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Tarım arazilerinin amacına uygun kullanımı, erozyon ve doğal afet gibi risklere karşı korunması sağlanacaktır. Tarım arazilerinin Bölge'nin tarımsal üretim potansiyeli ve deseniyle uyumlu olacak şekilde etkin kullanımına yönelik faaliyetler yürütülecektir. Doğal afet risklerine karşı ağaçlandırma faaliyetlerinin artırılması sağlanacak, toprağı ve yerleşim yerlerini koruyucu önlemler alınması çalışmaları yürütülecektir.

Tedbir 2. Tarımsal üretimde toprak ve su kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik önlemler alınacaktır. Toprak ve su kaynaklarının korunmasına yönelik olarak Bölge'nin iç kesimlerinde gereğinden fazla ilaç ve gübre kullanımı ile vahşi sulama uygulamalarının sona erdirilerek tarımsal üretimin doğal kaynakların sürdürülebilirliği hassasiyetiyle devam etmesi için faaliyetler yürütülecektir. Kamu kaynaklı mevcut destek programlarını tamamlayıcı şekilde doğal kaynakları koruyarak üretim temalı yatırım finansmanı programları tasarlanacaktır.

Tedbir 3. Biyolojik çeşitliliğe dair genetik kaynaklar korunacaktır. TR90 Bölgesi genelinde biyoçeşitliliği sürdürmeye yönelik fiziksel koruma önlemlerinin alınması, yerel halkın konuya ilişkin bilgi eksikliklerinin giderilmesi ve eğitilmesi, biyolojik çeşitliliğe yönelik envanter çalışmalarının ve bilimsel araştırmaların yapılması, eksikliği tespit edilen türlerin yerel habitata tekrar kazandırılmasının değerlendirilmesi ve bir yönetim planının yapılması sağlanacaktır.

Tedbir 4. Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan çevre kirliliği azaltılacaktır. Bitkisel üretimde bilinçsiz zirai ilaç ve kimyasal kullanımı azaltılarak biyolojik ve biyoteknik mücadele uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Başta bitkisel ve hayvansal üretimden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması ve net karbon sıfır hedefine ulaşılmasına yönelik dönüşümü sağlayacak altyapı ve üstyapı yatırımları hızlandırılacak ve yaygınlaştırılacaktır. Kentsel bölgelerde de evsel ve endüstriyel atıkların toplanması, bertarafı ve yönetim süreçlerinin daha etkin hâle getirilmesi için örnek uygulamalar artırılabilecektir. Gümüşhane ve Giresun'da biyokütle enerjisi yatırımı, Bölge illerinin kent

merkezlerindeki organik atıkların gübreye dönüşümüne yönelik tesisler kurulacak ve benzeri geri dönüşüm uygulamaları çeşitlendirilip kapsamı genişletilecektir.

Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır

TR90 Bölgesi tarımında verimlilik ve katma değer düşüktür. Bu durumun ortaya çıkmasında Bölge'deki tarımsal girişim sayısının az ve bu girişimlerin toplam üretim değerinin düşük seviyede olmasının da etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle, tarımsal kalkınmaya katkı sağlaması için kırsal girişimciliğin ve kırsalda girişimciliğin artmasına yönelik olarak aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Farklı ölçeklerde tarımsal girişimcilik ve yatırım ihtiyaçları için finansman modelleri ve programları geliştirilecektir. Girişimcilerin finansmana erişimlerini kolaylaştırmak için tarımsal teknoloji girişimcilerine yönelik teknik destek hizmetleri sunulacak ve ilgili paydaşlarla iş birliğinde proje finansman modelleri geliştirilecektir. Girişimci ve işletmelerin kredi taleplerini destekleyici teminat sağlama olanakları artırılacaktır. Havzaların agro-ekolojik koşullarını dikkate alacak şekilde küçük çiftçilere yönelik gelir artırıcı hibe ve destek programları geliştirilecektir. Mevcut sermaye desteklemelerinin yatırım sermayesinde yoğunlaşması veya işletme sermayesi desteklemelerinin yetersizliğine çözüm getirebilecek kitle fonlama araçları geliştirilecektir.

Tedbir 2. Atıl tarım arazilerinin girişimciler tarafından kullanılabilmesine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir. Altyapı eksiklikleri, su ve sulama sorunları, ürün yelpazesini daraltan iklim ve rakım koşulları gibi nedenler ve tarımsal girdi maliyetlerinin karşılanamaması dolayısıyla arazilerden gereken ekonomik fayda sağlanamamaktadır. Bu kapsamda, atıl veya nadasa bırakılan arazileri üretime kazandırmak, katma değeri yüksek bitki türlerinin üretimini artırmak ve birim alandan elde edilen verimi yükseltmeye yönelik programlar gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3. Tarımsal üretim alanında girişimcilere hizmet verecek arayüzler oluşturulacaktır. Bölge'deki büyük kırsal merkezlerde tarımsal girişimcilerin iş geliştirme ve yenilik kapasitelerini artırmaya yönelik mentörlük mekanizmaları oluşturulması ve yürütülmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Ayrıca Bölge'de tarımsal girişimciliğe yönelik tarım teknolojileri kuluçka merkezi ve iş geliştirme merkezleri vb. alt yapılar oluşturulacaktır.

Tedbir 4. Özel sektör girişimlerinin yetersiz seviyede olduğu alanlarda yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının kuracağı iktisadi teşekküller ve üretim modelleri oluşturulması desteklenecektir. TR90 Bölgesi'nde tarımsal üretim potansiyelinin atıl kaldığı alanlarda, kırsal bölgelerin sürdürülebilir kalkınması ve doğal kaynakların en iyi şekilde kullanımı odağında yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla iktisadi teşekkül ve üretim modelleri oluşturulacaktır. Belediyelerin münferiden ya da çeşitli kurum ve sivil toplum kuruluşları katılımıyla yereldeki ihtiyaç ve potansiyeller gözetilerek üretim yapacakları tarımsal işletme kurmaları teşvik edilecektir. Tarımsal üretimde yerel kalkınma liderliği oluşturacak şekilde çiftçilerin ortak kullanımına yönelik tarımsal makine parkı kurulması veya makul koşullarla tarımsal hammadde tedariki ve pazarlama imkânları sunulması sağlanacaktır.

Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

Ülke ve Bölge ekonomisinde tarımın gerek gayrisafi yurtiçi hâsıla gerekse de istihdam içerisinde oransal olarak azalan payına rağmen, giderek çoğalan nüfusun beslenmesi, giydirilmesi ve barındırılması tarımsal üretimin verimlilik artışına bağlıdır. Artan gıda ve tarımsal hammadde ihtiyacının giderilmesi için birim alandan elde edilen ve tarım çalışanı başına üretilen katma değer artırılması gerekmektedir. TR90 Bölgesi tarımsal katma değer ve çalışan başı verim açısından Türkiye ortalamasının altındadır. Bölge tarım sektörünün çalışan başına katma değeri yaklaşık 5.050 ABD Doları olup ülke ortalamasının yarısı değerindedir. Söz konusu hedef kapsamında Bölge'deki tarımsal üretim faktörlerinin tamamı dikkate alınarak bunları geliştirmeye yönelik tedbirlere yer verilmiştir.

Tedbir 1. Gıda talebi, ihracat potansiyeli, tarımsal üretim ve sanayi hammaddesi ihtiyacı ve iklim değişikliğinin olası etkileri dikkate alınarak ürün planlaması yapılacaktır. Üretim planlaması yardımıyla hangi ürünlerin nasıl ve ne miktarlarda üretileceğine doğru karar verilmesi, Bölge'nin kırsal kalkınma başarısını doğrudan etkileyebilecektir. Tarımsal üretimin çeşitliliği ve üretim sürecinin çok faktörlü koşulların etkisi altında olması, üretim planlaması yoluyla farklı alternatifler arasından seçimi zorunlu kılmaktadır. Bölge geneli, il ve ilçe düzeylerinde ve kırsal alanların kısıtları ve potansiyelleri dikkate alınarak tarımsal üretim planlaması yapılması sağlanacaktır. Üretim planları dâhilinde ekonomik, teknik ve ekolojik koşullara uygun şekilde belli başlı üretim unsurlarının optimizasyonu elde edilecek ve üretim kararlarını belirsizlik

koşullarında vermeye çalışan tarımsal girişimciler için ölçülebilir ve sayısallaştırılabilir temellere dayalı süreç desteği sağlanmış olacaktır. Söz konusu planlama faaliyetleri ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları katılımıyla belirli periyotlarla yapılacaktır. Üretim planlama çalışmalarından sonuç alınması için uygulama enstrümanları arasında sözleşmeli üretim modeli ya da çeşitli ürün destekleme mekanizmaları kullanılabilecektir.

Tedbir 2. Tarımsal üretimde makineleşme, teknoloji ve akıllı sistemlerin kullanımı artırılabilecek, dijital dönüşüm yaygınlaştırılacaktır. TR90 Bölgesi'nde, tarımda makineleşme ve teknoloji kullanımı diğer bölgelere nispetle daha düşüktür. Arazi mülkiyetlerinin parçalı ve küçük olması ayrıca eğimli yapı ve engebeli topografi makineleşmeyi engellemektedir. Bölge'nin tarımdan elde ettiği katma değer ve verimliliğin artması için bitkisel üretimde kıyı illerindeki arazi şartlarına uygun modern üretim teknikleri uyarlamaları; hasat, depolama ve pazarlama alanlarında yenilikçi yöntemler ve dijital dönüşümün sağlanmasına yönelik farkındalık ve yaygınlaştırma çalışmaları yürütülecektir. Kelkit Havzası çevresinde nispeten geniş düzlüklerde ve nispeten iptidai koşullarda yapılan tarla bitkileri üretiminin, verim artıran ekim ve hasat makine parkları kurulmasıyla gelişmesi sağlanacak, hassas tarım teknolojileriyle tarla yönetimi etkinliğinin artırılması için iyi uygulama örnekleri ve model tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecek ve İlçe Tarım Müdürlükleri nezdinde eğitilecek personelle yerel seviyede çiftçilere ilk adım danışmanlık sunulacaktır. Hayvancılığın önemli geçim kaynağı olduğu yerlerde ve gıda imalatına hammadde sağlayan kırsal mahallelerinde çiftlik sistemlerinin optimizasyon, otomasyon ve nesnelerin internetinden oluşan tip uygulamalar vasıtasıyla örnek işletmeler nezdinde kurulması sağlanacaktır.

Tedbir 3. Endüstriyel ürünlere dönüşebilecek nitelikteki tarım ve su ürünlerinin hammadde olarak pazara arzı yerine Bölge'de işlenmesi sağlanacaktır. Bölge illeri ve kırsal alanlarında üretimi yapılan çeşitli tarım ve su ürünlerinin mevcut durumda önemli kısmı nihai tüketiciye doğrudan ulaşmadan tarımsal hammadde olarak bölge dışında işlenmektedir. Söz konusu ürünlerden elde edilen katma değeri artırmak ve üretici gelirlerini azami düzeye yükseltmek için endüstriyel potansiyeli olan ürünlerin Bölge'de işlenmesine yönelik tesis ve işletme kurulumlarının mali yönden desteklenmesi, ilgili girişimlerin ihtiyaç duyabileceği altyapı ve yatırım yeri eksikliklerinin giderilmesi sağlanacaktır. Bölge'nin kıyı kentlerinde çay, fındık, kivi ve su ürünleri üretimi yaygın olup mevcut durumda da belirli bir ölçüye kadar işlenebilmekte olup bu ürünlerden elde edilen katma değer artırılması için işleme kapasiteleri, ürün kalite ve çeşitliliği geliştirilecektir.

Bunların yanında kıyı kesimlerinde yetişen yaban mersini, ıtri bitkiler, kenevir gibi ürünler ile Gümüşhane ilinde ve Bölge iç kesimlerinde yetiştirilen tahıllar ve yem bitkileri, aspir ve ayçiçeği gibi yağ bitkileri, kuşburnu ve orman meyveleri, patates, şeker pancarı, lavanta, et ve süt gibi hayvansal hammaddeleri işlemeye yönelik tesisler kurulacak, mevcut işleme kapasitesi geliştirilecek ve ürün çeşitliliği artırılabacaktır.

Tedbir 4. Tarımsal ürünlerin tanıtım ve markalaşma çalışmalarıyla uluslararası rekabet gücünün artırılmasına yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır. Üretimi talebe göre yönlendirmek, tarımsal verimliliği artırmak, sağlıklı ve güvenilir ürünler üretmek ve tarım ürünlerinin pazarlamasında markalaşmak, TR90 Bölgesi gibi tarım ve gıda üreticisi ağırlıklı bölgeler için bir zorunluluk hâline gelmiştir. Plan döneminde Bölge tarımsal ürünlerinin tanınırlığını artırmaya yönelik faaliyetler yürütülecektir. Yöresel ürünlerde coğrafi işaret tescili ile kazanılan kolektif fikri mülkiyet haklarının korunmasına yönelik etkin izleme ve denetim sistemleri kurulacaktır. Markalaşma sürecinde başarılı ürünlerin dış pazarlar nezdinde de rekabet gücünü artıracak tescil ve sertifikasyon çalışmaları yürütülecektir. Bu kapsamda Bölge'nin her ilinden, üretim miktarı potansiyel dış talebi karşılamaya yeterli düzeyde olan tarımsal ürünlerin ihracatı artırılabacaktır.

Tedbir 5. Ekonomik ömrünü tamamlamış ve verimliliği azalmış çay ve fındık gibi uzun ömürlü ve katma değeri yüksek bitkisel ürünlerin verimliliğini artırmak üzere çalışmalara ağırlık verilecektir. Çay ve fındık ürünleri, TR90 Bölgesi kıyı illeri ekonomisinde çok önemli yer tutmaktadır. Budama yöntemleri ile çay kalitesi artırılmaya çalışılsa da ekonomik ömrünü yitirmekte olan çaylık alanların sürdürülebilirliği için modern tekniklere göre rehabilite edilmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. TR90 Bölgesi'nde fındık yetiştiricilik faaliyetleri büyük oranda ekonomik ömrünü tamamlamış bahçelerde devam etmektedir. Düşük verimlilik sonucu oluşan üretim dalgalanması da ürün arzı ve fiyat istikrarını olumsuz etkilemektedir. Çay ve fındık tarımında gereken rehabilitasyon ve bitkisel yenileme hızlandırılacak ve hasat tekniklerinde yenilikçi uygulamalar geliştirilecektir.

Tedbir 6. Tıbbi ve aromatik bitkiler, organik ürünler, yerel tohumlar ve örtü altı üretim kapasitesi artırılarak ürün çeşitliliği sağlanacaktır. TR90 Bölgesi zengin florası, çok sayıda tıbbi ve aromatik bitkinin doğal habitatıdır. Diğer taraftan Bölge'deki organik bitkisel üretim Türkiye'deki organik bitkisel üretimin yüzde 4,1'ini oluşturmaktadır. Örtü altı tarım da giderek artan yetiştiricilik alan ve üretim hacmiyle

bölge çiftçisine kârlı yetiştiricilik fırsatları sunmaktadır. Bölge'nin söz konusu tarımsal ürün yelpazesine yönelik yerel tohum/ata tohumu üretme ve yaygınlaştırma potansiyeli de bulunmaktadır. Bölge üreticilerinin yüksek katma değerli ürün yetiştirme, ürün güvenilirliği, çeşitliliği ve toplam tarımsal hasılayı artırmak amacıyla gerçekleştirecekleri yatırım faaliyetleri ve bunlara bağlı altyapı olanaklarını geliştirme çalışmaları desteklenecektir.

Tedbir 7. Hayvansal üretim kapasitesi ve çeşitliliği artırılabacaktır. Bölge'nin et, süt ve damızlık hayvan üretiminde kendi kendine yetemeyen konumuna ilişkin üretim ve verimlilik artışı odaklı planlama çalışmaları gerçekleştirilecektir. Mevcut hayvancılık işletmelerinin barınak modernizasyonu sağlanacak ve verimli hayvan ırklarıyla üretim yaygınlaştırılacaktır. Hayvancılıkta yem giderlerini azaltmak amacıyla mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tescil işlemleri hızlandırılacak, mera ıslah çalışmaları artırılabacaktır. Ayrıca, Bölge şartlarına uyumlu ancak yeterli seviyede yaygınlaşmamış hayvancılık kollarında yatırımlar artırılabacaktır. Bölge için önemli gelir kaynaklarından olan arıcılıkta verimlilik, katma değer ve ürün çeşitliliğinin artırılması sağlanacaktır. Bölge'nin bir diğer önemli geçim kaynağı olan balıkçılık alanında balık stokları ve kaynaklarından elde edilen katma değer, koruma ve kullanma dengesi gözetilerek artırılabacak ayrıca su ürünleri yetiştiriciliği sektöründe girdi maliyetleri, depolama ve işleme gibi konularda ortak çözümler geliştirilmesi desteklenecektir.

Tedbir 8. Arazi toplulaştırma çalışmaları yaygınlaştırılacaktır. TR90 Bölgesi'nde Gümüşhane'de başlamış olan arazi toplulaştırma çalışmaları diğer illerde de uygulanacaktır. Tarım arazilerinin ekonomik/geçimlik olarak kullanılmasını önleyen ya da kısıtlayan unsurları (topografik eşikler, çok parçalı dağınık mülkiyet deseni, altyapı yoksunluğu gibi) içeren teknik altyapı ve mülkiyet düzenlemeleri, toplulaştırma çalışmaları yapılarak tarım arazileri yatırıma uygun duruma getirilecektir.

Program Önerisi: Yöresel Ürünler Bölgesel Kalkınma Programı

Proje Önerisi: Fındık Mükemmeliyet Merkezi

Proje Önerisi: Kelkit-Köse-Şiran Tarımsal Sanayi Geliştirme Merkezi

Proje Önerisi: Katma Değerli Arı Ürünleri Projesi

Proje Önerisi: Rize Butik Çay Ürünleri Üretim Merkezi

Proje Önerisi: Artvin Apiterapi İyi Yaşam (Wellness) Merkezi

Proje Önerisi: Ordu Fındıklı Çikolata Üretim Tesisi

Proje Önerisi: Gümüşhane Süt Üretim ve İşleme Entegre Tesisi

Proje Önerisi: Gümüşhane Et Entegre Tesisi

Proje Önerisi: Ordu Tarım ve Bahçe Makineleri Üretimi

Proje Önerisi: Rize Meyve Suyu Üretimi

Proje Önerisi: Giresun Fındık Çarşısı

Hedef 3.6: Tarımsal Üretimde İş Birliği Yapılarının Rolü Güçlendirilecektir

Üreticileri örgütlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaşarak etkilerinin artırılması, tarımda katma değer ve verimlilik artışı, sektörün güçlenmesi ve üretici refah düzeyinin yükselmesine büyük katkı sağlayacaktır. TR90 Bölgesi'nde 352 adet kooperatif ve 55 adet birlik olmak üzere toplam 407 adet tarımsal örgüt bulunmakta olup bunlara bağlı üye sayısı toplam 133.957 kişidir. Bölge'nin kooperatif üyelerinin toplam nüfusa oranı ve üretici örgütlerinin toplam tarımsal üretim içindeki payına bakıldığında, AB ülkeleri ve tarımın geliştiği ülkelerden çok düşük oranların olduğu gözlemlenmektedir. Bölge'deki örgütlenme düzeyi ve buna mukabil tarımın Bölge ekonomisine katkısı dikkate alındığında kırsalda kalkınmanın anahtarlarından birinin iş birliği olduğu görülmektedir. Bu hedef doğrultusunda aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kooperatif ve üretici birliklerinin üretici ile tüketici arasındaki dağıtım zincirinde daha etkin yer alması sağlanacaktır. TR90 Bölgesi kırsal merkezlerinde, üretici örgütlerinin pazarlama kabiliyet ve imkânlarını geliştirici farkındalık çalışmaları yürütülecektir. Tarımsal örgütlerin markalaşma, kurumsal kapasite ve insan kaynağı geliştirme, e-ticaret, sosyal medya pazarlama ve ihracat gibi alanlarda eğitim ve danışmanlık hizmetleri alınması sağlanacaktır. Hammadde işleme tesisi, depo ve soğuk hava deposu, nakil araçları, ambalaj ve paketleme ünitesi gibi ihtiyaçlara yönelik destek programları geliştirilecektir.

Tedbir 2. Tarımda ölçek ekonomisi kapsamında üretici örgütlülüğünün artırılması ve işleyişlerinin etkinleştirilmesini teminen finansmana erişimleri kolaylaştırılacak, profesyonel yönetim, denetim ve organizasyon yapıları geliştirilecektir. Kooperatifler ve birlikler altında örgütlenen çiftçiler ve tarımsal işletmeler, bir araya gelerek oluşturdukları yapının sahip olduğu toplam üretim kapasitesi ile ortak hammadde ve hizmet tedariki sayesinde birim üretim maliyetleri düşecek, pazarlık güçleri ve satış imkânları artarak ortak fayda ve tasarruflar elde edeceklerdir. Kooperatif ve birlik yapısı altında üreticilerin tüzel kişi olarak

gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin finansman ve danışmanlık ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik seçenekler artırılabacaktır.

Tedbir 3. Tarımsal ürünlerin piyasaya daha hızlı ve uygun fiyatla sunulmasını sağlamak üzere denetim ve yönetim altyapısı güçlü, yenilikçi modeller geliştirilecektir. Bölge’de tarımsal üreticiler ve tüketici arasında köprü kuracak, tedarik zincirini kısaltan arayüzler ve platformlar geliştirmeye yönelik mekanizma oluşturulacaktır. Söz konusu hizmetler, üretici ve tüketiciyi buluşturacak fiziksel bir tedarik arayüzü ya da yazılım ve mobil uygulama altyapısına dayalı bir iş modeli vasıtasıyla gerçekleştirilecektir.

Hedef 3.7: Gıda Üretim ve Arz Güvenliği Artırılacaktır

Türkiye’de gıda kayıpları farklı ürün grupları için yüzde 10 ve 55 arasında değişmektedir. Tüm ürünlerde en büyük kayıp tedarik zincirinin ilk aşaması olan üretim aşamasında yaşanmaktadır. Bu nedenle hasada kadar geçen üretim safhası, ürün kaybının en yüksek olduğu en kritik süreçtir. Gıdada en büyük kayıp tedarik zincirinin ilk aşaması olan üretimde yaşanmaktadır. Geri kalan kayıpların yüzde 40’ı hasat sonrası dönem ve işleme aşamalarında meydana gelmektedir. Bölge açısından tarım ve gıda ürünleri arz ve üretim güvenliğine ilişkin önümüzdeki beş yıl için yapılacaklar aşağıda sıralanmıştır.

Tedbir 1. Hasat öncesi ve hasat sonrası kayıpların kontrol altına alınması ve önlenmesi sağlanacaktır. Gıda kayıplarında hasat teknikleri, taşıma, depolama ve soğutma tesisleri, kamu altyapısı, nakliye araçları, ambalajlama ve pazarlama sistemlerindeki mali, idari ve teknik sınırlamalar giderilecektir. İşleme ve depolama tesislerinin yetersizliği sebebiyle özellikle su ürünleri, fındık ve kivide üreticinin piyasaya aynı anda yüksek miktarda ürün arzı nedeniyle üretici kazancı düşmektedir. Bölge’de ürünlerin pazarlanmasını temin edecek, hasat sonrası depolama ve paketleme işlemlerini gerçekleştirecek çiftçi birlikleri şeklinde bir örgütlenme modeli yaygınlaştırılacaktır. Söz konusu ihtiyaçların projelendirilmesi ve finansmanına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Tedbir 2. Gıda kayıp ve israfının önlenmesi için tüketici farkındalığı artırılacaktır. Tüketicileri konuyla ilgili bilgilendirmek ve teşvik etmek için gıda israfını azaltmaya yönelik kampanyalar, reklamlar, kamu spotları hazırlanacaktır. Gıda kayıp ve israfını azaltmak üzere ulusal ve uluslararası iş birliklerinin güçlendirilecektir. Hizmet sektöründe, özellikle otel ve restoranlarda daha fazla gerçekleşen gıda kaybı ve israfının

azaltılması için belediyeler, kültür ve turizm müdürlükleri, milli eēitim müdürlükleri ve müftülük vb. ilgili kurumlar tarafından tüketiciler farkındalığını artırma çalışmaları yapılacaktır.

Tedbir 3. Lisanslı depoculuk ve soēuk zincir uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Bölge’de tarımsal ürünlerin depolama kapasiteleri artırılacaktır. Gıdaların bozulmadan, besin deēerlerini kaybetmeden, kaliteli ve tüketicilere fayda saēlayacak biçimde üretim ve tedarik zinciri etkinliklerinin tamamlanması için soēuk zincir altyapı iyileştirilecek ve lojistik uygulamalar eşitlendirilecektir. Bölge tarımsal ürünlerinin gıda gvenliēi bakımından söz konusu kapasitelerin artırılması ve geliştirilmesi için destek programları yürütülecektir.

5.4 Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması

Kentsel alanlarda karşılaşılan problemlerin çözülmesi amacıyla akıllı, sürdürülebilir, yaşanabilir, iklim dostu, sakin ve dirençli kentler gibi yaklaşımlar küresel düzeyde uzun süredir önemini korumaktadır. Kentlerin sağlıklı, yaşam kalitesi yüksek ve doğayla uyumlu şekilde büyümesini hedefleyen bu yaklaşımlar kapsamında yenilenebilir enerji yatırımları, atık yönetimi, kentsel dönüşüm, yeşil altyapı, akıllı şehir uygulamaları, afet yönetimi ve farkındalığı, iyi yönetim, çevre dostu ulaşım ve erişilebilirlik gibi konular ön plana çıkmaktadır. On İkinci Kalkınma Planı'nda da önemi vurgulanan bu yaklaşımlara Bölge Planı hedef ve tedbirlerinde de yer verilmiştir.

Yaşanabilir mekânlar, insanların konut, ulaşım, yeşil alanlar, altyapı hizmetleri, sosyal hizmetler, güvenlik, kültürel ve sosyal yaşam gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan, kaliteli yaşam koşulları sebebiyle tercih edilen yerleşim birimlerini işaret etmektedir. Kentsel ve kırsal alanlarda yaşam standartlarının yükseltilmesi ve doğal kaynakların koruma-kullanma dengesinin sağlanması, yaşanabilir mekânlar oluşturmanın ve dolayısıyla sürdürülebilir mekânsal gelişmenin temel unsurlarındandır. Bu kapsamda On İkinci Kalkınma Planı'yla da paralel olacak şekilde yaşam kalitesi yüksek kırsal kesim ve daha yaşanabilir ve değer üreten şehirler oluşturularak toplumsal refahın yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

TÜİK'in İlçe Düzeyi Kentleşme Derecesi verilerine göre, Türkiye nüfusunun yüzde 10,71'i baskın kırsal ilçelerde, yüzde 13,03'ü geçiş ilçelerinde, yüzde 76,19'u ise kentsel ilçelerde yaşamaktadır. TR90 Bölgesi'nin nüfusununsa yüzde 27,74'ü baskın kırsal ilçelerde, yüzde 26,18'i geçiş ilçelerinde ve yüzde 46,06'sı kentsel ilçelerde bulunmaktadır. Bölge'nin kentsel nüfusu Türkiye ortalamasının altındadır. Bölge'nin engebeli coğrafyası sebebiyle nüfus kıyıda yoğunlaşmaktadır.

TR90 Bölgesi'nde topoğrafya nedenli mekânsal sorunlar yaşanmaktadır. Nüfus sahil boyunca koridor şeklinde ve üst kotlarda dağınık halde yerleşmiştir. Bu sebeple kentlerde ortaya çıkan altyapı odaklı sorunlar, bir şehri yaşanabilir kılan temel işlevlerde aksaklıklara neden olabilmektedir. Çevresel kirleticiler arasında en önemli sorunlardan biri olan katı atık, kent merkezlerinde katı atık depolama tesisleri aracılığı ile çözülmeye çalışılırken kırsal alanlarda önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Bir diğer kritik konu kanalizasyon şebekelerinin ve arıtma tesislerinin yetersizliğidir. Kanalizasyon

şebekesiyle hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı Türkiye için yüzde 91, TR90 için yüzde 82'dir. Diğer altyapı bileşeni olan içme ve kullanma suyu şebekesi için ise Türkiye için hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı yüzde 99'dur, bu oran TR90 Bölgesi'nde ise yüzde 93'tür. Bunlara ek olarak Dünya Sağlık Örgütü'ne göre kişi başına en az 9 m² olması gereken aktif yeşil alan miktarı TR90 Bölgesi illerinde ortalama 5,93'tür.

Kentsel dirençlilik, sürdürülebilirlik kavramıyla yakın ilişkilidir. Dirençlilik, bir kent veya yerleşim alanının, doğal afetler, iklim değişikliği, sosyal ve ekonomik şoklar gibi beklenmedik olaylara karşı dayanıklı olma, bu olaylarla başa çıkma ve hızlı toparlanabilme yeteneğini ifade eder. Türkiye'nin 2021 yılında Paris Anlaşmasını imzalaması ve Avrupa Yeşil Mutabakatına uyum kapsamında 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 yılına kıyasla yüzde 55 azaltma ve 2053 yılında net sıfır emisyon hedefi sonrası TR90 Bölgesi'nde bu hedefe uyumlu politikalar uygulanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. On İkinci Kalkınma Planı'nda da vurgulandığı üzere ülkemizde risk azaltmaya öncelik veren bütünleşik afet yönetimi uygulamalarının yaygınlaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, afet olaylarının sayısı, sıklığı ve yol açtığı zararların artış gösterdiği TR90 Bölgesi'nde afetlerin kalkınma süreçlerini sekteye uğratmaması ve kalkınmanın sürdürülebilir olması için afet tehlike ve risklerinin belirlenmesi, risk azaltıcı tedbirler alınması, hazırlık seviyesinin ve kapasitesinin artırılması önem taşımaktadır.

Yaşanan afetlerin maddi ve manevi kayıplara neden olduğu Bölge'de taşkın ve heyelanların tüm afetler içindeki oranı yüzde 95'tir. 1950 - 2019 yılları arasında Türkiye'de meydana gelen heyelan ve kaya düşmesi verilerine göre TR90 Bölgesi ilk sırada yer almaktadır. 1950'den itibaren ülke genelinde meydana gelmiş heyelanların yüzde 23'ü TR90 Bölgesi'nde gerçekleşmiştir. Ülke genelinde Trabzon ili 1.673 heyelan olayı ile ilk sırada bulunmakta ve onu 1.319 heyelan ile Rize ili izlemektedir. Aynı dönemde TR90 Bölgesi'nde gerçekleşen taşkın sayısı 613 olup bu sayı ülke genelindeki olayların yaklaşık yüzde 9'una tekabül etmektedir (AFAD, Afet İstatistikleri, 2020).

On İkinci Kalkınma Planı'nda "Afetlere Dirençli Yaşam Alanları, Sürdürülebilir Çevre" ekseninde afetlere karşı dirençli yaşam alanlarına ve temel altyapı hizmetlerine sahip konuta erişim sağlanacağı, çevre ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının esas alınacağı, bölgesel gelişmişlik düzeylerinde yakınsama sağlanacağı, yaşam kalitesi yüksek kırsal kesim ve daha yaşanabilir şehirlere ulaşılabileceği ve vurgulanmaktadır. Bu çerçevede

On İkinci Kalkınma Planı'yla uyumlu olacak şekilde, TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı'nda iklim değişikliği ve krizlere dirençli çevre ve rekabetçi mekânlar oluşturulması, bu yerleşimlerin yaşanabilirliğinin artırılmasına odaklanılmıştır. Bölge Planı kapsamında yer verilen; mekansal plan yapımında afet tehlike ve risklerinin dikkate alınması, kritik altyapıların kırılganlığının azaltılması, erken uyarı ve izleme sistemlerinin kurulması, afet farkındalığının ve hazırlık kapasitesinin artırılması, kentsel dönüşüm ve akıllı şehir uygulamalarının yaygınlaştırılması, aktif yeşil alan miktarlarının artırılması, planlama faaliyetlerinde doğal, tarihi, kültürel değerlerin gözetilmesi ve koruma kullanma dengesinin sağlanması gibi tedbirler On İkinci Kalkınma Planı'yla örtüşmektedir.

Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde sağlıklı ve refah düzeyi yüksek bir hayatın teminatlarından biri de sürdürülebilir bir çevredir. Bu kapsamda sürdürülebilir çevre bilincinin tabana yayılması ve gerekli önlemlerin alınmasının önemi değerlendirilmektedir. Sürdürülebilir bir Doğu Karadeniz için aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik izleme yöntemleri geliştirilecek ve takibinin sürekliliği için sistemler kurulacaktır. Biyolojik çeşitliliğin zengin olduğu Doğu Karadeniz Bölgesi'nde biyoçeşitliliğin korunmasının sistematik izlenmesine yönelik bir arayüz tasarlanacak, elde edilen veriler kayıt altına alınacaktır. Bu çalışmalar Bölge'deki kamu kurumları, üniversiteler ve özel sektör iş birliğinde geliştirilecektir.

Tedbir 2. Su kaynaklarının korunması ve etkin kullanımının teşvik edilmesi için sistemler kurulacaktır. Sürdürülebilir bir çevrenin temini için su kaynaklarının önemi hakkında bilinçlendirme faaliyetleri düzenlenecektir. Türkiye'deki en yüksek yağış değerine sahip bölge olan Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yağmur sularının depolanması için depolama alanları yapılacaktır. Bununla birlikte atık su arıtma tesisleri artırılacak ve var olanların kapasiteleri geliştirilecektir. Arıtılmış atıksuların peyzaj ve tarımsal sulama, yer altı suyu besleme, rekreasyonel, evsel ve endüstriyel amaçlı olarak birçok alanda yeniden kullanımına yönelik sistemler geliştirilerek su tüketimi azaltılacaktır. Özellikle tekstil sektöründen kaynaklanan atıksulardaki renk ve iletkenlik problemlerinin çözülerek su kirliliğinin önlenmesi ve arıtılmış atıksuların süreçte yeniden kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Yeraltı su kaynakları başta olmak üzere doğal su kaynaklarının

korunmasıyla ilgili okul öncesi seviyesinden itibaren bireylere bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecek, bu konuda eğitimler düzenlenecektir.

Tedbir 3. Orman kaynaklarının sürdürülebilir kullanımının sağlanması için farkındalık artırılacaktır. TR90 Bölgesi'nde toplam yüzölçümünün yüzde 41,6'sını kaplayan orman alanlarında yürütülen faaliyetlerde koruma ve kullanma dengesi gözetilecektir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde en yüksek orman alanı oranına sahip iller olan Artvin ve Rize başta olmak üzere tüm Bölge'de orman kaynaklarının muhafazası, ekosistem bütünlüğü içinde uygun şekilde zenginleştirilmesi ve bunların küresel karbon döngülerine katkısı ile ilgili başta okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocuklar olmak üzere, toplumun her kesimine yönelik farkındalık faaliyetleri düzenlenecektir. Bitkisel hastalıklar, zararlılar ve yangınla mücadele konularında paydaşların hizmet kapasitesi güçlendirilecektir.

Tedbir 4. Sürdürülebilir atık yönetimi sistemleri yaygınlaştırılacaktır. Atık yönetiminin adımları olan atığın kaynağında azaltılması, özelliğine göre ayrılması, toplanması, geçici depolanması, ara depolanması, geri kazanılması, taşınması ve bertarafını içeren atık yönetim sistemleri yaygınlaştırılacaktır. Bu doğrultuda yerel yönetimler tarafından atıkların kaynağında ayrıştırılmasına yönelik projeler yürütülecektir. Atıkların yenilikçi yöntemlerle bertarafını ve geri dönüşümünü sağlayan sistemler oluşturulacaktır. Ölçek ekonomisine katkı sağlaması açısından Trabzon ve Rize illerinin oluşturduğu katı atık birliği TRABRİKAB gibi uygulamaların yaygınlaştırılması için komşu illerde ortak çözümler geliştirilecek ve katı atık birliği kurma potansiyeli olan belediyelerin ortak çalışması için koordinasyon faaliyetleri yürütülecektir. Katı atık birliklerinin ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri incelenecektir.

Tedbir 5. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji verimliliği uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen temiz ve sürdürülebilir enerjinin dönüşümü sağlanacak ve tarım, sanayi ve hizmet sektörlerindeki işletme yatırımları desteklenecektir. Rüzgâr ve dalga enerjisi konusunda potansiyeli yüksek olan Ordu ilinde ve güneş enerjisi potansiyeli yüksek olan Gümüşhane ilinde başta olmak üzere yenilenebilir enerji kaynakları üretiminin yaygınlaştırılması için destek faaliyetleri yürütülecektir. Ayrıca mavi ekonomi kapsamında Bölge'nin mavi enerji potansiyelinin harekete geçirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Karbon salınımının

azaltılması amacıyla Bölge’de enerji verimliliği hakkında farkındalık faaliyetleri yürütülecek ve projeler yaygınlaştırılacaktır.

Proje Önerisi: Giresun Aktif Karbon, Pelet ve Kompozit Palet İmalatı

Proje Önerisi: Rize Aktif Karbon ve Pelet İmalatı

Hedef 4.2: İklim Değişikliğine Uyum Sağlanacak ve Afetle Mücadele Desteklenecektir

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin her geçen gün daha fazla gözlemlenebilir olması sebebiyle uyum stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte taşkın ve heyelan gibi yüksek tahribatlı doğal afetlerle karşı karşıya kalan Bölge’de afetle mücadele öncelikli konular arasındadır. Bu kapsamda aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Paydaşların iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik hazırlık seviyesi ve kurumsal kapasitesi artırılacaktır. İklim değişikliğine uyumun bir seçenek değil zorunluluk olduğu bilinciyle öncelikli olarak iklim değişikliğiyle mücadele konusunda eğitimler ve çalıştaylar düzenlenecektir. Tüm illerin temsilcilerinin katılımıyla bölgesel bir çalıştay gerçekleştirilerek iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması ve iklim değişikliğine uyum sağlanmasına yönelik çözüm önerileri geliştirilecektir. Bu öneriler doğrultusunda yerel yönetimlerce iklim değişikliği eylem planları oluşturulacaktır. İklim değişikliğinin deniz, kıyı ve tarım alanlarına olumsuz etkilerinin çok yönlü araştırılması ve takibi için sistemler kurulacaktır. Taşkın ve kuraklık riski yüksek olan tarım alanlarında söz konusu risklere en dayanıklı sınıfta bulunan ürünlerin yetiştirilmesi teşvik edilecektir. Bu alanlarda tarım sigortalarının tarım ve hayvan yetiştiricileri arasında kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 2. Avrupa Yeşil Mutabakatına uyuma yönelik bilgilendirme yapılacak ve sera gazı emisyonunun düşürülmesi için destek faaliyetleri yürütülecektir. Özellikle 2026 yılından sonra vergi yaptırımları uygulanacak olan sanayi sektörüne yönelik farkındalık çalışmaları yürütülecek ve sektörün uyum sağlaması için destek faaliyetleri yürütülecektir. Mutabakat kapsamında Avrupa Birliği’nin 2050 yılına kadar net sera gazı emisyonunu sıfıra indirme hedefine yaklaşmak adına ilgili sektörlerde yeşil dönüşüm uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Ulusal ve uluslararası fonlara yönelik proje geliştirme kapasitesi artırılacaktır.

Tedbir 3. Hava, su, toprak ve gürültü kirliliği göstergelerinin izleme yöntemleri geliştirilecek ve takibin sürekliliği için bütünleşik sistemler yaygınlaştırılacaktır.

Yerleşim birimlerinin yaşanabilirliğini etkileyen önemli göstergelerden biri olan hava, su, toprak ve gürültü kirlilik derecelerinin düşürülmesi için etkin izleme sistemlerinin kurulması ve yıllık verilerin takip edilerek yüksek kirlilik değerlerinin düşürülmesi adına yerel yönetimler desteklenecektir. Bunlara ek olarak hava kirliliği ile mücadele kapsamında temiz enerji kullanımı yaygınlaştırılacak, denetim artırılacak ve yeşil dönüşüm faaliyetleri desteklenecektir. Su ve toprak kirliliği ile mücadele kapsamında tarım ilaçlarının ve gübrelerin kullanımı konusunda bilinçlendirme çalışmaları düzenlenecektir. Gürültü kirliliği ile mücadele konusunda ise kentsel ağaçlandırma çalışmaları ile bitkisel gürültü perdeleri oluşturulacaktır. Ulusal ve uluslararası fonlara yönelik projeler geliştirilecektir.

Tedbir 4. Afet bilinç düzeyi artırılacak ve afetlere dayanıklı toplum oluşturulacaktır. Afetlere karşı oluşabilecek zararları asgari seviyeye düşürmek amacıyla afet öncesi öncelikli olmak üzere afet sırası ve sonrası aşamaları için ilgili kurumlar koordinasyonunda vatandaşlara yönelik eğitim ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Gümüşhane ili Merkez, Şiran ve Kelkit ilçeleri; Giresun ili Şebinkarahisar, Alucra ve Çamoluk ilçeleri; Ordu ili Mesudiye ilçesi ve Trabzon ili Düzköy ilçesi başta olmak üzere Bölge illerinde mobil deprem simülasyon eğitim tırıyla vatandaşların deneyim temelli farkındalıkları artırılacaktır. Özellikle sel/taşkın ve heyelan afetine duyarlı alanlarda ikamet eden vatandaşlara “Meteorolojik Okuryazarlık” eğitimi verilecektir. Afete duyarlı bölgelerde yaşayan incinebilir grupların tespit edilmesi ve envanterin güncel tutulması sağlanacaktır. Afete neden olan insan kaynaklı etmenlerin asgari seviyeye çekilmesi için özellikle taşkın riski yüksek dere yataklarından kontrolsüz malzeme alınmaması ve bu alanlara moloz, çöp, cüruf vb. malzeme dökülmemesine yönelik mahalli idarelere ve muhtarlıklara bilgilendirmeler yapılacak ve denetimler artırılacaktır.

Tedbir 5. Bütünleşik afet yönetim sistemleri yaygınlaştırılacak ve afet müdahale ekiplerinin kurumsal kapasiteleri artırılacaktır. Tüm paydaşların etkin katılımı ve iş birliğiyle yürütülen bütünleşik afet yönetimi kapsamında iş birliğini sürdürülebilir şekilde sağlayacak sistemler geliştirilecek, paydaşlar arası kesintisiz ve etkin iletişim sağlanacaktır. Afetlere hazırlık ve risk azaltmayla ilgili yerel, ulusal ve uluslararası projeler hazırlanacak, iş birliği faaliyetleri yürütülecektir. Bölge'deki afet müdahale ekiplerinin kapasitelerinin geliştirilmesi için eğitim ve uygulama faaliyetleri

düzenlenecektir. Kurulacak uluslararası iş birlikleriyle iyi uygulama örneklerinin incelenmesi ve tecrübe edilmesi sağlanacaktır.

Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır

Yaşanabilir mekânlar oluşturabilmenin ön koşullarından biri sosyal donatı ve rekreatif alan imkânları zengin kentler oluşturmaktır. Ayrıca var olan kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kültürel, sosyal ve rekreatif alan imkânları açısından zengin kentler oluşturmak için aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Kentlerde sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetler geliştirilecek ve bunlara erişim kolaylaştırılacaktır. Yerel yönetimlerce sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin tabana yayılması ve erişiminin kolaylaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Özellikle genç nüfusun bu imkânlara erişimini kolaylaştırmak, ayrıca sosyal ve kültürel faaliyetleri yaygınlaştırmak için okullarda etkinlikler düzenlenecektir.

Tedbir 2. Yerel kültürün korunması ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde kültürün korunması ve yaşatılması kapsamında yerel kültür envanterlerinin oluşturulması ve mevcut envanterin geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar yürütülecektir. Bu envanterin kapsadığı yerel miras öğelerinin korunması ve geliştirilmesiyle ilgili faaliyetler, akademik çalışmalar ve ulusal ve uluslararası etkinlikler gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3. Kentlerde kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarları ve nitelikleri artırılacaktır. Kentsel yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilen açık ve yeşil alanlar olan parklar, çocuk bahçeleri ve oyun alanlarının sayısı artırılacaktır. Atıl yeşil alanların etkin kullanımına yönelik projeler geliştirilecektir. Standart parklar ve oyun alanlarına ek olarak yenilikçi ve çevreci uygulamalar yaygınlaştırılacaktır. Rize ve Giresun başta olmak üzere şehir merkezlerinde uygun alanlar yeşil alanlara dönüştürülecek, kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı artırılacaktır.

Proje Önerisi: Deremezra Geleneksel Köy Projesi

Proje Önerisi: Giresun Fındık Müzesi ve Tema Parkı

Proje Önerisi: Hıdırnebi Yaylası Turizm Kompleksi Projesi

Proje Önerisi: Gümüşhane Jeopark

Proje Önerisi: Uzungöl Kış Turizm Merkezi

Proje Önerisi: Şebinkarahisar Ara Güler Kültür ve Sanat Merkezi

Proje Önerisi: Çambaşı Yaylasında Sürdürülebilir Turizmi Geliştirme Projesi

Proje Önerisi: Kuspa Çay Temalı Turizm Köyü

Proje Önerisi: Şahinkaya-Çal Mağarası Turizm Merkezi

Proje Önerisi: Kaçkarlar Doğa Sporları ve Macera Turizmi Gelişim Projesi

Hedef 4.4: Dengeli ve Dirençli Mekânlar Oluşturulacaktır

Yerleşim birimlerinin karşı karşıya kalma ihtimali bulunan küçük ya da büyük ölçekli krizleri önleyebilmesi veya yönetebilmesi için planlama faaliyetleri yürütülmesi ve karardestek sistemlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Planlama faaliyetlerinde kullanılmak üzere doğru ve güvenilir veri akışını sağlayacak sistemler oluşturulacaktır. Yerel yönetimlerce planlama faaliyetlerinde kullanılmak üzere verilerin toplanması amacıyla donanımsal, beşeri ve lojistik ihtiyaçlar karşılanacaktır. Derlenen verilerin güvenilir ve sistematik şekilde saklanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için sistemler oluşturulacaktır. Bu sistemlerin ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri incelenecek, yerel yönetimlere bu alanda teknik destek sağlanacaktır.

Tedbir 2. Risk azaltma ilkelerini içerecek şekilde mekânsal planların güncellenmesi ve birbirleriyle entegrasyonu sağlanacaktır. Üst ölçekli planlarla uyumlu olacak şekilde, güncel olmayan planlar ve hâlihazır haritalar güncellenecek, plansız alanlar için nazım ve uygulama imar planları hazırlanacaktır. Bölge'deki yerleşim birimleri özelinde, çeşitli temalarda hazırlanan mastır planların kamu yatırımları ve özel yatırımlarda teşvik edici ve yol gösterici olması adına tanıtım faaliyetleri yürütülecek ve bu çalışmalar özendirilecektir. İl bazında farklı mahalli idareler tarafından talep edilen ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından onaylanan İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik ve Mikro bölgeleme Çalışmaları kapsamında farklı zamanlarda üretilen 1/1000 ve 1/5000 ölçekli yerleşime uygunluk, eğim ve jeoloji haritaları il genelinde birleştirilerek sayısal hale getirilecek ve paylaşımına sunulacaktır. Taşkın Yönetim Planı, Kuraklık Yönetim Planı, İklim Değişikliği Eylem Planı gibi mekânsal planlamayla doğrudan ilişkili planlar ve stratejik belgeler ile farklı kurumlarca üretilen tehlike ve risk haritaları imar planlarında altlık olarak kullanılacaktır.

Tedbir 3. Doğu Karadeniz illerinde yerel yönetimler tarafından verilen hizmetin kalitesi ve verimliliği artırılacaktır. Yerel yönetimler kurumsal kapasite, insan kaynakları kapasitesi, teknik ve donanımsal kapasite bakımından güçlendirilecektir. Belediyelerin sağladığı kentsel hizmetlerin erişilebilirliğinin artırılması için bu hizmetlerde dijitalleşme uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Yerel yönetimlerin iyi uygulama örneklerini incelemeleri amacıyla ulusal ve uluslararası iş birlikleri geliştirilecek, kardeş şehir uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 4. Dirençli ve yaşanabilir mekânlar oluşturulması için erişilebilirlik mevzuat ve standartlarına uygun kentsel dönüşüm projeleri uygulanacaktır.

Afetlere karşı dayanıksız ve imar mevzuatına aykırı yapıların bulunduğu alanların sağlıklı ve güvenli yaşam çevreleri haline getirilebilmesi için ilgili tüm kuruluşların görüşleri alınarak riskli alanlar, rezerv yapı alanları ve riskli yapılar tespit edilecektir. Başta Bölge'nin büyükşehirleri Ordu ve Trabzon olmak üzere Bölge illerinde kapsamlı kentsel yaşam analizi çalışmaları yapılacak, çıktılar kentsel dönüşüm çalışmalarına altlık oluşturacaktır. Kentsel dönüşümün bütüncül bir şekilde yönetilmesi amacıyla il ve ilçe ölçeğinde kentsel dönüşüm strateji belgeleri hazırlanacaktır. Kuzey Anadolu Fay Zonu üzerinde meydana gelebilecek olası depremler dikkate alınarak Gümüşhane ili Merkez, Şiran ve Kelkit ilçeleri; Giresun ili Şebinkarahisar, Alucra ve Çamoluk ilçeleri; Ordu ili Mesudiye ilçesi ve Trabzon ili Düzköy ilçesi başta olmak üzere yerleşik alanlarda yapı stoku envanter çalışması tamamlanacak, dolgu alanları ve sahil kesiminde yapı güvenliğinin değerlendirilmesine yönelik projeler geliştirilecek ve dayanımı düşük yapılar için alan ve parsel bazlı güçlendirme ve dönüşüm çalışmaları gerçekleştirilecektir. Sıklıkla taşkınlara yol açan üzeri kapalı derelerin doğal haline dönüştürülmesini amaçlayan pilot dönüşüm projeleri geliştirilecek ve derelerin hidrolik kesitini daraltan uygunsuz yapılara müdahale edilecektir.

Tedbir 5. Doğu Karadeniz kentlerinin ulaşım ağı başta olmak üzere kritik altyapılarının kırılabilirlikleri azaltılacaktır.

Taşkın risk seviyesi çok yüksek olan Giresun Merkez, Tirebolu; Rize Merkez ve Araklı ilçeleri ile yüksek risk seviyesinde bulunan Trabzon Beşikdüzü, Sürmene; Artvin Çayeli ve Hopa ilçelerinde öncelikli olarak Doğu Karadeniz Havzası Taşkın Yönetim Planı'nda belirtilen yapısal ve yapısal olmayan tedbirlere hız verilecektir. Yerleşim birimlerindeki kritik altyapılar iyileştirilecek, yeni altyapı yatırımlarında afet riskleri dikkate alınarak alternatifler oluşturulacak ve bu sayede altyapı sistemlerinin sürdürülebilirliği

sağlanacaktır. Alternatifli bir ulaşım ağı ve güçlü, sürdürülebilir bir enerji ağı sistemi kurularak Doğu Karadeniz'deki her yerleşim birimi erişilebilir ve geçirgen hâle getirilecektir. Karadeniz Sahil Yolu'nun yağış sularının denize ulaşmasına engel olan bölümlerinde menfez ve köprülerin kapasitesi ve sayıları artırılacaktır. Karayollarının belli noktalarında ani oluşan taşkınların denize iletilmesini sağlayan su hatları ve tüneller oluşturulacaktır.

Hedef 4.5: Erişilebilir Akıllı Şehir Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır

Şehirlerin geleceğini, teknoloji ve verinin yenilikçi kullanımını teşvik edecek şekilde ve etkin, sürdürülebilir ve dinamik senaryolar üzerinden kurgulayan akıllı şehir yaklaşımı Doğu Karadeniz Bölgesi'nde aşağıdaki tedbirlerle birlikte yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 1. Akıllı şehir uygulamaları alanında yerel yönetimlerin teknik kapasitesi artırılacaktır. Ordu, Rize ve Trabzon illeri başta olmak üzere, çalışanların dijital yetkinlikleri geliştirilerek yerel yönetimlerin teknolojik dönüşüme ve akıllı şehir kavramına uyum süreçleri hızlandırılacaktır. Yerel yönetimler ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri konusunda bilinçlendirilecek, kurumlara bilgi teknoloji altyapılarını geliştirmeleri için teknik destek sağlanacaktır.

Tedbir 2. Başta ulaşım, altyapı ve enerji olmak üzere, kentsel altyapıların yenilikçi ve erişilebilirlik mevzuat ve standartlarına uygun çözümlerle dijital dönüşümü sağlanacaktır. Trafik yönetimi, yoğunluk ölçümü, trafik yönlendirme, akıllı kavşak, akıllı durak gibi bileşenleri içinde barındıran akıllı hareketlilik sistemleri oluşturulacaktır. Bunlara ek olarak yaşanabilir ve sürdürülebilir mekânlar için coğrafi bilgi sistemleri, akıllı altyapı, toplu taşıma ve araç paylaşım uygulamaları, akıllı atık toplama altyapı otomasyonu vb. uygulamalar yerel yönetimler aracılığıyla Bölge illerinde uygulanacak ve bu kapsamdaki projeler desteklenecektir.

Tedbir 3. Yerel halkın akıllı şehir uygulamalarının faydaları ve kullanımı konusunda bilinç düzeyi ve motivasyonu artırılacaktır. Dönüşümün hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleşmesi için yerel halkın farkındalığını ve bilgi düzeyini artıracak eğitimler düzenlenecektir. Kent sakinlerinin yenilikçi uygulamalar konusunda yetkinliklerinin ve dijital kabiliyetlerinin artırılması için eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilecektir. Akıllı şehir uygulamaları konusundaki girişimler desteklenecek ve yerel yönetimlerin ilgili girişimlerin ilk müşterileri olmaları sağlanacaktır.

Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

Doğal, tarihi ve kültürel değerler bakımından son derece zengin olan Bölge’de, bu değerlerin koruma-kullanma dengesi gözetilerek, ekonomik bir değer olarak kullanılması ve bu sayede Bölge’ye fayda sağlanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda değerlerin korunması ve turizm ögesi olarak kullanılması için aşağıdaki tedbirler uygulanacaktır.

Tedbir 1. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarımı sağlanacaktır. Bölge doğal, tarihi ve kültürel değerler bakımından zengin konumda olup söz konusu değerlerin tespiti ve gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması için koruma-kullanma dengesini gözetilen turizm master planları, yapı kullanım rehberleri ve alan yönetim planları hazırlanacaktır.

Tedbir 2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin Bölge ekonomisine katkısı artırılacaktır. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından bilinirliği artırılacaktır. Tarihi İpek Yolu Kuzey Bölümü, Kervansaray Rotası, Anabasis Yolu Rotası, Efirli-Bolaman Rotası bölgesel kültür turizm destinasyonu olarak kamu ve özel sektör yatırımlarıyla geliştirilecek değerler arasındadır. Gümüşhane’de bulunan Satala Antik Kenti altyapı ve üstyapı projeleriyle Bölge’nin tek antik kenti olarak kültür turizmine kazandıracaktır. Bu değerlerin ekonomik birer öge haline getirilerek Bölge ekonomisine katkı sağlaması için tanıtım faaliyetleri düzenlenecek, master planların hayata geçirilmesi için destek mekanizmaları oluşturulacak, tarihi yapılarda restorasyon, restitüsyon ve renovasyon çalışmaları uygulanacaktır.

Tedbir 3. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin erişilebilirlikleri artırılacaktır. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma-kullanma dengesi gözetilerek bilinirliğinin ve ziyaret edilirliliğinin artırılması ancak erişilebilirliğin artırılmasıyla mümkün olacaktır. Bu bağlamda mevcut ulaşım altyapısı iyileştirilecek ve geliştirilecektir. Erişimin kolaylaştırılması için gerekli durumlarda ulaşım türleri çeşitlendirilecektir.

Proje Önerisi: Artabel Gölleri Alternatif Turizm Destinasyonu

Proje Önerisi: Güneysu Dağ Yolculuğu Temalı Tatil Köyü

Proje Önerisi: Mendereslere Yolculuk Projesi

Proje Önerisi: Trabzon Rekreasyon Yatırımı

Proje Önerisi: Göksu: Beyazdan Maviye Yolculuk

Proje Önerisi: Cennet Vadisi ve Şah Yolu Kültür Rotası

Proje Önerisi: Doğu Karadeniz Mavi Rota Projesi

6. MEKÂNSAL GELİŞME

Birbirinden farklı özelliklere ve eğilimlere sahip yerleşim birimlerine ilişkin strateji geliştirirken daha etkin bir bölgesel planlama için yerleşim birimlerinin kademelendirilmesi ve bu kademeler özelinde stratejilerin belirlenmesi gereklidir. Bu bağlamda merkez kademelenmesi, mekânsal planlama süreçlerinde önemli bir yere sahiptir.

TR90 Bölgesi, dağların denize paralel uzandığı engebeli coğrafyası sebebiyle doğrusal bir kentsel gelişme göstermektedir. Ana ulaşım akslarının da bu doğrultuda gelişmiş olması, kıyıda bulunan yerleşim alanlarının göç almasını ve iç kesimlere kıyasla daha fazla gelişmesini sağlamıştır. TR90 Bölgesi'ndeki yerleşim alanlarında YER-SİS ve SEGE çalışmaları dikkate alınarak merkez kademelenmesi çalışması yapılmıştır.

Merkez; çevresindeki diğer yerleşim alanlarından daha iyi seviyede fiziki ve sosyal altyapıya sahip, bu alanları etkisi altına alan yerleşim alanlarını tanımlamaktadır.

Alt merkez; vatandaşların merkeze gitmeye gerek duymadan da işlerini halledebilecekleri seviyede sosyal donatı alanlarını, ticari servisleri, istihdam olanaklarını ve idari imkânları barındıran; ana merkezle üst kademedede, diğer alt merkezlerle yatay kademedede ve etki alanındaki diğer yerleşim birimleriyle de alt kademedede ilişkisi olan yerleşim birimlerini ifade etmektedir. Alt merkezlerin ana merkezin yükünü dağıtmak için önemli görevleri bulunmaktadır. Alt merkezler sayesinde ana merkeze coğrafi olarak uzak olan yerleşim birimlerinin servislere ulaşma ihtimali artmakta ve yerleşim birimleri arasında sistematik ilişkiler ağının kurulması sağlanmaktadır.

Bununla birlikte yerleşim birimlerinin kademelenmesinde alt merkezlerden daha aşağıda yer alan, vatandaşların çeşitli ekonomik faaliyetler sebebiyle ikamet ettikleri ve yoğunluk oluşturdukları, harici gündelik işler için ise zaman zaman merkeze ya da alt merkeze gittikleri yerleşim birimleri bu değerlendirme çalışmasında üçüncül merkezler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda üçüncül merkezlerin karakteristik özelliklerini ve eğilimlerini belirleyen etmen, orada ikamet edenlerin geçim kaynağı olarak seçtikleri ekonomik faaliyetlerdir. Üçüncül merkez olabilmek için herhangi bir ekonomik faaliyetin orada gerçekleştirilmesi yeterli olmayıp bu faaliyetlerin yoğun ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

TR90 Bölgesi'nde tarım, sanayi ve turizm başlıca öne çıkan sektörlerdir. Bunların yanında yerleşim birimlerinde ticaret, lojistik, enerji ve maden faaliyetleri de yürütülmektedir. Bu kapsamda merkez kademelenmesi sonrası belirlenen üç kademedeki merkezler farklı sektörler için gelişim odağı olarak değerlendirilmektedir. Bu alanlarda ilgili sektörler kapsamında bir birikme olmakta, bu sektörler sayesinde ekonomik gelir elde edilmektedir. Mevcut uygulamaların yanında 2024-2028 Bölge Planı'nda belirlenen tedbirlerle bu yerleşim birimlerinde ilgili sektörlerin gelişimi öngörülmektedir.

Merkez kademelenmesi dışında kalan, çevresindeki diğer yerleşim birimlerini etkisi altına alma niteliği yüksek olmayan yerleşim birimlerinde de ekonomik faaliyetler yürütülmekte ve bazı sektörler ön plana çıkmaktadır. Bu alanlar tarım, turizm, sanayi, ticaret, lojistik, maden ve enerji sektörleri için odak niteliği taşımamakla birlikte, ilgili sektörler için önemli yerleşim birimleri olup Plan kapsamında bu alanların gelişimi için tedbirlere yer verilmiştir. Bu sayede kademelenmede yer alan ve almayan yerleşim birimleri arasında ilişki aşağıdan yukarıya olacak şekilde güçlendirilmiştir.

Doğu Karadeniz Bölgesi sahip olduğu lojistik imkânlar ve gelecek dönem projeleri göz önüne alındığında önemli ticaret koridorları barındırmaktadır. Gerek Karadeniz sahil yoluyla uyumlu şekilde doğu-batı yönlü, gerekse de kapasitesi güçlendirilen kuzey-güney yönlü ticaret koridorlarının bir parçası konumundadır. Doğu Karadeniz Bölgesi sahip olduğu yaylaları ve yüksek kotlardaki turizm imkânlarıyla doğal bir yayla koridoru oluşturmakta olup Yeşil Yol Projesi'nin merkezi konumundadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi pek çok ulusal ve uluslararası yolun kesiştiği, farklı ulaşım modlarına imkân veren bir konumdadır. Bu kapsamda Bölge'de yer alan bazı noktalar lojistik açıdan odak konumundadır. Bölge maden yatakları ve işletmeleri açısından zengin kaynaklara sahip olup bu alanda gelişim potansiyeli barındırmaktadır. Bunun yanında başta yenilenebilir kaynaklar olmak üzere enerji üretiminde yüksek potansiyele sahiptir.

Yeni dönemde rekabet ve yenilik odağında yapılacak çalışmalarla katma değerli üretim, küresel değer zincirine entegrasyon ve turizm sacayakları üzerine kurulu bir Bölge ekonomisine geçiş planlanmaktadır. GSKD içinde sanayinin yıllar içinde payının artması ve sanayinin genellikle sahil koridorunda sıkışmış olması sonucu Altınordu, Giresun Merkez, Rize Merkez ve Ortahisar ilçelerinin bölgesel merkez olarak belirlenmesine ciddi katkı sağlamıştır. Sanayinin içinde girdi olarak tarımsal hammaddelerin özellikle çay ve

findığının ciddi oranda yer alması, Bölge’de tarımsal sanayinin verimliliği ve katma değeri başlıklarını yeni dönemde öne çıkaracaktır. Rize İyidere Lojistik Merkezi, kuzey-güney aksında bölgeler arası ticarete önemli geçitlerin tamamlanması, havalimanları ve limanların kapasitelerinin artırılmasıyla Bölge’nin lojistik önemi artacaktır. Bölge hinterlandında yer alan TR72, TRA1, TRB1 ve TRA2 Bölgeleri için Bölge’nin küresel tedarik zincirine katılım için önemli ticaret bölgelerinden biri olması beklenmektedir. Turizmde değişen tüketici eğilimleri, önemli ulaşım projelerinin hayata geçmesi, Yeşil Yol Projesi, turizmde özel sektör yatırımların artması vb. nedenlerle kitlesel turizm faaliyetleri dışında turizm seçenekleri için Bölge’nin bir turizm cazibe merkezi olması beklenmektedir.

2024-2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı’nda Bölge için belirlenen Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması stratejik önceliğinde; mekânsal dağılımlardaki dengesizliğin sebeplerinden biri olduğu sosyal sorunlar ele alınmış, istihdamın önündeki engellerden olan nitelikli mesleki eğitim ile ilgili tedbirler geliştirilmiştir. Özellikle kırsal alanda yaşayan dezavantajlı grupların refahını artırmak amacıyla fiziki ve beşeri kapasiteyle ilgili iyileştirmeler önerilmiştir.

Plan’da Bölge için belirlenen Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması stratejik önceliği kapsamında alt merkezlerin kıyı şeridinde yoğunlaşması sebebiyle ortaya çıkan mekânsal dağılımdaki dengesizliğin önüne geçecek tedbirlere yer verilmiştir. Yerleşim birimlerinin kendi potansiyelini kullanarak gelişmesini odağa alan ve bu sayede yaşanabilir mekânlar inşa etmeyi hedefleyen stratejik öncelik sayesinde nüfusun coğrafyaya dengeli dağılımı amaçlanmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi’nin önemli bir turizm destinasyonu haline gelmesi sonrası doğal, tarihi ve kültürel değerler daha çok ziyaretçi çekmiştir. Kültür ve yayla-doğa turizm alanlarında öngörülen gelişimin koruma-kullanma dengesi gözetilerek gerçekleşmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bunlara ek olarak ekolojik imkânlar bakımından son derece zengin olan Bölge’de, bu imkânların sürdürülebilir hâle getirilmesi ve iklim değişikliği riskleri göz önünde bulundurularak faaliyetlerin bu yönde belirlenmesi gerekmektedir. OECD tahminlerine göre, iklim değişikliği ve küresel ısınmanın etkisiyle, 2050 yılına kadar mevcut üretim faktörleriyle yapılan küresel tarımsal üretimin tüm ürünlerde toplam yüzde 25-50 arası kalıcı düşüşle karşılaşacağı öngörülmektedir. Mekânsal gelişim şemasında da açık şekilde

görüldüğü üzere Bölge’de mekân ve tarım kayda değer bir ilişki içindedir ve bu durumun iklim değişikliğinden olumsuz etkilenmemesi için tedbirler alınacaktır.

6.1 Bölge Planı’nın Diğer Planlar ve Strateji Belgeleriyle İlişkisi ve Mekânsal Gelişim Kurgusu

Bölge planı çalışmaları kapsamında On İkinci Kalkınma Planı, YER-SİS, Çevre Düzeni Planı, Bütünleşik Kıyı Alanları Planı ve diğer üst ölçekli planlar incelenmiş, bu kapsamda toplumsal ve iktisadi gelişme kriterlerine dayanarak kentsel yerleşmelere dair mekânsal kademelenme ve sektörel gelişme öngörülere belirlenmiştir. Buna ek olarak, mekânsal gelişim öngörülerinin ortaya konması aşamasında Bölge’ye yönelik projeler Çevre Düzeni Planı’nda da belirtildiği üzere incelenmiştir. Bu kapsamda yerleşim bazında sektörler için yönelik temel ilke kararları alınmış, mevcut potansiyeller değerlendirilerek merkez ve alt merkezlerde bölgesel olarak başat/lokomotif sektörler tespit edilmiş, bu sektörlerin üretim, pazar, ulaştırma, tüketim ilişkileri göz önüne alınarak kademelenme çalışması tamamlanmıştır.

2024-2028 yılları arasındaki 5 yıllık dönemi kapsayan On İkinci Kalkınma Planı “Türkiye Yüzyılında çevreye duyarlı, afetlere dayanıklı, ileri teknolojiye dayalı yüksek katma değer üreten, geliri adil paylaşan, istikrarlı, güçlü ve müreffeh bir Türkiye” vizyonu çerçevesinde oluşturulmuştur. Belirlenen bu vizyon doğrultusunda yeşil ve dijital dönüşümün odakta bulunduğu; sanayinin başat sektör olarak belirlendiği; sürdürülebilirlik, dirençlilik, verimlilik, yönetim kavramlarını esas alan bir büyüme modeli öngörülmüştür. “İstikrarlı büyüme, güçlü ekonomi”, “yeşil ve dijital dönüşümle rekabetçi üretim”, “nitelikli insan, güçlü aile, sağlıklı toplum”, “afetlere dirençli yaşam alanları, sürdürülebilir çevre” ve “adaleti esas alan demokratik iyi yönetim” olmak üzere beş ana eksen etrafında oluşturulan On İkinci Kalkınma Planı; büyüme modeli, öncelik alanları, politika ve tedbirler açısından Bölge Planı’nın ana referans kaynağı olmuştur.

Ordu, Trabzon, Rize, Giresun, Gümüşhane, Artvin Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP); ekolojik sürdürülebilirlik, küresel-yerel etkileşimi, iktisadi ve toplumsal gelişme, eşitlik ve sosyal adalet, yaşanabilirlik, erişilebilirlik, katılım ve yönetim başlıkları altında geliştirilmiş ve 2026 yılı hedef yıl olarak belirlenmiştir. TR90 Bölge Planı hazırlanırken; ÇDP’de yer verilen bu hedeflerle ilişkilendirilerek planlama alanının mevcut durumu, ihtiyaç ve eğilimlerine uygun şekilde stratejik öncelik, hedef ve

tedbirler belirlenmiş, mekânsal gelişim şeması oluşturulmuştur. Bir başka ifadeyle TR90 Doğu Karadeniz 2024-2028 Bölge Planı da çevre düzeni planıyla ilişkili olacak ve planı destekleyip tamamlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Çevre Düzeni Planı'nda ve Mekânsal Gelişim Şemasında belirtildiği üzere, Bölge'de başat sektör tarımdır. Planda bitkisel ve hayvansal üretim, ormancılık, arıcılık ve balıkçılık alt başlıklarında tedbirler ortaya konmuş, bu da mekânsal gelişim şemasını şekillendirmiştir. İkinci sırada tarımsal sanayi olacak şekilde sanayi sektörü gelmektedir. Bölge'de özellikle çay ve fındık üzerine kümelenen ve ihtisaslaşan bir sanayi dağılımı dikkat çekmektedir. Hâlihazırda ilan edilen Turizm Merkezleri ve diğer potansiyel alanlarda devam eden çalışmalar sebebiyle turizm ve hizmetler sektörü de özellikle gelecek dönem projeksiyonları için son derece önemlidir. Bu kapsamda ÇDP ile paralel olacak şekilde, koruma kullanma dengesini gözeterek turizm sektöründe müdahale alanları belirlenmiş ve turizm potansiyeli olan alanlar ortaya konulmuştur. Enerji, maden ve ticaret de Bölge'de öne çıkan diğer sektörler arasında yer almaktadır.

Doğu Karadeniz illeri önemli maden kaynakları barındırmakta, bu kaynakların yüksek katma değerli bir şekilde değerlendirilebilmesi için plan kararlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Son yıllarda hayata geçirilen ve planlanan ulaşım projeleri sebebiyle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan yerleşim alanlarının lojistik bağlantıları güçlendirilmiştir. Bu durumun diğer sektörel faaliyetlerin gelişimi üzerinde olumlu etkileri olmuştur.

23.05.2023 tarihinde onaylanan Ordu-Giresun-Trabzon Bütünleşik Kıyı Alanları Planı (BKAP) Bölge'deki imar faaliyetlerini yönlendirecek bir diğer önemli stratejik plan belgesidir. Planlama alanı, TR90 Düzey-II Bölgesi sınırları içerisinde kalan yaklaşık 500 km uzunluğa sahip kıyı alanını kapsamakta ve 3 bölge ile 7 alt bölgeden oluşmaktadır. Plan kapsamında kıyı yapılarının yer seçimine dayanak oluşturacak bilimsel bir yöntem geliştirilerek yer seçim kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler esas alınarak 3 farklı seviyede öncelikli bölge tanımlanmıştır. Öncelikli bölgeler, kıyı tesisleri için öncelikli uygun yapılaşma alanlarını ifade etmektedir. Plan bütününde belirlenmiş olan 1., 2. ve 3. öncelikli bölgelerde kıyı yapılarının doğa temelli çözümler ile dolgu yapılmaksızın ilgili mevzuat kapsamında yapılabileceği belirtilmektedir. Trabzon ilinde Alport Limanı, 100.Yıl Balıkçı Barınağı, Beşikdüzü, Vakfıkebir, Eynesil-Boztepe hattı, Giresun ilinde ise Piraziz, Merkez-Keşap hattı ve Eynesil kıyılarında birinci öncelikli bölgeler olarak

öngörülmüştür. Bölge Planı kapsamında yer alan mavi ekonomi alanlarının geliştirilmesi hedefi doğrultusunda gerçekleştirilecek faaliyetlerde BKAP'ta yer verilen öncelikli alanlar, tesisler, önerilen kapasite miktarları ve kriterler dikkate alınacaktır.

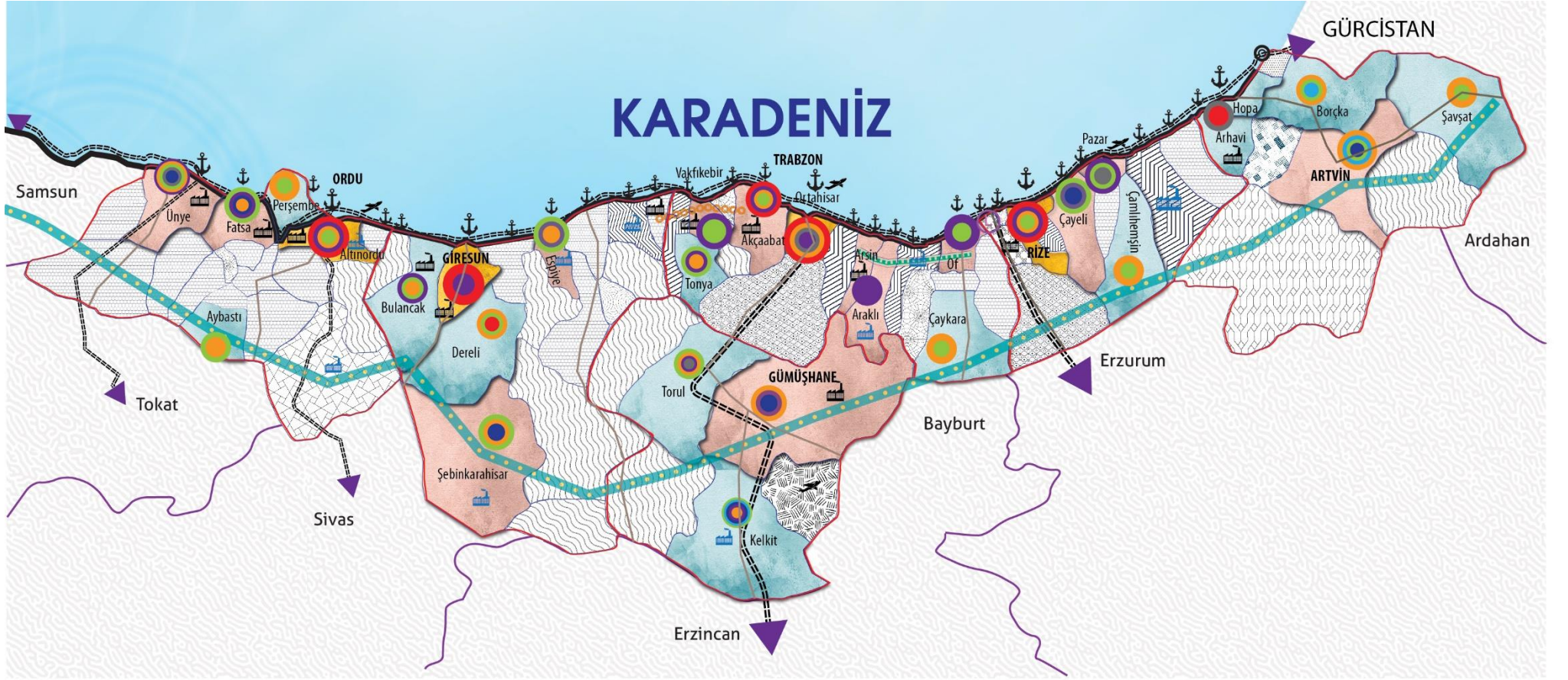
Bütünleşik Kıyı Alanları Planı'nın hüküm ve ilkeleri doğrultusunda kıyı tesislerinin yakınında yer alacak mekânsal kullanımların fiziksel özellikleri, işlevleri, yapı ve nüfus yoğunlukları kıyı yapıları ile birlikte ele alınmalı ve kıyı yapıları ile kıyı gerisindeki kullanım türleri birbirleriyle uyumlu özelliklere, iletişim ve ulaşım bağlantılarına sahip olmalıdır. Bu bağlamda, TR90 Bölge Planı'nda yer verilen dengeli ve dirençli mekânlar oluşturulmasına yönelik plan hedefi BKAP kararları ile ilişkilidir. Ayrıca planda yer verilen kıyı alanlarında kamusal kullanımların artırılması hükmü ile Bölge Planı kapsamında yer verilen "Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulması" hedefi doğrultusunda oluşturulan tedbirler birbirleriyle uyumaktadır.

Kıyı planında yer verilen bir diğer hüküm kıyıların afetlere ve iklim değişikliğine bağlı muhtemel risklere karşı korunmasına ilişkindir. Buna göre, çalışma alanında "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik", "Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği" ile "Türkiye Kıyı ve Liman Yapıları Deprem Yönetmeliği" hükümlerine uyulması zorunlu tutulmuştur. TR90 Bölge Planı kapsamında mevcut kıyı yapılarının ilgili idarelerce afet riskleri açısından incelenmesi, taşkın ve sızılaşma riski bulunan alanlarda etütler doğrultusunda gerekli önlemlerin alınması önerilmiştir. Ek olarak Karadeniz Sahil Yolu'nun ve risk altında olan karayollarının yağış sularının denize ulaşmasına engel olan bölümlerinde menfezlerin kapasitesinin artırılması ve gerekli noktalarda su hatları ve tüneller oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca Bölge Planı'nda akarsu yatakları içerisinde, dere yatağı kesitini daraltacak veya mevcut sanat yapılarının tıkanmalarına neden olacak yapılaşma kararları alınmaması yönünde tedbirlere yer verilmiştir. Bu anlamda Bölge Planı BKAP kararları ile uyumludur.

Kıyı alanı ve sahil şeridinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, bu alanlarda inşa edilecek kıyı yapılarında doğa temelli çözümler kullanılması, biyolojik ve doğal çeşitliliğin muhafaza edilmesi, koruma-kullanma dengesinin sağlanması, kara ve su ortamını kirletici faaliyetlere izin verilmemesi BKAP'ta yer alan diğer önemli plan kararlarından biridir. Bu hükümler TR90 Bölge Planı'nda yer verilen çevresel sürdürülebilirlik ve doğal

kaynakların verimli kullanımının sağlanması, biyoçeşitliliğin ve su kaynaklarının korunması hedefleri ile ilişkilidir.

Harita 3: TR90 Bölgesel Gelişme Şeması

GÖSTERİM

Ulaşım Ağları ve Lojistik

- Uluslararası Karadeniz Sahil Yolu (D010)
- 1.Derece Devlet Yolu
- Havalimanı
- Liman, İskele
- Sınır Kapısı
- Lojistik Merkez
- Mevcut OSB
- Planlanan OSB

Merkez Kademelenmesi

- Merkez
- Alt Merkez
- Üçüncül Merkez

Koridorlar ve İlişkiler

- Ticaret Koridoru
- Yeşil Yol
- Trabzon Büyükliman Sanayi Koridoru
- Trabzon Doğu Sanayi Koridoru

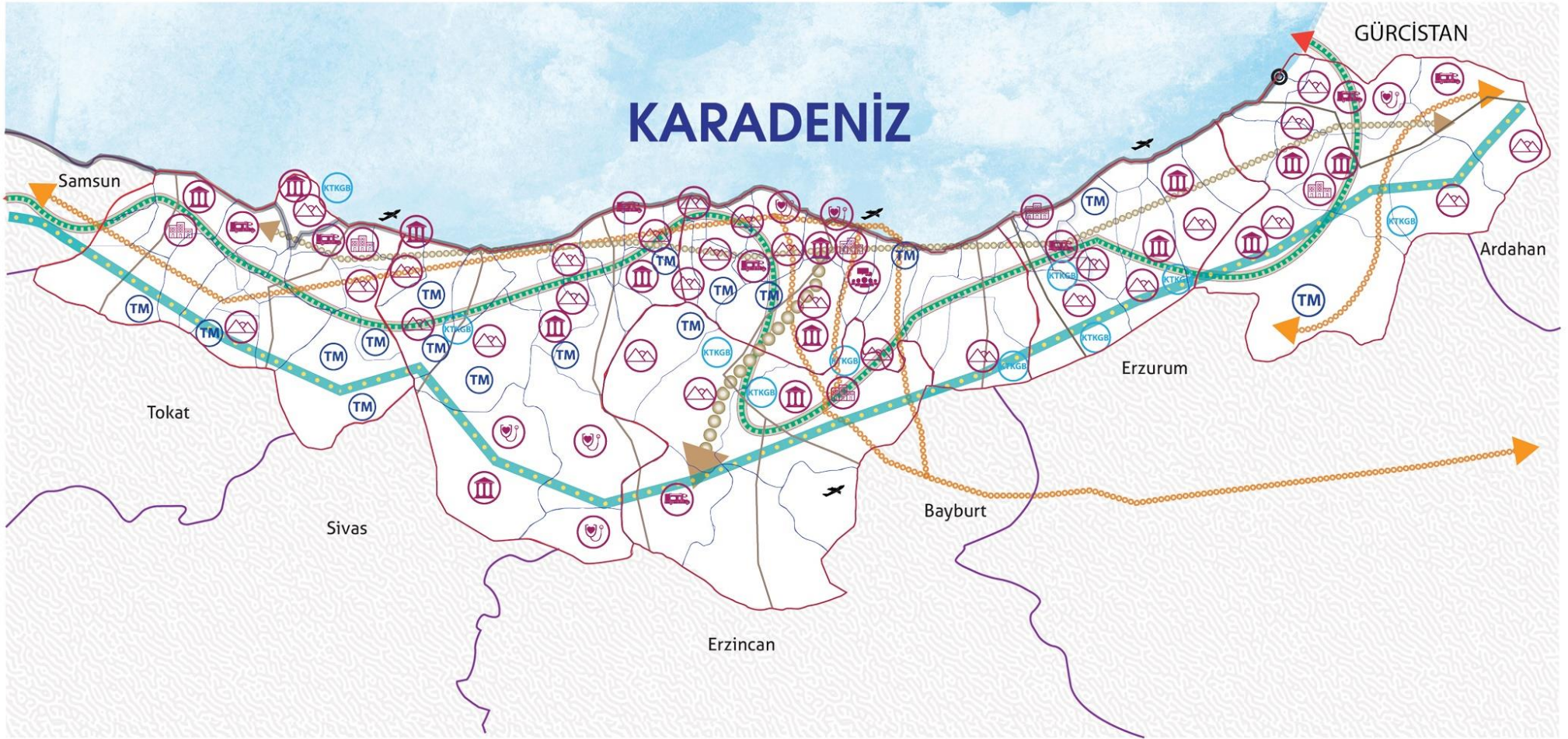
Sektörel Gelişme Odakları

- Tarım
- Tarım ve Sanayi
- Tarım ve Turizm
- Tarım ve Enerji
- Tarım, Enerji ve Maden
- Tarım, Sanayi ve Turizm
- Tarım, Turizm, Lojistik ve Enerji
- Tarım, Sanayi ve Lojistik
- Tarım, Lojistik ve Enerji
- Tarım, Turizm ve Enerji
- Turizm ve Maden
- Lojistik ve Ticaret

Sektörel Odaklar

- Tarım
- Sanayi
- Turizm
- Enerji
- Maden
- Lojistik
- Ticaret

Harita 4: TR90 Turizm Merkezleri ve Gelişme Eksenleri

GÖSTERİM

Ulaşım Ağları ve Lojistik

- Uluslararası Karadeniz Sahil Yolu (D010)
- 1.Derece Devlet Yolu
- ✈ Havalimanı
- 🕒 Sınır Kapısı

Turizm Koridorları

- 👤 İpek Yolu (Kervan Yolu) Rotası
- 🌿 Doğu Karadeniz Rotası
- 👤 Karavan Rotası
- 🌿 Yeşil Yol

Turizm Gelişimi

- 🏛 Kültür Turizmi
- 🌄 Yayla-Doğa Turizmi
- 👤 Karavan Turizmi
- 🏛 Kent Turizmi
- 🏥 Sağlık Turizmi
- 🏛 Kongre-Fuar Turizmi
- 🏛 Turizm Merkezi
- 🌿 Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri

Harita 5: TR90 Afetle Mücadele Odak Şeması

GÖSTERİM

Deprem

Taşkın

Heyelan

Kaya Düşmesi

6.2 Mekânsal Gelişim Öngörülleri

6.2.1 Sanayi

2010 yılından günümüze TÜİK verilerine göre sanayi sektörünün Bölge toplam GSKD'si içinde payı yüzde 9 oranında artış göstermiş ve en fazla gelişen ana sektör olmuştur. Bölge ekonomisinde sanayi odaklı bir gelişme gözlemlenmesine karşın bu durum sanayide ulusal göstergelere katkı bakımından arzu edilen seviyelere ulaşmamıştır. Özellikle rekabetçilik ve yenilik göstergeleri bakımından Bölge sanayisinde bir dönüşüme ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu amaçla, Bölge sanayisinin küresel değer zincirine entegrasyonunu güçlendirecek rekabet ve yenilik odaklı yapısal dönüşüm faaliyetleri yeni dönemde öncelikli başlıklar olacaktır.

6.2.1.1 İlişkili İlçeler

Mekânsal gelişim öngörülleri çalışması kapsamında TR90 Bölgesi'nde 4 Merkez, 11 Alt Merkez ve 12 Üçüncül Merkez ilçe belirlenmiştir. Sanayi tarafından oluşturulan istihdam ve katma değer, sanayi alanlarının varlığı, ihracat kapasitesi, sanayinin ileri-geri bağlantıları vb. hususlar değerlendirilerek üç kademedeki toplam 27 ilçeden 17'si sanayi sektörel gelişme odağı olarak belirlenmiştir. Söz konusu ilçeler şu şekilde sıralanmaktadır;

- Merkez kademe – Altınordu,
- Merkez kademe – Giresun Merkez,
- Merkez kademe – Ortahisar,
- Merkez kademe – Rize Merkez,
- Alt Merkez kademe – Akçaabat,
- Alt Merkez kademe – Çayeli,
- Alt Merkez kademe – Espiye,
- Alt Merkez kademe – Fatsa,
- Alt Merkez kademe – Gümüşhane Merkez,
- Alt Merkez kademe – Of, Arsin, Araklı
- Alt Merkez kademe – Pazar,
- Alt Merkez kademe – Ünye,
- Alt Merkez kademe – Vakıfkebir,
- Üçüncül Merkez kademe – Bulancak,

- Üçüncül Merkez kademe – Kelkit,
- Üçüncül Merkez kademe – Tonya,
- Üçüncül Merkez kademe – Torul
- Üçüncül Merkez kademe – Arhavi, Hopa ilçeleridir.

Bölge'deki merkezlerden Altınordu ve Ortahisar ilçelerinin sanayisi karma bir yapıya sahipken Giresun – Merkez ilçesinde hazır giyim ve Rize – Merkez ilçesinde çay sanayisi öne çıkmaktadır. Altınordu ve Giresun-Merkez ilçelerinde karma OSB alanları bulunmaktadır. Altınordu'da ikinci karma OSB'nin bu plan döneminde kamulaştırması tamamlanarak faaliyet geçmesi öngörülmektedir. Rize İyidere ilçesinde Doğu Karadeniz Endüstriyel Gelişim Bölgesi kurulması çalışmaları devam etmekte olup Bölge'nin plan dönemi içerisinde tamamlanması öngörülmektedir.

Alt merkezlerden Fatsa, Gümüşhane Merkez ve Ünye'de öncelikli olarak karma OSB alanları öne çıkmaktadır. Trabzon Büyükliman sanayi koridorunu oluşturan alt merkezlerden Akçaabat, Vakfıkebir ve Beşikdüzü ilçelerinde karma OSB'ler faaliyet göstermektedir. Alt merkez ilçelerinden olan Arsin, Araklı, Of ilçeleri Trabzon doğu sanayi koridorunu oluşturmaktadır. Arsin ilçesinde Bölge'nin firma sayısı, üretim ve ihracat yönünden en büyük karma OSB'si faaliyet göstermektedir. Araklı ilçesinde hazır-giyim ve tekstil ihtisas OSB kurulması için yer seçimi komisyon çalışmaları devam etmekte olup plan dönemi içerisinde bu OSB'nin faaliyete geçmesi öngörülmektedir. Of ilçesinde çay sanayisi öne çıkmaktadır. Espiye ilçesinde de karma OSB kurulması önerilmektedir. Çayeli ve Pazar ilçelerinde çay sanayisi öne çıkmaktadır. Ayrıca, Gümüşhane – Merkez ilçesinde maden işleme ve Vakfıkebir ilçesinde süt ve süt ürünleri imalatı öne çıkmaktadır.

Üçüncül merkezlerde ise; Bulancak ilçesinde mevcut karma OSB alanı ve Kelkit ilçesinde önerilen Tarıma Dayalı İhtisas (Besi) OSB alanı kurulumu öne çıkmaktadır. Tonya ilçesinde ağaç ve ağaç ürünleri ile süt ve süt ürünleri imalatı, Torul ilçesinde ise yöresel ürünlerin imalatı öne çıkmaktadır. Arhavi ilçesinde kamulaştırma çalışmaları devam eden karma OSB kurulması çalışmalarının plan döneminde tamamlanarak Artvin ilinin ilk OSB'sinin faaliyete geçmesi öngörülmektedir. Hopa ilçesinde mobilya ve çay sanayileri öne çıkmaktadır.

6.2.1.2 Tedbirler

Tablo 2: Sanayi Sektörel Odağı İlçelerinde Öncelikli Uygulanacak Tedbirler Listesi

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 1.1.1	İmalat sanayi işletmelerinin orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde ürettiği ürünlerin payı artırılacaktır.
Tedbir 1.1.2	İşletmelerin AR-GE, tasarım ve yenilik kapasiteleri geliştirilecektir.
Tedbir 1.1.3	Yerel Kalkınma Hamlesi kapsamında bölgenin karakteristiğine ve yatırım ekosistemine uygun yatırımlar desteklenecektir.
Tedbir 1.1.4	Milli Teknoloji Hamlesi kapsamında Bölge'nin teknoloji girişimciliği ve stratejik ürün üretme kapasitesi geliştirilecektir.
Tedbir 1.1.5	Mevcut yatırım alanlarının altyapı ve üstyapı sorunları giderilecek ve yeni yatırım alanları oluşturulacaktır
Tedbir 1.1.6	Maden ve yer altı kaynaklarından yüksek katma değerli ürünler elde edilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 1.1.7	Orman emvali ve tarımsal atıklar katma değerli imalat sanayi ürünlerine dönüştürülecektir.
Tedbir 1.2.1	İhracat yapma potansiyeli olup hiç ihracat yapmamış imalat sanayi işletmelerinin ihracat yapmaları desteklenecektir.
Tedbir 1.2.2	İhracatta pazar payı ve çeşitliliği artırılacaktır.
Tedbir 1.2.5	Bölge'de ihracat yapan işletmelere Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) çerçevesinde Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'na (SKDM) uyum sağlamaları konusunda farkındalık ve danışmanlık hizmetleri verilecektir
Tedbir 1.3.1	İşletmelerin kurumsal kapasitesi ve stratejik yönetim becerileri geliştirilecektir.
Tedbir 1.3.2	İşletmelerin üretim yapısı ve hizmet sunumunda dönüşümleri sağlanacak ve yeni teknolojilere uyum kabiliyetleri geliştirilecektir.
Tedbir 1.3.3	İşletmelerin akıllı uzmanlaşma ve dijital dönüşüm süreçleri hızlandırılacaktır.
Tedbir 1.3.5	İşletmelerin alternatif finansman kaynaklarına erişimi kolaylaştırılacaktır.
Tedbir 1.4.2	Üniversite-sanayi iş birliği faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır.

6.2.2 Turizm

Son 10 yıl içerisinde özellikle Körfez ülkelerinde gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri ve Bölge'nin turizm kapasitesinin artırılması çalışmaları sonucunda turizm, Bölge için başat sektörlerden biri haline gelmiştir. Covid-19 salgını sonrası dünyada değişen turizm alışkanlıkları TR90 Bölgesi'ni de etkilemiş, krizlere dayanıklı bir sektör oluşturulması, turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve turizm sektörünün on iki aya yayılması gerekli hâle gelmiştir. Bu kapsamda Bölge'de kitle turizmi yerine alternatif turizm türlerine odaklanılmış olup bu doğrultuda kapasite geliştirme faaliyetleri yürütülmeye devam edilecektir.

6.2.2.1 İlişkili İlçeler

Mekânsal gelişim öngörülere çalışması kapsamında TR90 Bölgesi'nde 4 Merkez, 11 Alt Merkez ve 12 Üçüncül Merkez ilçe belirlenmiş ve Bölge'nin turizmi son 10 yıl içerisinde kazandığı ve yeni dönem vizyonu ışığında değerlendirilerek üç kademedeki toplam 27 ilçeden 21 tanesi turizm sektörel gelişme odağı olarak belirlenmiştir. Bu ilçeler;

- Merkez kademe – Altınordu,
- Merkez kademe – Ortahisar,
- Merkez kademe – Rize Merkez,
- Alt Merkez kademe - Akçaabat,
- Alt Merkez kademe – Artvin Merkez,
- Alt Merkez kademe – Espiye,
- Alt Merkez kademe – Fatsa,
- Alt Merkez kademe – Gümüşhane Merkez,
- Alt Merkez kademe – Şebinkarahisar,
- Alt Merkez kademe – Ünye,
- Üçüncül Merkez kademe – Aybastı,
- Üçüncül Merkez kademe – Borçka,
- Üçüncül Merkez kademe – Bulancak,
- Üçüncül Merkez kademe – Çamlıhemşin,
- Üçüncül Merkez kademe – Çaykara,
- Üçüncül Merkez kademe – Dereli,
- Üçüncül Merkez kademe – Kelkit,
- Üçüncül Merkez kademe – Perşembe,
- Üçüncül Merkez kademe – Şavşat,
- Üçüncül Merkez kademe – Tonya,
- Üçüncül Merkez kademe – Torul ilçeleridir.

Kitle turizmi yerine alternatif turizm türlerinin yaygınlaştığı Bölge'de, öne çıkan alternatif turizm türleri doğa-yayla turizmi, karavan turizmi, kent turizmi, sağlık turizmi ve kültür turizmidir. Bu kapsamda Bölge'deki merkezlerden Ortahisar'da sağlık turizmi, doğa-yayla turizmi ve kent turizmi, Altınordu'da karavan ve kent turizmi ve Rize'de kent turizmi kapsamında sektörel odaklardır.

Alt merkezlerden Akçaabat'ta sağlık turizmi, doğa-yayla turizmi ve kültür turizmi, Artvin'de kültür turizmi ve kent turizmi, Espiye'de doğa-yayla turizmi, Fatsa'da karavan turizmi, Gümüşhane'de kent turizmi ve kültür turizmi, Şebinkarahisar'da kültür ve sağlık turizmi ve Ünye'de de kent turizmi ve kültür turizmi öne çıkmakta olup bu alanlar turizm için sektörel odak olmuştur.

Bölge'de merkez kademelenmesine göre belirlenen üçüncül merkez konumundaki ilçelerden Aybastı'da doğa-yayla turizmi, Borçka'da karavan, sağlık ve doğa-yayla turizmi, Bulancak'ta doğa-yayla turizmi, Çamlıhemşin'de kültür ve doğa-yayla turizmi, Çaykara, Dereli, Tonya ve Torul'da doğa-yayla turizmi, Kelkit ve Perşembe'de kültür ve doğa-yayla turizmi ve Şavşat'ta karavan ve doğa-yayla turizmi öncelikli turizm türleri olarak öne çıkmaktadır.

6.2.2.2 Tedbirler

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 1.7.1	Alternatif turizm türleri ve faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 1.7.3	Mevcut destinasyonlar geliştirilecek ve Bölge'ye yeni destinasyonlar kazandırılacaktır.
Tedbir 1.7.7	Turizm gelirleri tabana yayılacaktır.
Tedbir 1.7.9	Mevcut destinasyonlar geliştirilecek ve yeni destinasyonlar Bölge'ye kazandırılacaktır.

6.2.3 Tarım

Tarım, TR90 Bölgesi genelinde temel ekonomik faaliyetlerden olup yalnız kırsal yerleşimlerde değil kent merkezlerine bağlı alanlarda da tarımsal üretim sürdürülmektedir. Geniş orman alanlarına ve engebeli arazi yapısına sahip Doğu Karadeniz Bölgesi, iklim bakımından da yoğun yağış alan bir bölge olması dolayısıyla bitkisel üretimde özellikle kıyı kesimi ürün deseni ülke genelinden farklılık göstermektedir. Kıyı kesimlerde çay, fındık, kivi ve turunçgil üretimi yaygın olup daha çok yaz sıcaklığında yetişen buğday, arpa gibi tahıl ürünleri ise Bölge'nin güney ilçeleri ve iç kesimlerinde yetiştirilmektedir. Bölge'nin 2021 yılı toplam bitkisel üretim değeri 14,2 milyar TL olup ülke toplamının yüzde 4,6'sını oluşturmaktadır. Aynı dönemde Bölge'nin canlı hayvan değeri ise ülke toplamının yüzde 2,3'üne tekabül etmekte olan 5,5 milyar TL tutarındadır. Hayvansal ürün değeri bakımından da 2020 yılı verisine göre yaklaşık 2,5 milyar TL tutarında olan Bölge üretimi, ülke toplamının yüzde 2,3'ünü gerçekleştirmektedir.

Bölge’de aile tipi işletmecilik yaygın olup verimlilik ve üretimde uzmanlaşma gereken ölçüde sağlanamamaktadır. Bölge’de yaşayan nüfusun çoğunluğu, geçimini tarımsal üretimden elde etmekte ya da hane gelirine katkı sağlamakta olup ürünlerin yetiştirilmesi ve alıcılara ulaştırılmasında emek yoğun faaliyet göstermektedir. Tarım arazileri kıyı illerinde genel olarak makine kullanımına elverişsiz olduğundan makineli tarım yeterince yaygınlaşmamış olup hassas teknoloji kullanımı da çok düşük düzeydedir. Hayvansal üretimde arazi koşulları ve nemli iklim nedeniyle büyükbaş hayvancılığın ağırlığı ve yaygınlığı daha fazladır. Bölge’de et ve süt üretimi, ihtiyacı karşılayamamakta olup süt ürünleri işleme yönünde kayda değer bir kapasite oluşmuş ve bu alanda ihtiyaç daha da artmaktadır.

Giderek artan gıda ihtiyacı ve gelişen tarımsal sanayi sektörüne girdi sağlaması nedeniyle tarım sektörünün başat sektörler arasındaki yerini koruyacağı öngörülmekte olup yeni plan döneminde, Bölge’nin tarımsal potansiyeli ve tarımdaki nüfusun ağırlığı dikkate alınarak ekolojik sürdürülebilirliğin gözetileceği, katma değer ve verimlilik yönündeki eksikliklerin giderileceği, tarımın Bölge ve ülke ekonomisine katkısının artırılacağı çalışmalara yer verilecektir.

6.2.3.1 İlişkili İlçeler

Mekânsal gelişim öngörülere çalışması kapsamında TR90 Bölgesi’nde 4 Merkez, 11 Alt Merkez ve 12 Üçüncül Merkez ilçe belirlenmiş olup üç kademedeki toplam 27 ilçeden 23 adedi tarımsal sektörel gelişme odağı olarak belirlenmiş olup söz konusu ilçeler aşağıda listelenmiştir:

- Merkez kademe – Rize Merkez,
- Merkez kademe – Altınordu,
- Alt Merkez – Akçaabat
- Alt Merkez – Artvin Merkez
- Alt Merkez – Çayeli
- Alt Merkez – Espiye
- Alt Merkez – Fatsa
- Alt Merkez – Of
- Alt Merkez – Pazar
- Alt Merkez – Şebinkarahisar
- Alt Merkez – Ünye

- Alt Merkez – Vakfıkebir
- Üçüncül Merkez – Aybastı
- Üçüncül Merkez – Borçka
- Üçüncül Merkez – Bulancak
- Üçüncül Merkez – Çamlıhemşin
- Üçüncül Merkez – Çaykara
- Üçüncül Merkez – Dereli
- Üçüncül Merkez – Kelkit
- Üçüncül Merkez – Perşembe
- Üçüncül Merkez – Şavşat
- Üçüncül Merkez – Tonya
- Üçüncül Merkez – Torul

Çay ve fındık tarımı Bölge'nin kıyı kesimi ilçelerinde önemli gelir kaynağı olarak öne çıkmakta ve ağırlıklı tarımsal üretim faaliyetlerini teşkil etmektedir. Yukarıdaki merkez kademelendirmesinde yer alan ilçelerden Rize Merkez, Çayeli, Pazar, Çamlıhemşin ile Trabzon'un Of ve Çaykara ilçeleri çay yetiştiriciliğinin ilçe tarımsal üretiminde öncelikli olduğu merkezler arasındadır. Fındık üretimininse sektörel gelişme odağı olarak öne çıktığı ilçeler Akçaabat, Altınordu, Bulancak, Dereli, Espiye, Fatsa, Perşembe ve Ünye ilçeleridir. Tahıl grubu ürünler ve yem bitkileri üretimi açısından iç kesimlerdeki ilçeler önemli üretim merkezleridir.

Hayvansal üretimin sektörel gelişme bakımından öncelikli olduğu ilçeler; Artvin Merkez (su ürünleri), Borçka (arıcılık ve su ürünleri), Kelkit (besi hayvancılığı), Şavşat (arıcılık), Şebinkarahisar, Tonya (süt ve süt ürünleri üretimi), Torul ve Vakfıkebir (süt ve süt ürünleri üretimi) olarak sıralanmaktadır. Gümüşhane'nin Kelkit ilçesi bitkisel ve hayvansal üretimde önemli bir merkez olup faaliyete geçecek olan Kelkit-Köse-Şiran Tarımsal Sanayi Geliştirme Merkezi ile bu alanda merkez olma konumunu güçlendirecektir.

6.2.3.2 Tedbirler

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 3.1.1	Kırsalda temel fiziki altyapı eksiklikleri giderilecektir.
Tedbir 3.1.2	Sosyal ve kültürel donatı ve faaliyet eksiklikleri giderilecektir.

Tedbir 3.1.3	Kırsal mekânlarda koruyucu sağlık hizmetleri ve evde bakım hizmeti imkânları geliştirilecektir.
Tedbir 3.1.4	Yenilikçi kırsal yaşam ve üretim merkezi modelleri geliştirilecektir.
Tedbir 3.1.5	Kırsalda hizmet veren kurumların kapasitesi güçlendirilecektir.
Tedbir 3.2.1	Kırsal yerleşimlerde örgün eğitimin fiziki şartları ve niteliği iyileştirilecektir.
Tedbir 3.2.2	Çiftçi eğitimi, kırsal ekonomiye özgü diğer mesleki eğitimler ve tarım danışmanlığı konularında faaliyetler gerçekleştirilecektir.
Tedbir 3.2.3	Tarımsal üretimde tecrübe paylaşımıyla iyi uygulamalar artırılabilecektir.
Tedbir 3.3.1	Tarım arazilerinin amacına uygun kullanımı, erozyon ve doğal afet gibi risklere karşı korunması sağlanacaktır.
Tedbir 3.3.2	Tarımsal üretimde toprak ve su kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik önlemler alınacaktır.
Tedbir 3.3.3	Biyolojik çeşitliliğe dair genetik kaynaklar korunacaktır.
Tedbir 3.3.4	Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan çevre kirliliği azaltılacaktır.
Tedbir 3.4.1	Farklı ölçeklerde tarımsal girişimcilik ve yatırım ihtiyaçları için finansman modelleri ve programları geliştirilecektir.
Tedbir 3.4.2	Atıl tarım arazilerinin girişimciler tarafından kullanılabilmesine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.
Tedbir 3.4.3	Tarımsal üretim alanında girişimcilere hizmet verecek arayüzler oluşturulacaktır.
Tedbir 3.4.4	Özel sektör girişimlerinin yetersiz seviyede olduğu alanlarda yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının kuracağı iktisadi teşekküller ve üretim modelleri oluşturulması desteklenecektir.
Tedbir 3.5.1	Gıda talebi, ihracat potansiyeli, tarımsal üretim ve sanayi hammaddesi ihtiyacı ve iklim değişikliğinin olası etkileri dikkate alınarak ürün planlaması yapılacaktır.
Tedbir 3.5.2	Tarımsal üretimde makineleşme, teknoloji ve akıllı sistemlerin kullanımını artıracak, dijital dönüşüm yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 3.5.3	Endüstriyel ürünlere dönüşebilecek nitelikteki tarım ve su ürünlerinin hammadde olarak pazara arzı yerine Bölge'de işlenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 3.5.4	Tarımsal ürünlerin tanıtım ve markalaşma çalışmalarıyla uluslararası rekabet gücünün artırılmasına yönelik mekanizmalar oluşturulacaktır.
Tedbir 3.5.5	Ekonomik ömrünü tamamlamış ve verimliliği azalmış çay ve fındık gibi uzun ömürlü ve katma değeri yüksek bitkisel ürünlerin verimliliğini artırmak üzere çalışmalara ağırlık verilecektir.

Tedbir 3.5.6	Tıbbi ve aromatik bitkiler, organik ürünler, yerel tohumlar ve örtü altı üretim kapasitesi artırılarak ürün çeşitliliği sağlanacaktır.
Tedbir 3.5.7	Hayvansal üretim kapasitesi ve çeşitliliği artırılabacaktır.
Tedbir 3.5.8	Arazi toplulaştırma çalışmaları yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 3.6.1	Kooperatif ve üretici birliklerinin üretici ile tüketici arasındaki dağıtım zincirinde daha etkin yer alması sağlanacaktır.
Tedbir 3.6.2	Tarımda ölçek ekonomisi kapsamında üretici örgütlülüğünün artırılması ve işleyişlerinin etkinleştirilmesini teminen finansmana erişimleri kolaylaştırılacak, profesyonel yönetim, denetim ve organizasyon yapıları geliştirilecektir.
Tedbir 3.6.3	Tarımsal ürünlerin piyasaya daha hızlı ve uygun fiyatla sunulmasını sağlamak üzere denetim ve yönetim altyapısı güçlü, yenilikçi modeller geliştirilecektir.
Tedbir 3.7.1	Hasat öncesi ve hasat sonrası kayıpların kontrol altına alınması ve önlenmesi sağlanacaktır.
Tedbir 3.7.2	Gıda kayıp ve israfının önlenmesi için tüketici farkındalığı artırılabacaktır.
Tedbir 3.7.3	Lisanslı depoculuk ve soğuk zincir uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

6.2.4 Enerji, Lojistik, Maden ve Ticaret

Son yıllarda küresel enerji krizlerinin ülke ekonomilerine etkilerinin artması, mavi ve yeşil ekonomi kavramların ön plana çıkması, AYM gibi enerji sektörünü ilgilendiren önemli gelişmeler ışığında enerji sektörünün kritik sektörlerden biri olması beklenmektedir. Bölge ekonomisinin büyümesi sonucunda enerji ihtiyacı artmakta ve küresel piyasalara entegrasyonun hızlanmasıyla SKDM çerçevesinde uygulamalara uyumluluğun sağlanması gerekmektedir. Bu açıdan Bölge’de enerji verimliliği çalışmaları ve özellikle yenilenebilir enerji kaynaklı yatırımlar öncelikli başlıklardan olacaktır.

Enerji sektöründeki gelişmeler sonucunda lojistik ve ticaret başlıkları özelinde de yeni dönemde önemli değişimlerin görülmesi beklenmektedir. Lojistik sektöründe enerji verimliliği sağlayan uygulamaların gelişmesi ve hizmet sunuş biçimlerinde radikal değişimler beklenmektedir. Ayrıca, ticaret koridorları ve rotalarında gerçekleşmesi beklenen eksen kaymaları Bölge’nin coğrafi konumu nedeniyle bir fırsat olarak görülmektedir. Özellikle kuzey-güney yönlü kritik lojistik kamu yatırımları sonucunda Bölge’nin bir lojistik ve ticaret merkez üssü olması için politikalar uygulanacaktır.

Başta enerji sektörü olmak üzere birçok sektöre hammadde girdisi sağlamakta olan madencilik sektörü, hem Bölge hem de Türkiye için önemli maden yataklarına sahiptir. Yüksek katma değer ve istihdam yaratma kapasitesine sahip madencilik sektörü özellikle kırsal alanlarda gerçekleşmektedir. TÜİK'in ilçe düzeyi kentleşme verilerine göre, Türkiye nüfusunun yüzde 10,71'i baskın kırsal ilçelerde yaşamakta iken TR90 Bölgesi'nin nüfusunun ise yüzde 27,74'ü baskın kırsal ilçelerde yaşamaktadır. Bu açıdan madencilik sektörü hem kırsal nüfus için hem de Bölge ekonomisi önem arz etmektedir.

6.2.4.1 İlişkili İlçeler

Merkez kademelenmesine çalışmasına Merkez, Alt Merkez ve Üçüncül Merkez olarak belirlenen ilçelerde enerji, lojistik, maden ve ticaret sektörel gelişme odağı belirlenen ilçeler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3: Merkez Kademelerine Göre Enerji, Lojistik, Maden ve Ticaret Sektörel Gelişme Odakları

Merkez Kademelenmesi	İlçe Adı	Enerji	Lojistik	Maden	Ticaret
Merkez	Altınordu				X
Merkez	Giresun – Merkez				X
Merkez	Ortahisar			X	X
Merkez	Rize – Merkez ve İyidere		X		X
Alt Merkez	Akçaabat				X
Alt Merkez	Artvin – Merkez	X		X	
Alt Merkez	Çayeli			X	
Alt Merkez	Fatsa			X	
Alt Merkez	Gümüşhane – Merkez			X	
Alt Merkez	Pazar		X		
Alt Merkez	Şebinkarahisar			X	
Alt Merkez	Ünye		X	X	
Üçüncül Merkez	Borçka	X			
Üçüncül Merkez	Dereli				X
Üçüncül Merkez	Hopa		X		X
Üçüncül Merkez	Kelkit	X		X	
Üçüncül Merkez	Torul		X		

Bölge merkezlerinin tamamı ticaret sektörel gelişme odağı olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Ortahisar ilçesi ticaret koridorlarının kesişiminde olması, en aktif limanlardan bir tanesinin Ortahisar'da bulunması ve yüksek lojistik hareket hacmi nedeniyle lojistik sektörel odağı olarak da belirlenmiştir. Rize Merkez mevcut limanın, Gümrük

Müdürlüğünün ve serbest bölgenin katkısıyla lojistik ve ticaret gelişme odağıdır. Diğer taraftan, Doğu Karadeniz Lojistik merkezinin tamamlanmasıyla bu gelişme potansiyelinin İyidere'ye kayması beklenmektedir.

Alt merkezlerde ise; Artvin – Merkez, Çayeli, Fatsa, Gümüşhane – Merkez, Şebinkarahisar ve Ünye ilçeleri maden sektörel gelişme odağı olarak belirlenmiştir. Artvin – Merkez'de bakır, kurşun ve çinko, Çayeli'nde bakır, Ünye ve Fatsa'da bentonit, Gümüşhane – Merkez'de altın, bakır ve gümüş ve Şebinkarahisar'da bakır, kurşun, çinko maden kaynakları ve işletmeleri öne çıkmaktadır. Ayrıca, Akçaabat ticaret sektörel odağı, Artvin – Merkez enerji, Pazar ve Ünye ilçeleri de lojistik hizmet altyapısının gelişme potansiyeli nedeniyle lojistik sektörel gelişme odağı belirlenmiştir.

Üçüncül merkezlerde ise; Hopa ve Torul ilçeleri lojistik sektörel odağı olarak belirlenmiştir. Hopa'nın Sarp Sınır Kapısı'na yakınlığı, kuzey-güney ve doğu-batı önemli ulaşım yollarının kesişiminde bulunmaktadır. Torul ilçesi de Zigana Tüneli'nin aktif olması birlikte lojistik olarak önemli nokta olması öngörülmektedir. Kelkit ilçesi sahip olduğu bakır, kurşun, çinko ve mermer maden kaynakları ve işletmeleri nedeniyle maden sektörel gelişme odağı olarak seçilmiştir. Borçka ilçesinin enerji üretimiyle öne çıkması ve Kelkit'in sahip olduğu güneş enerji potansiyeli nedeniyle bu ilçeler enerji sektörel gelişme odağı olarak öngörülmüştür. Bölge'nin en önemli ticaret noktalarından biri olarak Hopa ve Giresun-Sivas arasında artması beklenen ticaret hacmi nedeniyle Dereli ticaret gelişme odağı olarak da belirlenmiştir.

6.2.4.2 Tedbirler

Tablo 4: Enerji Sektörel Odağı İlçelerinde Öncelikli Uygulanacak Tedbirler Listesi

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 1.6.4	Yeşil dönüşüm uygulamaları yaygınlaştırılacaktır,
Tedbir 4.1.5	Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji verimliliği uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

Tablo 5: Lojistik Sektörel Odağı İlçelerinde Öncelikli Uygulanacak Tedbirler Listesi

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 1.3.2	İşletmelerin üretim yapısı ve hizmet sunumunda dönüşümleri sağlanacak ve yeni teknolojilere uyum kabiliyetleri geliştirilecektir.
Tedbir 1.5.1	Ticaret koridorlarının altyapıları güçlendirilecektir,
Tedbir 1.5.2	Dijital ve yeni teknolojilerin lojistik sektöründe kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 1.5.3	İşletmelerin küresel tedarik zincirlerine entegrasyonu sağlanacaktır
---------------------	--

Tablo 6: Maden Sektörel Odağı İlçelerinde Öncelikli Uygulanacak Tedbirler Listesi

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 1.1.5	Maden ve yer altı kaynaklarından yüksek katma değerli ürünler elde edilmesi sağlanacaktır.

Tablo 7: Ticaret Sektörel Odağı İlçelerinde Öncelikli Uygulanacak Tedbirler Listesi

Tedbir No	Tedbir Açıklaması
Tedbir 1.2.1	İhracat yapma potansiyeli olup hiç ihracat yapmamış imalat sanayi işletmelerinin ihracat yapmaları desteklenecektir.
Tedbir 1.2.3	İşletmelere ihracat alanında hizmet ve destek sunan arayüzlerin kurulumu ve geliştirilmesi sağlanacaktır.
Tedbir 1.2.5	Bölge'de ihracat yapan işletmelere Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) çerçevesinde Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'na (SKDM) uyum sağlamaları konusunda farkındalık ve danışmanlık hizmetleri verilecektir.
Tedbir 1.5.1	Ticaret koridorlarının altyapıları güçlendirilecektir.
Tedbir 1.5.3	İşletmelerin küresel tedarik zincirlerine entegrasyonu sağlanacaktır

7. BÖLGE PLANI HEDEFLERİNİN SKH İLE İLİŞKİSİ

TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir
SKH 4.4. Finansal Başarı İçin Gerekli Niteliklere Sahip İnsan Sayısının Artırılması
SKH 8.2. Ekonomik Üretkenlik İçin Çeşitlendirme, Yenilikçilik ve İyileştirme
SKH 8.3. İş Yaratmayı ve İşletmelerin Büyümesini Destekleyen Politikaların Artırılması
SKH 9.2. Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Sanayileşmenin Desteklenmesi
SKH 9.3. Finansal Hizmetler ve Piyasaya Erişimin Artırılması
SKH 9.4. Sürdürülebilirlik İçin Tüm Sanayi Kollarının ve Altyapıların İyileştirilmesi
SKH 9.5. Araştırmanın Artırılması ve Sanayi Teknolojilerinin İyileştirilmesi
SKH 9.b. Yurt İçi Teknoloji Gelişiminin ve Sanayi Çeşitliliğinin Desteklenmesi
SKH 12.a. Gelişmekte Olan Ülkelerin Sürdürülebilir Üretim ve Tüketime Yönelik Bilimsel ve Teknolojik Kapasitelerinin Desteklenmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır
SKH 7.a. Temiz Enerji Araştırma, Teknoloji ve Yatırımlarına Erişimin Desteklenmesi
SKH 8.4. Tüketim ve Üretimde Kaynak Verimliliğinin Artırılması
SKH 9.3. Finansal Hizmetler ve Piyasaya Erişimin Artırılması
SKH 9.4. Sürdürülebilirlik İçin Tüm Sanayi Kollarının ve Altyapıların İyileştirilmesi
SKH 17.11. Gelişmekte Olan Ülkelerin İhracatının Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.3: İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kapabilitiesi Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır
SKH 8.2. Ekonomik Üretkenlik İçin Çeşitlendirme, Yenilikçilik ve İyileştirme
SKH 8.3. İş Yaratmayı ve İşletmelerin Büyümesini Destekleyen Politikaların Artırılması
SKH 9.3. Finansal Hizmetler ve Piyasaya Erişimin Artırılması
SKH 9.b. Yurt İçi Teknoloji Gelişiminin ve Sanayi Çeşitliliğinin Desteklenmesi
SKH 12.a. Gelişmekte Olan Ülkelerin Sürdürülebilir Üretim ve Tüketime Yönelik Bilimsel ve Teknolojik Kapasitelerinin Desteklenmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir
SKH 7.a. Temiz Enerji Araştırma, Teknoloji ve Yatırımlarına Erişimin Desteklenmesi

SKH 8.3. İş Yaratmayı ve İşletmelerin Büyümesini Destekleyen Politikaların Artırılması
SKH 9.3. Finansal Hizmetler ve Piyasaya Erişimin Artırılması
SKH 9.5. Araştırmanın Artırılması ve Sanayi Teknolojilerinin İyileştirilmesi
SKH 9.b. Yurt İçi Teknoloji Gelişiminin ve Sanayi Çeşitliliğinin Desteklenmesi
SKH 12.a. Gelişmekte Olan Ülkelerin Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim Yönelik Bilimsel ve Teknolojik Kapasitelerinin Desteklenmesi
SKH 17.7. Gelişmekte Olan Ülkelere Yönelik Sürdürülebilir Teknolojilerin Desteklenmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.5: Lojistik ve Ulaşım Hizmet Altyapısı Güçlendirilecektir
SKH 7.2. Yenilenebilir Enerjinin Küresel Payının Artırılması
SKH 7.3. Enerji Verimliliğindeki İyileşmenin İki Katına Çıkarılması
SKH 7.a. Temiz Enerji Araştırma, Teknoloji ve Yatırımlarına Erişimin Desteklenmesi
SKH 9.1. Sürdürülebilir, Dayanıklı ve Kapsayıcı Altyapılar Geliştirilmesi
SKH 9.3. Finansal Hizmetler ve Piyasaya Erişimin Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır
SKH 7.2. Yenilenebilir Enerjinin Küresel Payının Artırılması
SKH 7.3. Enerji Verimliliğindeki İyileşmenin İki Katına Çıkarılması
SKH 7.a. Temiz Enerji Araştırma, Teknoloji ve Yatırımlarına Erişimin Desteklenmesi
SKH 9.4. Sürdürülebilirlik İçin Tüm Sanayi Kollarının ve Altyapıların İyileştirilmesi
SKH 9.5. Araştırmanın Artırılması ve Sanayi Teknolojilerinin İyileştirilmesi
SKH 12.2. Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Kullanımı
SKH 14.7. Deniz Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımından Elde Edilen Ekonomik Faydaların Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır.
SKH 8.9. Faydalı ve Sürdürülebilir Turizmin Desteklenmesi
SKH 10.1. Gelir Eşitsizliklerini Azaltmak
SKH 11.4. Kültürel ve Doğal Dünya Mirasının Korunması
SKH 12.2. Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Kullanımı

SKH 12.b. Sürdürülebilir Turizmin İzlenmesine Yönelik Araçların Geliştirilmesi ve Uygulanması
SKH 14.7. Deniz Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımından Elde Edilen Ekonomik Faydaların Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir
SKH 4.3. Karşılabilir Teknik, Mesleki ve Yükseköğretime Eşit Erişim
SKH 4.4. Finansal Başarı İçin Gerekli Niteliklere Sahip İnsan Sayısının Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.2: Gençlerin İş Gücü Piyasasına Aktif Katımları Desteklenecek ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır
SKH 8.5. Tam İstihdam ve Eşit Ücretli, İnsana Yakışır İş
SKH 8.6. Gençlerin İstihdamı ile Genel ve Mesleki Eğitimlerinin Desteklenmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.3: Bölge Üniversitelerinin İhtisas Alanlarındaki Etkinliği Artırılacaktır
4.3. Karşılabilir Teknik, Mesleki ve Yükseköğretime Eşit Erişim
4.4. Finansal Başarı İçin Gerekli Niteliklere Sahip İnsan Sayısının Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.4: Kayıt Dışı Kadın İstihdamı önlenecektir
SKH 8.5. Tam İstihdam ve Eşit Ücretli, İnsana Yakışır İş
SKH 8.8. İşçi Haklarının Korunması ve Güvenli Çalışma Ortamlarının Desteklenmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.5: Yaşlı Refahı Artırılacaktır
SKH 11.2. Erişilebilir ve Sürdürülebilir Ulaşım Sistemleri
SKH 11.7. Güvenli ve Kapsayıcı Yeşil Alanlara ve Kamusal Alanlara Erişimin Sağlanması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.6: Engellilerin Yaşam Koşulları İyileştirilecektir
SKH 11.2. Erişilebilir ve Sürdürülebilir Ulaşım Sistemleri
SKH 11.7. Güvenli ve Kapsayıcı Yeşil Alanlara ve Kamusal Alanlara Erişimin Sağlanması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.7: Kadının Toplum İçindeki Statüsü Güçlendirilecektir
SKH 5.5. Liderlik ve Karar Almada Tam Katılımın Güvence Altına Alınması
SKH 5.a. Ekonomik Kaynaklar, Emlak Mülkiyeti ve Finansal Hizmetlerde Eşit Haklar

SKH 5.c. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Uygulanabilir Mevzuatın ve Politikaların Geliştirilmesi ve Güçlendirilmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 2.8: Çocuk ve Gençlerin Ruhsal, Bedensel ve Bilişsel Gelişimleri Desteklenecektir
SKH 4.1. Ücretsiz İlköğretim ve Ortaöğretim
SKH 4.2. Nitelikli Okul Öncesi eğitime Eşit Erişim
SKH 4.a. Kapsayıcı ve Güvenli Okullar İnşa Edilmesi ve Mevcutların İyileştirilmesi
SKH 11.7. Güvenli ve Kapsayıcı Yeşil Alanlara ve Kamusal Alanlara Erişimin Sağlanması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.1: Kırsal Yerleşimlerde Yaşam Kalitesi Artırılacaktır
SKH 10.1. Gelir Eşitsizliklerini Azaltmak
SKH 11.a. Güçlü Ulusal ve Bölgesel Kalkınma Planlaması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.2: Kırsal Yerleşimlerde Beşeri Sermaye Geliştirilecektir
SKH 4.4. Finansal Başarı İçin Gerekli Niteliklere Sahip İnsan Sayısının Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.3: Tarımsal Kaynakların Sürdürülebilirliği Sağlanacaktır
SKH 6.6. Su Ekosistemlerinin Korunması ve Düzeltilmesi
SKH 12.2. Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Kullanımı
SKH 11.4. Kültürel ve Doğal Dünya Mirasının Korunması
SKH 15.3. Çölleşmenin Durdurulması ve Bozulmuş Toprakların Eski Haline Döndürülmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır
SKH 8.3. İş Yaratmayı ve İşletmelerin Büyümesini Destekleyen Politikaların Artırılması
SKH 9.3. Finansal Hizmetler ve Piyasaya Erişimin Artırılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır
SKH 2.3. Küçük Ölçekli Gıda Üreticilerinin Verimlilik ve Gelirlerinin İki Katına Çıkarılması
SKH 8.2. Ekonomik Üretkenlik İçin Çeşitlendirme, Yenilikçilik ve İyileştirme

TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.6: Tarımsal Üretimde İş birliği Yapılarının Rolü Güçlendirilecektir
SKH 2.3. Küçük Ölçekli Gıda Üreticilerinin Verimlilik ve Gelirlerinin İki Katına Çıkarılması
SKH 2.a. Kırsal Altyapı, Tarımsal Araştırma, Teknoloji ve Gen Bankalarına Yatırım Yapılması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 3.7: Gıda Üretim ve Arz Güvenliği Artırılacaktır
SKH 2.1. Güvenilir ve Besleyici Gıdaya Evrensel Erişim
SKH 2.4. Sürdürülebilir Gıda Üretimi ve Dayanıklı Tarım Uygulamaları
SKH 2.c. Gıda Emtia Piyasalarında İstikrarın ve Bilgiye Zamanında Erişimin Sağlanması
SKH 12.3. Küresel Kişi Başı Gıda Atıklarının Yarıya İndirilmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 4.1. Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır
SKH 6.5. Bütünleşik Su Kaynakları Yönetiminin Uygulanması
SKH 7.2. Yenilenebilir Enerjinin Küresel Payının Artırılması
SKH 11.6. Şehirlerin Çevresel Etkilerinin Azaltılması
SKH 15.2. Ormansızlaşmanın Durdurulması ve Bozulmuş Ormanların Eski Haline Döndürülmesi
SKH 15.5. Biyoçeşitliliğin ve Doğal Habitatların Korunması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 4.2. İklim Değişikliğine Uyum Sağlanacak ve Afetle Mücadele Desteklenecektir
SKH 11.5. Doğal Afetlerin Olumsuz Etkilerinin Azaltılması
SKH 11.b. Kapsayıcılık, Kaynak Etkinliği ve Afet Risk Azaltımına Yönelik Politikaların Uygulanması
SKH 13.3. İklim Değişikliğiyle Mücadele İçin Bilgi ve Kapasitenin Geliştirilmesi
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 4.3. Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır
SKH 11.4. Kültürel ve Doğal Dünya Mirasının Korunması
SKH 11.7. Güvenli ve Kapsayıcı Yeşil Alanlara ve Kamusal Alanlara Erişimin Sağlanması

TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 4.4. Dengeli ve Dirençli Mekânlar Oluşturulacaktır
SKH 11.2. Erişilebilir ve Sürdürülebilir Ulaşım Sistemleri
SKH 11.3. Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Kentleşme
SKH 11.a. Güçlü Ulusal ve Bölgesel Kalkınma Planlaması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 4.5. Akıllı Şehir Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır
SKH 11.3. Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Kentleşme
SKH 11.7. Güvenli ve Kapsayıcı Yeşil Alanlara ve Kamusal Alanlara Erişimin Sağlanması
SKH 11.a. Güçlü Ulusal ve Bölgesel Kalkınma Planlaması
TR90 2024-2028 Bölge Planı Hedef 4.6 Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır
SKH 8.9. Faydalı ve Sürdürülebilir Turizmin Desteklenmesi
SKH 10.1. Gelir Eşitsizliklerini Azaltmak
SKH 11.4. Kültürel ve Doğal Dünya Mirasının Korunması
SKH 12.2. Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Kullanımı
SKH 12.b. Sürdürülebilir Turizmin İzlenmesine Yönelik Araçların Geliştirilmesi ve Uygulanması

8. PLANIN İZLENMESİ

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
STRATEJİK ÖNCELİK 1	Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması	Türkiye GSKD'si İçinde TR90 Bölgesi'nin Payı	TÜİK iktisadi faaliyet kollarına göre bir takvim yılı içinde GYSH istatistiklerinde TR90 Bölgesi'nin GSKD'sinin Türkiye GSKD'sine oranı	%	1,94	2,2	TÜİK
		TR90 Bölgesi'nin Türkiye İhracatı İçinde Payının Son 5 Yıllık Ortalaması	TÜİK - Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı'na göre Bölge'nin Türkiye ihracatında payının son beş yıllık aritmetik ortalama değeri	%	1,03	1,5	TÜİK
HEDEF-1	Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir	Sanayi Bölgelerinin Sayısı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından TR90 Bölgesi'nde ilan edilen OSB ve Endüstri Bölgesi sayısı	Adet	18	23	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
		Sanayinin Bölge GSKD'si İçindeki Payı	TÜİK iktisadi faaliyet kollarına göre cari fiyatlarla GYSH (2009 bazlı) istatistiklerinde bir takvim yılı içinde TR90 Bölgesi Sanayi GSKD verisinin TR90 GSKD verisine oranı	%	28,92	32	TÜİK
		AR-GE ve Tasarım Merkezi Sayısı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı AR-GE Teşvikleri Genel Müdürlüğü AR-GE Merkezleri ve Tasarım Merkezleri istatistiklerinde TR90 Bölgesi'nde kayıtlı merkez sayısı	Adet	3	10	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
		İmalat Sanayinde Orta-Yüksek ve Yüksek	GBS NACE Rev 2 C-İmalat sektörü kısım düzeyinde TR90 Bölgesi girişimlerinde	Girişim	590	700	GBS

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
		Teknoloji Grubunda Ürün Üreten Girişim Sayısı	orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyinde kayıtlı girişim sayısı				
HEDEF-2	Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır	Bölge'den Yapılan Toplam İhracat	TÜİK Dış ticaret ekonomik faaliyetlere (ISIC, Rev.4) göre ihracat istatistiklerine göre bir takvim yılı içinde TR90 Bölgesi'nin ihracatının genel toplamı	1.000 Dolar	2.157.388	2.805.000	TÜİK
		Bölge'deki Toplam İhracatçı Girişim Sayısı	GBS Dış Ticaret - TR İhracat bölümünde cari yıl için TR90 Bölgesi'nde kayıtlı girişim sayısı	Adet	686	850	GBS
HEDEF-3	İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabilitesi ve Kırılma Noktalarını Azaltılacaktır	Teknoloji Geliştirme Bölgesi ve Model Fabrika Sayısı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Gen. Müd. Destekli kurulan Model Fabrika ve AR-GE Teşvikleri Genel Müdürlüğü tarafından ilan edilen Teknoloji Geliştirme Bölgesi sayısı	Adet	3	6	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
		Kapanan Şirket Başına Kurulan Şirket Sayısının Son 5 Yıllık Ortalaması	TOBB Kurulan/Kapanan Şirket İstatistiklerine göre son beş yılın on iki aylık birikimli kapanan şirket (şirket, kooperatif ve ger. kişi-tic. işl hepsi) başına kurulan şirket (şirket, kooperatif ve ger. kişi-tic. işl hepsi) sayısının aritmetik ortalaması	Şirket	2,91	3,25	TOBB
		Çalışma Çağındaki (15-64 Yaş Arası) Her 1.000 Kişi Başına Düşen Girişim Sayısı	TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre 15-64 yaş arası 1.000 kişi	Girişim/1.000 kişi	36,21	45	TÜİK ve GBS derleme

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
			başına Girişimci Bilgi Sistem’de kayıtlı girişim sayısı				
		Girişimlerde Anonim ve Limitet Şirketi Sayısının Tüm Girişimlere Oranı	Girişimci Bilgi Sistem’de anonim ve limitet şirket türünde girişimlerin tüm bölge girişimlerine oranı	%	21,63	25,00	GBS
HEDEF-4	İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir	TÜBİTAK TEYDEB Programı Tarafından Desteklenen Girişim Sayısı	Girişimci Bilgi Sisteminde TÜBİTAK TEYDEB Programlarından (1501, 1503, 1505, 1507, 1509, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515) yararlanan kümülatif girişim sayısı	Adet	122	300	GBS
		KOSGEB İş Birliği – Güç Birliği Programı Destek Miktarı Türkiye Payı	Girişimci Bilgi Sisteminde KOSGEB İş Birliği – Güç Birliği Programı Destek Miktarına göre TR90 Bölgesi’nin Türkiye’deki payı	%	3,90	5,00	KOSGEB
		Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı Tarafından Desteklenen Proje Sayısı	Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı internet sayfasında “Interactive map”e göre Bölge’deki tüm projelerin sayısı	Proje	20	30	ENI CBC Black Sea Basin Programı https://blacksea-cbc.net/projects/interactive-map
HEDEF-5	Lojistik ve Ulaşım Hizmet Altyapısı Güçlendirilecektir	Limanlardan Elleçlenen Yük Miktarı	Bir takvim yılı içinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı-Denizcilik Genel Müdürlüğü liman başkanlıkları bazında yük elleçleme istatistiklerine göre TR90 Bölgesi’nde yükleme ve boşaltma, dış ticaret toplam yük elleçleme miktarı	Ton	6.259.682	8.500.000	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
		Limanlarda Konteyner Taşımacılığı	Bir takvim yılı içinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı-Denizcilik Genel Müdürlüğü liman başkanlıkları bazında konteyner elleçleme istatistiklerine göre TR90 Bölgesi'nde yükleme ve boşaltma toplam konteyner elleçleme miktarı	TEU	11.367	40.000	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
		Havayolu ile Taşınan Toplam Yük Miktarı	Bir takvim yılı içinde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı- Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü havalimanları karşılaştırma yük istatistiklerine göre bölge havalimanlarının toplam yük trafiği (Bagaj, Kargo ve Posta)	Ton	44.627	70.000	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü
		Kara Sınır Kapısı Toplam Araç-Giriş Çıkış Sayısı	Ticaret Bakanlığı kara kapılarına göre giriş çıkış yapan araç sayıları istatistiklerine göre son beş yılın ortalaması	Adet	546.598	650.000	Ticaret Bakanlığı
		Ulaşım Ana Planı Olan İl Sayısı	Bölge'de ulaşım ana planı hazırlamış olan il sayısı	Adet	2	4	Belediyeler
HEDEF-6	Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır	Su Ürünleri Sektörünün Toplam İhracat Değeri	Bir takvim yılı içinde Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği'nde kayıtlı su ürünleri sektörü toplam ihracat miktarı	Dolar	178.042.137	270.000.000	Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği
		Mavi Bayraklı Plaj Sayısı	TÜRÇEV tarafından gerekli kriterler sağlanarak sertifikalandırılan plaj sayısı	Adet	2	4	TÜRÇEV

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
		Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Üretilen Enerji Miktarı	Bir takvim yılı içinde Bölge illerinin güneş, rüzgâr, biyokütle, dalga enerji kaynaklarından yıllık ürettiği enerji miktarının toplam değeri	GWh	120,24	180,00	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
HEDEF-7	Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır	Turizm İşletme ve Belediye Tesislerindeki Toplam Geceleme Sayısı	Bir takvim yılı içinde TR90 Bölgesi'nde TÜİK Turizm İşletme Belgeli ile Belediye Belgeli konaklama tesislerinde geliş ve geceleme sayıları istatistiklerine göre yerli ve yabancı toplam geceleme sayısı	Geceleme	3.077.373	4.000.000	TÜİK
		Faaliyet Gösteren Turizm Tesisi Sayısı	Bölge'de turizm yatırım ve işletme belgeli tesisler ile belediye belgeli tesislerin toplam sayısı	Adet	645	900	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri
STRATEJİK ÖNCELİK 2	Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması	Kadın İstihdam Oranı	Kadın istihdamın, kurumsal olmayan çalışma çağındaki kadın nüfusu içindeki oranıdır.	%	37,4	40	TÜİK
		Genç İstihdam Oranı	Genç (15-24 yaş grubu) istihdamın, aynı yaş grubunda kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır.	%	25,9	30	TÜİK
HEDEF-1	Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Çalışmaları Gerçekleştirilecektir	Lise Düzeyinde Mesleki ve Teknik Eğitim Alan Öğrenci Sayısı	TR90 Bölgesi'nde mesleki ve teknik Anadolu liselerinde ve mesleki eğitim merkezlerinde eğitim alan öğrenci sayısı.	Kişi	52.671	56.300	Mili Eğitim Bakanlığı
		OSB'lerle Eşleştirilen Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumu Sayısı	TR90 Bölgesi'nde bulunan OSB'lerin, Bölge'de yer alan mesleki ve teknik Anadolu liseleri ve mesleki eğitim merkezleri ile eşleştirilmeleri sayısı	Adet	7	10	Mili Eğitim Bakanlığı

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
HEDEF-2	Gençlerin İş Gücü Piyasasına Katılımları Desteklenecek ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır	Gençlerin İş Gücüne Katılım Oranı	Genç (15-24 yaş grubu) iş gücünün, aynı yaş grubunda kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır.	%	39,1	41	TÜİK
		Genç İşsizlik Oranı	Genç işsiz nüfusun, genç iş gücü içindeki oranıdır.	%	26,4	%22	TÜİK
HEDEF-3	Bölge üniversitelerinin ihtisas alanlarındaki etkinliği artırılacaktır	URAP İlk 50'de Bulunan İhtisas Üniversitesi Sayısı	URAP Türkiye Sıralaması listesinde genel toplamda ilk 50'de Bölge'deki YÖK-Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi kapsamındaki üniversite sayısı	Adet	0	1	newtr.urapcenter.org
HEDEF-4	Kayıtlı kadın istihdamı artırılacaktır	Kadınlarda İş Gücüne Katılma Oranı	Kadın İşgücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki kadın nüfusu içindeki oranıdır.	%	42	45	TÜİK
		Kayıtlı Kadın Çalışan Oranı	15 yaş üzeri kayıtlı çalışan kadın sayısının, toplam çalışan kadın sayısına oranıdır.	%	41,58	44	TÜİK
HEDEF-5	Yaşlı Refahı Artırılacaktır	Gündüzlü Bakım Evi Sayısı	TR90 Bölgesi'nde faaliyet gösteren gündüzlü bakım evi sayısı	Adet	0	4	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
HEDEF-6	Engellilerin Yaşam Koşulları İyileştirilecektir	Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Sayısı	TR90 Bölgesi'nde bulunan rehabilitasyon merkezi sayısı	Adet	7	10	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Verileri
		İŞKUR Tarafından İşe Yerleştirilen Engelli Sayısı	İŞKUR'a kayıtlı işsiz engellilerin, işe yerleştirilen engellilere oranı	%	13,98	30	İŞKUR
		Engelli Lisanslı Sporcu Sayısı	Engelli ve lisansa sahip sporcuların sayısı	Kişi	710	900	Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
HEDEF-7	Kadının Toplum İçindeki Statüsü Güçlendirilecektir	İş Gücü Dışında Kalanların Nedenlerine Göre Sayı-Ev İşleriyle Meşgul	İşgücü anketlerinde ev işleriyle meşgul olmayı neden olarak belirten kadın sayısı	Bin kişi	257	240	TÜİK
HEDEF-8	Çocuk ve Gençlerin Ruhsal, Bedensel ve Bilişsel Gelişimleri Desteklenecektir	3-5 Yaş Net Okullaşma Oranı	3-5 yaş arası çocuklarda okullaşma oranı	%	52	99	TÜİK
		Dene-Yap Atölye Sayısı	TR90 Bölgesi'nde kurulu olan Deneyap Atölyesi sayısı	Adet	4	8	deneyapturkiye.org
		Lisanslı Sporcu Sayısı	2023 Ocak ayı itibarıyla TR90 Bölgesi'nde kayıtlı lisanslı sporcu sayısı	Kişi	246.348	270.000	Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri
STRATEJİK ÖNCELİK 3	Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması	Türkiye Tarımsal GSYH'si İçinde TR90 Bölge'sinin Payı	TR90 Bölgesi'nin Türkiye'nin 1 takvim yılı içinde tarım sektöründe ürettiği mal ve hizmetlerin toplam değerinden oransal olarak aldığı pay.	%	3,1	5	TÜİK
		TR90 Bölgesi'nde Çiftçi Başına Düşen Tarımsal GSYH'nin Türkiye'de Çiftçi Başına Düşen Tarımsal GSYH'ye Oranı	TR90 Bölgesi'nde tarım sektöründe bir takvim yılı içinde üretilen mal ve hizmetlerin toplam değerinin TR90 Bölgesi'nde bulunan toplam çiftçi sayısına bölümünün; Türkiye'de tarım sektöründe bir takvim yılı içinde üretilen mal ve hizmetlerin toplam değerinin Türkiye'de bulunan toplam çiftçi sayısına bölümüne oranı	%	42	55	TÜİK
HEDEF-1	Kırsal Yerleşimlerde Yaşam Kalitesi Artırılacaktır	Bölge Genelinde Asfalt ve Beton Köy Yolu Uzunluğu	Köy içi yol verileri arasından asfalt ve beton kategorisindeki yolların toplam uzunluğu	Km	679	800	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler İstatistikleri
		Kırsal Yerleşimlerdeki Aile Sağlığı Merkezi / Sağlık Ocağı	Kırsal yerleşimlerdeki aile sağlığı merkezi ya da sürekli olarak en az bir	Adet	302	330	YER-SİS Kırsal Sağlık Hizmetleri

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
			sağlık görevlisinin çalıştığı bir sağlık ocağı				
HEDEF-2	Kırsal Yerleşimlerde Beşeri Sermaye Geliştirilecektir	Kırsal Yerleşimlerdeki Yükseköğretim Mezunu Sayısı	TÜİK kentsel derecelendirme çalışmasına göre baskın kırsal ve geçiş ilçelerindeki yüksekokul veya fakülte mezunu sayısı	Kişi	184.051	250.000	<ul style="list-style-type: none"> TÜİK verilerinden derleme
HEDEF-3	Tarımsal Kaynakların Sürdürülebilirliği Sağlanacaktır	Erozyona Yönelik Toprak Muhafaza Çalışması Yapılan Alan	Orman Bölge Müdürlüklerinin Plan döneminde erozyona yönelik yapacağı toprak muhafaza çalışması yapılan alan miktarı	Ha	1.260	1.500	Orman Genel Müdürlüğü Ormanlık İstatistikleri / Toprak Muhafaza Çalışmaları / Erozyon Kontrol
		Biyo-Atık Dönüşümü Tesis Sayısı	Biyolojik atıkların ekonomiye kazandırılmasına yönelik işleme tesis sayısı	Adet	1	3	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlükleri
HEDEF-4	Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır	Tarım, Ormanlık ve Balıkçılık Girişim Sayıları	TR90 Bölgesi İş Kayıtları İstatistikleri - Girişim Sayıları	Adet	1.011	1.500	TÜİK
		Tarım İŞGEM ve Kuluçka Merkezi Sayısı	Tarımsal girişimcilerin iş geliştirme faaliyetlerini yürütmek üzere kurulmuş merkezlerin sayısı	Adet	0	3	KOSGEB İl Hizmet Müdürlükleri
HEDEF-5	Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır	TR90 Bölgesi Toplam Tarımsal Ürün Değerinin Türkiye'nin Toplam Tarımsal Ürün Değerine Oranı	TR90 Bölgesi'nde bir takvim yılı içinde üretilen tarımsal ürünlerin toplam ekonomik değerinin Türkiye'de bir takvim yılı içinde üretilen tarımsal ürünlerin toplam ekonomik değerine oranı	%	3,6	4,5	TÜİK
		Örtü Altı Yetiştiricilik Faaliyet Alanı	Genel olarak yaş sebze, meyve ve kesme çiçek üretiminde kullanılan plastik, cam ya da polikarbon malzemeden mamul seraların toplam alanı	Ha	982	1.500	TÜİK

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
		İyi Tarım Uygulamaları Üretim Alanı	T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı nezdinde kayıtlı iyi tarım üreticilerinin Bölge'deki toplam üretim alanı	Da	3.333	5.000	T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Iyi-Tarim-Uygulamaları/Istatistikler
HEDEF-6	Tarımsal Üretimde İş Birliği Yapılarının Rolünü Güçlendirilecektir	Faal Durumda Olan Tarımsal Kooperatif Sayısı	TR90 Bölgesi'nde bulunan tarımsal kalkınma kooperatifleri, sulama kooperatifleri, su ürünleri kooperatifi ve pancar ekicileri kooperatiflerinin toplam sayısı	Adet	402	440	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri
		Faal Durumda Olan Tarımsal Birlik Sayısı	TR90 Bölgesi'nde 5200 Sayılı Kanun kapsamında kurulan birliklerin sayısı	Adet	55	75	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri
		Faal Durumda Olan Tarımsal Birlik ve Kooperatiflere Üye Üretici Sayısı	TR90 Bölgesi'nde tarımsal kooperatiflerin ve 5200 Sayılı Kanun kapsamında kurulan birliklerin toplam üye sayısı	Adet	133.957	160.000	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri
HEDEF-7	Gıda Üretim ve Arz Güvenliği Artırılacaktır	Lisanslı Depo Sayısı	Bölge genelinde, çiftçilerin tarımsal ürünlerini depolamak için T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından verilen lisanslarla kurulan ve Bakanlığın gözetim ve denetimi altında faaliyet gösteren depolar	Adet	1	3	T.C. Ticaret Bakanlığı Lisanslı Depo İşletmeleri İstatistikleri
		Bölge'de Türüb Acente Sayısı	TÜRİB İşlem Platformu üzerinde Elektronik Ürün Senedi alım ve satımı yapabilmek için yetkili acenteler	Adet	6	7	turib.com.tr
STRATEJİK ÖNCELİK 4	Çevresel Sürdürülebilirliğin	Kişi Başına Düşen Aktif Yeşil Alan Miktarı	Şehir merkezlerindeki aktif yeşil alanların şehrin nüfusuna bölünmesi ile elde edilen oran	m ²	5,93	9	Belediyeler

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
	Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması	Atıkların Geri Kazanım Miktarı	Atık üreticilerinin Atık Yönetim Uygulaması- Atık Beyan Sistemine gerçekleştirdiği beyanlar üzerinden oluşturulan değer	Kg	15.019.887	20.000.000	ÇŞİDB / Atık Yönetim Web Uygulaması
		Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı	Belediyelerin mücavir alanları içerisinde kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediyenin toplam nüfusuna oranı	%	%82	%86	TÜİK
HEDEF-1	Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır	Sertifikalı Yeşil Bina Sayısı	Enerji ve çevresel tasarımlarda çevre dostu bina sertifikasyon sistemlerinden olan LEED sertifikalı bina sayısı	Adet	2	60	gbig.org
		Katı Atık Birliği Sayısı	Bölge'de katı atıkların bertarafı için kurulmuş bir ve birden fazla belediyenin üyesi olduğu katı atık birliklerinin sayısı	Adet	2	3	Belediyeler
		Atıkların Değerlendirilmesi Sonucu Üretilen Elektrik Miktarı	Metan gazından elektrik üretilmesi ya da yakma yoluyla elektrik üretilmesi vb. yöntemlerle elde edilen elektrik miktarı	MWh	20.850	35.000	Belediyeler, Katı Atık Birlikleri
HEDEF-2	İklim Değişikliğine Uyum Sağlanacak ve Afetle Mücadele Desteklenecektir	Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı	İklim değişikliğine uyum faaliyetleri kapsamında yerel yönetimlerce il özelinde hazırlanan eylem planları	Adet	-	3	Belediyeler
		Kişi Başı Ortalama Belediye Atık Miktarı	Belediye mücavir alanı içerisinde yaşayan bir kişinin bir günde oluşturduğu atık miktarı	Kg/kişigün	0,92	0,70	TÜİK
		İrap Eylem Gerçekleşme Yüzdeleri	İl Risk Azaltma Planlarında sorumlu kurumlar tarafından gerçekleştirilen eylemlerin ildeki tüm eylemlere oranı	%	%44	%100	AFAD
		Afad Tarafından Verilen Afet Bilinçlendirme Eğitimine Katılan Kişi Sayısı	Bölge'de afetlerden olası etkilenebilecek her kesime verilen temel afet bilinci eğitimi sayısı	Kişi	1.031.747	2.000.000	AFAD

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
HEDEF-3	Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır	Tiyatro Salonu Sayısı	Bölge'de bulunan tiyatro salonlarının toplam sayısı	Adet	8	12	TÜİK
		Tiyatro Seyirci Sayısı	Bölge'deki tiyatrolara seyirci olarak giden kişi sayısı	Kişi	4218	6000	TÜİK
		Halk Kütüphanesi Sayısı	Bölge'de bulunan halk kütüphanelerinin toplam sayısı	Adet	95	120	TÜİK
		Halk Kütüphanelerinden 1000 Kişi Başına Yararlanma Sayısı	Bölge'de yer alan halk kütüphanelerinden 1000 kişi başına yararlanılan sayı	Adet	227	400	TÜİK
HEDEF-4	Dengeli ve Dirençli Mekânlar Oluşturulacaktır	İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Hizmet Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu İçindeki Oranı	Belediyelerin mücavir alanları içerisinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediyenin toplam nüfusuna oranı	%	%93	%95	TÜİK
		Atık Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu İçinde Oranı	Belediyelerin mücavir alanları içerisinde atık hizmeti verilen nüfusun belediyenin toplam nüfusuna oranı	%	%97	%99	TÜİK
		Bütünleşik Ağ İlişkileri Bazında Bölge Ortalama Özdeğer Skoru	YER-SİS çalışması kapsamında hazırlanan bütünleşik ağ ilişkileri analizi sonucu ortaya çıkan Bölge illerinin özdeğer skorunun ortalaması	Skor	49	80	YER-SİS
HEDEF-5	Akıllı Şehir Uygulamaları Yaygınlaştırılacaktır	Belediyeler Tarafından Oluşturulan Mobil Ulaşım Uygulama Sayısı	Belediyelerin oluşturduğu ve mobil uygulama mağazalarından indirilebilen şehir içi mobil ulaşım uygulaması sayısı	Adet	3	6	Belediyeler
		Akıllı Kavşak Sayısı	Kavşaklara yerleştirilen kameralar aracılığı ile kavşak kollarındaki araç yoğunluklarını hesaplayan sisteme sahip kavşak sayısı	Adet	2	4	akillisehirler.gov.tr
		Akıllı Şehir Proje Envanterindeki Proje Sayısı	Bölge'de Akıllı Şehir proje envanterine dâhil olan proje sayısı	Adet	4	7	akillisehirler.gov.tr

Stratejik Öncelik/Hedef		Performans Göstergeleri	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
HEDEF-6	Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır	Sit Alanları Sayısı	Kültür ve Turizm Bakanlığına kayıtlı sit alanlarının sayısı	Adet	137	145	Kültür ve Turizm Bakanlığı
		Ören Yeri Sayısı	Kentlerdeki ören yerlerinin sayısı	Adet	2	4	TÜİK
		Müze ve Ören Yeri Ziyaretçi Sayısı	Kentlerde bulunan müze ve ören yerlerini ziyaret eden ziyaretçi sayısı	Adet	187.608	300.000	TÜİK

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
HALKINMA
HAMLESİ

2024 – 2028 TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı

Örnek Yatırım Fırsatı ve
Proje Fikri Künyeleri

ARTVİN

GİRESUN

GÜMÜŞHANE

ORDU

RİZE

TRABZON

Stratejik Öncelik 1.

**Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik
Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması**

1- Bazalt AR-GE Merkezi

Proje Adı	Bazalt AR-GE Merkezi
Proje Konusu	AR-GE ve Yenilikçilik
Projenin Özeti	Bazalt, doğada yaygın olarak bulunan bir kayaç türü olup sahip olduğu yüksek mukavemet, ısıya dayanıklılık, kimyasal direnç ve aşınma direnci özellikleri ile yapı malzemeleri, tekstil, otomotiv, elektronik, savunma, yenilenebilir enerji gibi pek çok sektörde kullanılmaktadır. Yıllık 10.000 ton üretim kapasitesine sahip Bazalt AR-GE Merkezi ile doğal bir malzeme olan bazalttan yüksek katma değerli lif imal edilecektir. Bu liflerin ilgili endüstrilerde hammadde olarak kullanılabilmesi için merkezde kamu-üniversite-sanayi iş birliği ile mühendislik, projelendirme ve AR-GE danışmanlık faaliyetleri yürütülecektir.
Sektör	08 - Diğer Madencilik Ve Taş Ocakçılığı
Projenin Amacı	Türkiye'nin zengin bazalt rezervlerine sahip olmasından dolayı bazalt lifi üretimi, son yıllarda giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Türkiye'de bazalt lifi üretimi, ağırlıklı olarak yapı malzemeleri ve tekstil sektörlerinde kullanılmaktadır. TR90 Bölgesi illeri içinde bazalt işleme bakımından en fazla potansiyeline sahip il olan Gümüşhane'de kurulacak bazalt lifi AR-GE merkezi ile bölgede ve ülkede bu alanda mevcut olan ihtiyacın karşılanmasına katkı sağlamak, diğer taraftan da ilin AR-GE ve yenilik kapasitesini geliştirmek, imalat sanayii güçlendirmek ve rekabetçilik düzeyini yükseltmek amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Hammadde açısından bakıldığında Gümüşhane ili bazalt doğal taşının yaygın olarak gözlendiği ve işlenebilecek rezervlerin bulunduğu bir altyapıya sahiptir. Hammadde tedariki yönünden olumlu olarak mütalaa edilen özellikle Alibaba Formasyonu, inceleme alanında en fazla yüzelemeye sahip olup başlıca Son Mahallesi, Beyaztaşlı Tepe, Bozbentçatağı Tepe, Kılavuz Tepe, Güney Tepe, Kabak Tepe, Dilim Kayaları, Bozbent Dağı ve Hırsız Dağı civarında yaygın olarak görülmektedir. Bölgede ilk etapta yaklaşık 600.000 ton bazaltın erişim kolaylığına sahip ve işlemeye hazır olduğu tahmin edilmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yıllık 10.000 ton bazalt lifi üretim kapasitesi
Proje Yürütücüsü	İlgili OSB ve üniversite
Uygulama Yeri	Gümüşhane

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	30.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	30 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bazalt lifi işleyen sektörlerdeki imalatçı firmalar, TR90 Bölgesi imalat sektörü girişimci adayları, Gümüşhane’de çalışma çağında olup işsiz durumdaki nüfus
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

2- Bentonit Araştırma ve Uygulama Merkezi

Proje Adı	Bentonit Araştırma ve Uygulama Merkezi
Proje Konusu	AR-GE
Projenin Özeti	Proje ile bentonit madenini işleyen yerli yatırımların daha katma değerli ürünler üretebilmesi, zengin bentonit kaynaklarını AR-GE çalışmalarıyla destekleyip ürün çeşitliliği ile ürün kalitesinin artırılmasına yönelik yatırımların yapılması ve pazarlama stratejileri oluşturulmasına yönelik Fatsa ilçesinde Bentonit Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	72 - Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile bentonitin özellikle endüstriyel alanda kullanımını yaygınlaştırmak, bu alanda yerli firmaların yatırımlarına yön vermek ve bentonit madeninin ülke ekonomisine katkısının artırılması için ilgili makineleri ve süreçleri tasarlamak, geliştirmek, iyileştirmek ve üretime danışmanlık hizmetleri vermek amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ünye ve Fatsa ilçeleri, Türkiye'nin en önemli bentonit yataklarına sahip yerleşimlerin başında gelmektedir. Bölgede bulunan yerli işletmeler bentoniti çoğunlukla kedi kumu imalatı alanında kullanmaktayken yabancı işletmelerse bentonit madenini yarı mamul haline getirip yurt dışında işlenmesi üzerine ihraç etmektedir. Bentonit madeninin kedi kumu dışında daha katma değerli diğer ürünlere dönüştürülmesine ön ayak olacak Bentonit Araştırma ve Uygulama Merkezi ile orta vadede AR-GE odaklı yeni yatırımların ortaya çıkması ve bölgenin toplam ihracat ile kg başına ihracat miktarının yükselmesi beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Laboratuvar: 2 Adet (Muayene-Test ve AR-GE) Model Fabrika: 1 Adet
Proje Yürütücüsü	Üniversite
Uygulama Yeri	Ordu/Fatsa
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	20 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay

Projenin Hedef Kitlesi	Bentonit madenini çıkaran veya işleyen firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Strateji 1- Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

3- Bentonit Bazlı Kedi Kumu Üretimi⁵

Proje Adı	Bentonit Bazlı Kedi Kumu Üretimi
Proje Konusu	Maden İşleme, Katma Değer
Projenin Özeti	Bölgede bulunan zengin kalsiyum bentonit (Ca-Bentonit) madeni kullanılarak kedi kumu imalatının gerçekleştirileceği bir tesisin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	23 - Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı
Projenin Amacı	Türkiye'nin artan bentonit üretiminin katma değerli ürünlere dönüşümünü desteklemek adına bentonitten kedi kumu imalatının Ordu ilinde desteklenmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Türkiye'nin kalsiyum bentonit rezervinin yaklaşık %50'si Ordu'nun Ünye ve Fatsa ilçeleri arasında bulunmaktadır. Ordu ilinde toplam 17 aktif kalsiyum bentonit maden sahası vardır. Bentoniti işleyen 14 firma ile yıllık yaklaşık 70 milyon dolar ihracat yapılmaktadır. Özellikle pandemi sonrası dönemde küresel piyasada kedi kumuna olan talepte artışlar yaşanmıştır. Bu nedenlerden dolayı mevcut yatırım trendinin desteklenmesi ve yeni yerli firmaların da bentonit işleme sektörüne dahil olmalarının teşvik edilmesi adına bentonitten kedi kumu imalatına destek verilmesi planlanmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	70.000 ton/yıl kedi kumu
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu/Fatsa
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Süpermarket zincirleri, evcil hayvan mağazaları, kedi kumu ihracatçı firmaları.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları

⁵ Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.
-----------------------------	---

4- Feldspat Cevheri İşleme ve Zenginleştirme⁶

Proje Adı	Gümüşhane Feldspat Cevheri İşleme ve Zenginleştirme Tesisi
Proje Konusu	Maden İşleme, Katma Değer
Projenin Özeti	Proje ile Gümüşhane ilinde seramik, boya, cam ve plastik sanayi ürünleri ile bağlantılı feldspat madeninin işlenmesine yönelik bir tesisin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	08 - Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı
Projenin Amacı	Gümüşhane ilinde feldspat cevheri işleme ve zenginleştirme tesisinin inşa edilerek ilgili sektörlerin ihtiyaç duyduğu malzeme ihtiyacının karşılanması ve ilde yeni iş imkânı oluşturarak işsizliğin ve buna bağlı göçün engellenmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	MTA tarafından yapılan araştırmalar, Gümüşhane ilinin jeolojik yapısından kaynaklanan zengin bir maden bölgesi olduğunu göstermektedir. Gümüşhane granitleri ve onlarla temas halindeki kayaçlar; gümüş, bakır, kurşun ve hatta altın gibi metalik madenler yönünden zengin olmanın yanı sıra beril, safir, turmalin, topaz, ametist ve akik gibi değerli taşlar açısından da zengindir İlde endüstriyel hammadde olarak çimento hammaddeleri, feldspat, kil, kaolen, kireçtaşı ve barit oluşumları bulunmaktadır. İldeki endüstriyel hammadde oluşumları genellikle Merkez ve Kelkit ilçelerinde yer almaktadır. Merkez ilçede Karamustafa ve Gökçedere sahalarında toplam alkali değerleri % 7,8 olan ve % 1,35 demir içeriğine sahip zenginleştirilerek kullanılabilir feldspat potansiyeli ile yine Merkez ilçe civarında çimento hammaddesi olarak kullanılmaya elverişli 46.659.623 ton kireçtaşı ve 33.586.550 ton kil rezervi saptanmıştır. Ayrıca Gümüşhane Üniversitesi bünyesinde Jeoloji, Jeofizik, Maden Mühendislik bölümleri bulunmaktadır. İlaveten Gümüşhane Üniversitesi "Madencilik" alanında ihtisaslaşmaya hak kazanmış üniversiteler arasındadır. Bu kapsamda, yatırımcının yatırım süreci boyunca yararlanabileceği kaynaklar üniversite bünyesinde bulunmaktadır.

⁶ Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	30 ton/saat
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	60 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Feldspat cevheri işleme yapan sektörlerdeki imalatçı firmalar, TR90 Bölgesi imalat sektörü girişimci adayları, Gümüşhane'de iş arayan çalışma çağındaki nüfus
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

5- Bazalt İşleme Tesisi⁷

Proje Adı	Gümüşhane İli Bazalt İşleme Tesisi
Proje Konusu	Tesis Kurulumu
Projenin Özeti	Proje ile Gümüşhane İlinde Bazalt İşleme Tesisi kurulması hedeflenmektedir. Kurulacak tesis ile bölgenin bazalt rezervlerinin ekonomik olarak değerlendirilmesi sağlanacak, bazaltın çeşitli uygulamalarda kullanılmasına katkıda bulunarak bölgeye, ülke ekonomisine ve çevreye fayda sağlanacaktır.
Sektör	08 - Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı
Projenin Amacı	TR90 Bölgesi illeri içinde bazalt işleme bakımından en fazla potansiyeline sahip il olan Gümüşhane’de kurulacak bazalt üretim merkezi ile bölgedeki ve ülke genelindeki ihtiyacı karşılamaya katkı sağlamak, imalat sanayii güçlendirmek ve rekabetçilik düzeyini yükseltmek amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Hammadde açısından bakıldığında Gümüşhane, bazalt doğal taşının yaygın olarak gözlendiği ve rezervlerinin olduğu altyapıya sahiptir. Hammadde tedariki yönünden olumlu olarak değerlendirilen özellikle Alibaba Formasyonu inceleme alanında en fazla yüzeylemeye sahip olup, başlıca Son Mahallesi, Beyaztaşlı Tepe, Bozbentçatağı Tepe, Kılavuz Tepe, Güney Tepe, Kabak Tepe, Dilim Kayaları, Bozbent Dağı ve Hırsız Dağı civarında yaygın olarak görünmektedir. Bölgede ilk etapta yaklaşık 600.000 ton bazaltın erişim kolaylığına sahip ve işleme hazır olduğu tahmin edilmektedir
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	300 ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane-Merkez

⁷ Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	26 Kişi (Sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bazalt işleyen sektörlerdeki imalatçı firmalar, TR90 Bölgesi imalat sektörü girişimci adayları, Gümüşhane’de iş arayan çalışma çağındaki nüfus
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

6- Trabzon Entegre Su Ürünleri Üretim ve İşleme Tesisi ⁸

Proje Adı	Trabzon Entegre Su Ürünleri Üretim ve İşleme Tesisi
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim
Projenin Özeti	Balık Yetiştiriciliği, Balık Fileto, Tütsülenmiş Balık, Balık Konserve, Panelenmiş Balık Ürünleri, Balık Yemi üreten entegre tesisi kurulumu.
Sektör	10 - Gıda Ürünleri İmalatı
Projenin Amacı	Projenin amacı, üretim hacmi giderek artan bir sektör olan su ürünleri için işleme tesisinin kurulmasıyla katma değer artışına yönelik bir altyapı oluşturulmasını sağlamaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Alabalık yetiştiriciliği Trabzon'da 2018 yılından 2022 yılına kadarki süreçte yıllık 5.134 tondan 12.256 tona çıkmıştır ve artış eğilimi devam etmektedir. Bölge yetiştiricilik konusunda uzmanlaşmıştır. Aktifler, istihdam ve net satışlar açısından 3 yıldızla sahip kümelenmeye uygun bir sektördür. Avcılıkta filo büyüklüğü, yetiştiricilikte de tesis sayı ve kapasiteleri açısından Trabzon Doğu Karadeniz'de lider konumundadır. TR90 su ürünleri değer zinciri analizine göre yükseltme panında ürün çeşitliliğinin sağlanmasına yönelik iyileştirme önerisi sunulmaktadır. Trabzon genelinde söz konusu hammaddeyi işleyerek katma değerli ürün haline getiren ve üretim kapasitesiyle öne çıkan işletme sayısı 5'tir. TR90 bölgesi ise Türkiye'deki işleme tesislerinin %9'una sahiptir. Yetiştirilen balıklar işlenerek çoğunlukla ihraç edilmektedir. Trabzon'daki su ürünleri ihracatı son 5 yılda yaklaşık 10 kat artarak 2023 yılı itibarıyla 21 bin tona ve 120 milyon ABD Doları değere ulaşmıştır. Türk somon ihracatında 2023 yılında Trabzon 105 milyon ABD Doları ile Türkiye somon ihracatının yaklaşık %29'unu tek başına karşılamıştır. Kadın istihdam oranının yüksek olduğu sektör henüz doygunluğa ulaşmamış olup yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmakta ve sektörden yatırım için OSB'lere talepler ulaşmaktadır. Türk somonu değer zincirinde en yüksek katma değerli halkayı pas geçen bir sektörel yatırım ve pazarlama stratejisi mevcuttur. Bu nedenle değer zincirinin bir sonraki halkasını kapsayacak ileri işlemeye yönelik bir yatırım ve planlama stratejisiyle kar

⁸ Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

	<p>marjını (%24) 3 katına çıkarmak (%75) mümkündür. Trabzon yıllık 12 bin tonu aşkın üretimi ve ihtiyaç duyduğu altyapı geliştirme yatırımları ile birlikte pazardaki ihtiyaca cevap verebilecek kapasiteye sahiptir. Türk somonunu dondurarak satmak yerine ince temizlik kısmında temizleyip, fileto kesip, paketleyerek satmak birim ihracat değerini %75 kâr marjı ile 8 \$/kg'dan 60 \$/kg'a çıkarma fırsatı sunmaktadır. Entegre tesiste yer alacak bir yem tesisi hem Trabzon'da hem de bölgede yetiştirilen balıkların ihtiyaç duyduğu kaliteli balık yeminin tedarikinde kritik bir rol üstlenecektir. Trabzon'da yem kalitesi ve yanlış uygulamalar nedeniyle sektörün FCR değeri 1,8 ile literatür ortalaması olan 1,3'ün oldukça üzerindedir. Yemde ithalat oranı yüksek olup yemin ana hammadde olan balık unu ve balık yağını Trabzon'da üreten tesislerin varlığı yatırım için avantaj sağlamaktadır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.800 ton/yıl balık yetiştiriciliği, 1000 ton işlenmiş ürün, 10.000 ton/yıl yem
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	15.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	125 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Uluslararası balık toptancıları ve distribütörleri ve ihracatçılar, restoranlar, oteller, perakende satış noktaları.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	<p>2: Açlığa Son</p> <p>8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme</p> <p>9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı</p> <p>12: Sorumlu Üretim ve Tüketim</p> <p>14: Sudaki Yaşam</p>
Bölge Planı İlişkisi	<p>Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması</p> <p>Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir</p> <p>Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır</p> <p>Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması</p> <p>Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır</p>

7- Kafeste Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi⁹

Proje Adı	Kafeste Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi
Proje Konusu	Su Ürünleri Yetiştiriciliği
Projenin Özeti	Proje kapsamında, hem Türkiye'de hem de dünyada sağlıklı gıdaya ve protein kaynaklarına olan rağbetin artması nedeniyle bu talebe yönelik olarak yavru alabalıkların 3-4 kg ağırlığa ulaşmaya kadar yemle kontrollü bir ortamda beslenmesini sağlayacak alabalık yetiştiriciliği tesislerinin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	03 - Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği
Projenin Amacı	Proje, Bölge'den ulusal ve uluslararası piyasalara su ürünleri arzını artırmayı ve bu yolla Bölge'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını desteklemeyi amaçlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Başta Rusya ve Uzakdoğu ülkeleri olmak üzere alabalık ihracatı artış eğilimindedir. Bölge'de su ürünleri ile ilgili bölümlerin bulunması, deniz sıcaklığının üretim için uygunluğu ve yeni üretim alanlarına izin verilmesi ve sektörün avcılık ve işleme alanındaki deneyimi, ilin su ürünleri yetiştiriciliğinde büyümesine olanak sağlamaktadır. Projeye Bölge'de üretilen ihracat ürünü alabalık miktarı artırılarak yeni istihdam alanları oluşmasına ve Bölge ekonomisinin gelişmesine katkı sağlanacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.800 ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	TR90 Bölgesi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.600.000 ABD Doları (1 adet tesis)
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	8 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Rusya ve Uzakdoğu ülkeleri, su ürünleri tüketicileri

⁹ Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 14: Sudaki Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır

8- Rize Küçük Deniz Taşıtları İmalatı Sanayi Sitesi

Proje Adı	Rize Küçük Deniz Taşıtları İmalatı Sanayi Sitesi
Proje Konusu	Sanayi Alanı
Projenin Özeti	<p>Proje ile Rize’de Küçük Deniz Taşıtları İmalatı Sanayi Sitesi kurulması planlanmaktadır. Proje yerini oluşturabilmek için Rize-Artvin karayolu üzerinde Söğütlü bölgesinde yer alan iki adet barınak arasındaki boş alanda mevcut kıyı kenar çizgisinden itibaren yaklaşık 16.882 m²'lik bir alanın uygun bir dolgu malzemesi ile doldurulması planlanmaktadır. Kazanılacak alanda kızak yapısı, kara park, idari bina, sosyal bina, kafeterya, dükkânlar, imalat hangarları, bakım atölyesi, sağlık birimi, depo, otopark ve teknik bölümler inşa edilecektir.</p> <p>Proje ile doğrudan ve dolaylı toplam 1.060 kişiye istihdam sağlanacak olup tekne ve yat imalatına dayalı katma değerli ürünlerin geliştirilmesi ve ayrıca kıyı turizmine de katkıda bulunulması öngörülmektedir.</p>
Sektör	30- Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı 33- Makine ve Ekipmanların Kurulumu ve Onarımı
Projenin Amacı	Rize ili sınırları içerisinde ahşap tekne imalatı ve bakımı mesleği yok olmaya yüz tutmuş olup bunun en önemli nedenleri arasında bu alanda organize bir sanayinin Rize’de bulunmaması, çevre illerdeki daha organize ve daha büyük tesislerin varlığı, tekne sahiplerinin ve meslek mensuplarının çalışmak için o bölgelere yönelmesi yer almaktadır. Proje ile emek ve teknoloji yoğun bir endüstri dalı olan yat ve küçük tekne sektörünün Rize’de harekete geçirilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	İlde verimli olmayan koşullarda gerçekleştirilen küçük deniz taşıtları imalatında mekânsal koşulların sağlanması ve sektörün ihtiyaç duyduğu deniz kenarında bir tesis yapılması ile mevcut imalatçıların üretiminde verimlilik artışı gerçekleşecek ve önemli ölçüde istihdam sağlanacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Proje kapsamında 163.332 m ³ dolgu yapılacaktır. Yapılması planlanan Küçük Tekne İmalat, Bakım ve Çekme Yeri Projesinde kara tarafında 10 adet bağımsız işletmenin kullanabileceği imalat hangarları yer almaktadır. Her bir hangarın genişliği 12 m, boyu 40 m ve tavan vinci giriş alt yüksekliği ise 16 m olarak düşünülmüştür.
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Rize

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	13.000.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	160 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı balıkçı gemisi sahipleri, yerli ve yabancı ticari tekne, özel yat yaptırmak isteyen kişi ve kuruluşlar, özel amaçlı üretim yaptırmak isteyen balık çiftlikleri, tamir, bakım ve modifikasyon hizmeti almak isteyen yerli ve yabancı tekne sahipleri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır

9- Trabzon Su Ürünleri İhtisas OSB ve Mükemmeliyet Merkezi

Proje Adı	Trabzon Su Ürünleri İhtisas OSB ve Mükemmeliyet Merkezi
Proje Konusu	Mavi Ekonomi, AR-GE, Sanayi Alanı
Projenin Özeti	Proje ile su ürünleri işlenmesi ve depolanması alanında faaliyet gösteren işletmelere yer tahsisinin yapılabileceği, ileri teknoloji su ürünleri ortak işleme, şoklama, muhafaza ve paketleme tesisi gibi su ürünleri sektörünün ihtiyaç duyduğu ünitelerin tesis edileceği, sektöre girdi ve ara mamul tedarik eden diğer işletmelerin de yer alabileceği bir ihtisas OSB kurulması planlanmaktadır. OSB içinde işletmelerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek altyapı bileşenleri de projeye dâhil edilecektir. Bununla birlikte OSB'ye yakın bir alanda su ürünleri yetiştiriciliği sektörüne hizmet verecek Su Ürünleri İnovasyon Merkezi, Alabalık Yumurtası ve Yavrusu Üretimi Tesisi ve Balık Hastalıkları Önleme, Tanı ve Tedavi Merkezi kurulacaktır.
Sektör	10 - Gıda ürünlerinin imalatı 03 - Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği 68 - Gayrimenkul faaliyetleri 71 - Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri; teknik test ve analiz faaliyetleri
Projenin Amacı	Su ürünleri avcılığı ve su ürünleri yetiştiriciliğinde lider şehirlerden Trabzon'da sektörün kümelenmesinin sağlanması, ileri ve geri bağlantılarının kuvvetlendirilerek tedarik ve değer zincirinin geliştirilmesi, atıkların yem üretimi için kullanılması gibi endüstriyel simbiyoz uygulamalarının geliştirilmesi, yatırımcıların altyapı ihtiyaçlarını karşılayacak bir yatırım arazisinin oluşturulması ve sektörün geneline AR-GE, yavru üretim ve laboratuvar-tedavi hizmetlerini verecek merkezlerin kurulması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, projeye OSB'nin deniz bağlantısının kurularak su ürünlerinin doğrudan deniz yoluyla işletmelere taşınmasının sağlanması da hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ülke su ürünleri avcılığındaki payı yanında su ürünleri yetiştiriciliğinde bölgenin hızlı gelişimi, beraberinde altyapı/üstyapı ve teknolojiye erişime olan talebi artırmıştır. Proje, su ürünleri sektöründe rekabetçi bir şekilde katma değerli üretim gerçekleştirmek için sektörün yatırım yeri, Ar-Ge, nitelikli personel, teknoloji ve ortak kullanım tesisi ihtiyacını karşılayacak olması sebebiyle önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yaklaşık 15 yatırım parselinden oluşacak 250 dekarlık OSB ve ortak işleme, şoklama, muhafaza ve paketleme tesisi Su Ürünleri İnovasyon Merkezi Alabalık Yumurtası ve Yavrusu Üretimi Tesisi

	Balık Hastalıkları Önleme, Tanı ve Tedavi Merkezi
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumlar, yerel yönetimler, odalar ve özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon/Çarşıbaşı
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	21.600.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	500 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	48 Ay
Projenin Hedef Kütlesi	Trabzon ve yakın coğrafyada faaliyet gösteren su ürünleri sektörü işletmeleri ve balıkçılar, su ürünleri sektörü alanındaki öğrenciler/mezunlar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8-İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9-Sanayi, İnovasyon ve Altyapı 14-Sudaki Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır Hedef 1.3: İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.3: Tarımsal Kaynakların Sürdürülebilirliği Sağlanacaktır Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

10-Giresun Dereli Kış Turizm Merkezi¹⁰

Proje Adı	Giresun Dereli Kış Turizm Merkezi
Proje Konusu	Yayla Turizmi, Kış Turizmi
Projenin Özeti	Bu proje kapsamında bölgeye kolay, orta ve zor derecelerde kayak pistleri, pistlerden dönüş için 1 km uzunluğunda 4 kişilik ve 1.500 kişi/saat kapasiteli bir telesiyej ve eğitim merkezi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	49 - Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri
Projenin Amacı	Projenin ana amacı bölgede yer alan ve yaz aylarında turizme hizmet eden yaylaların kış aylarında da kış turizm merkezi, kayak pistleri ve kayak eğitimi ile hizmet etmesi ve bu sayede bölgenin yıl boyunca gelir elde ederek ekonomik kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje, Bölge'de sezonluk gerçekleşen yayla turizminin yıl geneline yayılmasını sağlayabilmek, gelen turistlerin ortalama kalış sürelerini artırabilmek, turizmi çeşitlendirmek ve istihdamı artırmak adına bölge için önemli görülmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Telesiyej (Ayrılabilir kapalı sistemde 4 kişilik 1.500 kişi/saat ve 1.080.000 kişi/yıl taşıma kapasiteli)
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları ve yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Giresun/Kümbet, Kulakkaya, Bektaş Yaylaları
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	12.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	64 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Amatör ve Profesyonel Kayakçılar Ekstrem Spor Tutkunları Yurt İçinden Gelecek Yerli Turistler Karadeniz'e Kıyı Ülkelerden, Sıcak İklim Ülkelerinden ve Avrupa'dan Gelecek Yabancı Turistler İl ve Bölge Halkı

¹⁰ Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 15: Karasal Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

11-Süleymaniye Kış Turizm Merkezi

Proje Adı	Süleymaniye Kış Turizm Merkezi
Proje Konusu	Kış Turizmi
Projenin Özeti	<p>Proje ile Tarihi Süleymaniye Mahallesi'ni de sınırları içerisinde alan Süleymaniye Kış Turizm ve Kayak Merkezi konseptinin oluşturulması planlanmaktadır. Proje kapsamında, şehir merkezinden başlayıp kayak oteline kadar doğrudan ulaşan çift yönlü teleferik hattı, Tarihi Süleymaniye Mahallesi'ne doğrudan ulaşım sağlayan tek yönlü teleferik hattı, toplamda 104 hektar alan içerisinde dağın farklı alanlarını birbirine bağlayan 27 km uzunluğunda 4 farklı kayak yolu ve 41 farklı kayak pisti, 4 mevsim rekreasyonel konsept kavramı gereğince; ekstrem spor türleri, konserler ve çeşitli etkinliklerin düzenleneceği alanlar, kayak merkezi sahasında restoran, perakende mağazalar, tatil köyü, çeşitli boyutlarda pansiyonlar, ticari alışveriş sokağı vb. sahaların yapılması düşünülmektedir. Yatırım projesinin turizm master planı DOKA tarafından potansiyel yatırımcılara sunulmak üzere, kış turizminde dünyanın en önemli merkezlerinin planlama ve tasarım çalışmalarını gerçekleştiren Kanadalı uluslararası bir firmaya yaptırılmıştır.</p>
Sektör	55. Konaklama 56. Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 93. Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Tarihi Süleymaniye Mahallesi ve çevresinin turistik faaliyetler açısından hem iyileştirilmesi hem de çeşitlendirilmesi ile turizm potansiyelini geliştirmek ve Bölge'nin önemli bir turizm destinasyon noktası haline getirmektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Proje alanı olarak belirlenen sahanın hem kış turizm potansiyeli hem de tarih/kültür turizm potansiyeli birlikte değerlendirildiğinde, yakın coğrafyada yer alan Zigana ve Palandöken kış turizm merkezlerini her yıl ziyaret eden ortalama 1.500.000'dan fazla turist için yeni bir cazibe noktası, alternatif bir rota oluşturması beklenmektedir. Bölgede sadece yaz sezonunu kapsayan yayla turizminin yıl süresince sürekliliğini sağlayabilmek, gelen turistlerin ortalama kalış sürelerini artırabilmek, turizmi çeşitlendirmek ve istihdamı artırmak adına proje bölge için önemli görülmektedir. Proje hayata geçirilmesi sürecinde Gümüşhane Üniversitesi bünyesindeki Turizm Fakültesi ile yatırımcının iş birliği yapması planlanmaktadır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	9.800 yatak kapasiteli otel, pansiyon ve konaklama tesisleri 10.000 yolcu/saat taşıma kapasiteli teleferik Kar üretme makinesi = 320.000 m ³

Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane/Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	50.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	300 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitle	Dağcılık, dağ yürüyüşü, doğa turizmi, kış turizmi, tarih ve kültür turizmi, alternatif turizm vb. turistik faaliyetlere katılım gösteren yerli/yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

12- Artvin Termal Sağlık Kompleksi Projesi

Proje Adı	Artvin Termal Sağlık Kompleksi Projesi
Proje Konusu	Kırsal Kalkınma, Alternatif Turizm
Projenin Özeti	Artvin Termal Sağlık Kompleksi Projesi hem termal tesislerin de hem de sosyal tesislerin bulunduğu bir kompleks olarak tasarlanmıştır. Sosyal Tesis alanında 84 kişilik restoran ve 44 kişilik kafeteryada toplam 128 kişiye hizmet verilebilecektir. Termal Tesis alanı ise 80 turist kapasiteli olup 56 araçlık otopark yapılması planlanmaktadır.
Sektör	55 - Konaklama
Projenin Amacı	Bölgede turizmin çeşitlendirilmesi ve on iki aya yayılması amacıyla sağlık turizmi yatırımları önemli fırsatlar içermektedir. Artvin ilinde geçmişte aktif olan kaplıcaların tekrardan turizme kazandırılmasıyla yeni turist profillerinin bölgeye çekilmesine ve turist başına ortalama harcama miktarının artmasına katkı sağlayacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sağlık turizminin bölgede gelişmesi ile birlikte, bölgenin turizm potansiyeli değerlendirilerek, sağlık turizmi alanında yeni bir destinasyon kazanılacaktır. Buna paralel olarak yerel ekonomi canlandırılarak istihdam olanakları artacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Termal Tesisler 80 kişi kapasiteli Sosyal Tesisler 128 kişi kapasiteli
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Artvin/ Borçka
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	5.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	25 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Yurt içinden ve yurt dışından (Avrupa Ülkeleri, Uzakdoğu Ülkeleri, Rusya, Ukrayna, Gürcistan, Azerbaycan ülkelerindeki) sağlık sektöründen hizmet almak isteyen bireyler, sektör temsilcileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 3. Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 10. Eşitsizliklerin Azaltılması 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır
-----------------------------	---

13- Artvin Dağ Turizmi ve Kış Sporları Merkezi

Proje Adı	Artvin Dağ Turizmi ve Kış Sporları Merkezi
Proje Konusu	Sürdürülebilir Turizm, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Proje ile Artvin ilinin Merkez ilçesinin Erenler mevkiinde özellikle kış ve dağ turizmine hizmet edecek tesisler ve aktivite alanları inşa edilecektir. Bu kapsamda macera parkı, doğa deneyim alanları, bisiklet ve yürüyüş rotaları, piknik alanları vb. aktivite alanları, telesiyej, kayak merkezi ve 3 yıldızlı otelin yer aldığı turizm hizmet alanları oluşturulacaktır.
Sektör	49 - Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı 55 - Konaklama 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Projenin amacı, Artvin ilinde kış ve dağ doğa turizmine hizmet edecek ve mevcut turizm destinasyonlarını zenginleştirecek yeni turizm cazibe alanı oluşturmak, turizmi tüm yıla yayarak Artvin'e gelen turist sayısını artırmak ve ilin turizmden elde ettiği gelir seviyesini yükseltmektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Dağ turizmi ve kış sporları merkezi, Bölge'de turizmin 12 ay sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacaktır. Bu yatırım TR90 Bölgesi'nin kış sporları ve dağ turizmi alanındaki altyapısını geliştirecek ve Bölge'de ulusal/uluslararası düzeyde kış sporu etkinliklerinin düzenlenmesine olanak sağlayacaktır. Bu da Bölge'nin spor turizmi açısından cazibesini artıracaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	100 Oda ve 180 Yatak Kapasiteli Konaklama Tesisi, Telesiyej (Ayrılabilir Kapalı Sistemde 4 Kişilik 1.500 Kişi/Saat & 1.080.000 Kişi/Yıl Taşıma Kapasiteli),
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Artvin/Erenler Mevki
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	70 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgeye Gelen Yerli ve Yabancı Turistler, İlçe ve Bölge Halkı, Yerel İşletmeciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır
-----------------------------	---

14-Giresun 5 Yıldızlı Otel Yatırımı

Proje Adı	Giresun 5 Yıldızlı Otel Yatırımı
Proje Konusu	Turizm Konaklama
Projenin Özeti	<p>Türkiye’de hâlihazırda gelişmiş ülkelerle rekabet edebilecek düzeyde sağlık hizmetleri sunulmakta ve böylece dünyanın dört bir yanından turistler sağlık turizmi kapsamında tedavi amacıyla gelmektedir. Sunulan sağlık turizmi hizmetlerinin alt kollarından birisi ise jeotermal kaynaklar ve termal otellerdir. Türkiye’nin termal suları, hem debi ve sıcaklıkları hem de çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikleri ile Avrupa’daki termal sulardan daha üstün nitelikler taşımaktadır. Giresun’un Alucra ilçesi ise bölgede kaplıca ve termal su bulunan tek alandır. Ayrıca ilçenin tıbbi aromatik bitki potansiyeli de oldukça yüksektir. Mevcut kaynakların potansiyel bitki varlığıyla birleştirilerek ilçede sağlık turizmine hizmet edecek yapıların ortaya çıkarılması ve özellikle sağlık turizminde bölgenin markalaşması amaçlanmaktadır.</p>
Sektör	5510 - Oteller ve benzeri konaklama yerleri
Projenin Amacı	<p>Türkiye, jeotermal kaynaklar açısından dünyada ilk yedi ülke arasında yer alırken Avrupa’da kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sıradadır. Termal turizmin geliştirilmesine yönelik olarak bünyesinde kür parkı, kür merkezi ve konaklama entegrasyonunu sağlayan tesisler bulunduran uluslararası standartlara sahip nitelikli tesislerin sayısı ile birlikte, turizm geliri ve turist sayısının artırılması hedeflenmekte ve termal sularımızın yıkanma amaçlı kullanımı dışında insan sağlığı, zindelik, rekreasyon, eğlence, dinlenme ve spor tesisleri gibi imkanların yer aldığı ve tüm yıl boyunca hizmet verebilen tesisler oluşturulmaya çalışılmaktadır.</p>
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Bölgeye gelen turistlerin ortalama kalış sürelerini artırabilmek, turizmi çeşitlendirmek ve istihdamı artırmak adına proje bölge için önemli görülmektedir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	400 yatak
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun/Alucra
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	11.500.000 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	110 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı turistler İl ve bölge halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11:Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

15-Giresun Asansör Kabini, Elevatör ve Konveyör Makineleri Üretim Tesisi

Proje Adı	Giresun Asansör Kabini, Elevatör ve Konveyör Makineleri Üretim Tesisi
Proje Konusu	Katma Değer, İmalat Sanayi
Projenin Özeti	Giresun açısından son 20 yıllık ihracat değerleri toplamı incelendiğinde 2. sırada yer alan önemli bir sektördür. Sektörün alt kırılımları incelendiğinde Giresun'da özellikle asansör, konveyör ve elevatör grubu imalatları ön plana çıkmaktadır. Proje; asansör, yürüyen merdiven ve yürüyen yolların imalatı (yeraltında kullanılanlar hariç)) ile pnömatik ve diğer devamlı hareketli asansör, elevatör ve konveyörlerin imalatı yatırımlarını kapsamaktadır.
Sektör	28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
Projenin Amacı	Türk asansör sektörünün hem asansör hem de aksam imalatında, markalaşma ile birlikte kalite ve güvenlik esaslarını ön planda tutacak yeni tasarımlar geliştirmek, sektörün gerek iç piyasada gerekse dış piyasadaki pazar payının büyümesine katkı sağlamaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	İlde 30'u aşkın firma yer almakta olup bu firmalar 30 farklı ülkeye ihracat yaparak Giresun'un ihracatına, istihdamına ve imalat sanayiden elde ettiği gelire önemli katkı sağlamaktadır. Ayrıca TR90 Bölgesi Kümelenme Stratejisi ve Eylem Planı'nda sektörler mevcut durum performansı ile kümelenme potansiyeli açısından değerlendirilerek önceliklendirme matrisi oluşturulmuş ve bu önceliklendirme tahsisine göre Giresun'da mevcut durum performansı ve kümelenme potansiyeli açısından en uygun sektörlerden birinin asansör, konveyör ve elevatör imalatı sektörü olduğu ortaya çıkmıştır. Sektör aynı zamanda orta-yüksek teknoloji düzeyine sahiptir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Asansör Kabini - 600 adet/yıl Elevatör & Konveyör - 3.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay

Projenin Hedef Kitesi	Yerli ve yabancı asansör kabini, elevatör ve konveyör makineleri tedarikçi firmaları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir. Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır.

16- Yeşile Yolculuk Turizm Koridoru

Proje Adı	Yeşile Yolculuk Turizm Koridoru
Proje Konusu	Sürdürülebilir Turizm
Projenin Özeti	Proje ile “Yeşile Yolculuk Turizm Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı” veya “TR90 Turizm Altyapı Hizmet Birliği” gibi yenilikçi modeller vasıtasıyla altyapı, konaklama, günübirlik tesisler ve rekreatif turizm aktiviteleri gibi nitelikli turizm yatırımlarının planlamadan işletme dönemine kadarki süreçlerin tamamı veya bir kısmının gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.
Sektör	90- Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri 49-Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı 55- Konaklama 56- Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri
Projenin Amacı	Projenin amacı “Yeşil Yol” güzergâhı öncelikli olacak şekilde ve ilgili plan ve stratejilerde belirtilen önerilere uygun olarak TR90 Bölgesi illerinin doğal yapısının ve kaynaklarının korunması, tarihi, doğal ve kültürel potansiyelin harekete geçirilmesi, sürdürülebilir turizm altyapısının ortaya çıkarılması ve bölgenin turistik cazibe merkezi haline getirilmesine katkıda bulunulmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sadece yeme-içme ve konaklamaya dayalı turizm yatırım anlayışının yerine katma değerli, yerli ve yabancı turistlerin konaklama sürelerini artıran, turizm aktivite çeşitliliği yüksek, turizmin 12 aya yayılmasını sağlayan nitelikli altyapı ve üstyapı yatırımlarının Bölge’ye kazandırılması Bölge’nin sosyoekonomik açıdan gelişmesi için büyük önem arz etmektedir. Turizm sektöründeki yatırımcı firmaların ve kamu kurumlarının finansmana erişimdeki sıkıntıları, yatırım yeri tahsis süreçlerinin uzunluğu, belirsizliği ve zorluğu sebepleriyle potansiyel yatırım alanları turizme kazandırılmamaktadır. Bu kapsamda öneri model ile planlama, projelendirme, imar planı çalışmalarının bir veya birkaçı henüz yapılmamış potansiyel yatırım alanlarının turizme kazandırılması veya mevcut destinasyonların niteliğinin geliştirilmesi sağlanabilecektir.
Proje Yürütücüsü	Gayrimenkul portföy yönetim şirketleri, mahalli idare birlikleri, yerel yönetimler, özel sektör ve ilgili STK’lar
Uygulama Yeri	TR90 Bölgesi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	50.000.000 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	10.000 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	60 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı turizm sektörü yatırımcıları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır. Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

17-Trabzon Elektrikli Ev Aletleri Üretim Tesisi

Proje Adı	Trabzon Elektrikli Ev Aletleri Üretim Tesisi
Proje Konusu	Katma Değer, İhracat
Projenin Özeti	<p>Beyaz eşya ve elektrikli küçük ev aletleri sektörü dış ticaret fazlası verdiğimiz önemli sektörlerden birini oluşturmaktadır. Trademap verilerine göre 2021 yılında Türkiye 6,1 Milyar ABD Dolarlık ihracatıyla Polonya'nın ardından dünyada dördüncü sırada yer almıştır. Küçük ev aletleri özelinde ise ülke ihracatı %3,9 büyüme göstermektedir. Trabzon'da geri bağlantılı ürünlerin üreticisi konumundaki KOBİ'lerin varlığı (plastik, bakır kablo, PVC vs.) nedeniyle elektrikli makineler sektörü gelişim potansiyeli barındırmaktadır. Trabzon'dan Rusya ve Ukrayna pazarlarına 10 milyon ABD Doları ihracat potansiyeli bulunmakta olup, küçük ev aletleri üretimi alanındaki yatırım ile projenin imalat sanayi sektöründe önemli bir getiri sağlaması beklenmektedir.</p>
Sektör	27 - Elektrikli ev aletlerinin imalatı
Projenin Amacı	Proje kapsamında su ısıtıcısı, el blenderi ve karıştırıcı gibi elektrikli küçük ev aletleri üretilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Trabzon Türkiye'nin 8., Karadeniz Bölgesi'nin ise ekonomik yayılma etkisi en yüksek şehridir. Trabzon ekonomisinde 100 birim büyümenin, diğer illerde toplam 38,5; Doğu Karadeniz Bölgesi'nin diğer illerinde ise 27,8 birim ekonomik büyümeyi tetiklediği görülmektedir.</p> <p>Beyaz Eşya ve Elektrikli Küçük Ev Aletleri Sektörü dış ticaret fazlası verdiğimiz önemli sektörlerden birini oluşturmaktadır. Trademap verilerine göre 2021 yılında Türkiye 6,1 Milyar ABD Dolarlık ihracatıyla Polonya'nın ardından dünyada dördüncü sırada yer almıştır. Küçük ev aletleri özelinde ise ülke ihracatı %3,9 büyüme göstermektedir.</p> <p>Projenin imalat sanayi gelirlerinde artış yaratmasının yanında, küçük ev aletleri üretiminde kullanılacak hammaddelerin üretimi alanında da doğrudan ve olumlu bir etki yaratması beklenmektedir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1000 adet/gün
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	7.000.000 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Özel sektör
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.

18-Giresun Hafif Silah Sanayi Projesi

Proje Adı	Giresun Hafif Silah Sanayi Projesi
Proje Konusu	Yüksek Teknoloji, Katma Değer, Savunma Sanayi
Projenin Özeti	Proje ile Giresun'da savunma sanayi için önemli olan hafif silah ürünleri ile silahlı ve silahsız İHA üretiminin hızlandırılmasının teşvik edilmesi planlanmaktadır.
Sektör	25 - Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)
Projenin Amacı	Proje ile Giresun ilindeki başat sektörlerden biri haline gelen hafif silah sanayi alanında İl'deki ileri-geri bağlantılarının güçlendirilmesi ve ekosistemin oluşturulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sektör son yıllarda yapılan ihracatlar ile ivme kazanmış ve ilk 5 başat sektör içinde findıktan sonra 2. sıraya yerleşmiştir. Sektörün ve firmaların durumunu korumak, yeni firmaların Giresun'a ve bölgeye gelmelerini sağlayarak orta-yüksek teknoloji düzeyini bölgede geliştirmek ve ihracatta kazanılan ivmenin sürdürülebilirliğini sağlamak adına sektöre öncelikli destek verilmesi planlanmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	12.000 parça/gün
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	150 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kütlesi	Türk Silahlı Kuvvetleri, ihracat yapılan ülkelerdeki yetkili kuruluşlar, savunma sanayindeki üreticiler, tedarikçi firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

19- Giresun Rulman ve Mekanik Güç Aktarma Donanımları İmalatı

Proje Adı	Giresun Rulman ve Mekanik Güç Aktarma Donanımları İmalatı
Proje Konusu	Katma Değer, İhracat
Projenin Özeti	İlde asansör, konveyör ve elevatör imalatı sektörleri ile ileri ve geri bağlantısı olan rulman ve mekanik güç aktarma donanımları üretilmesine yönelik bir tesisin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
Projenin Amacı	Giresun ilinde gelişmekte olan asansör, konveyör ve elevatör sektörlerinin ihtiyaç duyduğu rulman ve mekanik güç aktarma donanımlarının bölge içinden karşılanması ve yeni istihdam alanlarının oluşturulmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Üretimi planlanan ürünler için Türkiye'nin hem miktar bazında hem de değer bazında sürekli olarak dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. Pek çok sektörün girdi ihtiyacı olan ürünlere yönelik Türkiye'deki ihtiyacın bölge içinden karşılanması bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, ihracat potansiyeli olan ürünlerin bölge ihracatını artırması da beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	7.000.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	5.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	40 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Asansör, konveyör ve elevatör vb. ilgili sanayi işletmeleri, tedarikçi firmalar.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır Hedef 1.4: İş Birliği Kültürü Geliştirilecektir

20-Rize Silah Parçaları Üretim Tesisi

Proje Adı	Rize Silah Parçaları Üretim Tesisi
Proje Konusu	Tamamlayıcılık, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Rize ili Ardeşen ilçesinde bir silah parçaları üretim tesisinin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	25 - Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)
Projenin Amacı	Proje ile İldeki silah parçaları üretimi konusunda nitelikli işgücünün istihdam edilebileceğın bir tesisin kazandırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede çok sayıda silah üreticisi bulunmaktadır. İlgili üreticilerin ihtiyaç duyduğu parçaları bölge içinden temin edilmesi ve bölgede ilgili sektör için bir ekosistem oluşturulması önem arz etmektedir. Ayrıca, son yıllarda Türkiye’de gelişmekte olan savunma sanayisi ekosistemi içinde bölgenin de önemli bir aktör olarak yer alması ve bölgede üretilen katma değer artırılması beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeğı (Kapasite)	200.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Ardeşen
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Türk Silahlı Kuvvetleri, silah üreticileri, tedarikçi firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değır Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.4: İş Birliğı Kültürü Geliştirilecektir

21-Rize Ahşap Yapı Malzemeleri ve Prefabrik Yapı Üretimi Entegre Tesisi

Proje Adı	Rize Ahşap Yapı Malzemeleri ve Prefabrik Yapı Üretimi Entegre Tesisi
Proje Konusu	Turizm, Katma Değer
Projenin Özeti	Rize ilinde ahşap yapı malzemeleri ve prefabrik yapı üretimi entegre tesisi kurularak bölgede turizm sektöründe artan alternatif konaklama talebi karşılanacaktır.
Sektör	23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Bölgede turizm sektöründe alternatif konaklama talebinin karşılanması ve Ağaç ürünlerinin katma değerli hale getirilerek gayri safi hasıla artışına katkı sağlanması amaçlanmıştır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede yapı malzemesi olarak kullanılan keresteye talep özellikle turizm sektöründeki büyümenin de etkisiyle artmıştır. Mevcut ve artan talebi karşılamak için tesis yatırımı ihtiyacı öngörülmektedir. Ağaç ürünlerinin katma değerli hale getirilerek gayri safi hasıla artışına katkı sağlanması beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	12.500 m ³ /yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Ahşap ev ve yapı malzemeleri üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9-Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

	Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır
--	---

22- Entegre Orman Ürünleri Tesisi

Proje Adı	Entegre Orman Ürünleri Tesisi
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim, Kırsal Kalkınma, Döngüsel Ekonomi
Projenin Özeti	Tomruktan kereste, parke-lambri-laminat-kontrplak-plywood ürünleri, pelet ve palet üretimi gerçekleştirebilecek, ormanlarda ve atölyelerde bırakılan odun atıklarından ısı enerjisi ve pelet üreterek döngüsel ekonomiyi uygulayan entegre bir tesis
Sektör	16 - Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı
Projenin Amacı	Proje ile mevcut durumda daha çok ekolojik ve sosyal amaçlarla kullanılan orman varlığının ekonomik amaçla kullanım oranının artırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Giresun'un yüzölçümünün yarıya yakını ormanlardan oluşmaktadır. Trabzon'un da Giresun'a yakın olan veya sınır ilçelerinde de orman varlığı önemli bir yer tutmaktadır. Mevcut firmalardan alınan görüşler orman ürünleri açısından en kullanışlı ağaç türlerinin söz konusu alanda (Örümcek Ormanları) yer aldığı yönündedir. Giresun ilinde önceki dönemlerde büyük bir kooperatif tarafından orman ürünleri entegre tesisi işletilmiştir. Kooperatif daha sonradan dağıldığı için firma kapatılmıştır. Trabzon'un doğu bölgelerinde olup ormancılık faaliyetleri yaygındır. Dolayısıyla, bölgede tesisin işletilmesine yönelik tecrübe ve insan kaynağı bulunmaktadır. Yeni kurulacak OSB'ler için alınan ön taleplerde de ilgili sektörden başvuruların yoğun olduğu görülmektedir. Projeye söz konusu bölgede orman varlığından daha katma değerli bir şekilde faydalanılarak proje alanında ekonomi geliştirilerek istihdam artırılabacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	30.000 m ³ /yıl (Kereste İmalatı) 20.000 m ² /yıl (Parke, Lambiri ve Laminant) 140.000 m ³ /yıl (Kontrplak ve Plywood İmalatı) 33.000 Ton/yıl (Ahşap Pelet) 100.000 Adet/yıl (Palet)
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)

Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Mobilya gibi keresteyi hammadde olarak kullanan imalatçı firmalar, nakliye firmaları ve inşaat malzemeleri toptancıları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

23-Giresun Tarım ve Orman Makineleri İmalatı

Proje Adı	Giresun Tarım ve Orman Makineleri İmalatı
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim
Projenin Özeti	Proje ile ormancılıkta ve tarımda kullanılan ve müşteri isteğine göre tasarlanan özel üretim makine ve alet ekipmanların imalatını gerçekleştirecek tesis kurulması öngörülmektedir.
Sektör	28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
Projenin Amacı	Proje ile ilde gelişmekte olan ormancılık sektörünün ihtiyaç duyduğu makine ve ekipmanların üretiminin Giresun'da gerçekleştirilerek tarım ve ormancılıkta makineleşmenin artması, il ekonomisinin gelişmesi ve ihracatının artması hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Giresun'da orman ürünleri sektöründe yeni yatırım ve kapasite artışları gözlemlenmektedir. Tomruk ve kereste, keresteden üretilmiş masif ürünler (parke vb.), tabakalı ahşap levhalar (kontrplak, kaplama), ahşap esaslı levhalar (yonga levha, lif levha) ve ambalaj gibi ticareti gün geçtikçe artan ürünlerin üretiminde coğrafi yapının elverişli olmaması nedeniyle özel üretim makinelerin kullanılması gerekebilmektedir.</p> <p>Makine sektörünün önemli alt kollarından bir tanesi olan tarım makinesi sektörü ihracatında 2023 yılında Türkiye 40. sıradan 15'inciliğe kadar yükselmiştir.</p> <p>Bu çerçevede AR-GE çalışmaları ile mevcut makinelerin mekânsal olarak özelleştirilmesi, özelleştirilen makinelerin ve/veya parçaların imalatının yapılması ve özel üretim siparişine dayalı ihracatının gerçekleşmesinin ilin ve bölgenin iş gücüne ve ekonomisine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	40 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay

Projenin Hedef Kitesi	Orman ürünü işleyen tesisler, çiftçi ve ormancılar, tarım makinaları toptan ve perakendecileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

24-Ordu Gıda İşleme Makineleri İmalatı

Proje Adı	Ordu Gıda İşleme Makineleri İmalatı
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim
Projenin Özeti	Proje ile tahıl kurutma makineleri; kuruyemiş kırma, kavurma, dilme, ezme vb. makineleri; çikolata ve krema makineleri; eleme, tartım, dolun ve vakum makineleri imalatı gerçekleştirilecek bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Sektör	28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
Projenin Amacı	İlde belirli bir uzmanlık seviyesine ulaşılmış gıda makineleri sektöründe çeşitliliğin sağlanarak sektörün ihracat kapasitesinin artırılması ve ilde gelişmekte olan gıda alt sektörlerinin ihtiyaç duyduğu gıda makinelerinin ithalat yerine yerli üretimle tedarik edilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ordu ili başta olmak üzere tüm Karadeniz Bölgesinde küçük ölçekli fındık kırma-kavurma yatırımlarına, bunun bir sonucu olarak da fındığın kırılıp kavrulup paketlenmesine yönelik makinelere talep artmıştır. Ordu ilinde kuruyemiş işleme makineleri imalatı yapan kapasite raporlu 8 firma ile yıllık 3 milyon ABD Doları üzerinde ihracat yapılmaktadır. Sektörde Türkiye'nin en önemli ticaret ortakları da Rusya ve Özbekistan gibi Doğu Karadeniz Bölgesinin hinterlandında olan ülkelerdir. Bu nedenle hem sektörde artan ithalatı azaltmak hem de var olan ihracatı artırmak adına gıda makineleri imalatı alanında yapılacak olan yatırımların il ve bölge ekonomisine katkı sunacağı düşünülmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	350 Makine/Yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	25 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Gıda makinaları toptan ve perakendecileri ve ihracatçıları, gıda üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı

	12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

25- Rize Teleferik Projesi

Proje Adı	Rize Teleferik Projesi
Proje Konusu	Turizm, Ulaştırma
Projenin Özeti	Rize Millet Bahçesi-Botanik Park-Şahin Tepesi güzergâhları arasında teleferik ile ulaşırma hattı ve teleferik istasyon yapılarının inşa edilmesi yatırımının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
Sektör	49-Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı
Projenin Amacı	Proje ile Rize sahilinde turistler için önemli bir cazibe alanı oluşturan Çay Çarşısı'nın yanında yapımı devam eden Millet Bahçesi içinde inşa edilecek teleferik yatırımı ile yerli ve yabancı turistlere Rize'yi havadan görme imkânı sunulması hedeflenmektedir. Bu yatırım, turizmde hizmet ve pazar çeşitliliği sağlayarak, teleferik ve güzergâhındaki diğer tesislerde gerçekleştirilecek aktivitelerle birlikte turizmi yılın tamamına yaymayı amaçlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje ile orta ve uzun vadede bölgeye gelen turist profilinin çeşitlendirilmesi, turizmde yeni ürünlerin geliştirilmesi, turizm sektöründe yeni iş alanlarının ortaya çıkması ve böylece turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin de önemli ölçüde artış göstermesi hedeflenmektedir. Projenin Rize'yi ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısının artışına önemli katkı vermesi beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Saatte 800 kişi taşıma kapasiteli Millet Bahçesi-Botanik Park-Şahin Tepesi tek halatlı teleferik hattı, teleferik istasyon yapıları
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	15.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı turistler, Bölge halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır
-----------------------------	---

26- Elektrikli Tekne Üretim Tesisi

Proje Adı	Elektrikli Tekne Üretim Tesisi
Proje Konusu	İmalat Sanayi, AR-GE, Yenilikçilik, İhracat
Projenin Özeti	Proje ile Sürmene Yeniçam Tersanesi'nde, KTÜ Abdullah Kanca Meslek Yüksekokulu ve KTÜ Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi akademisyenlerinin mühendislik, proje ve danışmanlık konularında potansiyel yatırımcıyla iş birliği içinde, tersanede ve bölgede ilk ve yeni ürün olarak azami 50 m uzunlukta elektrikli tekne yatırımının hayata geçirilmesi planlanmaktadır.
Sektör	30 - Diğer ulaşım araçlarının imalatı
Projenin Amacı	Proje, gemi inşa sektöründe yenilikçi ürünler geliştirilmesini sağlamak, ihracat, üretim ve istihdam kapasitesini artırmak, sektörün yeşil dönüşümünü ve AB Yeşil Mutabakatı'na uyum süreçlerini hızlandırmak, ulusal ve uluslararası rekabet gücünü artırmak ve ilin sosyo-ekonomik gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Çamburnu Tersanesi, 11 gemi ve tekne üreticisine ev sahipliği yapmaktadır ve Doğu Karadeniz'deki iki tersaneden biridir (diğeri Ordu ilindedir). Sektördeki firmalar, uzun yıllara dayanan deneyime ve bilgi birikimine sahiptir. Trabzon'da, KTÜ Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi'nde Gemi İnşaatı, Gemi Makineleri Mühendisliği, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği bölümlerinde yaklaşık 1100 öğrenciye; KTÜ Abdullah Kanca Meslek Yüksekokulu'nda ise Elektrik, Elektronik Teknolojisi, Makine, Mekatronik, Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri İşletme programlarında yaklaşık 800 öğrenciye eğitim imkânı sunulmaktadır.</p> <p>Çamburnu Tersanesi'nin varlığı, Sürmene ilçesindeki geleneksel gemi üretim yetkinliği ve üniversitedeki ilgili bölümlerin mevcudiyeti ile birlikte, özellikle balıkçı teknesi ve seri yat üretiminde Trabzon için küresel bir fırsat yaratmaktadır. Ancak, gemi üretimi için ihtiyaç duyulan üretim tesisleri (tersaneler) yeterli seviyede olmamakta ve mevcut tesisler düşük kapasiteli üretim gerçekleştirmekte, dolayısıyla ihracat potansiyelini değerlendirememektedir. Bu nedenle, yeni yatırımların sektörü ileri taşıyacağı düşünülmektedir.</p>

	Deniz turizmindeki artış ve elektrikli gemiler nedeniyle Avrupa tekne pazarının önemli bir büyüme göstermesi beklenmektedir. Ayrıca, Ukrayna'daki tersanelerin tahrip edilmesinin ardından Türkiye ve Trabzon gemi sanayi sektörü için Ukrayna pazarında ve Ukrayna'nın gemi ihraç ettiği pazarlarda yeni fırsatlar ortaya çıkmaktadır. Ülke ihracat gelirlerinin artmasının yanı sıra, mavi ve yeşil büyüme kapsamında sektörün dönüşümü ve gelecekte sürdürülebilirliğini sağlayabilmesi için elektrikli tekne üretiminin teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu yatırımın, potansiyelinin çok altında olan sektör ihracat kapasitesinin artışına, bölgenin ekonomik gelir ve istihdamına, ayrıca sektörün tedarik zinciri ekosisteminin gelişimine büyük katkılar sağlaması beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1000 tekne/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon/Sürmene
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	8.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	150 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı tekne ve yat tedarikçisi firmalar.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1:Yoksulluğa Son 8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9:Sanayi, İnovasyon ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

27- Triploid Alabalık Yumurta ve Yavru Üretimi Tesisi

Proje Adı	Triploid Alabalık Yumurta ve Yavru Üretimi Tesisi
Proje Konusu	Mavi Ekonomi, AR-GE, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Proje ile RAS sistemiyle hastalıktan ari alabalık yumurtası ve 200 grama kadar alabalık yavru üretimi yatırımı gerçekleştirilecektir.
Sektör	03 - Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği
Projenin Amacı	Proje ile TR90 Bölgesi'nin 2023 yılı su ürünleri ihracatının yaklaşık %88'ini oluşturan Türk Somonu'nun iç sularda yetiştirilen hammaddesi olan Gökkuşluğu alabalığı üretiminde, biyoteknoloji uygulanmış hastalıktan ari yumurta kullanılarak ithalatın ve dolayısıyla dışa bağımlılığın azaltılması, verimliliğin ve sektörel rekabetçiliğın artırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Türkiye'de Türk Somonu olarak tanımlanan balıklara ait kapalı devre sistemle biyoteknoloji uygulanmış hastalıktan ari yumurta üretimi yapan işletme bulunmamaktadır. Yurt dışından temin edilen yumurtaların %80'e yakını ölmekte, yalnızca %20'si canlanarak üretime kazandırılabilir. Proje ile birlikte Gökkuşluğu alabalığı yumurta ithalat miktarı ve değeri minimize edilecektir.</p> <p>Proje, genel olarak kırsal alanda yavru yetiştiriciliği yapan TR90 Bölgesi'ndeki işletmelerin yumurta kayıplarını önemli ölçüde azaltarak üretimlerini ve istihdamlarını artıracak, kırsal kalkınmaya da önemli katkılar sağlayacaktır. TR90 Bölgesi'nin yetiştiriciliğinin büyük bir bölümünü oluşturan Türk Somonu, 2023 yılı su ürünleri ihracatının yaklaşık %88'ini temsil etmektedir. Proje sayesinde, Türk Somonu yetiştiriciliği ve işleme sektöründe faaliyet gösteren bölgedeki firmaların üretimleri, gelirleri, istihdamları ve ihracatları büyük oranda artış gösterecektir.</p> <p>Ayrıca, proje, bölgenin son yıllarda hızlı bir büyüme gösteren su ürünleri sektörünün üretim, istihdam, yatırım ve ihracat eksenlerinde gelişmesine ve rekabetçiliğinin artmasına katkı sağlayacaktır. Son olarak, deniz avcılığında yıllar içinde meydana gelen ani değişiklikler, taze su ürünleri arzında aksamalara neden olmaktadır. Bu nedenle, yetiştiricilikle elde edilen ürünlerin bu tür projelerle artırılması, bu aksamaların önüne geçilmesine yardımcı olacaktır.</p>

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Gökkuşuğu Alabalık Yumurtası ve Yavru - 1.500.000 adet /yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Türk Somonu yetiştiriciliği ve ihracatı yapan firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	Amaç 8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme Amaç 12:Sorumlu Tüketim ve Üretim Amaç14:Sudaki Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

28- Artvin İli Memba Suyu Şişeleme Tesisi

Proje Adı	Artvin İli Memba Suyu Şişeleme Tesisi
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim
Projenin Özeti	Proje ile Artvin ilinde kaynak suyunu el değmeden şişeleyecek bir üretim tesisinin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	11 – İçeceklerin İmalatı
Projenin Amacı	Proje ile Artvin ilinde doğal kaynakların ekonomiye kazandırılması, ekonomik çeşitliliğin artırılması ve yeni iş imkânı oluşturarak işsizliğin ve buna bağlı göçün engellenmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Yükselen sağlık trendi ve artan şehirleşme gibi küresel gelişmeler nedeniyle, tüm dünyada meyve suyu da dâhil olmak üzere içecek kategorisi içinde en hızlı büyüyen segment ambalajlı su sektörüdür. Pazar büyüklüğü 2023 yılında 31,1 milyar TL'ye ulaşmıştır. Türkiye, gelişen ambalajlı su sektöründe son 10 yılda Çin ve Endonezya'dan sonra tüm dünyada en hızlı büyüyen 3. ülke konumundadır. Özellikle son yıllarda yaşanan güçlü büyüme rakamlarıyla mevcut üretim hacmi Türkiye'yi, ABD, Çin, Brezilya, Almanya ve Meksika gibi ülkelerin ardından en büyük 8. ambalajlı su üreticisi haline getirmiştir. Sektör ayrıca, önemli bir istihdam kaynağı sağlamaktadır.</p> <p>Artvin'deki birçok bölge, koruma altındaki milli parklar ve doğa rezervleri ile çevrilidir. Bu alanlar, su kaynaklarının dış kirleticilerden uzak kalmasına yardımcı olmaktadır. Yatırım, söz konusu kaynakların ekonomiye kazandırılmasını sağlayacaktır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	0,5 litre = 26.334.000 adet/yıl 1,5 litre = 26.334.000 adet/yıl 5 litre = 4.950.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Artvin
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	67 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Oteller, restoranlar, toptan ve perakendeciler

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 6: Temiz Su ve Sanitasyon 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

29-Gümüşhane Kereste Üretimi Tesisi

Proje Adı	Gümüşhane Kereste Üretimi Tesisi
Proje Konusu	Tesis Kurulumu
Projenin Özeti	Gümüşhane Organize Sanayi Bölgesi içerisinde, 8.000 m ² kapalı ve 8.000 m ² açık alan olmak üzere toplamda 16.000 m ² alan içerisinde, hammaddenin il içerisinde ve civar illerden elde edileceği kereste işleme tesisi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	16 - Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı
Projenin Amacı	Proje ile Gümüşhane ilinde kereste işleme tesisi inşa edilerek inşaat sektörünün ihtiyaç duyduğu malzeme ihtiyacını karşılamak ve ilde yeni iş imkânı oluşturarak işsizliğe ve buna bağlı göçü engellemek amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) ormanları, ekonomik amaçlar yerine daha çok ekolojik amaçlarla kullanılmaktadır. Bölgedeki ekolojik ve sosyal kullanım amaçlı orman alanının oranı, ülke geneline göre daha yüksektir. TR90 Bölgesi'nin ormanlık alanları, toplam yüzölçümünün %39,8'ini kaplamakta olup, bu oran Türkiye ortalaması olan %27,6'nın üzerindedir. TR90 Bölgesi'ndeki ormanların %34,6'sı ekonomik olarak değerlendirilebilmektedir. Bölge, ladin ağaçları varlığı açısından Türkiye'de önemli bir yere sahiptir. Gümüşhane ve çevresinde ise sarıçam, karaçam, köknar, ladin, meşe, ardıç ve kavak ağaçları yaygındır. İlin kuzey bölümü, Doğu Karadeniz iklimi ve bitki örtüsü özelliklerini göstermektedir. Yükselti ve yağış miktarı, önemli bir ladin ve karaçam vejetasyonuna sahip olmasını sağlamaktadır. Özellikle kereste üretiminde kullanılan ağaçların bölgedeki varlığı, gerekli kalitedeki hammaddeyi temin edebileceğini göstermektedir. Bu sayede ihtiyaç duyulan hammadde bölgeden sağlanabilecektir. Proje kapsamında, kereste üretimi için bölge kaynakları göz önünde bulundurulurken ladin, köknar ve sarıçam ağaçlarının öncelikli olarak kullanılması planlanmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10.000 m ³ /yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Kereste üretimi yapan tüm firmalar, imalat sektörü girişimci adayları, Gümüşhane'de iş arayan çalışma çağındaki nüfus
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

30-Bakır İzabe ve Elektroliz Tesisi

Proje Adı	Bakır İzabe ve Elektroliz Tesisi
Proje Konusu	Katma Değer, AR-GE, Yenilikçilik, İmalat Sanayi, İhracat
Projenin Özeti	Proje ile konsantre bakırın işlenerek saf bakır metali, katot bakır ve anot bakır ürünlerine dönüştürülmesi ile bu sektördeki dış ticaret açığını düşürecek, yüksek katma değerli yatırım gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
Sektör	24 – Ana metal sanayi
Projenin Amacı	Proje, konsantre bakırın işlenerek yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülmesiyle Türkiye'nin bu sektördeki dışa bağımlılığını ortadan kaldırmayı ve bölgenin ile ülkenin ihracat, istihdam, üretim ve ekonomik gelirinin artışına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Çayeli bakır maden sahasında çıkarılan bakır rezervleri, ilin en önemli ihracat kalemini oluşturmaktadır. Sektör, doğrudan 400'e yakın ve dolaylı olarak 1000'den fazla kişiye istihdam sağlamaktadır. Ancak, maden rezervlerinin azalması, 2012 yılında 292 milyon ABD Doları seviyesinde olan metal cevheri ihracatının 2023 yılında 100 milyon ABD doları seviyelerine kadar düşmesine neden olmuştur. Öte yandan, 2024 yılında yeni rezervlerin tespit edilmesi, madenin Rize'de daha uzun yıllar faaliyet göstermesine ve istihdam ile ihracatın eski seviyelerine ulaşması için kapasite artışı konusunda umut vermiştir.</p> <p>Bu kapsamda, bakır izabe tesisi kurulması yatırımı yeniden gündeme alınmıştır. Bu tesisin kurulması, yerelde sağlanacak en büyük katkının ek istihdam alanları oluşturulması olacağı öngörülmektedir. Hâlihazırda Eti Bakır tarafından işletilen bir bakır izabe tesisi bulunmaktadır; ancak bu tesis, Türkiye'nin bakır üretiminin yalnızca yarısını karşılayabilmektedir. Bu nedenle, konsantre cevher olarak yurtdışına gönderilen bakır, buralardaki tesislerde saflaştırılarak ithal edilmektedir. Bu durum, önemli bir katma değer kaybı ve cari açık etkisi yaratmaktadır. Kurulacak yeni izabe tesisi ile ülke genelinde çıkarılan bakır cevherlerinin tamamını işleme kapasitesine ulaşılması hedeflenmektedir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Konsantre Bakır İşleme 200.000 ton/yıl Katot Bakır Üretimi 30.000 ton/yıl Anot Bakır Üretimi 30.000 ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Çayeli

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	50.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Katma değerli bakır ürünlerinin üretim süreçlerinde kullanıldığı inşaat, enerji, telekomünikasyon ve imalat sanayi sektörlerindeki yerli ve yabancı firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1:Yoksulluğa Son 8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9:Sanayi, İnovasyon ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

31-Ordu OSB Yonga Levha Üretim Tesisi

Proje Adı	Ordu OSB Yonga Levha Üretim Tesisi
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim, İhracat
Projenin Özeti	Proje ile büro masa ve sandalyeleri, dosya dolapları, toplantı masaları, sehpa, etajerler, soyunma dolapları, ahşap iskeletli döşemeli koltuklar, kesonlar, tezgahlar, bankolar, vitrinler, raflar, çekmeceli dolaplar gibi özel büro mobilyalarının imalatını gerçekleştirecek bir tesis kurulması öngörülmektedir.
Sektör	31 - Mobilya imalatı
Projenin Amacı	Proje ile Ordu'nun orman varlığının ekonomik amaçla kullanımı ve sektörel çeşitliliğin sağlanması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Türkiye, özellikle Avrupa, Orta Doğu ve Afrika pazarlarına yönelik ihracatını artırarak global mobilya pazarında kendine sağlam bir yer edinmiştir. Mobilya imalatı sektörü, Ordu ili ekonomisinde kapasite raporlu firma sayısı, ihracat ve çalışan sayısı açısından potansiyel taşıyan sektörler arasında yer almaktadır. Ordu ilinde üretilen mobilyaların neredeyse tamamı mutfak, yatak odası ve yemek odası gibi standart üretimlerden oluşmaktadır.</p> <p>Özellikle kereste ve MDF imalatı konusunda, Ordu ilindeki büyük ölçekli firmalar, mobilya imalatı yapmak isteyen işletmeler için önemli ara ürün tedarikçileri olarak sektörün değer zincirinde kritik bir konumda bulunmaktadır. Ordu ilinin mobilya üretim miktarının ve çeşitliliğinin artırılması amacıyla, Mobilyacılar Kooperatifi tarafından 83 dönüm bir arazi üzerinde yeni bir üretim alanı oluşturulması çalışmaları da devam etmektedir. 200 bin hektarlık orman varlığı ile hammadde temini yönünden herhangi bir sorun yaşanmamaktadır.</p> <p>İhracat potansiyelinin yanı sıra, Türkiye'de hızla gelişen hizmet sektörü ve artan yeni ofis talebi, ofis mobilyalarına olan iç talebi de artırmaktadır. Ordu ilinde, teknik uzmanlık seviyesi, istihdam potansiyeli, artan iç talep ve ihracat fırsatları nedeniyle büro ve mağaza mobilyalarının imalatının Ordu ili ekonomisine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	100.000 m ³ /yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	8.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Mobilya gibi keresteyi hammadde olarak kullanan imalatçı firmalar, nakliye firmaları ve inşaat malzemeleri toptancıları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

32-Çay Hasat Makinesi İmalat Tesisi

Proje Adı	Çay Hasat Makinesi İmalat Tesisi
Proje Konusu	Tarım Aletleri İmalatı
Projenin Özeti	<p>Türk çay üretiminin %70'i Rize'de gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde yıllık yaklaşık 1,5 milyon ton yaş çay hasadı yapılmakta ve bu hasat için genellikle çay makası olarak bilinen ekipmanlar kullanılmaktadır. Ancak, işçilik fiyatlarındaki artış, çay hasadında daha verimli yöntemlerin kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Son yıllarda, çay hasadında elektrikli el aletlerinin yaygınlaşmaya başladığı gözlemlenmektedir.</p> <p>Çay makaslarıyla bir kişi günde ortalama 300 kilo yaş çay hasadı yapabilmekteyken, son yıllarda yaygınlaşan tek elle kullanılan elektrikli modellerle bu rakam 600 kiloyu geçebilmektedir. Hasat makinelerine yönelik talep artış göstermekte olup, yerel işletmelerden alınan bilgiye göre yıllık yaklaşık 25.000 adet talep oluşmaktadır. Makine fiyatlarının 350 ABD Doları civarında olduğu dikkate alındığında, tesisin yıllık yaklaşık 10 milyon ABD Doları tutarında ithal talebin iç piyasadan karşılanmasını sağlayacağı hesaplanmaktadır.</p> <p>Proje kapsamında, bu talebin karşılanmasına yönelik bir imalat tesisi kurulması planlanmakta, böylece orta vadede bölge ihtiyaçlarının karşılanarak üretici maliyetlerinin düşürülmesi, yabancı işçi bağımlılığının azaltılması ve uzun vadede Ar-Ge ile ihracata yönelik yatırımların artırılması hedeflenmektedir.</p>
Sektör	28 - Hasat ve harman makinelerinin imalatı
Projenin Amacı	Projenin amacı, Rize ili temel tarımsal ürünü olan çay üretiminde verimliliği artırmak için doğrudan hizmet edecek bir makine imalat tesisi kurmaktır. Proje kapsamında planlanan çay hasat makinesi, üreticiler tarafından dikkate değer bir talep oluşturan ve çay üretiminde verimliliğin artırılmasına katkı sağlayacak bir yatırım olarak değerlendirilmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Gürcistan'dan gelen yabancı işçilerle yapılan çay hasadının, proje kapsamında üretimi hedeflenen makinelerle yerel halk tarafından gerçekleştirilmesi, yıllık yaklaşık 100 milyon ABD Dolarlık bir işçilik bedelinin ülkemizde kalmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu makinelerin yerelde üretilmesi,

	<p>aynı zamanda imalat sanayi sektöründe önemli bir katma değer yaratılmasına da hizmet edecektir.</p> <p>İhtiyaç analizleri doğrultusunda Ar-Ge faaliyetlerinin yürütülmesi ve daha gelişmiş modellerin üretilmesi, projenin verimlilik artışına yönelik sürdürülebilir bir katkı sunacaktır. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin çay ihtisas üniversitesi olması nedeniyle, ürün geliştirme aşamalarında mühendislik fakültesi desteği ve işbirliği ile gerçekleştirilmesi, projenin yerel düzeyde kapasite oluşturulması açısından önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Makine imalatçıları Çay üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.

33-Artvin Kalsit Üretim Tesisi

Proje Adı	Artvin Kalsit Üretim Tesisi
Proje Konusu	Maden İşleme, Katma Değer
Projenin Özeti	Ülkemizde kalsit adı ile üretilen mineral, karbonatlı kayaçların (kireçtaşı, mermer, tebeşir) ana mineralidir. CaCO ₃ kimyasal yapısıyla boya, kağıt, plastik ve inşaat gibi birçok sektörde dolgu malzemesi olarak kullanılmaktadır. Kalsit, tabiatta mineral damarları şeklinde kurşun, çinko, gümüş ve diğer cevherlerle beraber oluşmuştur. Artvin ili yeraltı zenginlikleri içinde yer alan bu hammadde değerlendirilerek yerel sanayinin gelişimine katkı sağlanacaktır. Yatırım fırsatları, kalsitin işlenmesi ve üretim tesislerinin kurulmasıyla birlikte bölgedeki ekonomik büyümeyi destekleyecek ve istihdam yaratacaktır.
Sektör	23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Artvin ilinde kalsit üretim tesisi inşa edilerek inşaat, tarım, metalurji ve kimya endüstrisi faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan hammadde ihtiyacının karşılanması ve ilde yeni iş imkânı oluşturularak işsizliğin ve buna bağlı göçün engellenmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Artvin ilinde kurulacak kalsit üretim tesisi, yerel sanayiye hammadde tedarik edecek ve bölgedeki boya, kağıt, plastik, çimento vb. sanayi dallarının gelişmesini ve rekabet avantajı kazanmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda bölge ekonomisinde madencilik sektörünün önemini artırırken, yeni istihdam sahası sağlayarak bölgenin sosyal ve ekonomik gelişimine katkıda bulunacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Kaplanmış kalsit 3.156 ton 2 mikron kaplanmış kalsit 4.734 ton 5 mikron kaplanmış kalsit 9.555 ton 10 mikron kaplanmış kalsit 12.555 ton
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Artvin
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	65 Kişi (sürekli istihdam)

Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	İnşaat, tarım, çimento, metalurji ve kimya endüstrisinde faaliyet gösteren firmalar, TR90 Bölgesi imalat sektörü girişimci adayları, Artvin’de iş arayan çalışma çağındaki nüfus
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir

34- Endüstriyel Ağ Üretim Tesisi

Proje Adı	Endüstriyel Ağ Üretim Tesisi
Proje Konusu	Tamamlayıcılık, Katma Değer
Projenin Özeti	5.000 m ² kapalı alanda gırgır ağları, kafes balıkçılığı ağları, trol ağları, güvenlik ağları vb. endüstriyel ağların üretimi için bir tesisin kurulumudur.
Sektör	13- Tekstil ürünlerinin imalatı 25- Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (Makine ve teçhizat hariç)
Projenin Amacı	Endüstriyel Ağ Üretim Tesisi projesi, endüstriyel ve tarımsal ağların üretimini hedeflemektedir. Proje kapsamında gırgır ağları, kafes balıkçılığı ağları, trol ağları ve güvenlik ağları gibi farklı ağ çeşitleri üretilecektir. Bu tesis, yerel ekonomiyi güçlendirecek ve istihdam yaratacak olup ayrıca bölgenin tarım ve balıkçılık sektörlerine önemli katkılar sağlayacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Avlanan deniz ürünleri miktarı bölgede yaklaşık 237 bin ton olup bu değer Türkiye’de avlanan deniz ürünleri miktarının %61’ini oluşturmaktadır. Su ürünleri yetiştiriciliğinde de bölge Türkiye’de ikinci sıradır. Bölge açısından en önemli sektörlerden biri olan su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığında faaliyet gösteren işletmeler için endüstriyel ağların bölgede üretim kapasitesinin ve değer zinciri içinde bölgede üretilen katma değer artırılması önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yıllık 20.000 ton ağ üretimi
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgede su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı alanında faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır

35-Otel Kapıları Otomasyon ve Elektronik Kart Üretim Tesisi

Proje Adı	Otel Kapıları Otomasyon ve Elektronik Kart Üretim Tesisi
Proje Konusu	Turizm, İmalat Sanayi
Projenin Özeti	Trabzon'da kurulacak Otel Kapıları Otomasyon ve Elektronik Kart Üretim Tesisi, turizm sektöründeki büyümeyi desteklemek amacıyla yüksek teknoloji ile donatılmış bir üretim merkezi olacaktır. Bu tesis, yerel istihdamı artırırken, bölgenin turizm ekosistemini güçlendirecek ve ulusal pazarın da ihtiyaçlarına cevap verecektir. Trabzon'un stratejik konumu ve gelişen turizm sektörü, bu yatırımın ekonomik kalkınma açısından büyük fırsatlar sunmasını sağlamaktadır.
Sektör	55-Turizm 26- Elektronik ve İletişim Ekipmanları İmalatı
Projenin Amacı	Trabzon'da kurulacak Otel Kapıları Otomasyon ve Elektronik Kart Üretim Tesisi ile bölgedeki işsizlik oranının düşürülmesi ve yeni istihdam fırsatlarının sunulması amaçlanmaktadır. Yüksek teknoloji ile donatılmış bu üretim merkezi, otelcilik sektöründeki ihtiyaçları karşılayarak, bölgedeki turizm işletmelerinin daha verimli ve modern hizmetler sunmasını sağlayacaktır. Trabzon'un stratejik konumu ve Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki gelişen turizm potansiyeli, bu tesisin ekonomik kalkınma açısından önemli bir katkı sağlamasını mümkün kılmaktadır. Tesis, Türkiye genelindeki otel ve konaklama işletmelerinin ihtiyaçlarına yönelik yerli üretim gerçekleştirerek, dışa bağımlılığı azaltmayı hedeflemektedir. Ayrıca, elektronik kart üretimi ve otomasyon sistemlerinin bölgedeki üretimi, sektördeki yenilikleri destekleyerek rekabetçi bir avantaj yaratmayı amaçlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje yerel istihdamı artırarak bölgedeki işsizlik oranını düşürecek ve yeni istihdam fırsatları yaratacaktır. Bu, özellikle genç nüfus için önemli bir avantaj sağlayacaktır. Tesis, bölgenin ekonomik yapısını güçlendirerek, yerel ekonominin çeşitlenmesine katkıda bulunacaktır. Yüksek teknoloji ile donatılmış üretim merkezi, otelcilik sektöründeki ihtiyaçları karşılayarak, bölgedeki turizm işletmelerinin daha verimli ve modern hizmetler sunmasına olanak tanıyacaktır. Yenilikçi otomasyon sistemleri, bölgedeki otellerin rekabet gücünü artıracak ve misafir deneyiminin iyileştirecektir. Proje, Türkiye genelindeki otel ve konaklama işletmelerinin ihtiyaçlarına yönelik yerli üretim sağlayarak, dışa bağımlılığı azaltmayı hedeflemektedir. Elektronik kart üretimi ve otomasyon sistemlerinin geliştirilmesi, sektördeki yenilikleri

	destekleyerek rekabetçi bir avantaj yaratacaktır. Trabzon'un stratejik konumu, hem yerel hem de ulusal pazara kolay erişim sağlayarak tesisin etkinliğini artıracaktır. Proje ile Doğu Karadeniz Bölgesi'nin ekonomik, sosyal ve teknolojik açıdan gelişimine önemli katkılarda bulunularak, bölgenin turizm ekosistemini güçlendirilmesi planlanmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	RFID teknolojili Elektronik Kapı Kilidi 5000 adet/yıl, Temassız elektronik kart 45.000.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon/Vakfıkebir
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.750.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı otel işletmeleri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1:Yoksulluğa Son 8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9:Sanayi, İnovasyon ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır

36-Outdoor Spor Hazır Giyim Üretim Tesisi

Proje Adı	Outdoor Spor Hazır Giyim Üretim Tesisi
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim, İstihdam
Projenin Özeti	Bu tesis, pandemi sonrası artan outdoor aktiviteleri ve spor turizmi talebine yönelik amatör ve profesyonel sporcular ile

	<p>turistlerin ihtiyaclarına uygun yerli ürünler üretecektir. Spor malzemeleri, çanta, mont ve ayakkabı gibi spor giyim ve tekstil ürünlerinde markalaşarak değer zincirindeki eksikliklerin giderilmesi hedeflenmektedir.</p>
Sektör	14- Giyim eşyalarının imalatı
Projenin Amacı	Spor malzemeleri, çanta, mont ve ayakkabı gibi spor giyim ve tekstil ürünlerinde markalaşarak değer zincirindeki eksikliklerin giderilmesi amaçlanmıştır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje yerel istihdamı artırarak bölgedeki işsizlik oranını düşürecek ve yeni istihdam fırsatları yaratacaktır. Emek yoğun ve katma değerli bir sektör olması sebebiyle hem istihdama hem de ihracata yönelik potansiyel barındırmaktadır. Ayrıca tesis, dağcılık, trekking ve kamp gibi açık hava etkinliklerine ilgi duyan yerli ve yabancı turistlerin ihtiyaclarına yönelik kaliteli ve özel ürünler sunarak, bölgedeki turizm deneyimini ve sürdürülebilir turizm anlayışını güçlendirecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2.000.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 ay
Projenin Hedef Kitle	Outdoor Malzeme Toptan ve Perakende Mağazaları, nihai tüketiciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.

37-Mikronize Kalsit Ürünleri Tesisi

Proje Adı	Mikronize Kalsit Ürünleri Tesisi
Proje Konusu	Maden İşleme, Katma Değer
Projenin Özeti	Gümüşhane ilinde kurulacak olan Mikronize Kalsit Öğütme Tesisi, 1-40 mikron arası 16 farklı çeşit mikronize kalsit üretimi gerçekleştirecektir. Yıllık kapasitesi 400.000 ton olarak planlanan tesis, yerel sanayinin gelişimine katkıda bulunacak ve bölgedeki ekonomik çeşitliliği artıracaktır.
Sektör	23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Gümüşhane ilinde kurulacak olan Mikronize Kalsit Öğütme Tesisi, 1-40 mikron arası 16 farklı çeşit mikronize kalsit üretimi gerçekleştirecektir. Yıllık kapasitesi 400.000 ton olarak planlanan tesis, yerel sanayinin gelişimine katkıda bulunacak ve bölgedeki ekonomik potansiyeli artıracaktır. Bu yatırım, kalsit üretiminde rekabetçiliği yükselterek Gümüşhane'nin sanayi alanındaki konumunu güçlendirecektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Kalsit, CaCO ₃ kimyasal yapısıyla boya, kağıt, plastik ve inşaat gibi birçok sektörde dolgu malzemesi olarak kullanılmaktadır. Kalsit, tabiatta mineral damarları şeklinde ve kurşun, çinko, gümüş ve diğer cevherlerle beraber oluşmuştur. Mikronize kalsit, çeşitli endüstriyel uygulamalarda geniş bir kullanım yelpazesine sahip olup, ileri bağlantıları nedeniyle ilgili yeni yatırımların bölgeye çekilmesi beklenmektedir. Tesis, doğal kaynakların ekonomiye kazandırılmasını sağlayacak ve bölgedeki ekonomik potansiyeli artıracaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yıllık kapasitesi 400.000 ton
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	7.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	65 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve Yabancı Üreticiler

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir.

Stratejik Öncelik 2.

Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması

1- Giresun Mesleki Eğitim ve İnovasyon Merkezi

Proje Adı	Giresun Mesleki Eğitim ve İnovasyon Merkezi
Proje Konusu	Genç İstihdamı, Mesleki Eğitim
Projenin Özeti	Proje, Giresun ilinde OSB bünyesinde bir eğitim ve danışmanlık merkezinin kurulmasını içermektedir. Bu merkez, 2.560 m ² kapalı alana sahip olacaktır. Alan içinde, CAD/CAM (bilgisayar destekli tasarım ve bilgisayar destekli imalat) laboratuvarı ve eğitim birimi, elektrik-elektronik eğitim laboratuvarı, hassas metal işleme atölyesi, CAM destekli ahşap işleme atölyesi ve hazır giyim atölyesi ile bunların makineleri ve donanımları yer alacaktır. Bu atölyeler sayesinde, katılımcılara sürekli beceri kazandırılması hedeflenmektedir. Merkezde ayrıca 1 KOBİ danışmanlık merkezi ve 1 kreş de bulunacaktır.
Sektör	13 - Tekstil ürünlerinin imalatı 14 - Giyim eşyalarının imalatı 16 - Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı 25 - Fabrikasyon metal ürünleri imalatı 85 - Eğitim ve danışmanlık 88 - Barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler
Projenin Amacı	Projenin amacı, Giresun'daki işletmelerin rekabet gücünün artırılmasına ve sürdürülebilir gelişmelerine destek olmak için çalışanların eğitime ve işletmelerin ihtiyaç duydukları konularda danışmanlık hizmeti verilmesine katkı sağlamaktır. Projenin fizibilitesi, 2019 Eylül'de Ajansımızın desteğiyle hazırlanmıştır. Fizibilite çalışması sırasında, özellikle OSB'lerde yer alan firmaların mesleki eğitime, danışmanlığa ve kalifiye elemana daha fazla ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Mevcut durumda Giresun'da 2 adet OSB bulunmaktadır; ikinci OSB, işletme büyüklükleri, personel sayıları gibi açılardan daha uygun durumda olduğu için fizibilite bu OSB başlığı altında hazırlanmıştır. Ayrıca, 2'si kamulaştırma ve 1'i planlama aşamasında olan 3 yeni OSB'nin Giresun'da kurulması, merkez ihtiyacını artırmıştır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgenin kalifiye eleman ve ara eleman açığını kapatmaya yardımcı olmak, ayrıca yakın çevre ve bölge illerindeki işsiz gençlere eğitim ve iş imkânı sunmak amacıyla bu proje, bölge için son derece önemli bir adım teşkil etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2560 m ² kapalı alan Projenin ömrü yatırımın fayda-maliyet analizi yapılırken 15 yıl olarak alınmıştır. 15 yıl içerisinde merkezin 5700 gün, 57 bin adam/gün eğitim verilmesi öngörülmektedir. Yatırım

	işletmeye alındıktan sonraki 5 yıl içerisinde ortalama verilen eğitim sayısı 268 toplamda ise 1343 olacaktır. Bu eğitimlerden 14.000 gün/kişi faydalanacaktır. İşletme süresi boyunca her yıl ortalama 380 gün eğitim verilecektir.
Proje Yürütücüsü	TSO'lar ve OSB'ler
Uygulama Yeri	Giresun/Bulancak
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.700.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	15 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgedeki teknik lise ve yüksek okullardan mezun olmuş ancak uygulama tecrübesi düşük bilgisayar destekli tasarım (CAD) ve bilgisayar destekli üretim (CAM) ve bilgisayar numerik kontrollü (CNC) tezgahları kullanma ve programlama bilgisi olmayan işsiz gençler, Giresun'da bu tezgahlarla üretim yapan tüm işletmeler, proje kapsamında merkezde istihdam edilecek personel, eğitmenler ve danışmanlardır.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 4: Nitelikli Eğitim 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması Hedef 2.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir Hedef 2.2: Gençlerin İş Gücü Piyasasına Aktif Katılımları Desteklenecek ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır

2- Yaşlı Bakım ve Sağlıklı Yaşam Merkezi

Proje Adı	Yaşlı Bakım ve Sağlıklı Yaşam Merkezi
Proje Konusu	Sağlık Hizmeti, Sağlık Turizmi
Projenin Özeti	<p>Güncel araştırmalar, yaşlılara sunulan hizmet anlayışında bir değişim gerektiğini ortaya koymakta ve klasik yaşlılık algısı yerine "aktif yaşlanma" anlayışını esas alan hizmet modellerinin yaygınlaşmasına vurgu yapmaktadır.</p> <p>Doğu Karadeniz Bölgesi, doğal güzellikleri ve kültürüyle uzun ve sağlıklı bir yaşam vadeden bir bölge olup, turizm alanındaki cazibesini sağlık turizmi alanında da gerçekleştirme potansiyeline sahiptir. Proje, yaşlılara yönelik yeni bir hizmet modeli önermekte; yaşlılıktan kaynaklanan kronik hastalıklara yönelik ayakta bakım ve takip hizmetleri sunan, fiziksel ve zihinsel rehabilitasyon donatılarına sahip, iyi yaşam felsefesini benimseyen bakım ve alternatif tıp uygulamaları ile konaklama imkânı sunan bir yaşlı bakım ve iyi yaşam alanı oluşturmayı hedeflemektedir.</p> <p>Söz konusu tesis, hem bölgeden hem de bölge dışından yaşlılara, bölgenin tabiatı ve kültürü içerisinde sağlıklı beslenme programları, egzersiz, terapi hizmetleri ve rekreasyon alanları sunan yenilikçi bir yatırım projesi olacaktır.</p>
Sektör	87 - Yatılı bakım faaliyetleri 79 - Sağlık turizmi
Projenin Amacı	Projenin amacı, yaşlılara yönelik yenilikçi bir bakım ve konaklama yatırımının bölgeye kazandırılmasıdır. Yaşlılığın getirdiği fiziksel, zihinsel ve sosyal yoksunlukların, proje kapsamında oluşturulacak bakım, konaklama ve sosyal donatılarla desteklenmesi hedeflenmektedir. Böylece, hem bölgeden hem de bölge dışından yaşlı nüfusun fayda sağlayacağı bir altyapı ve hizmet modeli oluşturulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yaşlı bakımı ve aktif yaşlanmaya yönelik hizmetler alanında güvenilir ve nitelikli tesis sayısı bölgede oldukça azdır. Gelişen ekonomi, artan gelir ve zorlaşan çalışma koşulları, sosyal değişim ihtiyacını beraberinde getirirken, bu durum bölgede yaşlı bakım ihtiyacına olan talebi de artırmıştır. Projenin, yaşlılara yönelik hizmetlerde örnek bir yatırım modeli olması ve aynı zamanda bölgenin turizm gelirlerine katkı sağlaması beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Tesisin, 20.000 m ² alana sahip ve 80 kişi kapasiteli olması öngörülmektedir.

Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Artvin, Rize ve Ordu
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları (tek tesis için)
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	25 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	55 yaş üstü kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen ya da ihtiyaçlarını karşılama noktasında desteğe gereksinim duyan yaşlılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 9: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması Hedef 2.5: Yaşlı Refahı Artırılacaktır

3- Rize Bilim Merkezi

Proje Adı	Rize Bilim Merkezi
Proje Konusu	Beşeri Sermaye
Projenin Özeti	<p>Proje kapsamında Rize’de bir bilim merkezi oluşturulacaktır. Her yaştan öğrencinin ziyaret edebileceği bu merkezin, gençlerin bilime olan ilgisini artırması ve geleceğin bilim insanlarına ilham kaynağı olması hedeflenmektedir. Merkezde birçok bilim dalından bölümlerin yer alması planlanmaktadır. Çeşitli bilim dallarını ve uygulamalarını gören öğrenciler, gelecek ve akademik planlarını şekillendirirken merkezde edindikleri deneyimlerden yararlanacaklardır.</p> <p>TÜBİTAK standartlarında, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin bilim ile buluşabileceği, deney yaparak bilimsel becerilerini geliştirebileceği bir alan oluşturulması planlanmaktadır. Merkezde 1 adet Planetaryum ve 1 adet 8-12 kişilik Sanal Tur Merkezi kurulacaktır. Yılda en az 20.000 öğrenciye uygulamalı ve teknolojik eğitim verilecektir. Ayrıca, merkezi toplamda ziyaret edecek yerli turist sayısının günde en az 200 kişi olması (öğrenciler hariç) beklenmektedir.</p>
Sektör	85-Eğitim
Projenin Amacı	Projenin amacı, öğrencileri bilimle buluşturmak ve sanayi ile teknoloji alanlarında ihtiyaç duyulan nitelikli personele erişimi kolaylaştırmaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Rize’de, 7.628’i okul öncesi olmak üzere toplam 66.577 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 11.234’ü mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencisidir. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde ise 17 binden fazla öğrenci eğitim almaktadır. Yaklaşık 350 bin nüfusa sahip Rize’de, nüfusun %37,5’i 30 yaş altındadır.</p> <p>Genç nüfusun oldukça fazla olduğu Rize’de, eğitim programları, sergiler, laboratuvarlar ve etkinlikler aracılığıyla her düzeyde öğrencinin bilim ve teknolojiyle buluşmalarına ve bu alanda çalışmalar yapmalarına imkân sağlanacaktır. Ayrıca, bilim merkezi, kentin inovasyon altyapısının geliştirilmesi için önemli bir platform görevi görecektir.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Zemin oturum alanı 1.967 m ² , toplam kompleks alanı 2.850 m ² ’dir.
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Rize/Merkez

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	6.500.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	20 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Bilime, teknolojiye, sanayiye ilgi duyan öğrenciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	4-Nitelikli Eğitim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması Hedef 2.8: Çocuk ve Gençlerin Ruhsal, Bedensel ve Bilişsel Gelişimleri Desteklenecektir

4- Trabzon Endüstriyel Dönüşüm ve Yazılım Mükemmeliyet Merkezi

Proje Adı	Trabzon Endüstriyel Dönüşüm ve Yazılım Mükemmeliyet Merkezi
Proje Konusu	Dijital Dönüşüm, Yazılım, Teknik Eğitim
Projenin Özeti	<p>Dijital dönüşüm konusunda farkındalığın artırılması ve eğitimlerin gerçekleştirilebilmesi amacıyla bir endüstriyel dönüşüm laboratuvarı ve nitelikli yazılımcı açığını kapatacak bir yazılımcı eğitim atölyesi kurulacaktır. Her iki alanda da eğitici eğitimleri düzenlenerek, akran öğrenmesini odağa alan bir müfredat geliştirilecek ve mükemmeliyet merkezinin fiziksel ve kurumsal yapısı oluşturulacaktır.</p> <p>Merkezin sürdürülebilirliği, eğitimler ve özel sektöre verilecek danışmanlık hizmetleri yoluyla sağlanacaktır. Ayrıca, KTÜ'nün ilgili mühendislik bölümlerinde bitirme projelerinin merkezin üstlendiği projelerle eşleştirilmesi sayesinde Mükemmeliyet Merkezi'nin çarpan etkisi artırılabilecektir. Merkez kapsamında 1 adet Nitelikli Yazılımcı Yetiştirme ve İstihdam Atölyesi ile 1 adet Endüstriyel Dönüşüm Model-Prototip Laboratuvarı kurulması öngörülmektedir.</p>
Sektör	71 - Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri; teknik test ve analiz faaliyetleri 62 - Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler
Projenin Amacı	Proje ile endüstrinin dijital dönüşümünü sağlamak ve verimliliğini artırmak, bunun yanında Doğu Karadeniz ve Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi'ndeki (TGB) yazılımcı açığını kapatmak için kurumsal ve sürdürülebilir bir yapının kurulması amaçlanmıştır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.000 m ² toplam alan.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje, bölgede yazılım alanında faaliyet gösteren 231 işletmenin ihtiyaç duyduğu nitelikli personel sorununu yeni nesil eğitim yöntemleriyle çözmek ve yeni istihdam süreçlerinde personel oryantasyon süresini azaltmak açısından önemlidir. Proje aynı zamanda bölge genelinde gerçekleştirilen imalat sanayi anketlerinde ortaya konulan bölge işletmelerinin dijital dönüşüm teknik danışmanlık ihtiyacını sürdürülebilir bir şekilde bölge içerisinde karşılamaya yönelik çözüm sunmaktadır.
Proje Yürütücüsü	TSO'lar, üniversiteler ve teknoloji geliştirme bölgesi
Uygulama Yeri	Trabzon/Ortahisar

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	15 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Sanayiciler, Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi Yönetici A.Ş. ve teknokent bünyesinde çalışan firmalar, Trabzon'daki üniversitelerde ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencileri, yazılıma merak duyan gençler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	4:Nitelikli İşgücü 8:-İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9:Sanayi, İnovasyon ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması Hedef 2.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir Hedef 2.2: Gençlerin İş Gücü Piyasasına Aktif Katılımları Desteklenecek ve İstihdam Edilebilirlikleri Kolaylaştırılacaktır

5- Doğu Karadeniz Turizm Mükemmeliyet Merkezi

Proje Adı	Doğu Karadeniz Turizm Mükemmeliyet Merkezi Projesi
Proje Konusu	Turizm, AR-GE
Projenin Özeti	Proje ile Doğu Karadeniz Turizm Mükemmeliyet Merkezinin yapılması planlanmaktadır. Bu merkezde, işletmelerin dijital ve teknik yetkinliklerinin artırılmasına ilişkin eğitim, teknik danışmanlık, yazılım geliştirme ve merkez çalışanlarına eğitici eğitimi hizmetlerinin verilmesi planlanmaktadır. Merkez, aynı zamanda turizm sektörünün ihtiyaç duyacağı nitelikli personel yetiştirme ve profesyonellerin hayat boyu eğitimleri kapsamında müfredat oluşturarak mesleki eğitim verecektir. Sektörün Bölge'deki durumunu ölçümleyebilmek ve sektörü daha ileriye taşımak amacıyla sektörel veri oluşturma ve veri yönetimi, tematik raporlama konularında da AR-GE hizmeti verecektir. Sektörün dijital dönüşümüne katkı sunacak girişim fikirleri için de merkez bünyesinde kuluçka hizmeti sunulması planlanmaktadır.
Sektör	72 - Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri 85 - Eğitim
Projenin Amacı	Proje ile Doğu Karadeniz Bölgesi illerinde turizm sektörünün gelişimi ve sektörel sorunların çözümünde teknolojik imkânların kullanılmasını sağlayacak beşeri ve teknik altyapının oluşturulması, sektöre nitelikli insan kaynağı kazandırılması, ayrıca sektörün ihtiyaç duyacağı nitelikli veri ve araştırma raporlarının üretilmesi ve nitelikli personel ihtiyacının karşılanması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Turizm sektörü Bölge genelinde hızla gelişmekte olup en büyük katkıyı bölge illeri arasında Trabzon sağlamaktadır. Sektörün gelişimi için nitelikli personele, nitelikli araştırmalara ve teknolojik altyapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Sektörün il ekonomisine katkısı, sektörün büyüme hızı ve KTÜ ile Trabzon Üniversitesi'nin hem bilişim hem de turizm alanındaki bilgi birikimi ve tecrübesi birlikte düşünüldüğünde projenin söz konusu ihtiyacı sürdürülebilir bir şekilde karşılayabileceği öngörülmektedir.
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, üniversiteler ve teknoloji geliştirme bölgesi
Uygulama Yeri	Trabzon/Akçaabat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	15 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Turizm sektöründe çalışanlar, çalışmak isteyenler, iş insanları, turizm alanında çalışan öğretim görevlileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	4: Nitelikli Eğitim 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
Bölge planı ilişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır Stratejik Öncelik 2: Beşeri Sermayenin Geliştirilmesi ve Sosyal Refahın Artırılması Hedef 2.1: Mesleki ve Teknik Eğitimde Üretim ve İstihdama Yönelik Yapısal Dönüşüm Gerçekleştirilecektir

Stratejik Öncelik 3.

Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması

1- Beşpare Ekoturizm Köyleri

Proje Adı	Beşpare Ekoturizm Köyleri
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim, Kırsal Kalkınma, Alternatif Turizm
Projenin Özeti	<p>Proje kapsamında, Artvin ili Beşpare köylerinde (Ahlat, Varlık, Salkımlı, Seyitler, Vezirköy) yöresel ürün üretim merkezine dönüştürülmesi amacıyla Varlık Köyü'nde yer alan köy okulunun onarımı ve tadilatı gerçekleştirilecektir. Ayrıca, köyde bulunan 5 adet su değirmeninin onarımı, ahşap tabelalandırma çalışmaları, trekking ve bisiklet yollarının yapımı da planlanmaktadır.</p> <p>Onarımı yapılacak köy okulunda tasarım, eğitim ve üretim atölyeleri oluşturulacak, köyde atıl durumda bulunan kereste atölyesi onarılarak makine eksiklikleri giderilecektir. Bu atölye, ahşap hediyelik eşyalar, mutfak araç gereçleri gibi ürünlerin üretimi için kullanılacaktır.</p>
Sektör	82 - Büro yönetimi, büro destek ve iş destek faaliyetleri 10 - Gıda maddelerinin imalatı, 55 - Konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri
Projenin Amacı	Projenin amacı, potansiyele göre planlanan katma değerli yöresel ve turistik ürünler ile sosyo-ekonomik yapının dengelenmesini sağlamak; ayrıca Beşpare Köylerindeki kadın ve gençlere yönelik yeni iş ve istihdam alanları oluşturarak kırsal kalkınma ve sosyal gelişmeye olumlu katkılarda bulunmaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ahlat, Varlık, Salkımlı, Seyitler ve Vezirköy köylerinden oluşan Beşpare Ekokültürel Köyler Projesi ile çevresel sürdürülebilirlik, ekosistem koruma ve organik tarım gibi ilkeler doğrultusunda doğal kaynakların daha etkili bir şekilde kullanılması sağlanacaktır. Proje, katılımı ve dayanışmayı teşvik ederek yeşil turizm ve alternatif enerji kullanımı gibi alanları destekleyecektir. Böylece, bölgeye çevresel, ekonomik ve sosyal açılardan önemli faydalar sağlanması hedeflenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Ürün gruplarına göre; Üreticilere tahsis edilecek atölyeler: 1 adet Dolum işlemine tahsis edilecek atölyeler: 1 adet, Turistik değer restorasyonu: 5 adet
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve ilgili STK'lar
Uygulama Yeri	Artvin/Beşpare Köyleri (Ahlat, Vezirköy, Varlık, Salkımlı, Seyitler Köyleri)

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	430.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	5 Kişi (Sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Proje için yerli üreticiler, ev kadınları, meslek edinme arayışındaki gençler, sektör temsilcileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 3. Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam 4. Nitelikli Eğitim 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 10. Eşitsizliklerin Azaltılması 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.1: Kırsal Yerleşimlerde Yaşam Kalitesi Artırılacaktır Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır

2- Artvin Apiterapi İyi Yaşam (Wellness) Merkezi

Proje Adı	Artvin Apiterapi İyi Yaşam (Wellness) Merkezi
Proje Konusu	Kırsal Kalkınma, Sağlık Turizmi, Tarımda Katma Değer
Projenin Özeti	<p>İyi yaşam (wellness) felsefesini benimseyen, kişisel bakım hizmetleri, özel gıda terapileri ve uygulamaları içeren bedensel, zihinsel ve sosyal iyi olma halini destekleyen alternatif tıp yaklaşımları, sağlık turizmi alanında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bölgemizin doğal kaynaklarından biri olan arıcılık ürünleri—bal, balmumu, polen, arı sütü, propolis ve arı zehri—sağlık amaçlı kullanımları ile geleneksel ve tamamlayıcı tıp alanında talep görmektedir.</p> <p>Sağlık Bakanlığı tarafından 2014 yılında yayınlanan GETAT (Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp) Uygulamaları Yönetmeliği ile apiterapi merkezlerinin kurulması yasal bir altyapı kazanmıştır. Bu proje, Artvin ilinde mevcut arıcılık ürünleri üretiminin, organik yetiştiricilik altyapısının tamamlanmasıyla artırılmasını; apiterapi uygulamalarına yönelik bir hizmet altyapısı oluşturulmasını ve Borçka ilçesinde uluslararası nitelikte bir Apiterapi İyi Yaşam Merkezi'nin kurulmasını hedeflemektedir. Merkezde, apiterapi ürünlerinin (polen, propolis, arı ekmeği, arı zehri, arı sütü, bal, balmumu) üretimi gerçekleştirilecek ve bu ürünler ile apiterapi hizmeti sunulması planlanmaktadır.</p>
Sektör	86 - İnsan sağlığı hizmetleri
Projenin Amacı	Projenin amacı, yörede apiterapi ürünlerinin üretimini artırmak, bu sayede kırsaldaki yetiştiriciler arasında katma değerli üretimin yaygınlaşmasını sağlamak ve kurulması planlanan apiterapi sağlık ve turizm merkezinde kullanılacak hammadde (apiterapi ürünleri) temininin yöreden karşılanmasına imkân verecek şekilde ilin uluslararası nitelikte hizmet veren bir tesise kavuşturulmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Apiterapi alanında hizmet sunması planlanan merkezin, bölgenin yüksek kaliteli arı ürünlerini kullanarak alternatif tedavi yöntemleri ile yerli ve yabancı ziyaretçilere doğal sağlık çözümleri sunması beklenmektedir. Bu durum, bölgenin sağlık turizmi alanındaki hizmetlerine yenilik ve katma değer sağlayacak önemli bir yatırım olacaktır.</p> <p>Proje, sağlık turizmini teşvik ederek bölgenin yeni bir destinasyon haline gelmesine ve böylelikle turist sayısının artırılmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Ayrıca,</p>

	Artvin ilinde istihdam olanaklarını artırarak yerel ekonominin güçlenmesine de destek sağlayacaktır. Projenin, bölgenin kendine özgü bir sağlık ve wellness markası oluşturmasına ve ilin çevresel sürdürülebilirliğine katkıda bulunması da beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	150 arı yetiştiricisi Apiterapi Wellness Merkezi: 20.000 kişi/yıllık
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları ve yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Artvin/ Borçka
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	20 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yurt içinden ve yurt dışından (Avrupa Ülkeleri, Uzakdoğu Ülkeleri, Rusya, Ukrayna, Gürcistan, Azerbaycan ülkelerindeki) sağlık sektöründen hizmet almak isteyen bireyler, kırsalda arı yetiştiriciliği yapan üreticiler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 3. Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 10. Eşitsizliklerin Azaltılması 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır. Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

3- Rize Butik Çay Ürünleri Üretim Merkezi

Proje Adı	Rize Butik Çay Ürünleri Üretim Merkezi
Proje Konusu	Alternatif Ürün, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin Pazar'da bulunan Ziraat Fakültesi yerleşkesinde bir butik çay eğitim ve üretim merkezi oluşturulacaktır. Projeyle farklı çay çeşitlerinin üretimi ve satışına yönelik, eğitim, danışmanlık, tasarım, deneysel üretim alanı, tanıtım ve pazarlama ve satış ofisleri planlanarak katma değeri yüksek olan butik çay üretiminin yaygınlaştırılması, girişimcilik ekosisteminin desteklenmesi, Türk çayının pazar payı artırılarak bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlanması planlanmaktadır.
Sektör	10 - Gıda ürünlerinin imalatı (Yeşil çay, beyaz çay, oolong çayı, matcha çayı gibi butik çay çeşitleri)
Projenin Amacı	Kırsalda çay tarımı ile uğraşan çiftçilerin uygun ekipmanlarla çayları işleme sağlanarak yüksek kalitedeki butik çay üretim kapasitesinin geliştirilmesi ve çaydan elde edilen gelirin artırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgenin en önemli tarım ürünü olan çayın butik üretimle daha katma değerli ürünlere dönüşmesi ve ihracatında artış gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu katma değer artışının üreticiyi de olumlu yönde etkilemesi öngörülmektedir. Butik çay ürünlerinin kilo fiyatları 50 ABD Doları ile 1000 ABD Doları arasında değişmektedir. Üretimin artmasıyla Türk çayının ihracat rakamlarının artması da sağlanacaktır. Bu şekilde yatırım konusu cari açığın azalmasına katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.000 ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Pazar
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Çay tarımı yapan üreticiler

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9- Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.2: Kırsal Yerleşimlerde Beşeri Sermaye Geliştirilecektir Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

4- Fındık Mükemmeliyet Merkezi

Proje Adı	Fındık Mükemmeliyet Merkezi
Proje Konusu	Katma Değer, AR-GE ve Yenilik
Projenin Özeti	Giresun'da kurulacak Fındık Mükemmeliyet Merkezi fındık kırma ve işleme sektöründeki firmaların katma değeri yüksek nihai ürünler üretmelerini sağlayacaktır. Proje, kadın istihdamını artırarak, fındık ürünleri üretimine geçişi teşvik edecek ve yeni girişimler için bir ön kuluçka merkezi oluşturacaktır. Ayrıca, AR-GE, eğitim ve dış ticaret danışmanlığı gibi hizmetler sunan bir yapı kurulması öngörülmektedir.
Sektör	10 - Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Proje kapsamında, katma değerli fındık ürünlerinin geliştirilmesine yönelik bir hizmet merkezi oluşturulacak ve bu alanda verimliliğin artırılması, inovasyonun teşvik edilmesi, kalite standartlarının yükseltilmesi, markalaşma ile ticaret hacminin ve ihracatın artırılması hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Fındık işleme sektörü, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde imalat sanayinin lokomotif kolu olan gıda sektöründe hammadde avantajı bakımından karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Bu proje ile TR90 Bölgesi'nde fındık işleme sektöründe verimliliği artırmak, katma değeri yükseltmek ve rekabet gücünü geliştirmek amacıyla aşağıdaki hedefler gerçekleştirilecektir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşletmelerin finansmana erişim imkânlarının artırılması, • Üretim, pazarlama, iş yönetimi ve finansman yönetimleri konularında bilgiye erişim sağlanması, • Uluslararası dağıtım kanallarına erişimin kolaylaştırılması, • Kalite standartlarının sağlanması ve doğrulanması. <p>Proje kapsamında, işletmelerin ortak kullanımına yönelik donatılara sahip bir tesis inşa edilecektir. Bu tesis, eğitim ve uygulama çalıştayları için ortak derslikler, mutfak, ortak teşhir ve satış reyonu, kreş, revir, ortak depolama alanı, test ve analiz laboratuvarı, Ar-Ge ofisi gibi alanları içerecek ve kendi enerjisinin bir kısmını yenilenebilir kaynaklardan temin edecektir. Böylece, bölgede zor koşullar altında faaliyet gösteren katma değerli ürün üreticisi sektör firmalarına uygun maliyetlerle kiralama imkânı sunulacak, bu</p>

	<p>işletmelerin ortak makine ve ekipman ihtiyaçları karşılanarak sektördeki yeni girişimlerin tetiklenmesi sağlanacaktır.</p> <p>Ayrıca, dijitalleşme, üretim yönetimi, yalın üretim, dış ticaret, yeşil dönüşüm, pazar araştırması, iş ve finansman yönetimi, markalaşma, e-ticaret, kalite kontrol ve kalite güvence sistemleri, tasarım konularında eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunulacak; katma değerli fındık ürünleri ortak işleme tesisinde 10 tekno-girişimcinin yer alacağı bir ön kuluçka merkezi de kurulacaktır.</p> <p>Proje ile fındık kırma ve işleme fabrikalarında katma değeri yüksek fındık ürünleri üretimine geçilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmekte; genç ve kadın istihdamı ağırlıklı olmak üzere toplam istihdamın tüm yıla yayılması sağlanacaktır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10 tekno-girişimciye hizmet verecek ön kuluçka merkezini içeren 1 adet küçük ölçekli (yıllık 5.000 ton kapasiteli) katma değerli fındık ürünleri ortak işleme tesisi
Proje Yürütücüsü	TSO'lar ve üniversite
Uygulama Yeri	Giresun/Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	10 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Fındık işleme tesisleri, sektör girişimci ve yatırımcı adayları, fındık üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

5- Katma Değerli Arı Ürünleri Projesi

Proje Adı	Katma Değerli Arı Ürünleri Projesi
Proje Konusu	Tarımsal Katma Değer, Kırsal Kalkınma, Tarımsal Girişimcilik
Projenin Özeti	Proje kapsamında kurulacak Arıcılık Ürünleri Merkezi ile arı ürünlerinden olan propolisin katı form olarak sözleşmeli arıcılardan alınıp işlenerek sıvı forma dönüştürülerek bireysel kullanıcıya arzının sağlanması kurgulanmaktadır.
Sektör	01 - Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile dezavantajlı gruplardan olan 18-44 yaş arası kadınların ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılmalarını sağlamak, istihdam oranlarını artırmak ve dolaylı olarak bölgeden göçlerin engellenmesi hedeflenmektedir. Girişimcilikte geri kalarak dezavantajlı konumda bulunan kadınlar desteklenerek kadınların sosyal ve ekonomik yönden güçlenmesi sağlanacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölge, arıcılık faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştirildiği ve bitki florası bakımından çok zengin yerdir. Arıcılık ürünleri nitelik olarak oldukça kalitelidir. Bu merkez sayesinde ürün çeşitliği de sağlanarak yerel halkın gelirlerinin artışına katkı sağlanması beklenmektedir. Organizasyon, eğitim, üretim, yerel ve dijital pazar yerlerine erişim, sanayi girdisi oluşturma gibi faaliyetlerin yürütülmesi ile proje sonucunda finansal ve sosyal yönden pozitif sonuçlara erişilmesi planlanmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1 adet propolisi işleme tesisi: yılda 100 kg katı propolis işleyerek 400 lt sıvı propolis imal etme Satış için bir satış ofisi
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler ve ilgili STK'lar
Uygulama Yeri	Artvin, Ordu ve Rize
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	850.000 ABD Doları (Tek tesis için)
Projenin İstihdam Öngörüsü	10 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Tesiste sürekli istihdam edilecek 18-44 yaş aralığında 10 kadın, eğitim alacak 18-44 yaş aralığında 30 kadın, bölgedeki arıcılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 10: Eşitsizliklerin Azaltılması

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.2: Kırsal Yerleşimlerde Beşeri Sermaye Geliştirilecektir Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır
-----------------------------	---

6- Kelkit-Köse-Şiran Tarımsal Sanayi Geliştirme Merkezi

Proje Adı	Kelkit-Köse-Şiran Tarımsal Sanayi Geliştirme Merkezi
Proje Konusu	Tarımsal Üretim
Projenin Özeti	Gümüşhane ilinin güney ilçeleri olan Kelkit, Köse ve Şiran, sahip oldukları hayvansal ve bitkisel tarım potansiyeli nedeniyle belirlenen ortak bir alanda büyükbaş besi yetiştiriciliği, et entegre tesisi ve yem üretim tesisi ünitelerini içeren bir tarım üretim merkezi kurulacaktır. Planlanan merkezde, girişimciler ve yatırımcılar için de yatırım alanları oluşturulacaktır.
Sektör	10-Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Projenin amacı, Kelkit, Köse ve Şiran havzalarının hayvancılık potansiyelini geliştirerek il ve bölgedeki ekonomik kazancı ve refahı artırmak ve sektörün değer zincirinde yer alan diğer yatırım konularında girişimcilere yatırım yeri sağlamak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yatırıma konu olan ilçelerin ağırlıklı tarımsal üretime yönelik olan ekonomik faaliyetlerini desteklemesi, bu alanlarda yeni yatırım yerleri oluşturması, yeni girişimciler için yatırım ve hizmet desteği sağlanması bölge için önemli katkı sağlayacaktır. Tesislerde sağlanacak istihdam, proje konusu ilçelerin kırsal ve yoğun göç veren bölgeler olması hüviyetinden kaynaklanan olumsuz koşulların giderilmesine katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	86 dönüm, 20 parsel
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Kelkit-Köse-Şiran ilçeleri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	6.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Proje kapsamında ilgili ilçe sınırları içerisinde besicilik faaliyetleri yürüten, bununla birlikte hayvansal yem bitkileri yetiştiriciliği yapan çiftçiler/üreticiler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1- Yoksulluğa Son 2- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.4: Tarımsal Girişimcilik Artırılacaktır Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır Hedef 3.7: Gıda Üretim ve Arz Güvenliği Artırılacaktır
-----------------------------	---

7- Ordu Fındıklı Çikolata Üretim Tesisi

Proje Adı	Ordu Fındıklı Çikolata Üretim Tesisi
Proje Konusu	Katma Değer, İmalat Sanayi
Projenin Özeti	Proje, fındığın işlenerek katma değerinin artırılması ve değer zinciri ekosisteminin gelişimine katkı sağlamak amacıyla, üniversite-sanayi iş birliği ile fındıklı kalıp çikolata, çikolata kaplı bar, çikolata kaplı gofret, çikolata kaplı bisküvi ve kakaolu fındık kreması ürünlerinin imalatını planlamaktadır.
Sektör	10 – Gıda Ürünlerinin İmalatı
Projenin Amacı	Projenin amacı, dünyanın en değerli fındıklarından biri olan Ordu fındığının, Ordu Üniversitesi Gıda Mühendisliği iş birliği ile çok çeşitli çikolata ürünlerine dönüştürülmesiyle bölgenin gıda ürünleri imalatındaki katma değeri, ihracatı, geliri, istihdamı ve yatırım ekosisteminin gelişimine katkı sağlamaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Ordu ili, yıllık ortalama 200 bin ton fındık üretimiyle Türkiye'de ilk sıradadır. TOBB Sanayi Veritabanı verilerine göre, fındık kırma ve kavurma yapan işletme sayısı 42, kakaolu ürünler üreten firma sayısı ise sadece 2'dir. Bu veriler, ilde üretilen fındığın önemli bir bölümünün işlenmeden, yalnızca kırma ve/veya kavurma işlemleri sonrasında ihraç edildiğini ve bu süreçten katma değer elde edilemediğini göstermektedir.</p> <p>Bu nedenle, dünyanın en değerli fındıklarından biri olan Ordu fındığının kakao ile bir araya getirilip çikolataya dönüştürülmesi, bölgenin gıda üretiminin sosyoekonomik açıdan gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır. Türkiye, fındık üretimi konusunda dünyada lider konumdadır. Ülke genelinde üretilen fındığın yaklaşık %40'ı işlenmeden veya yarı mamul olarak ihraç edilmekte ve yıllık ortalama 2 milyar dolar gelir elde edilmektedir.</p> <p>Fındığın işlenmeden ya da yarı mamul olarak ihraç edilmesi yerine, katma değerli bir ürüne dönüştürülerek pazarlanması, hem fındık üreticisine hem de ülke ekonomisine önemli katkılar sunacaktır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	500 Ton/Yıl kapasiteli fındıklı kalıp çikolata, çikolata kaplı bar, çikolata kaplı gofretli ürünler çikolata kaplı bisküvili ürünler, kakaolu fındık kremasından oluşan çikolata ürünleri
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.500.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı, toptan ve perakende gıda ürünleri işletmeleri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir. Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır. Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

8- Gümüşhane Süt Üretim ve İşleme Entegre Tesisi

Proje Adı	Gümüşhane Süt Üretim ve İşleme Entegre Tesisi
Proje Konusu	Yatırım Ortamı İyileştirme, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Proje ile Gümüşhane ilinde yenilikçi teknolojilerle üretimin yapıldığı Süt Üretim ve İşleme Entegre tesisinin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	10 - Gıda ürünlerinin imalatı İnek sütü ve inek sütü muhtevassından elde edilen peynir, yoğurt, tereyağı ürünleri
Projenin Amacı	Proje ile Gümüşhane ilinde bir süt üretim ve işleme entegre tesisi kurulması hedeflenmektedir. Bu tesis, ilgili sektörlerin altyapı ihtiyacını karşılamaya yanı sıra, ilde yeni iş imkânları oluşturarak işsizliği ve buna bağlı göçü engellemeyi amaçlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Kelkit havzası TR90 içerisindeki en geniş meraları bünyesinde barındırmaktadır. İlçenin geçim kaynakları arasında tarım ve hayvancılık önemli yer tutmaktadır. Hammadde kaynağı, uygun yatırım alanı ve coğrafi şartları beraberinde düşünüldüğünde yatırım yeri olarak uygun bulunmaktadır. Ayrıca İlde Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu "Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü" varlığı bulunmaktadır. Yatırımcının ilgili bölüm öğretim görevlileri ile işbirliği yapabilme, danışmanlık alma fırsatı vardır. Türkiye’de 2022 yılı itibariyle yıllık ortalama kişi başı peynir tüketimi 8,6 kg, yoğurt tüketimi 13,29 kg, tereyağı tüketimi 1,04 kg, kaymak tüketimi 0,50 kg olarak gerçekleşmiştir. 2016-2022 yılları arasında kaymak, tereyağı, yoğurt ve peynir için yurtiçi talep artışı sırasıyla %30, %22,96, %-5,12 ve %15,51 olarak gerçekleşmiştir. İlgili ürünlere yönelik yurtiçi talep artış hızının aynı yıllara denk gelen %4,8 oranındaki nüfus artış hızından daha yüksek olduğu dolayısıyla ürünlere olan talebin de artmakta olduğu anlaşılmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Süt işleme kapasitesi 200 ton/yıl Peynir 15 ton/yıl Tereyağı 6 ton/yıl Yoğurt 100 ton/yıl 3.000 adet büyükbaş 100 ton/yıl büyükbaş atığı (biyogaz tesisi için) 30 ton/gün yem üretimi
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	40.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	200 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Süt ve süttten imal edilen muhtelif ürünler (peynir, tereyağı, yoğurt vb.) üretimi yapan firmalar, girişimciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

9- Gümüşhane Et Entegre Tesisi

Proje Adı	Gümüşhane Et Entegre Tesisi
Proje Konusu	Kırsal Kalkınma, Göç
Projenin Özeti	Proje kapsamında Gümüşhane ilinde kırmızı et işleme ve et ürünleri üretimi entegre tesisi kurulacaktır.
Sektör	10 - Gıda ürünlerinin imalatı Kırmızı et ve kırmızı etten imal edilen muhtelif ürünler (sucuk, kavurma, sosis, salam vb.)
Projenin Amacı	Projede kurulacak tesis ile bölgede hayvancılık sektöründe artan ivme geliştirilerek sektörde çalışan firmaların katma değerli üretim yapmaları sağlanacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Proje alanı Kelkit Vadisi'nde resmi ve gayri resmi hayvan varlığı kayıtları incelendiğinde, Kelkit'te 35.000 büyükbaş ve 15.000 küçükbaş; Köse'de 5.000 büyükbaş ve 1.000 küçükbaş; Şiran'da ise 12.000 büyükbaş ve 8.000 küçükbaş hayvan varlığı göze çarpmaktadır. Kelkit'te özel bir organik hayvancılık çiftliğinde yaklaşık 5.000 büyükbaş hayvan bulunduğu ve bölgede büyük işletme sayısının her geçen gün arttığı düşünüldüğünde, gelecekte kırmızı et kaynağı hayvan sayısının artacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca, Kelkit'te kurulan küçükbaş hayvancılık kooperatifinin 4 yıllık süre sonunda 10.000 küçükbaş sayısına ulaşma hedefi de bu amaca hizmet edecektir.</p> <p>Erzurum, Erzincan, Sivas ve Gümüşhane'nin merkez köylerinden gelecek hayvan sayısı ile pazar durumu eşleştirildiğinde, planlanan kapasitede sorun oluşmayacağı öngörülmektedir. Türkiye'de kişi başına tüketilen proteinin yalnızca %29'u hayvansal ürünlerden sağlanmaktadır. Ürünler için birincil pazar olarak hedeflenen Gümüşhane ilinin nüfusu 160.000 kişidir; ikincil hedef pazar ise Doğu Karadeniz illeri (yaklaşık 2,5 milyon kişi), Erzurum (760.000 kişi) ve Erzincan (236.000 kişi) illeridir.</p> <p>Yatırıma konu olan ürünün ülke ithalat değeri, ihracat değerinden yüksektir. Bu kapsamda ilgili sektör cari açık oluşmasına neden olmaktadır. Bu açığın giderilmesi için yerli ve milli imkânlarla yatırıma alınması ve desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu'nda "Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü" bulunmaktadır. Yatırımcıların bu bölümdeki öğretim görevlileri ile işbirliği yapabilme ve danışmanlık alma fırsatı vardır.</p>

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	3.000 ton/yıl et üretimi, 2.200 ton etten imal edilen ürün (sucuk, kavurma, sosıs, salam vb.)
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	15.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	150 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren firmalar, yeni girişimciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

10-Ordu Tarım ve Bahçe Makineleri Üretimi

Proje Adı	Ordu Tarım ve Bahçe Makineleri Üretimi
Proje Konusu	Katma Değerli Üretim
Projenin Özeti	Proje ile motorlu tırpanlar, pülverizatör-atomizörler, akülü budama makası, motorlu çapa makineleri, fındık file sistemleri, arıcılık makineleri ve ekipmanları, süt sağım makineleri, sabit yem karma makineleri, fındık harman makineleri gibi çeşitli tarım makineleri imalatı gerçekleştirecek bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Sektör	28 - Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
Projenin Amacı	Ordu ili ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nin ihtiyaç duyduğu tarım ve bahçe makinelerinin yerelde üretilerek tarımda makineleşmenin artması, il ekonomisinin çeşitlendirilmesi ve ihracat gelirlerinin artması hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ordu İli fındık ve bal üretiminde Türkiye'de ilk sırada olup Türkiye'de çiftçi kayıt sistemine kayıtlı en çok çiftçinin bulunduğu ildir. Başta fındık ve kivi tarımı ve arıcılık olmak üzere ildeki tüm tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için çok sayıda makine ve ekipmana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu makine ve ekipmanların önemli bir kısmı bölge dışından ya da yurtdışından getirilmektedir. Tarım alet ve makinelerinde Türkiye dış ticaret açığı veren bir ülkedir. Rusya, Özbekistan, İran, Irak ve Azerbaycan gibi Doğu Karadeniz Bölgesi'nin lojistik açıdan görece avantajlı olduğu ülkeler ihracat potansiyeli bulunan ülkelerdir. Proje ile bu sektördeki dış ticaret açığının azaltılacağı öngörülmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1500 Adet/Yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Çiftçiler, tarım makinaları toptan ve perakendecileri ve ihracatçıları

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

11-Rize Meyve Suyu Üretimi

Proje Adı	Rize Meyve Suyu Üretimi
Proje Konusu	Katma Değer, İmalat Sanayi, İhracat, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Rize'de kullanılmayan meyve kapasitesinin değerlendirilmesi için hammaddesi meyve olan tesislere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlardan biri de meyve suyu üretim tesisidir. Rize'de yetiştirilen mandalina, kivi, üzüm, armut ve cennet hurması meyvelerinin işlenerek katma değerli meyve sularına dönüştürülmesi, yurt içi ve yurt dışı pazarlarda satılmasıyla ilin sosyo-ekonomik gelişimine katkı sağlanacaktır.
Sektör	10 - Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Projenin amacı, değerlendirilemeyen atıl ve sağlam yaş meyvelere katma değer kazandırmak ve Rize'nin gayri safi yurt içi hasılasını ile istihdam artışını desteklemektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje ile bu meyveleri yetiştiren üreticiler ve üretici birlikleri ile sözleşmeli tarım modeli üzerinden ürün tedariki sağlanacaktır. Atıl durumda olan kullanılmayan meyveler ile ekonomik değeri yüksek meyveler işlenerek katma değerli meyve sularına dönüştürülecektir. Rize'nin rekabetçilik kapasitesi yüksek olduğu için bu sektör, hem kırsal hem de kentsel istihdam ve ekonomik gelir elde etmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Üretilen meyve suları, yurt içi ve ihracat pazarlarına satılarak ilin gelir artışına ve kalkınmasına destek olacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Mandalina, kivi, üzüm, armut ve cennet hurmasından elde edilen 2.000.000 litre/yıl meyve suyu
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	40 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Meyve suyu tedarikçisi toptan ve perakende firmalar, potansiyel ihracat müşterileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, İnovasyon ve Altyapı

Bölge Planı İlişkisi	<p>Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması</p> <p>Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir</p> <p>Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır</p> <p>Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması</p> <p>Hedef 3.3: Tarımsal Kaynakların Sürdürülebilirliği Sağlanacaktır</p> <p>Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır</p>
-----------------------------	---

12-Giresun Fındık Çarşısı

Proje Adı	Giresun Fındık Çarşısı
Proje Konusu	Kırsal Kalkınma, Turizm, Butik Üretim
Projenin Özeti	Proje kapsamında 40 adet butik fındık ürünleri üretimi yapan işletmenin yer alacağı bir çarşı oluşturulacaktır.
Sektör	56 - Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Giresun ilinde çok sayıda butik fındık ürünleri üretimi yapan işletme bulunmaktadır. Bu işletmeler satış hacimlerinin ve tanınırlıklarının düşük olması, markalaşma ve paketleme, genel pazar trendlerine uyum gibi alanlarda çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Projeye butik fındık işletmelerinin rekabet güçlerini artırmak üzere işletmelerin bir arada bulunacağı, işletmeler arası iyi uygulamaların yaygınlaştırılacağı ve aynı zamanda fındık üretim süreçlerini deneyimlemek isteyen turistlere hizmet verecek bir çekim merkezi oluşturulması amaçlanmıştır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Fındık bölgenin en önemli tarım ihracat ürünlerinden biridir. Türkiye, dünya fındık ihracatının yüzde 72'sini gerçekleştirmekte ve bu ihracatın 57,4'lük bölümü bölgeden yapılmaktadır. İşlenmiş fındık ürünlerinde birim başına elde edilen kazancın artırılması hedeflenmektedir. Butik fındık işletmelerinin piyasanın değişen koşullarına adaptasyon hızı ve esneklikleri yüksektir. Bu nedenle söz konusu işletmelerin ürünlerinin ticarileşmesini hızlandırmak ve ekosistemdeki firmaların kümeleşme yoluyla gelişmesini sağlamak için fındık çarşısı projesi tasarlanmıştır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	40 üretim ve satış noktası
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve ticaret borsaları
Uygulama Yeri	Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgede butik fındık ürünleri üretimi yapan firmalar, fındık üreticileri

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır Stratejik Öncelik 3: Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve Refahın Artırılması Hedef 3.5: Tarımsal Üretim, Katma Değer ve Verimlilik Artırılacaktır

Stratejik Öncelik 4.
**Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve
Yaşam Kalitesinin Artırılması**

1- Artabel Gölleri Alternatif Turizm Destinasyonu

Proje Adı	Artabel Gölleri Alternatif Turizm Destinasyonu
Proje Konusu	Doğal Değerlerin Korunması, Koruma-Kullanma Dengesi
Projenin Özeti	Proje, Gümüşhane ili Torul ilçesi sınırlarında yer alan Artabel Gölleri Tabiat Parkı alanı içerisinde; hazırlanmış olan yaratıcı turizm konsept master planına uyumlu bir şekilde dağ yürüyüşü, doğa turizmi vb. turistik faaliyetleri tercih eden ziyaretçilere yönelik karşılama merkezleri, yayla evleri, tur kayağı, meteor yağmuru festivali, kuş gözlemi, kış faaliyetleri, binicilik gibi cazibe faaliyetlerinin oluşturulması, dağcılık ve doğa yürüyüşleri kapsamında kolay, orta ve zor gibi seçenekler barındıran uygun rotaların belirlenmesi, pansiyonculuğun geliştirilmesi yoluyla bölge turizm gelirlerinin ve konaklama sayılarının artırılması çalışmalarını içermektedir.
Sektör	93 – Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Artabel Gölleri Tabiat Parkı alanının hem turistik faaliyetler açısından iyileştirilmesi hem de çeşitlendirilmesi ile potansiyel gösteren turizm çekim özelliğinin artırılması, önemli bir turizm destinasyon noktası haline getirilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Doğu Karadeniz Bölgesi turizm türleri bakımından oldukça zengindir. Bölge, sahip olduğu kültürel ve coğrafi zenginliği sayesinde doğa turizmi, dağ turizmi, yayla turizmi, kültür turizmi gibi alternatif turizm türleri ile özdeşleşmiştir. Gümüşhane ilinde yerli ve yabancı turistlere hitap eden rekreasyon bağlamında çok sayıda önemli turizm destinasyonu bulunmaktadır. Karaca Mağarası, Tomara Şelalesi Tabiat Parkı, Torul Kalesi Cam Seyir Terası, Limni Gölü Tabiat Parkı, Çağlayandibi Şelalesi Tabiat Parkı, Tarihi Süleymaniye Mahallesi, Kurum-İmera Tarihi Yerleşimleri, Santa Harabeleri, Satala Antik Kenti en önemli destinasyonlardır. Her yıl ortalama 500.000 turist tarafından ziyaret edilen ilde mevcut geceleme 130.000 düzeyindedir. İlgili sahanın mevcut turizm destinasyonlarına olan yakınlığı ve Yeni Zigana Tüneli vesilesiyle Trabzon yönünden yapılacak ulaşımdaki kolaylık düşünüldüğünde projenin il için bir fırsat niteliği taşıdığı değerlendirilmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yıllık 20.000 ziyaretçi
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları
Uygulama Yeri	Artabel Gölleri Tabiat Parkı (Torul/Gümüşhane)

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.250.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	20 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Dağcılık, dağ yürüyüşü, doğa turizmi, alternatif turizm vb. turistik faaliyetlere katılım gösteren yerli/yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

2- Deremezra Geleneksel Köy Projesi

Proje Adı	Deremezra Geleneksel Köy Projesi
Proje Konusu	Sosyal Donatı Alanı, Agro Turizm
Projenin Özeti	“Deremezra Geleneksel Köy Projesi” Rize Valiliği himayesinde Rize İl Özel İdaresi tarafından hazırlanan turizm master planlarından biridir. Proje ile doğal dokusu günümüze kadar korunabilmiş Deremezra köyünde köyün doğallığı korunarak ziyaretçilerin köy hayatını tecrübe edebilecekleri alanlar düzenlenecektir. Geleneksel köy hayatının tüm unsurlarını barındıracak projede ziyaretçiler, dere kenarı yürüyüş parkurları, dere kanyon macerası, şelaleye yürüyüş, ata binme, okçuluk, avcılık gibi aktivitelere ve köyde gerçekleştirilen çeşitli tarımsal faaliyetlere katılım sağlayabilecektir. Köy ziyaretçilerin Karadeniz usulü doğal yaşamı ve doğal ürünleri tecrübe edebileceği nitelikli bir cazibe merkezi olarak tesis edilecektir.
Sektör	55- Konaklama 56- Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 93- Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Kaliteli turizm anlayışıyla turizmi bir araç olarak kullanarak az gelişmiş bölgelerin ve özellikle dezavantajlı grupların sosyo-ekonomik durumunu güçlendirmek, turizmde ürün ve pazar çeşitlendirmesi ile ili ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısını ve dolayısıyla ilin turizm gelirlerini artırmak hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Rize Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verilerine göre 2022 yılında Rize’yi 1.132.559’u yerli, 134.928’i yabancı olmak üzere toplam 1.267.487 turist ziyaret etmiştir. Bunlardan yalnızca 256.823’ü Rize’de konaklamıştır. Ziyaretçiler içinde konaklama tesislerine gelenlerin oranı yaklaşık yüzde 20 kadardır. Konaklamayan ziyaretçiler ise günübirlik gelenler ve konaklama imkânı olmadığından çevre illere gidenlerden oluşmaktadır. Yaz aylarında özellikle Körfez ülkelerinden yoğun turist alan Rize’de turizmin çeşitlendirilmesi ve turist profiline genişletilmesi hedeflenmektedir. Karadeniz geleneksel köy kültürünün yaşanmasına yönelik bir merkez olarak hazırlanan proje, turizm etkinliklerinin çeşitlendirilmesi açısından önemli bir destinasyon olma potansiyeli taşımaktadır. Bu tür merkezlerin bölgede konaklama süreleri ile yerli ve yabancı turist sayılarının artışına ve turizm sezonunun 12 aya yayılmasında olumlu katkıları olacağı öngörülmektedir.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yaklaşık 50 dönümlük alanda köy meydanı, köy pazarı, meydan binası, restoranı, tarım merkezi ve bahçeleri, dere kenarı aktiviteleri, 35 araçlık karavan parkı,20.000 m ² kamp alanı, konaklama için 35 adet yeni köy evleri, büyükbaş ve küçükbaş hayvan çiftlikleri, at çiftliği, doğa kamp alanı, okçuluk ve avcılık gibi aktivite alanları planlanmıştır.
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Ardeşen
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	15.000.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Yerli ve yabancı turistler, yöre halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	4:Nitelikli Eğitim 8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 15:Karasal Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

3- Güneysu Dağ Yolculuğu Temalı Tatil Köyü

Proje Adı	Güneysu Dağ Yolculuğu Temalı Tatil Köyü
Proje Konusu	Doğal Değerlerin Korunması, Turizm
Projenin Özeti	<p>“Güneysu Dağ Yolculuğu Temalı Tatil Köyü” projesi Rize Valiliği himayesinde Rize İl Özel İdaresi tarafından hazırlanan “Güneysu’dan Handüzü’ne Güneysu Dağ Yolculuğu” turizm master planının bir parçasıdır. Handüzü Turizm Bölgesi içerisinde planlanan proje Güneysu ilçe merkezindeki otopark alanından başlayarak Alakoz deresi boyunca doğal alanlarla Asmalırmak rekreasyon alanına, Asmalırmak’tan teleferikle Kibledağ’a veya karayolu ile Handüzü yaylasına uzanmaktadır. Yol boyunca dinlenme, seyir ve aktivite alanlarını barındıran projede ziyaretçilere yaz-kış sporları, aile macera parkları, doğa deneyim alanları, bisiklet rotaları vb. birçok etkinlik seçeneği sunulacaktır.</p> <p>Proje kapsamında ziyaretçilere 3 ve 4 yıldızlı otel, bungalov ve kamp alanı gibi farklı konseptlerde konaklama seçenekleri sunulacaktır. Asmalırmak bölgesinde yeni bir turistik merkez kurulacak ve bu merkez içerisinde göl, su oyunları platformu, oyun parkı, sky glider ve yaşayan el sanatları bakır pazarı bulunacaktır. Aynı zamanda merkez içerisinde dinlenme yerleri, rıhtımlar, sahne ve açık alanlı restoran da yer alacaktır. Teleferik ile Kibledağı Camii’ne bağlanılacak ve Kibledağı bölgesinde 360 derece dönebilen restoran, teleferik istasyonu ve seyir platformu kurulacaktır. Konaklama için 4 yıldızlı butik otel, 3 yıldızlı eko tatil alanı ve karavan parkı inşa edilecektir. Handüzü Yaylası’nda ise Atmaca kafe, yürüyüş ve bisiklet parkuru, dağ yolu ve seyir noktaları yer alacaktır. Ayrıca yaylada restoran, su oyun göleti, oyun alanları, kayak pisti, bisiklet parkurları ve iglo kampı gibi aktiviteler sunulacaktır.</p>
Sektör	49-Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı 55- Konaklama 56- Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 90- Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile Rize’de turizm çeşitliliğinin sağlanması, turizmin yılın tamamına yayılması, kaliteli bir turizm anlayışının getirilmesi ve yöre insanının sosyo-ekonomik kalkınmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Handüzü Yaylası sahilden 40 dakikalık mesafededir. Yaz aylarında yoğun ziyaretçi almaktadır. Kış aylarında ise kış turizmi için kayak pistleri, kış sporları alanları master plan ile planlanmıştır. Deniz kenarından çok kısa bir sürede kış

	sporlarının yapılabilceği bir tesise ulaşılabilmesi merkezi cazip kılmaktadır. Yaz aylarında yayla turizmine, kış aylarında kayak turizmine elverişlidir. Turizm sezonunu yılın 12 ayına yayarak turistlerin konaklama sũrelerinin artırılması beklenmektedir. Etkinlik ve tema bazlı aile dostu konaklama merkezlerinin bũlgenin turizm marka değerini de geliştireceği değerlendirilmektedir.
Yatırımın/Tesisin lçeği (Kapasite)	Tesis yaklaşık 500 dnũm alanda kurulacaktır.
Proje Yũrũtũcũsũ	İlgili kamu kurumları ve özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Gũneysu
Toplam Proje Bũtesi/ Sabit Yatırım Tutarı	36.750.000 ABD Doları
Projenin İstihdam ngrũsũ	200 Kişi (sũrekli istihdam)
Proje Uygulama Sũresi	48 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Yerli ve yabancı turistler ve yöre halkı
Sũrdũrũlebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	4- Nitelikli Eğitim 8- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Bũyũme 15- Karasal Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik ncelik 4: Çevresel Sũrdũrũlebilirliđin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kũltũrel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır Stratejik ncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dnũřũmũn Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tũm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

4- Gümüşhane Jeopark

Proje Adı	Gümüşhane Jeopark
Proje Konusu	Deneyim Turizmi, Sürdürülebilir Turizm, Doğal Kaynakların Korunumu
Projenin Özeti	Proje ile Gümüşhane ilinin UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na katılması planlanmaktadır. Projede UNESCO standartlarına uygun olarak Kurum Vadisi-Karaca Mağarası-Şiran İkisu yolu üzerindeki sahalarda yer alan ve jeopark konseptine uygun jeolojik unsurların turizm ögesi haline getirilmesi; tarihi ve doğal güzelliklerin ıslah edilmesi; peyzaj çalışmalarının yapılması; hediyelik eşya, coğrafi işaretli ürün, yerel halkın da söz sahibi olacağı konaklama alanlarının yer alması ve konseptte uygun atölye ve/veya tesislerin kurulması öngörülmektedir.
Sektör	93. Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri 55. Konaklama 56. Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile Gümüşhane ilinin jeolojik, tarihi ve doğal kaynaklarının sürdürülebilir turizm konsepti göz önüne alınarak ekonomiye kazandırılması, yerel halkın gelir ve refah düzeyinin artırılması, ilin ulusal ve küresel boyutta tanınırlığını artırarak gelirlerinin ve istihdam düzeyinin artırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	UNESCO Küresel Jeopark Ağı'na halihazırda 48 ülkeden 195 adet jeopark alanı kayıtlı bulunmaktadır. Türkiye'de ise sadece bir adet kayıtlı alan bulunmakta olup ilgili alan Manisa-Kula Jeopark alanıdır. UNESCO Küresel Jeopark Ağı, bölgede coğrafi miras ve jeoçeşitliliği teşvik etmekte, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılmasına ve Dünya'nın 4,5 milyar yıllık zengin tarihine kamuoyunun dikkatinin çekilmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca jeopark alanında ve çevresinde yaşayan halkın sürdürülebilirlik bilincinin artırılmasına ve yerel topluluklar ve de paydaşlar arasındaki işbirliği kültürünün gelişmesine katkı sunmaktadır. Bu kapsamda, Gümüşhane ilinde jeopark tanımına uygun sahaların varlığı değerlendirilerek UNESCO sayesinde Gümüşhane'nin ulusal ve uluslararası düzeyde bilinirlik düzeyi artırılabilecek olup turizmden hak ettiği payı alması, yerel halkın sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda gelir ve refah düzeyinin artırılması sağlanacaktır.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.000.000 ziyaretçi/yıl
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler, üniversite ve özel sektör
Uygulama Yeri	Gümüşhane
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	10.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	250 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	48 ay
Projenin Hedef Kitleleri	Gümüşhane ilinde yaşayan yerel halk Doğa, tarih, spor vb. turizm türlerine ilgisi olan yerli/yabancı turistler Tur Operatörleri Turizm ve Otel İşletmeleri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

5- Giresun Fındık Müzesi ve Tema Parkı

Proje Adı	Giresun Fındık Müzesi ve Tema Parkı
Proje Konusu	Yöresel Ürünler, Rekreasyon, Turizm
Projenin Özeti	Projede; fındık görsellerini içeren tema park, butik fındık kırma tesisleri, yöresel ürün satış noktaları, yöresel kafeterya, fındık çarşısı, sergi ve sinema alanları, demo fındık bahçesi, el yapımı çikolata üretim atölyesi ile fındık müzesi yapılması planlanmaktadır.
Sektör	56 - Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 91-Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile sosyal ve kültürel donatı alanı oluşturularak yaşam kalitesinin artırılması; yöresel ürün, fındık satış ve üretim alanlarıyla gastronomi ve deneyim turizminin geliştirilmesiyle turizm çeşitliliğinin artırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Dünyanın en lezzetli ve en kaliteli fındığı olan ve coğrafi işaret belgesine sahip olan Giresun fındığının daha geniş kitlelere ulaştırılması ve buna bağlı olarak bölge turizminin ve ekonomisinin canlandırılması bölge için önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yıllık 120.000 ziyaretçi
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve borsalar
Uygulama Yeri	Giresun/Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	80 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Fındık tüketimi gerçekleştiren kişi ve işletmeler, fındık ve fındık ürünleri imalatı gerçekleştiren işletmeler, fındık sektörü çalışanları, yerli ve yabancı turistler, turizm profesyonelleri, yöresel ürün üreticileri ve zanaatkarlar, Giresun ili ve bölge halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	3:Sağlık ve Kaliteli Yaşam 8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9:Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması

	<p>Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır</p> <p>Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması</p> <p>Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır</p>
--	---

6- Mendereslere Yolculuk Projesi

Proje Adı	Mendereslere Yolculuk Projesi
Proje Konusu	Sürdürülebilir Turizm
Projenin Özeti	Aybastı Perşembe Yaylası, eşsiz menderesleri ile bölgenin en önemli turizm cazibe noktalarından biri konumundadır. Perşembe Yaylası'nın gelecek nesiller için de korunabilmesi amacıyla yüksek standartlara sahip sürdürülebilir bir turizm konsept master planı hazırlanmıştır. Proje ile bu plan çerçevesinde yaylanın turizmde fark oluşturan yönlerinin ön planda olduğu, doğal çevrenin ve hayvancılık faaliyetlerinin de olumsuz etkilenmediği bir yaklaşımla yeni turizm destinasyonları oluşturulacak ve turizm faaliyetlerinin koordineli şekilde yürütülmesi sağlanacaktır. Bu kapsamda proje ile Perşembe Yaylasında ziyaretçi merkezi, eğlence alanları, yürüyüş parkurları ve konaklama tesislerinin doğa ile uyumlu bir konseptte hayata geçirilmesi planlanmaktadır.
Sektör	55 - Konaklama
Projenin Amacı	Aybastı Perşembe Yaylası'nın turizm potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi, gelen ziyaretçi sayısının ve geceleme sürelerinin artırılması ile Bölge'nin turizm gelirlerinin artırılarak tabana yayılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Hâlihazırda yoğun bir ziyaretçi akınına uğrayan Aybastı Perşembe Yaylası için önerilen bu proje ile uzun vadeli bir planlama öngörüsüyle yaylanın hem doğal altyapısının korunması hem de yaylada yürütülecek olan turizm faaliyetlerinin doğa ve yerel halk ile uyumlu hale getirilmesi sağlanacaktır. Bölgenin turizm sektöründen elde edeceği gelirin artırılması ve turizm faaliyetlerinin uzun yıllar boyunca bölgede yapılabilmesi için örnek teşkil edecek bir yönetim ve uygulama modelinin yaygınlaştırılması açısından da projenin çarpan etkisinin yüksek olması beklenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Toplam 400 dönüm arazi üzerinde ziyaretçi merkezi, restoran ve hizmet merkezi, çeşitli eğlence alanları, bisiklet ve yürüyüş parkurları ve 110 odalı 1 adet 4 yıldızlı otelin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler ve özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu/Aybastı
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	8.600.000 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	200 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	30 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yöre halkı, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 15: Karasal Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

7- Hıdırnebi Yaylası Turizm Kompleksi Projesi

Proje Adı	Hıdırnebi Yaylası Turizm Kompleksi Projesi
Proje Konusu	Dağ Turizmi
Projenin Özeti	<p>Akçaabat Turizm Master Planı ve Yaratıcı Konsept Çalışması kapsamında Hıdırnebi Yaylası'nı da içerecek şekilde planlama ve işlevlendirme çalışmaları tamamlanmıştır. Proje ile söz konusu planlarla uyumlu su aktivite alanları, konaklama üniteleri, kamp alanı, seyir terasları, yeme içme tesisleri, macera parkları, at binicilik tesisleri ve diğer rekreasyonel aktivitelerden oluşan turizm kompleksi yatırımı gerçekleştirilecektir. Proje kapsamında aşağıdaki bileşenler planlanmaktadır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gölet içerisinde yapılması planlanan su aktiviteleri ve tesisler<ul style="list-style-type: none"> ○ Cannonball dalış, blobbing atlama, zorbing, tırmanma duvarı, trambolin, su rampası ve su kaydıraklarının olduğu macera ve eğlence alanı ○ Su bisikleti, su botu ve kano alanları ○ Göl kafe ve restoran tesisi • Konaklama alanları<ul style="list-style-type: none"> ○ Yöresel Mimariye Uygun Turizm Kompleksi (200 yatak kapasiteli 80 odalı otel, yayla müzesi, turizm danışma merkezi, alakart restoran) ○ Hıdırnebi Yayla Evleri (186 yatak kapasiteli 6 ahşap ev, 25 ahşap oda, kafe-restoran) • Kamp alanı • 1'i cam seyir terası olmak üzere 3 adet seyir terası • Farklı konseptlerde hazırlanmış 2 adet yeme-içme tesisi (Tepe restoran ve teras kafe) • Macera ormanı<ul style="list-style-type: none"> ○ Macera parkı (Yürüyüş, koşu ve bisikletli orienteering alanları, dağ bisikleti, ip parkuru, ağ parkuru, zipline, okçuluk alanı, tırmanma duvarı) ○ Çocuk oyun alanları ○ Trekking ve yürüyüş parkurları ○ Orman içi çadır kamp alanı • Yamaç paraşütü yapılacak alan • Gösteri, etkinlik ve festival alanı • At binicilik tesisi • Piknik ve mesire alanı
Sektör	55 - Konaklama 56 - Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri

Projenin Amacı	Koruma kullanma dengesi gözetilerek Hıdırnebi Yaylası'nın turizm potansiyelinin planlarla uyumlu bir şekilde ve gelirin tabana yayılacağı bir modelle hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Trabzon'da merkeze en yakın ve en çok ziyaret edilen yaylalardan birisi olan Hıdırnebi Yaylası, turizm alanında planlı bir şekilde gelişecektir. Proje, ilde konaklama-yeme içme ve rekreatif aktiviteleriyle bütüncül bir turizm destinasyonu olma, ildeki en önemli ihtiyaçlar arasında yer alan rekreasyon alan sorununa çözüm geliştirme ve planlı gelişme açısından diğer destinasyonlara örnek teşkil edecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	383 Hektar
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon/Akçaabat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	13.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	300 Kişi (sürekli:150 kişi, sezonluk: 150 kişi istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11:Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkanları Zengin Kentler Oluşturulacaktır Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

8- Uzungöl Kış Turizm Merkezi

Proje Adı	Uzungöl Kış Turizm Merkezi
Proje Konusu	Koruma-Kullanma Dengesi, Kış Turizmi
Projenin Özeti	Trabzon'un en çok ziyaret edilen destinasyonu Uzungöl'de kış turizmine yönelik hazırlanan Uzungöl Kış Turizm Merkezi Master Planı ve Fizibilitesi'ne uyumlu bir şekilde teleferik, konaklama ve yiyecek-ıçecek hizmetleri üniteleri, sporcular için yüksek irtifa kamp merkezi, macera turizmine yönelik rekreasyon alanlarının oluşturulması planlanmaktadır. Proje kapsamında; 1000 oda kapasiteli 4 yıldızlı otel ve tatil köyü, 1000 oda kapasiteli 5 yıldızlı otel ev tatil köyü, 2 km uzunluğunda uluslararası standartlarda pist, kayak eğitim merkezi, teleferik sistemi, 1 adet yüksek irtifa kamp merkezi, 1 adet macera turizmi rekreasyon alanı, 1 adet seyir terası yapılması öngörülmektedir.
Sektör	55 - Konaklama 56 - Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri
Projenin Amacı	Uzungöl'de koruma-kullanma dengesi gözetilerek bölge turizmindeki mevsimsellik etkisini azaltmak, turizm faaliyetlerini ve hedef kitleyi çeşitlendirmek ve kırsal kesimin ekonomideki payını turizm yoluyla artırmak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgenin en çok ziyaret edilen destinasyonunda turizmdeki mevsimsellik etkisi azaltılarak kış sezonunda da turist çekilebilecektir. Ayrıca projenin hayata geçmesi, bölgedeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bölge turizminin tek pazara bağımlılığının azaltılması açısından da önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	200 Hektar
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler, TSO'lar ve özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon/Çaykara
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	65.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	500 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	48 Ay

Projenin Hedef Kitle	Trabzon'daki turizm profesyonelleri, turistler, turizm yatırımcıları ve yöre halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır

9- Giresun Aktif Karbon, Pelet ve Kompozit Palet İmalatı

Proje Adı	Giresun Aktif Karbon, Pelet ve Kompozit Palet İmalatı
Proje Konusu	Temiz Enerji, Yeşil Dönüşüm
Projenin Özeti	İldeki fındık kabuğu ve çay atıklarının katma değer yaratacak şekilde aktif karbon, pelet ve kompozit paletle dönüştürülerek ekonomiye kazandırılacağı bir tesisin kurulmasıdır.
Sektör	20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	İldeki yerel kaynakların en etkin şekilde kullanılması yenilebilir enerji kaynaklarının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Aktif karbon; kabin hava filtreleri, endüstriyel ve içme suyu arıtımı, yüzme havuzu ve akvaryum temizliği, gıda ürünlerinin saflaştırılması gibi alanlarda etkin bir şekilde kullanılarak gıda, kimya, ilaç ve maden gibi birçok sektörle ileri bağlantılar kurulacaktır. Peletler; merkezi ısıtma sistemleri, bireysel ısıtma çözümleri ve sanayi tesislerinde enerji verimliliği sağlanmasına katkıda bulunacaktır. Bunun yanı sıra, hayvan yeminde ve bahçe gübrelemesinde değerlendirilecektir. Kompozit paletler ise lojistik ve taşımacılıkta hafif ve dayanıklı malzemeler olarak tercih edilerek, inşaat sektöründe ve ambalajlama alanlarındaki ihtiyaca cevap vererek sürdürülebilir atık yönetimine önemli katkıda bulunacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Fındık ve çay Giresun'un meyve ve içecek alanının yüzde 99,7'sini, üretiminin yüzde 88,1'ini ve ihracatının ise yüzde 89,4'ünü oluşturmaktadır. Söz konusu yatırım ile fındık ve çay bazlı üretimlerden açığa çıkan atıkların yerel ekonomiye kazandırılması bölgede üretilen katma değer artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bölge ekonomisi düşük ve orta-düşük teknoloji sınıfında bulunan ürünlerin üretimine odaklanmıştır. Söz konusu yatırım orta-yüksek teknoloji düzeyinde olup bölgenin teknolojik üretim düzeyinin ve kapasitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca yatırım, son yıllarda hızla artan temiz ve sürdürülebilir enerji ihtiyacının karşılanabilmesi için de önemli bir potansiyel içermektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Aktif Karbon - 1.000 ton/yıl Pelet - 30.000 ton/yıl Kompozit Palet - 200.000 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	6.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	75 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitle	Sanayi firmaları, belediyeler, yerel halk
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır

10-Rize Aktif Karbon ve Pelet İmalatı

Proje Adı	Rize Aktif Karbon ve Pelet İmalatı
Proje Konusu	Temiz Enerji, Yeşil Dönüşüm
Projenin Özeti	Çay imalatı sonucunda imha edilen artıkların aktif karbon ve pelet haline getirilerek ekonomiye kazandırılacağı bir tesisin kurulmasıdır.
Sektör	20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Rize ilinde tedarik edilmesi kolay olan çay atıklarından biyokütle kaynakları üretilerek bölgede temiz ve yenilebilir enerji kaynaklarının teşvik edilmesi ve yeşil dönüşüm çalışmalarının hızlandırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede içinde mevcut kaynakların verimli olarak kullanılması, yeşil dönüşüm çalışmalarının teşvik edilmesi ve orta-yüksek teknoloji sınıfında ürün üretiminin artırılması bölge planındaki en önemli başlıklar arasındadır. Bu kapsamda, çay atıklarının yerelde değerlendirilerek katma değer oluşturulması, yeşil dönüşüm alanında uygulamaların artırılması ve orta-yüksek teknoloji sınıfında olan söz konusu yatırımın hayata geçirilmesi bölgede geliştirilmesi planlanan hedeflere katkı sağlayacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Aktif Karbon - 1.000 ton/yıl Pelet - 20.000 ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	5.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	40 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Sanayi firmaları, belediyeler, yerel halk
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır

	<p>Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması</p> <p>Hedef 4.1: Çevresel Sürdürülebilirlik ve Doğal Kaynakların Verimli Kullanımı Sağlanacaktır</p>
--	--

11- Trabzon Rekreasyon Yatırımı

Proje Adı	Trabzon Rekreasyon Yatırımı
Proje Konusu	Rekreasyona Yönelik Tesisler (Macera Parkları, Aquaparklar, Temaparklar vb.)
Projenin Özeti	<p>Trabzon'da yıllık 700 bini aşkın yabancı turist ağırlanmaktadır. DOKA tarafından gerçekleştirilen anketlerde Trabzon'daki konaklama sektörü işletmelerinin büyük bir çoğunluğu (%53), şehirdeki rekreasyon alanlarının ve rekreasyonel aktivitelerin çeşitliliğinin, sayı ve niteliğinin artması gerektiğini belirtmektedir. Rekreasyon alanı ve rekreasyonel aktiviteler anketinde; sahilde yürüyüş, park ve çocuk oyun alanları, eğlence ve aktivite alanları, denizde nostaljik tekne turları, kaliteli restoranlar, ATV trekking gibi açık hava aktiviteleri, sosyal aktivite vb. kelimelerle ifade edilmiştir. Aquapark, plaj ve marina kazandırılması da rekreasyon alanı kapsamına alınırsa oran %65'lere kadar çıkmaktadır. Söz konusu mekan ve aktivitelerin çeşitliliği, sayı ve niteliğinin artması, sadece turistler değil aynı zamanda kent halkının sosyal donatı ihtiyacını da karşılayacağından yatırım konusu il gündeminde yer almaktadır.</p> <p>Yurt dışına çıkan her 20 Körfez turistinin yaklaşık yüzde 1'i Trabzon'a gelmektedir. Gelen turistlerin ise tercih sebeplerinin başında tatil bulunurken, Trabzon'a gelen yabancı turistlerin %72'sinin yaz mevsiminde gelmesi Trabzon için hem potansiyeline ulaşamama hem de mevsimsellik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Körfez ülkelerinden Avrupa'ya giden turistlerin tercih sebepleri incelendiğinde yaklaşık %40'ının iş, spor veya sağlık hizmeti ihracatı olduğu görülürken, Trabzon'un bu alanlarda turizm altyapısını geliştirmesinin turizmi 12 aya yaymasında etkili olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, Trabzon'da Körfez ülkeleri dışında kalan ve turistik destinasyon tercih öncelikleri farklı olan ülkeler için ortak ihtiyaç olarak turistik aktivite seçeneklerinin yetersizliği ön plana çıkmaktadır. Trabzon'da bu kapsamda yatırım alanları bulunmaktadır. Örneğin, Trabzon'daki Beşirli Deniz Dolgu Alanı'nın büyük bir kısmı rekreasyon alanı için ayrılmış olup bu alandaki planlamanın tamamlanmasının ardından her bir bölüm/etap için yatırımcı çekilmesi öngörülmektedir.</p>

	<p>Ayrıca Trabzon Türkiye'nin 8., Karadeniz bölgesinin ise ekonomik yayılma etkisi en yüksek şehridir. Trabzon ekonomisinde 100 birim büyümenin, diğer illerde toplam 38,5; Doğu Karadeniz'in diğer illerinde ise 27,8 birim ekonomik büyümeyi tetiklediği görülmektedir.</p> <p>Bu alana verilecek teşvik, konaklama dışında turizm yatırımlarının artarak Trabzon turizm değer zincirindeki eksikliklerin giderilmesini ve konaklama süreleriyle turizmden elde edilen gelirin artmasını sağlayacaktır.</p>
Sektör	93 – Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Yabancı turistlerin Türkiye'de günlük ortalama harcaması 87 ABD Doları iken bu sayı Trabzon'un yabancı turistleri için 235 ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Körfez Arap ülkesi turistleri daha fazla harcama yapmaktadır. Yatırımlar, Trabzon'un turist sayısı ve turizmden elde edilen gelir bakımından Türkiye'de üst sıralara çıkmasına katkı sağlayacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Gezme, görme ve yeme içmeye dayalı turizme bağlı kalınmayıp turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi bölge turizminde çeşitliliğin ve böylelikle turizm destinasyon sayısının artırılmasına hizmet edecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Ziyaretçi sayısı: 1.000.000 kişi/yıl
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve üniversiteler
Uygulama Yeri	Trabzon
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Dağcılık, dağ yürüyüşü, doğa turizmi, alternatif turizm vb. turistik faaliyetlere katılım gösteren yerli/yabancı turistler, il ve Bölge halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 1: Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması

	<p>Hedef 1.7: Turizm Sezonu Tüm Yıla Yayılacak ve Sektörden Elde Edilen Gelir Artırılacaktır</p> <p>Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması</p> <p>Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır</p>
--	---

12-Şebinkarahisar Ara Güler Kültür ve Sanat Merkezi

Proje Adı	Şebinkarahisar Ara Güler Kültür ve Sanat Merkezi
Proje Konusu	Turizm, Kültürel Zenginlik, Sanat
Projenin Özeti	Giresun ili Şebinkarahisar ilçesinde ünlü fotoğraf sanatçısı Ara Güler anısına bir kültür ve sanat merkezinin oluşturulmasıdır.
Sektör	91 - Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
Projenin Amacı	Giresun ili Şebinkarahisar ilçesinde alternatif bir turizm noktası oluştururken kültürel değerlerin korunması ve gençlerin sanatsal faaliyetlere yönlendirilmesi için bölgenin doğal, kültürel ve tarihi dokusuna uyumlu bir merkezin kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Doğal, kültürel ve tarihi dokuya uygun olarak inşa edilecek olan merkez, bölgeye değer katacak ve ziyaretçilerin ilgisini çekerek alternatif bir turizm noktası haline gelecektir. Proje, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin kültürel mirasını ve sanat potansiyelini ön plana çıkaracak, bölge ekonomisine ve tanıtımına katkı sağlayacak ve bölge gençlerine yeni olanaklar sunacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yıllık 25.000 ziyaretçi
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve özel sektör
Uygulama Yeri	Giresun/Şebinkarahisar
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2. 000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	10 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Turistler, yerel halk, üniversitede ilgili alandaki öğrenciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	11: Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır

13-Göksu: Beyazdan Maviye Yolculuk

Proje Adı	Göksu: Beyazdan Maviye Yolculuk
Proje Konusu	Kırsal Kalkınma, Turizm
Projenin Özeti	Proje ile Giresun ili ana turizm destinasyonu üzerinde bulunan Göksu Travertenleri ile Mavigöl arasında, Aksu Nehri kıyısında özellikle doğa ve macera turizmüne hizmet edecek aktiviteler konumlandırılacaktır. Bu kapsamda ahşap yürüyüş yolu, kemer köprü, zipline, hobbit evler, tarihi su değirmeni, orman içi ipli yürüyüş alanı, ürün satış ve hizmet üniteleri, görsel ve sanatsal temaların yer aldığı turizm hizmet alanları oluşturulacaktır.
Sektör	91 - Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
Projenin Amacı	Projenin amacı, Giresun ilinde doğa turizmüne hizmet edecek ve mevcut turizm destinasyonunu zenginleştirecek yeni cazibe alanları oluşturularak gelen turist sayısını artırmak ve ilin gelir seviyesini yükseltmektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Göksu Travertenleri, Bölge’de yer alan tek doğal traverten yapısıdır. Mavigöl ile birlikte yıllık yaklaşık 500.000 turist almakta, bu sayede önemli turizm hareketliliği ve geliri oluşturmaktadır. Projede belirtilen alan bu iki ana turizm destinasyonunu birbirine bağlayan önemli bir güzergâh olup yapılacak proje ile birlikte bu alanın turizm cazibe merkezi olarak şekillendirilmesi hedeflenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Mavi Göl ile Göksu Travertenleri arasında Aksu Nehri kıyısı boyunca devam eden 2,4 km’lik güzergâhta yapılacak turizm tesislerini kapsamaktadır.
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları ve yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Giresun/Dereli
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	40 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgeye Gelen Yerli ve Yabancı Turistler, İlçe ve Bölge Halkı, Yerel İşletmeciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1.Yoksulluğa Son 3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır
-----------------------------	---

14-Çambaşı Yaylasında Sürdürülebilir Turizmi Geliştirme Projesi

Proje Adı	Çambaşı Yaylasında Sürdürülebilir Turizmi Geliştirme Projesi
Proje Konusu	Turizm
Projenin Özeti	Proje ile Çambaşı Yaylasının yaz mevsiminde spor kamp merkezi, kış mevsiminde ise kış sporları odaklı olarak turizme kazandırılması önceliği ile yaylanın turizm altyapısının güçlendirilmesi sağlanacaktır. Mevcutta bulunan kayak merkezinin kapasitesinin artırılması ile amatör ve profesyonel futbol kulüplerinin hazırlık maçları ve kamp faaliyetlerini gerçekleştirebileceği spor tesisi altyapısının oluşturulması hedeflenmektedir. Proje ile konaklama tesisi, futbol sahaları, kapalı spor salonları, atletizm parkuru, tenis kortu, dağcılık tırmanma duvarı, yeni kayak pistleri ve telesiyej hatları, yürüyüş parkuru gibi faaliyetlerin hayat geçirilmesi planlanmaktadır.
Sektör	55 - Konaklama
Projenin Amacı	Çambaşı Yaylasında yapılabilecek turizm faaliyetlerini çeşitlendirmek ve Çambaşı Yaylasını dört mevsim ziyaret edilebilir bir cazibe merkezi haline getirmek amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Çambaşı Yaylası, bölgenin en önemli turizm merkezlerinden biridir. Özellikle yaz turizm sezonunda yayla turizmi, kış sezonunda ise kayak turizmi açısından rağbet gören bir yayla olan Çambaşı Yaylası, mevcut özellikleri ile spor turizmi açısından yüksek irtifa kamp merkezi olmaya uygun bir konumdadır. Proje ile mevcut potansiyelin değerlendirilmesi ve bölgeye gelen turist sayısının artırılması ile bölgenin turizmden aldığı ekonomik faydanın artırılması sağlanacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Tesisin 100.000 m ² alanda kurulması ve 200 kişi kapasiteli olması öngörülmektedir.
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler ve özel sektör
Uygulama Yeri	Ordu/Kabadüz
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	6.500.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	80 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölge halkı, spor kulüpleri ve yerli-yabancı turistler

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 15: Karasal Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır

15-Cennet Vadisi & Şah Yolu Kültür Rotası

Proje Adı	Cennet Vadisi ve Şah Yolu Kültür Rotası
Proje Konusu	Kırsal Kalkınma, Turizm
Projenin Özeti	Proje, Karadeniz Sahil Yolu ile Giresun Alucra İlçesi arasında bulunan ve tarihte "Şah Yolu" olarak bilinen güzergâhın üzerinde bulunan 9 adet kilise, 4 adet köprü, 6 adet çeşme, çok sayıda tarihi köy evinin restore edilmesini ve bu tarihi evlerden 20 adedinin konaklama tesisine dönüştürülmesini kapsamaktadır. Güzergâhın merkezi olan Çakrak Köyü'nde de ayrıca yeni bir turizm destinasyonu oluşturulacaktır.
Sektör	91 - Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
Projenin Amacı	Projenin amacı, Giresun ilinin önemli turizm destinasyonları arasında yer alan Şah Yolu - Cennet Vadisi güzergâhı üzerinde bulunan tarihi ve kültürel değerlerin restore edilerek turizme kazandırılmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	İlgili güzergâh, Giresun'un en önemli ikinci turizm destinasyonudur. Destinasyon üzerinde farklı dinlere ait tarihi ve kültürel yapılar yer almaktadır. Bu yapıların restore edilmesi, korunması ve turizme kazandırılmasıyla birlikte ilin ve bölgenin turizm potansiyeli artırılabilecek, bölgede tarih, din ve kültür turizmi açısından çeşitlilik sağlanacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	-Yaklaşık 40 km'lik güzergâh boyunca 9 adet kilise, 4 adet köprü, 6 adet çeşme, çok sayıda tarihi köy evinin restore edilmesi işini kapsamaktadır.
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları ve yerel yönetimler
Uygulama Yeri	Yağlıdere, Espiye, Alucra, Dereli/Giresun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.300.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgeye gelen yerli ve yabancı turistler, yöre halkı, kültür turizmine yönelik hizmet veren turizm ve seyahat acenteleri, kültürel miras alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar, müzeler, kütüphaneler ve üniversiteler.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1.Yoksulluğa Son 3.Sağlık ve Kaliteli Yaşam 9.Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11.Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır
-----------------------------	---

16-Doğu Karadeniz Mavi Rota

Proje Adı	Doğu Karadeniz Mavi Rota Projesi
Proje Konusu	Kıyı Turizmi ve Su Sporları
Projenin Özeti	Proje ile deniz, iç sular, akarsular veya özel amaçlı oluşturulmuş suni su alanlarının bütünleşik şekilde planlanması yoluyla bölgenin turizmde cazibe merkezi haline getirilmesi ve su sporları faaliyetleri ile de bunu destekleyerek bütünleşik bir turizm destinasyonu oluşturulması sağlanacaktır. Karadeniz'e kıyısı olan ilçeler başta olmak üzere, tüm sahil şeridi ve denize bağlantılı akarsular üzerinde bir 'mavi rota' oluşturulacaktır. Mavi Rota Projesi ile Doğu Karadeniz'in giriş kapısı olan Ünye ilçesinden Hopa'ya kadar birçok ilçede turizm ve spor aktivitesinin yapılabileceği merkezlerin oluşturulması hedeflenmektedir. Ayrıca başta Karadeniz ve Bölge'deki tüm akarsular olmak üzere, ilgili bütün ekolojik değerlerin korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınması da projenin yatay bir bileşeni olarak hayata geçirilecektir.
Sektör	93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri
Projenin Amacı	Projenin amacı turizm ve spor ekseninde insan ve deniz/akarsu ilişkisini güçlendirerek Bölge turizmine katkı sağlamaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Doğu Karadeniz Bölgesi'nde turizm faaliyetleri genel olarak yayla turizmi üzerine yoğunlaşmaktadır. Proje ile yayla turizmi dışında bölgenin kıyı turizmi ve su sporları alanlarında da öne çıkmasının sağlanması ile uzun vadede bölgeye gelen turist profiline çeşitlendirilmesi, turizm sektöründe yeni iş alanlarının ortaya çıkması ve böylece turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin önemli ölçüde artış göstermesi hedeflenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Yat Limanı: 2 adet Mavi Tur Gezinti Tekneleri: 10 adet Su Sporları Merkezi: 5 adet Kano/Rafting Parkuru: 6 adet Dalış Turizmi İçin Resif Alanları: 15 Adet Mavi Bayraklı Plajlar: 15 adet
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler ve özel sektör
Uygulama Yeri	TR90 Bölgesi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	17.000.000 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	180 Kişi (sürekli istihdam) 320 Kişi (geçici istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgeye gelen yerli ve yabancı turistler.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 15: Karasal Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.6: Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Koruma ve Kullanma Dengesi Sağlanacaktır

17-Kuspa ay Temalı Turizm Köyü

Proje Adı	Kuspa ay Temalı Turizm Köyü
Proje Konusu	Agro Turizm, Deneyim Turizmi
Projenin zeti	Çayeli ilçe merkezine yaklaşık 7 km mesafede bulunan Kuspa, 20.11.2006 tarih ve 2006/11264 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile turizm merkezi ilân edilmiştir. Kuspa, deniz manzaralı ve Kaçkar Dağları manzaralı yaklaşık 800 dönüm alana sahip bir merkezdir. ay ile anılan Rize'nin Çayeli ilçesinde Kuspa tepesinde çay temalı bir turizm köyü planlanmaktadır. Ziyaretçilerin ayı tarladan bardağā baştan sona deneyimleyebilecekleri bir merkez olacak olan projede ayrıca konaklama, yöresel yiyecek-içecek ve hediyelik eşya satışı, restoran hizmetleri sunulacaktır.
Sektör	55- Konaklama 56- Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri 90- Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri
Projenin Amacı	Çayeli'nde önemli doğal güzelliklere sahip Kuspa'yı turizm cazibe merkezi haline getirmek amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	ayın bölgenin en önemli ürünü olması, tarım ile turizmi bir araya getirmesi ve her ikisini de geliştirebilmesi, turistlerin ayı deneyimleyebilecekleri bir merkez olması nedenleriyle proje bölge ekonomisinin gelişmesi açısından önemlidir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Kuspa'da turizm merkezi olarak ilan edilen 800 dönümlük hazine taşınmazları üzerinde turizmi geliştirmek amacıyla günübirlik ziyaretçi alanları, yürüyüş yolları, konaklama gibi alt ve üst yapı yatırımları gerçekleştirilecektir.
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve özel sektör
Uygulama Yeri	Rize/Çayeli
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	41.000.000 ABD Doları
Projenin İstihdam Öngörüsü	300 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Yerli, yabancı turistler ve istihdam edilecek yöre halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	8:İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması

	Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır
--	---

18-Şahinkaya-Çal Mağarası Turizm Merkezi

Proje Adı	Şahinkaya-Çal Mağarası Turizm Merkezi
Proje Konusu	Spor ve Dağ Turizmi, Dağcılık
Projenin Özeti	Proje ile Trabzon ili Düzköy İlçesinde Çal Mağarası, Şahinkaya ve Çal Camili Tabiat Parkı'nı içeren alanda amatör ve profesyonel dağ sporlarıyla ilgilenen sporculara ve turistlere yönelik; dağcılık ve kaya tırmanışına uygun farklı zorluk seviyelerine sahip tırmanış rotaları, kamping alanı, küçük ölçekli karavan kamp alanı, dağ evi ve konaklama üniteleri, tırmanma duvarları ve tırmanış eğitim merkezi, yürüyüş ve dağ bisikleti parkurları, çocuk ve yetişkinlere yönelik orman içi macera parkurları (paintball, zipline, ip parkur, ağ parkuru, tırmanma parkuru, yamaç paraşütü) gibi bileşenleri içerecektir.
Sektör	93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Trabzon ili Düzköy ilçesinde yer alan Şahinkaya bölgesinde amatör bir şekilde gerçekleştirilmekte olan dağcılık faaliyetlerinin bütüncül bir şekilde ele alınarak dağcılık faaliyetlerinde uluslararası dağcılık standartlarına uygun parkurların, rekreasyon ve kamp alanları ile eğitim merkezinin bulunduğu, turist sayısını artıracak, turistlerin tatil deneyimlerini eşsiz kılacak ve mümkün olduğunca dört mevsim hizmet sunma potansiyeline sahip bir destinasyon oluşturulması hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Şahinkaya mevki, havaalanından araçla en fazla bir saat sürede ulaşılabilen ve yürüyüş gereksiz tırmanma alanına erişilebilen, farklı zorluklarda parkurlara sahip, aynı zamanda çevresinde dağcılarının keşfedebileceği mağara oluşumlarının bulunduğu özgün bir alandır. Bu alanın spor turizmine kazandırılarak ekonomik potansiyelinin hayata geçirilmesi projenin gerekçesini oluşturmaktadır. Proje neticesinde Şahinkaya'nın çevresiyle birlikte kaya tırmanışı alanında ulusal ve uluslararası bir marka haline geleceği öngörülmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Günübirlik rekreatif alanlarda 500 kişilik kapasite Kamp alanında 200 kişilik kapasite En az 3 farklı zorluk seviyesinde tırmanma rotaları Orman içi macera parkurları
Proje Yürütücüsü	Yerel yönetimler, ilgili federasyon ve özel sektör
Uygulama Yeri	Trabzon/Düzköy

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.100.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Dağcılık sporu ile ilgilenen amatör ve profesyoneller, kamp-karavan turizmi ile ilgilenen turistler, yöre halkı, ildeki turizm profesyonelleri.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır

19- Kaçkarlar Doğa Sporları ve Macera Turizmi Gelişim Projesi

Proje Adı	Kaçkarlar Doğa Sporları ve Macera Turizmi Gelişim Projesi
Proje Konusu	Sürdürülebilir Turizm, Kırsal Kalkınma
Projenin Özeti	Proje ile Rize’de Bölgenin en büyük doğal turizm değerlerinden biri olan Kaçkarların eteklerinde özellikle doğa ve macera turizmine hizmet edecek tesisler ve aktivite alanları inşa edilecektir. Bu kapsamda macera parkı, doğa deneyim alanları, bisiklet ve yürüyüş rotaları, heliski ve offroad parkurları ve kayak merkezinin yer aldığı turizm hizmet alanları oluşturulacaktır.
Sektör	49 - Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı 55 - Konaklama 93 - Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Projenin amacı, Rize ilinde doğa ve macera turizmine hizmet edecek ve mevcut turizm destinasyonlarını zenginleştirecek yerli ve yabancı turistler için yeni turizm cazibe alanı oluşturmak, turizmi tüm yıla yayarak Rize’ye gelen turist sayısını artırmak ve ilin turizmden elde ettiği gelir seviyesini yükseltmektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Kaçkar Dağları, Türkiye'nin doğal zenginlikleri arasında öne çıkan bir destinasyon olarak doğa sporları ve macera turizmi için ideal bir ortam sunmaktadır. Bu bölgede bulunan trail parkurları, trekking, hiking ve dağcılık rotaları, sporcuların ve doğa severlerin ilgisini çekebilecektir. Artan sağlık bilinci ve doğaya olan talep, bu tür aktivitelerin popülaritesini artırmakta ve bölgeye olan hedef nitelikteki turist çekimini destekleyecektir. Kaçkar Dağları'nın sunduğu doğal güzellikler ve çeşitli zorluk seviyelerindeki parkurlar, yıl boyunca sporcular için çeşitli seçenekler sunabilecektir. Bu bağlamda, proje kapsamında yapılacak Kaçkar Dağları'ndaki doğa sporları ve macera turizmi faaliyetleri, hem bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak hem de turizm çeşitliliğini artırarak sürdürülebilir turizm modellerine örnek teşkil edebilecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	30 bisiklet rotası, 30 yürüyüş rotası, 15 helisiki parkuru, 15 offroad parkuru, Telesiyej (Ayrılabilir Kapalı Sistemde 4 Kişilik 1.000 Kişi/Saat & 1.000.000 Kişi/Yıl Taşıma Kapasiteli),
Proje Yürütücüsü	Özel sektör
Uygulama Yeri	Rize

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	10.000.000 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	150 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgeye Gelen Yerli ve Yabancı Turistler, Bölge Halkı, Yerel İşletmeciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İle İlişkisi	1: Yoksulluğa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11: Sürdürülebilir Yaşam Alanları
Bölge Planı İlişkisi	Stratejik Öncelik 4: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması ve Yaşam Kalitesinin Artırılması Hedef 4.3: Kültürel, Sosyal ve Rekreatif Alan İmkânları Zengin Kentler Oluşturulacaktır

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#**YEREL**
KALKINMA
HAMLESİ

2024 – 2028
TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı
Örnek Program Fikri
Künyeleri

ARTVİN

GİRESUN

CÜMÜŞHANE

ORDU

RİZE

TRABZON

Stratejik Öncelik 1.

**Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik
Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması**

Kapsayıcı Mavi Büyüme BKP

Programın Adı	Kapsayıcı Mavi Büyüme Bölgesel Kalkınma Programı		
Programın Konusu	Mavi Büyüme		
Programın Amacı	Su ürünleri, gemi inşa, kıyı turizmi, deniz ulaştırma, mavi enerji işletmelerinin AR-GE, yenilik, verimlilik kapasitelerinin artırılarak ihracat kapasitelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.		
Programın Bölge İçin Önemi	TR90 Bölgesi'nde mavi büyüme sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelerin teknoloji düzeyleri, yenilikçi ürün kapasiteleri, ürün ve hizmet kalite standartları, nitelikli insan kaynakları kapasitesi, yatırım ve girişimcilik potansiyellerinin geliştirilmesi, verimliliklerin artırılması, hedef pazarlarının çeşitlendirilmesi ile bölgenin su ürünleri, kıyı turizmi, gemi inşa, deniz ulaştırma başta olmak üzere tüm mavi büyüme alanlarındaki sektörlerden elde ettiği ihracatın nicelik ve nitelik olarak artırılması bölge için önem arz etmektedir.		
Programın Öncelikleri	Su ürünleri, gemi inşa, kıyı turizmi, deniz ulaştırma, mavi enerji inşa sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin; Öncelik 1: AR-GE, tasarım, yenilik, verimlilik, dijitalleşme kapasitelerini geliştirerek üretim kalitelerini, verimliliklerini ve ihracat potansiyeli yüksek ürün çeşitliliklerinin artırılması Öncelik 2: Hiç ihracat yapmamış işletmelerin ihracata başlaması, mevcut ihracatçı işletmelerin ise beşeri sermayelerinin geliştirilerek uluslararası yeni pazarlara erişimi		
Programın Uygulama Yeri	TR90 Bölgesi		
Program Süresi	60 Ay		
Program Yürütücüsü	DOKA		
Uygulayıcı Kurum/Kuruluşlar	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili Kamu Kurumları • Yerel Yönetimler • Üniversiteler • Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları • İhracatçı Birlikleri 		
Destek Türü Ve Bileşenleri	Mali Destek	İşletmelerin AR-GE, yenilik, verimlilik ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik donanım, yazılım vb. sabit yatırımları yapmaları	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili Kamu Kurumları • Yerel Yönetimler • Üniversiteler • Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları
	Teknik Destek	İşletmelere analiz, etüt, eğitim ve danışmanlık faaliyetleri sunulması	
	Yurtdışı Tanıtım ve	Hiç ihracat yapmamış işletmelerin ihracata	

	Pazarlama Desteği	başlamaları, mevcut ihracatçı firmaların uluslararası yeni pazarlara erişiminin kolaylaştırılması, ihracat yetkinliklerinin geliştirilmesi	• İhracatçı Birlikleri
	AR-GE ve Dijital Dönüşümde Nitelikli Personel Desteği	AR-GE, yenilik, tasarım ve dijital dönüşüm süreçlerinde insan kaynağı ihtiyacının karşılanması	
Programın Bütçesi	10.800.000 ABD Doları		
Örnek Projeler	<ul style="list-style-type: none"> • Su ürünleri işletmelerinin ortak ihtiyaçlarını karşılayacak arayüzlerin oluşturulması, • Su ürünlerinde ihracatın artırılmasına yönelik firmalara eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, • Hedef pazarların çeşitlendirilmesine yönelik B2B, satın alım heyetleri, fuarlara katılım vb. faaliyetlerin organize edilmesi, • Su ürünleri ihracatında firmaların ihtiyaç duyduğu kalite güvence sistemleri ve ürün kalite sertifikasyon süreçlerinin desteklenmesi, • Su ürünlerinde yenilikçi ürünlerin üretilerek sektörün rekabet gücünü ve katma değerinin artırılmasına yönelik fizibilite çalışmaları, • Su ürünlerinde hastalıkları önleme, tanı ve tedavi merkezlerinin oluşturulması, • Su ürünleri yetiştiriciliğinde yumurta ve yavru ithalatını önemli ölçüde azaltacak yavru ve yumurta üretimi tesisi kurulması • Su ürünleri soğuk hava depoları ile orta-yüksek ve yüksek teknoloji katma değerli üretim tesisleri kurulması • Deneysel üretim amaçlı su ürünleri, gemi inşa üretim merkezleri/laboratuvarlarının oluşturulması, • Gemi inşa işletmelerinde ve su ürünlerinde küme oluşumlarının desteklenmesine yönelik faaliyetler, • Gemi inşa ve su ürünleri sektörlerinde akıllı uzmanlaşmaya yönelik araştırma ve fizibilite çalışmaları, • Gemi inşa ve su ürünleri işleme sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerde AR-GE ve tasarım merkezi kurulumu, • Su ürünleri yetiştiriciliği ve işleme sektörlerinde süreçlerin uçtan uca izlenmesini kolaylaştırıcı dijital dönüşüm desteklenmesi, • Su ürünleri işleme ve gemi inşa ihtisas OSB kurulumuna yönelik yatırım öncesi fizibilite çalışmaları, • Kıyı turizmi yeni destinasyonlar oluşturulması ve mevcutların geliştirilmesi için planlama çalışmaları ile uygulama projeleri oluşturulması, • Mavi ekonomi alanlarında beşeri kaynak kapasitesinin geliştirilmesine yönelik analiz çalışmaları yapılması, 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Su ürünleri, gemi inşa, kıyı turizmi sektörlerinde atık yönetimi, dijital dönüşüm, yeşil dönüşüm, endüstriyel simbiyoz alanlarında uygulama projeleri oluşturulması, • TR90 Bölgesi Limanlarının Mevcut Durumu ve Gelişimi, TR90 Bölgesi Limanları Akıllı Entegrasyonu ve Dijitalleşmesi konularında araştırma ve fizibilite çalışmaları, • Doğu Karadeniz Lojistik Merkezi'nin Sosyal ve Ekonomik Etki Projeksiyonu Analiz çalışmaları, • Kıyı turizminde lokasyon bazlı turizm master planları ve yatırım fizibiliteleri çalışmaları, • Mavi bayraklı plaj sayısının artırılmasına yönelik araştırma, planlama, analiz çalışmaları, • Yeni mavi bayraklı plajlar oluşturulmasına yönelik uygulama projeleri, • Mavi ekonomi alanında tanıtım ve yatırım promosyonları için dijital tanıtım materyali hazırlanmasına yönelik projeler, • Balıkçılık, su ürünleri ve deniz ekosistemlerinde temiz enerjiye geçiş, sürdürülebilir çevrenin korunması, AB Yeşil Mutabakatı'na uyum konularında araştırma, analiz, eğitim ve danışmanlık çalışmaları.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	<p>8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme</p> <p>9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı</p> <p>12: Sorumlu Üretim ve Tüketim</p>
Programın Bölge Planı İle İlişkisi	<p>Stratejik Öncelik 1. Bölge Ekonomisinde Rekabet ve Yenilik Odaklı Yapısal Dönüşümün Sağlanması</p> <p>Hedef 1.1: Üretimde Katma Değer Artırılacak ve Yatırım Ortamı İyileştirilecektir</p> <p>Hedef 1.2: Mal ve Hizmet İhracatı Artırılacaktır</p> <p>Hedef 1.3: İşletmelerin Değişen Koşullara Uyum Kabiliyetleri Geliştirilecek ve Kırılganlıkları Azaltılacaktır</p> <p>Hedef 1.6: Mavi ve Yeşil Ekonomiye Geçiş Hızlandırılacaktır</p>

Stratejik Öncelik 3.
Kırsal Alanlarda Tarımsal Verimliliğin ve
Refahın Artırılması

Yöresel Ürünler BKP

Programın Adı	Yöresel Ürünler Bölgesel Kalkınma Programı		
Programın Konusu	Sürdürülebilir Yerel Kalkınma		
Programın Amacı	Yöresel ürünlerin üretiminin ve katma değerinin artırılması amaçlanmaktadır.		
Programın Bölge İçin Önemi	Programın, bölgenin büyümesini teşvik ederken yerel değerlerin korunmasına ve insanların yaşam kalitesinin artırılmasına katkıda bulunması öngörülmektedir. Program; bölgenin doğal kaynakları, tarım potansiyeli veya el sanatları gibi unsurlarıyla ürettiği yerel değerlerin ekonomik faydaya dönüşmesini ya da bu alanda elde edilen mevcut ekonomik faydanın artırılmasını hedeflemektedir. Yerel istihdam ve gelir yaratma imkânlarının geliştirilmesi yoluyla özellikle kırsal alanlarda ekonomik canlanmaya katkı sağlanması; kültürel ve doğal mirası yansıtan yöresel ürünlerin bölgenin turizm ve tanıtımında katkısının artırılması önem arz etmektedir. Program Bölgenin markalaşma ve rekabet gücünü artırarak sürdürülebilir kalkınmasına hizmet edecektir.		
Programın Öncelikleri	<p>Öncelik 1: Yöresel ürünlerin üretim, pazarlama ve satışında iş birliği yapılarının rolünün artırılması</p> <p>Öncelik 2: Yöresel ürünlerin girdilerinde arz güvenliğinin sağlanması</p> <p>Öncelik 3: Yöresel ürünlerin turizm öğeleri olarak konumlandırılması</p> <p>Öncelik 4: Coğrafi işaretli ürünler için izleme ve denetim sistemleri kurulması</p>		
Programın Uygulama Yeri	TR90 Bölgesi		
Program Süresi	60 Ay		
Program Yürütücüsü	DOKA		
Uygulayıcı Kurum/Kuruluşlar	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili Kamu Kurumları • Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları • Yerel Yönetimler • Kooperatif ve Birlikler 		
Destek Türü Ve Bileşenleri	Mali Destek	Coğrafi işaretli ürünlerin katma değerinin artırılması	<ul style="list-style-type: none"> • İlgili Kamu Kurumları • Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları • Yerel Yönetimler
	Teknik Destek	Avrupa Komisyonu coğrafi işaret tesciline yönelik bilgilendirme faaliyetleri	

		Coğrafi işaretli ürünlerin değer zinciri içinde bulunan girdilerin üretiminin artırılmasına yönelik tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları	Kooperatif ve Birlikler
		Üreticilerin farkındalığının artırılması	
		Coğrafi işaretli ürünlere yönelik tur paketlerinin tasarlanması	
	Satış ve Pazarlama Desteği	Coğrafi işaretli ürünlerin tedarik zincirinin geliştirilmesi ile satış ve pazarlama ağının güçlendirilmesi	
	Tanıtım Desteği	Coğrafi işaretli ürünlerin ulusal ve uluslararası tanımı ile tüketici nezdinde farkındalığının artırılması	
Programın Bütçesi	4.300.000 ABD Doları		
Örnek Projeler	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel üretici birliklerinin üretim kalitesini artırmaya yönelik projeler, • Yöresel ürünlerin markalaşma çalışmalarını destekleyen projeler, • Yöresel ürünlerin tanıtım, pazarlama ve lojistik ağını güçlendirmeye yönelik projeler, • Yöresel ürün üreticilerine yönelik tarım ve üretim süreçlerinde profesyonel danışmanlık hizmetleri sunan projeler, • Ata tohum ve genetik kaynakların korunmasına yönelik projeler, • Su yönetimi, iklim dostu tarım uygulamaları gibi konularda geliştirilecek projeler, • Yöresel üretimde arz güvenliğini sağlamak için yapılan araştırma ve inovasyon çalışmalarını destekleyen projeler, • Coğrafi işaretli ve yöresel ürün rotaları oluşturmaya yönelik projeler, • Yöresel ürün etkinlikleri ve gastronomi turizmini destekleyen projeler, • Yöresel ürünlerin hediyelik eşya boyutuyla tasarlanmasına yönelik projeler, • Coğrafi ürünlerin ve üretim süreçlerinin takip edilmesi amacıyla geliştirilen veritabanı oluşturmaya yönelik projeler, 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Coğrafi ürün standartlarını sağlamak amacıyla geliştirilen izleme sistemlerini oluşturmaya yönelik projeler.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Programın Bölge Planı İle İlişkisi	Stratejik Öncelik 3. Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Refah Artışı Hedef 3.6.Tarımsal Üretimi, Katma Değeri ve Verimliliği Artırmak

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#YEREL
KALKINTI
HAYALİSİ

DOKA
DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI
EASTERN BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY